

**AZ EURÓPAI UNIÓ
TANÁCSA**

**Brüsszel, 2012. június 6. (19.06)
(OR. en)**

9238/12

**COHOM 128
PESC 513
COSDP 453
FREMP 88
INF 101
JAI 397
RELEX 507**

FEDŐLAP

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a delegációk
Tárgy:	Az emberi jogok és a demokrácia helyzete a világban: Jelentés a 2011. évi uniós intézkedésekről

Mellékelten továbbítjuk a delegációk részére „Az emberi jogok és a demokrácia helyzete a világban: Jelentés a 2011. évi uniós intézkedésekről” című dokumentumot.

AZ EMBERI JOGOK ÉS A DEMOKRÁCIA HELYZETE A VILÁGBAN:

JELENTÉS A 2011. ÉVI UNIÓS INTÉZKEDÉSEKRŐL

Tartalomjegyzék

1.	Áttekintés	8
2	Uniók eszközök és kezdeményezések nem uniós országokban	16
BEVEZETÉS		16
2.1	Az emberi jogokra és a nemzetközi humanitárius jogra vonatkozó uniós iránymutatások	16
2.2	Emberi jogi párbeszéd és konzultációk	17
2.3	Tanácsi határozatok és válságkezelés	19
2.4	Démarche-ok és nyilatkozatok	21
2.5	A harmadik országokkal kötött együttműködési megállapodások emberi jogi záradéka	21
2.6	Az európai szomszédságpolitika	23
2.7	A demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) keretében finanszírozott tevékenységek	27
2.8	Az EU emberi jogokkal kapcsolatos politikájának áttekintése	30
3	Tematikus kérdések	33
Az uniós iránymutatáshoz kapcsolódó tematikus kérdések		33
3.1	A halálbüntetés	33
3.2	Kínzás és más kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmód vagy büntetés	36
3.3	A gyermekek jogai	39
3.4	A gyermekek és a fegyveres konfliktusok	41
3.5	Emberijogvédők	43
3.6	A nők emberi jogai	46
3.7	Nők, béke és biztonság	49
3.8	A nemzetközi humanitárius jognak való megfelelés előmozdítása	56
Más tematikus kérdések		62
3.9	A Nemzetközi Büntetőbíróság (NBB), valamint a büntetlenség elleni küzdelem	62
3.10	Emberi jogok és terrorizmus	66
3.11	A véleménynyilvánítás szabadsága, az „új médiát” is ideértve	68
3.12	A gyülekezés és az egyesülés szabadsága	70
3.13	A gondolat-, a lelkiismereti és a vallásszabadság, valamint a meggyőződés szabadsága	73
3.14	Leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális személyek	76
3.15	Az üzleti vállalkozások emberi jogi felelőssége, valamint a vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR)	79
3.16	A demokrácia támogatása	83
3.17	Választási támogatás	86
3.18	Választási megfigyelő missziók	87
3.19	Választási szakértői missziók	90
3.20	Választási segítségnyújtás	91
3.21	Demokráciáért Európai Alapítvány	94
3.22	A parlamentekkel való együttműködés a világ egészében	94
3.23	Gazdasági, szociális és kulturális jogok	97
3.24	Menekültügy, migráció, menekültek és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek	99
3.25	Emberkereskedelem	104
3.26	Rasszizmus, idegengyűlölet, megkülönböztetésmentesség és a sokszínűség tiszteletben tartása	108
3.27	A kisebbségekhez tartozó személyek jogai	111
3.28	A fogyatékkal élő személyek jogai	114
3.29	Az őslakos népekkel kapcsolatos kérdések	116
4	Az Unió fellépései nemzetközi fórumokon	120

4.1	Az ENSZ Közgyűlésének 66. ülészaka	120
4.2	Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa (EJT)	122
4.3	Európa Tanács	128
4.4	Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ)	130
5	Egyes országokkal és régiókkal kapcsolatos kérdések	132
5.1	Unió tagjelölt és potenciálisan tagjelölt országok	132
5.1.1	Törökország	132
5.1.2	Nyugat-Balkán	134
5.1.3	Horvátország	135
5.1.4	Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság	136
5.1.5	Montenegró	138
5.1.6	Albánia	140
5.1.7	Bosznia-Hercegovina	142
5.1.8	Szerbia	143
5.1.9	Koszovó	144
5.2	Az európai szomszédságpolitika országai	147
5.2.1	Keleti partnerség	147
5.2.2	Dél-kaukázusi térség	148
5.2.3	Örményország	148
5.2.4	Azerbajdzsán	150
5.2.5	Grúzia	151
5.2.6	Belarusz	153
5.2.7	Moldovai Köztársaság	155
5.2.8	Ukrajna	158
5.2.9	Unió a Mediterrán Térségért	160
5.2.10	Egyiptom	160
5.2.11	Izrael	163
5.2.12	Megszállt palesztin területek	165
5.2.13	Jordánia	166
5.2.14	Libanon	168
5.2.15	Szíria	169
5.2.16	Tunézia	171
5.2.17	Algéria	174
5.2.18	Marokkó	176
5.2.19	Nyugat-Szahara	179
5.2.20	Líbia	179
5.3	Oroszország és Közép-Ázsia	182
5.3.1	Oroszország	182
5.3.2	Közép-Ázsia (régió)	184
5.3.3	Kazahsztán	186
5.3.4	Kirgizisztán	187
5.3.5	Tádzsikisztán	188
5.3.6	Türkmenisztán	189
5.3.7	Üzbegisztán	189
5.4	Afrika	191
5.4.1	Afrikai Unió	191
5.4.2	Angola	192
5.4.3	Burundi	193
5.4.4	Kamerun	194

5.4.5	Csád.....	196
5.4.6	Elefántcsontpart	198
5.4.7	Kongói Demokratikus Köztársaság	199
5.4.8	Eritrea.....	201
5.4.9	Etiópia	202
5.4.10	Gambia.....	204
5.4.11	Guinea	204
5.4.12	Bissau-Guinea	205
5.4.13	Kenya	206
5.4.14	Libéria	208
5.4.15	Madagaszkár	209
5.4.16	Malawi	210
5.4.17	Mauritánia	211
5.4.18	Niger.....	212
5.4.19	Nigéria.....	212
5.4.20	Ruanda	214
5.4.21	Szenegál	215
5.4.22	Szomália.....	217
5.4.23	Dél-Afrika	218
5.4.24	Szudán.....	219
5.4.25	Dél-Szudán.....	220
5.4.26	Togo	222
5.4.27	Uganda	223
5.4.28	Zimbabwe.....	225
5.5	A Közel-Kelet és az Arab-félsziget	227
5.5.1	Szaúd-Arábia.....	228
5.5.2	Bahrein	229
5.5.3	Irán	230
5.5.4	Irak	232
5.5.5	Jemen	234
5.6	Ázsia és Óceánia	235
5.6.1	Afganisztán	235
5.6.2	Banglades.....	238
5.6.3	Burma (Mianmar)	239
5.6.4	Kambodzsá.....	241
5.6.5	Kína	241
5.6.6	Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (KNDK).....	244
5.6.7	Fidzsi-szigetek	245
5.6.8	India	246
5.6.9	Indonézia.....	247
5.6.10	Japán.....	248
5.6.11	Laosz	249
5.6.12	Malajzia.....	250
5.6.13	Nepál	252
5.6.14	Pakisztán	254
5.6.15	Fülöp-szigetek.....	256
5.6.16	Srí Lanka.....	257
5.6.17	Thaiföld.....	259
5.6.18	Kelet-Timor.....	260

5.6.19	Vietnam.....	261
5.7	Az amerikai kontinens	262
5.7.1	Kanada	262
5.7.2	Amerikai Egyesült Államok.....	262
5.7.3	Argentína.....	265
5.7.4	Bolívia.....	266
5.7.5	Brazília.....	267
5.7.6	Chile.....	268
5.7.7	Kolumbia.....	268
5.7.8	Ecuador	270
5.7.9	Salvador	271
5.7.10	Guatemala	271
5.7.11	Honduras	272
5.7.12	Mexikó	274
5.7.13	Nicaragua	275
5.7.14	Paraguay.....	276
5.7.15	Suriname	277
5.7.16	Peru	277
5.7.17	Uruguay.....	278
5.7.18	Venezuela.....	278
5.7.19	Kuba.....	279
5.7.20	Dominikai Köztársaság.....	280
5.7.21	Haiti.....	281
5.7.22	Jamaica.....	281
6	Az Európai Parlament emberi jogi tevékenysége	282
7	List of abbreviations.....	296
	Annex 1 - Pledges made to the 31st International Conference of the Red Cross and Red Crescent, Geneva, 28 November to 1 December 2011.....	305
	Joint pledge by EU Member States and National Red Cross Societies	310
	Trade Treaty.....	310
	2. melléklet – Az emberi jogokkal foglalkozó 2011. évi állásfoglalások.....	311

Előszó

2011 nagy horderejű év volt az emberi jogok és a demokrácia szempontjából. A Közel-Kelet és Észak-Afrika térségében egész társadalmak, férfiak és nők, fiatalok és idősek egyaránt nagy bátorságukról tettek tanúbizonyságot, amikor úgy döntöttek, hogy határozottan kiállnak a velük született emberi méltóságért. Ezzel pedig másutt is ugyanerre ösztönözték embertársaikat.

Az emberek által előidézett változások az Unió részéről is határozott fellépést követeltek. Az EU eleget tudott tenni a kihívásnak, mégpedig azáltal, hogy új megközelítés kidolgozásával reagált a szomszédságában bekövetkezett változásokra. E megközelítés sarokkövét az emberi jogok és a megerősített demokrácia jelentették.

Tavaly már beszéltem azon vállalásomról, hogy megerősítem az EU által e téren végzett munkát, és még hatékonyabbá teszem az Uniót az emberi jogok védelmezésében és előmozdításában. Ennek jegyében és e munka koherens kereteként 2011 decemberében az Európai Bizottsággal közösen közleményt terjesztettem elő „Emberi jogok és demokrácia az Európai Unió külső tevékenységének középpontjában” címmel.

Az előttünk álló feladat az, hogy a szóban forgó közlemény ajánlásait 2012-ben átültessük a gyakorlatba. Ehhez az Unió egészének összehangolt erőfeszítésére lesz szükség, nemcsak az uniós intézmények, de az uniós tagállamok és a civil társadalom részéről is.

Mindez komoly erőpróbát jelent, melynek eredményéről a következő emberi jogi jelentésben be fogunk számolni. Egyelőre azonban az aktuális feladatunkra összpontosítunk, amely nem más, mint az Unió által az emberi jogok érvényesítése érdekében 2011-ben végzett kemény munka áttekintése. Elismeréssel adózok mindazon bátor személyek előtt, akik maguk is hozzájárultak eme alapvető fontosságú folyamathoz.

1. ÁTTEKINTÉS

Az Európai Unió 2011-ben a szavak mellett tettekkel is megerősítette, hogy az emberi jogok a világszerte végrehajtott uniós fellépések központi elemét képezik. Működésének első teljes évében az EKSZ elkötelezettségét jól mutatta az a tény, hogy az év során folyamatosan dolgozott a főképviselő és az Európai Bizottság december 12-én elfogadott, „Emberi jogok és demokrácia az Európai Unió külső tevékenységének középpontjában – egy hatékonyabb megközelítés felé” című közös közleményén. A közlemény több olyan elképzelést ismertet, melyek mentén a területtel kapcsolatos uniós stratégiát folytatni lehet.

Az **arab tavasz** mérföldkőnek bizonyult az EKSZ első évében. Catherine Ashton főképviselő és az Európai Bizottság a 2011. március 8-i közös közleményében hangsúlyozta, hogy támogatni kell a politikai részvételre, a méltóságra, a szabadságra és a munkavállalási lehetőségekre vonatkozó igényeket, és egyetemes értékek és közös érdekek alapján kialakított megközelítést határozott meg.

A civil társadalom hathatósan közreműködött abban, hogy az arab tavasz változásokat hozzon magával, miközben pedig a civil társadalom mozgástere számos országban egyre zsugorodott. Az EU gyorsan reagált és felhívta a figyelmet a civil társadalmi szervezetek problémáira, és valamennyi államot felszólította a **gyülekezési és egyesülési szabadság** tiszteletben tartására, illetve arra, hogy olyan jogszabályokat fogadjanak el, melyek megfelelnek a nemzetközi előírásoknak. Az EU fokozta a civil társadalom számára – különösen a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén, valamint a Stabilitási Eszközön keresztül – nyújtott támogatását.

Az arab tavasz azt is bizonyította, hogy mennyire fontos szerepet töltenek be a közösségi hálózatok és az internet a reformok előmozdításában és az emberi jogok melletti kiállásban. Az EU a harmadik országokkal folytatott kétoldalú kapcsolatainak keretében és többoldalú fórumokon is többször is elítélte a **véleménynyilvánítás szabadságának** és az **internethez való hozzáférésnek** a korlátozását, valamint a blogírók letartóztatását. Az EU elkötelezett annak biztosítása mellett, hogy az internet a politikai szabadság katalizátora maradjon. Ezért 2011 decemberében elindította az internethozzáférés szavatolására vonatkozó stratégiát („*No Disconnect Strategy*”), melynek célja olyan eszközök kifejlesztése, melyek révén az EU megfelelő esetekben segíthet a civil társadalmi szervezeteknek vagy egyes polgároknak abban, hogy az elektronikus kommunikációs technológiákhoz, így az internethez való hozzáférés önkényes akadályozását megkerüljék.

Az EU 2011-ben határozott válaszlépésekkel reagált arra, hogy szerte a világban egyre szaporodtak a **vallási alapú türelmetlenséggel és megkülönböztetéssel** kapcsolatos cselekmények. A Külügyi Tanács februári ülésén elfogadott következtetésekben az EU ismételten mély aggodalmának adott hangot a türelmetlenség, a megkülönböztetés és az erőszak bármilyen megnyilvánulásával kapcsolatban, és elítélte e tetteket. Az Unió küldöttségei 2011 februárjában megkapták a vallás- és lelkiismereti szabadsággal kapcsolatos kulcsfontosságú üzeneteket, azzal a megbízatással egyetemben, hogy a tagállami nagykövetségekkel együttműködve szorosan kísérik figyelemmel a fogadó országokban fennálló helyzetet. Az EU 2011 szeptemberében kiadott éves emberi jogi jelentése részletesen foglalkozott a vallás- és lelkiismereti szabadság kérdésével. Az EU az ENSZ keretei között intenzíven munkálkodott azon, hogy megerősítse az azzal kapcsolatos konszenzust, hogy fel kell lépni a vallási türelmetlenséggel szemben és meg kell védeni a vallás- és lelkiismereti szabadságot, mindeközben pedig el kell kerülni azokat a koncepciókat, melyek ahelyett, hogy a vallás vagy a meggyőződés alapján megkülönböztetést elszenvedők védelmére törekednének, minden vallás mint olyan védelmét célozzák, más alapvető emberi jogoknak, mint például a véleménynyilvánítás szabadságának a kárára. 2011-ben jelentős eredményeket sikerült elérni e tekintetben: a vallás- és lelkiismereti szabadsággal, illetve a vallási türelmetlenség elleni küzdelemmel kapcsolatos határozatokról most először született konszenzus Genfben és New Yorkban (az előbbi az EU, az utóbbit az Iszlám Együttműködés Szervezete (OIC) terjesztette be).

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011. június 17-én elfogadta az emberi jogokról, a szexuális irányultságról és a nemi identitásról szóló, mérföldkövet jelentő határozatot. Az Emberi Jogi Tanácsban részt vevő valamennyi uniós tagállam is a határozat mellett szavazott, és ezt az Európai Unió egésze jóváhagyta. Catherine Ashton főképviselő szeptember 27-én beszédet mondott az Európai Parlament plenáris ülésén, ahol is ismertette az Unió és a tagállamok által az LMBTI személyek emberi jogainak védelme érdekében világszerte végzett munkát, és megjegyezte, hogy „a szexuális irányultságon és a nemi identitáson alapuló megkülönböztetés ellen éppúgy küzdenünk kell, mint a bűnszínen vagy a vallási hovatartozáson alapuló diszkrimináció ellen”.

Az EU 2011-ben is vezető szerepet játszott az **ENSZ emberi jogi rendszerében**.

Az EU hathatós fellépésének köszönhetően hívták össze 2011. február 23-án az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának **Líbiával** foglalkozó rendkívüli ülését. Ezen az ülésen terjesztették elő a Líbia Emberi Jogi Tanácsban való tagságának felfüggesztésére vonatkozó történelmi jelentőségű ajánlást. Az EU 2011 során több ízben is felvetette a **szíriai** emberi jogi helyzet kérdését az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában és az ENSZ Közgyűlésének Harmadik Bizottságában, szövetséget alakítva ki valamennyi régió államaival, így az arab világ országaival is.

Az EU döntő szerepet játszott a szíriai emberi jogi helyzet vizsgálatával foglalkozó független tényfeltáró bizottság felállításában.

Az EU 2011 júniusában elérte, hogy az Emberi Jogi Tanács **belarusz** emberi jogi helyzetről szóló határozata elfogadásra kerüljön. Az EU az Emberi Jogi Tanácsban és a Közgyűlésben egyaránt folytatta a **Burmáról (Mianmarról)** és a **KNDK-ról** szóló határozatok előmozdítását.

2011 márciusában egy, többek között tizenöt uniós tagállam részvételével megalakult csoport előkészítette a „Vessünk véget a szexuális irányultságon és a nemi identitáson alapuló erőszakos cselekményeknek és emberi jogi jogsértéseknek!” című nyilatkozatot, melyet az Emberi Jogi Tanácsban 85 ország fogadott el. Az EU továbbá üdvözölte az Emberi Jogi Tanácsban 2011 júniusában **az emberi jogokról, a szexuális irányultságról és a nemi identitásról** elfogadott, történelmi jelentőségű határozatot, melynek Dél-Afrika volt a szerzője, és amelyet valamennyi régió országai támogattak.

A latin-amerikai országok csoportjával együttműködve az EU elérte, hogy az ENSZ Közgyűlése meghosszabbítsa az ENSZ-főtitkár **gyermek és fegyveres konfliktusok** kapcsolatával foglalkozó különleges képviselőjének megbízatását. Továbbá az EU az ENSZ jegyzékével összhangban naprakésszé tette a gyermek és a fegyveres konfliktusok kapcsolatáról szóló EU-iránymutatás végrehajtását illetően kiemeltnek minősített országok jegyzékét.

Az EU határozottan támogatta, hogy az Emberi Jogi Tanács jóváhagyja **az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére** vonatkozó ENSZ-iránymutatást, amire 2011 júniusában került sor. Az ENSZ-iránymutatást az EU a vállalatok társadalmi felelősségvállalására vonatkozó saját szakpolitikai keretébe is beépítette. A vállalatok társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatos megújított uniós stratégiáról szóló, illetve „Az emberi jogok és demokrácia az európai unió külső tevékenységének középpontjában” című, 2011-ben kiadott két közleményben az EU elismeri, hogy az ENSZ-iránymutatás az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó olyan nemzetközi előírások gyűjteménye, melyeket az összes európai vállalatnak tiszteletben kell tartania. Mindkét közlemény javasol továbbá az ENSZ-iránymutatás végrehajtására vonatkozó konkrét fellépéseket is.

Az EU hagyományosan támogatja a **büntetlenség elleni küzdelmet** a bűncselekmények azon súlyosabb formái tekintetében, melyek a nemzetközi közösség egészét érintik. Amint azt a kampalmai felülvizsgálati konferencián ígérte, az EU a 2011. március 21-én elfogadott 2011/168/KKBP tanácsi határozattal naprakésszé tette a 2003/444/KKBP közös álláspontot. Az új tanácsi határozat célja a Római Statútum egyetemes támogatottságának – az abban való lehető szélesebb körű részvétel előmozdításának révén történő – növelése, a Római Statútum sérthetlenségének megőrzése, a Büntetőbíróság függetlenségének, valamint hatékony és eredményes működésének támogatása, a Büntetőbírósággal folytatott együttműködés előmozdítása, valamint a kiegészítő jelleg elve alkalmazásának ösztönzése.

Az EU 2011 őszén megkezdte **A gyermekek jogainak előmozdítására és védelmére vonatkozó uniós iránymutatás** felülvizsgálatát, hogy az új nemzetközi fejlemények fényében, illetve a helyi szinten megfogalmazott emberi jogi prioritások alapján módosítsa azt. 2011 telén az EU tematikus lobbikampányt (*démarche*-ot) kezdett, támogatva a gyermek jogairól szóló egyezmény két fakultatív jegyzőkönyvének megerősítésére irányuló globális ENSZ-kampányt. Az EU a jövőben is fel fog lépni ezen jogi eszközök megerősítésének előmozdítása érdekében, amint a gyermekmunka legrosszabb formáiról szóló 182. sz. ILO-egyezmény megerősítése mellett is, helyi szinten, politikai párbeszéden és más tájékoztató tevékenységeken keresztül, egészen 2012 júniusáig.

A **halálbüntetés** eltörlése melletti kitartó támogatásról téve tanúbizonyságot, Catherine Ashton főképvisező az EU nevében üdvözölte, hogy az USA Illinois államában 2011 márciusában eltörölték a halálbüntetést. Az USA Oregon állama 2011 novemberében *de facto* moratóriumot vezetett be, melynek alkalmából Catherine Ashton főképvisező nyilatkozatot adott ki.

2011-ben belső eredményeket sikerült elérni **a nőknek a béke és biztonság viszonylatában** elfoglalt helyzetével kapcsolatos uniós kötelezettségvállalás tekintetében. A Tanács 2011. május 13-án elfogadta a nőkről, a békéről és a biztonságról szóló 1325. és 1820. sz. ENSZ BT-határozat EU általi végrehajtására vonatkozó átfogó megközelítés uniós mutatóiról szóló jelentést. Ebből kiderül, hogy az EU konkrét lépéseket tett a veszélyeztetett csoportokat – így a nőket és a gyermekeket – szolgáló védelmi mechanizmusok kibővítésére. A jelentés továbbá egy olyan eszközt is tartalmaz, mellyel egyrészt nyomon követhető az ezen a területen kifejtett uniós tevékenység, másrészt növeli is a korábbi vállalásokkal kapcsolatos elszámoltathatóságot. A következő jelentés 2013-ban esedékes.

Az EU célja, hogy a harmadik országokkal kötött valamennyi politikai keretmegállapodásba – így a társulási megállapodásokba és a partnerségi és együttműködési megállapodásokba is – **emberi jogi záradékot** illesszen. A záradék kimondja, hogy a felek belső és külső politikáit az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában meghatározott emberi jogok irányítják, valamint hogy azok a megállapodás lényeges elemét képezik. 2011-ben azonban nem írtak alá emberi jogi záradékot tartalmazó új megállapodást, és ilyen nem is lépett hatályba. Kétoldalú kapcsolataiban az EU több mint 40 kétoldalú **emberi jogi párbeszédet** folytatott harmadik országokkal, és így számos alkalma nyílt arra, hogy megoldást keressen az emberi jogokkal kapcsolatos konkrét aggályaira.

Az EU megkezdte a világszerte csaknem 160 országot érintő **emberi jogi országstratégiáinak** a kidolgozását, melyek közül 2011-ben 130 kidolgozására került sor. A megközelítés központi céljai a következők: elérni, hogy jobban megértsük a partnerországok emberi jogokkal kapcsolatos alapvető kihívásait és átfogóbb képet kapjunk ezekről; az uniós fellépést a kulcsfontosságú prioritásokra összpontosítani a partnerországokban, szakpolitikai téren és a pénzügyi támogatás terén egyaránt, hogy az adott ország helyzetéhez jobban hozzáigazíthassuk megközelítésünket, így fokozva annak hatékonyságát (amint azt a főképvisező kérte); előmozdítani és ésszerűsíteni a helyszínen a tagállamok és az uniós diplomáciai képviseletek által végzett releváns tevékenységeket; végezetül átfogóbb és megfelelőbb módon elősegíteni a különböző országstratégiák és regionális stratégiák működését.

Az EKSZ – nem kormányzati partnereivel szoros együttműködésben – 2011. december 8–9-én tartotta meg az **EU és a nem kormányzati szervezetek 13. éves fórumát**, melyen két témát vitattak meg: *a nemzetközi humanitárius jogra vonatkozó uniós iránymutatás végrehajtásának előmozdítását, illetve az uniós emberi jogi felülvizsgálat és az új többéves pénzügyi keret kérdését (az ajánlásoktól a fellépésig vezető utat)*. A fórum alkalmat adott a nem kormányzati szervezeteknek, hogy beszámoljanak a helyszínen szerzett tapasztalataikról, kifejtsek az uniós szakpolitikákkal kapcsolatos véleményüket, valamint ajánlásokat fogalmazzanak meg az EU számára a végrehajtás javításának módjával kapcsolatban. A fórum eredményeit az EKSZ és a tanácsi munkacsoportok gondosan tanulmányozni fogják.

A **Belaruszban** 2010 decemberében megtartott elnökválasztást követően az emberi jogok helyzete terén az országban tapasztalt aggasztó fejleményekre reagálva az EU mozgósította a nemzetközi közösséget, hogy az emberi jogok megsértésére határozott választ adjon. 2011 júniusában az EU vezetésével az Emberi Jogi Tanács határozatot fogadott el, melyben megbízta az emberi jogi főbiztost, hogy egy éven belül nyújtson be jelentést a belorusz emberi jogi helyzet fejleményeiről, illetve hogy fogalmazzon meg ajánlásokat a további fellépésekre vonatkozóan. Az EU addig is számos kétoldalú intézkedést hozott, melyek révén jelentősen növelte az emberijogvédőknek és a civil társadalomnak nyújtott támogatást, ugyanakkor egyre fokozottabb nyomást gyakorolt a rezsimre annak érdekében, hogy tartsa tiszteletben az emberi jogokat és bocsássa szabadon az összes politikai foglyot.

Az európai szomszédságpolitika keretében kiadott és 2011. május 25-én elfogadott, „Az átalakuló szomszédság új megközelítése” című közös közlemény javaslatot tartalmazott az **Európai Demokráciáért Alapítvány** létrehozására vonatkozóan, melyet később a Külügyek Tanácsa is üdvözölt. A cél az Európai Demokráciáért Alapítvány mint olyan autonóm szerv felállítása, mely az egyik tagállam joga szerint jogi személynek minősül. Az alapítvány kezdetben – bár nem kizárólag – az európai szomszédságra összpontosítana, új eszközként segítve a demokratikus átmenetben vagy a demokráciáért vívott békés küzdelemben részt vevő politikai szereplőknek nyújtott európai támogatást.

Az EU 2011 során 10 **választási megfigyelő missziót** (EOM-et) telepített. Öt uniós EOM nagyszabású változásokat kísért nyomon, növelve azok hitelességét (rezsimváltás Tunéziában, új ország létrehozása Dél-Szudánban, katonai rezsimről polgári rendszerre való átállás Nigerben, a politikai ellenzék régen esedékes hatalomra jutása Peruban és Zambiában), három EOM a soros kormány viszonylag zökkenőmentes újraválasztását kísérte nyomon (Nigériában, Csádban és Ugandában), két EOM pedig igen bonyolult választási helyzetben végezte munkáját (Nicaraguában és a KDK-ban). Az EU ezenfelül választási szakértői missziókat (EEM-eket) is telepített Beninbe, Elefántcsontpartra, Gambiába, Guatemalába, a Közép-afrikai Köztársaságba, Libériába, Marokkóba és Thaiföldre. Az Európai Parlament az EU választási megfigyelő missziói mellett saját küldöttségeket is alkalmazott, ezáltal is hangsúlyozva az Unió politikai kötelezettségvállalását és növelve annak láthatóságát.

Mivel az EU-nak az az álláspontja, hogy el kell érni, hogy a **katonai és biztonsági magánvállalkozások** elszámoltathatók legyenek azokért a cselekményekért, melyekkel műveleteik során az emberi jogokat esetlegesen megsértették, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa munkacsoportjának 2011. májusi első ülésén konstruktívan lépett fel annak érdekében, hogy kialakíthassák a katonai és biztonsági magánvállalkozások nemzetközi szabályozási keretét. Az EU hangsúlyozta, hogy első körben át kell tekinteni a meglévő kezdeményezéseket, valamint az emberi jogok és a nemzetközi humanitárius jog megsértésével kapcsolatos elszámoltathatóságban tapasztalható hiányosságokat.

2 UNIÓS ESZKÖZÖK ÉS KEZDEMÉNYEZÉSEK NEM UNIÓS ORSZÁGOKBAN

BEVEZETÉS

2.1 Az emberi jogokra és a nemzetközi humanitárius jogra vonatkozó uniós iránymutatások

Az EU emberi jogi politikájának gerincét nyolc ún. „iránymutatás” képezi. Habár ezek jogilag nem kötelező erejűek, az EU Tanácsa egyhangúlag fogadta el őket, és ezért azok az uniós prioritások határozott politikai megnyilvánulásai. Gyakorlati eszközöket biztosítanak továbbá az EU-nak a világ különböző részein tevékenykedő képviselői számára ahhoz, hogy elősegíthessék emberi jogi politikánk előmozdítását. Az iránymutatások ekképpen megerősítik az EU emberi jogi politikájának koherenciáját és következetességét.

Az EU jelenleg a következő témákkal kapcsolatban rendelkezik emberi jogi iránymutatásokkal:

- a halálbüntetés (első alkalommal 1998-ban elfogadott iránymutatás),
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód (első alkalommal 2001-ben elfogadott iránymutatás),
- az emberi jogi párbeszéd (első alkalommal 2001-ben elfogadott iránymutatás),
- a gyermekek és a fegyveres konfliktus (első alkalommal 2003-ban elfogadott iránymutatás),
- az emberijogvédők (első alkalommal 2004-ben elfogadott iránymutatás),
- a gyermekek jogainak előmozdítása és védelme (első alkalommal 2007-ben elfogadott iránymutatás),
- a nők elleni erőszak, valamint a nőkkel szembeni megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelem (első alkalommal 2008-ban elfogadott iránymutatás),
- a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartásának előmozdítása (első alkalommal 2005-ben elfogadott iránymutatás).

Az iránymutatásokról további információkat egy 2009 márciusában kiadott ismertető kiadvány tartalmaz. Az iránymutatások online is rendelkezésre állnak az EU valamennyi hivatalos nyelvén, valamint orosz, kínai, arab és farsi nyelven is.

2010-ben megállapodás született arról, hogy a világszerte folytatott uniós fellépések koherenciájának tiszteletben tartása mellett az EU megközelítését az egyedi helyzetekhez kell igazítani. E célból úgy döntöttünk, hogy a különböző országok tekintetében helyi emberi jogi stratégiákat dolgozunk ki, folyamatosan felülvizsgáljuk prioritásainkat, a lehető leghatékonyabban használjuk fel a rendelkezésünkre álló eszközöket, és mindemellett igyekszünk tiszteletteljesen bevonni a partnereinket.

2.2 Emberi jogi párbeszéd és konzultációk

Az EU 2011-ben továbbfejlesztette az egyre nagyobb számú partnerrel folytatott, kifejezetten az emberi jogoknak szentelt politikai párbeszédet. Algériával az európai szomszédságpolitika részeként új emberi jogi párbeszédet indított 2011-ben. Az EU lépéseket tett annak érdekében is, hogy hivatalossá tegye a Dél-Afrikával folytatott emberi jogi párbeszédet, és felvette a kapcsolatot a Koreai Köztársasággal azzal a céllal, hogy rendszeres emberi jogi konzultációkra kerülhessen sor.

Az EU 2011-ben az alábbi partnerekkel tartott hivatalos emberi jogi párbeszédet, illetve albizottsági üléseket: Afrikai Unió, Algéria, Argentína, Brazília, Belarusz, Chile, Grúzia, India, Indonézia, Jordánia, Kambodzsa, Kazahsztán, Kirgizisztán, Kína, Kolumbia, Laosz, Libanon, Marokkó, Mexikó, a Moldovai Köztársaság, Örményország, Pakisztán, a Palesztin Hatóság, Tádzsikisztán, Türkmenisztán és Vietnam. Az alábbi országokkal tartott konzultációkat emberi jogi kérdésekről: Izrael, Japán, Kanada, Oroszország, Új-Zéland és az USA, valamint a tagjelölt országok (Horvátország, Izland, Törökország és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság).

Egyiptommal, Srí Lankával és Tunéziával 2011-ben nem kerülhetett sor ülésekre a már kialakított emberi jogi párbeszéd keretében. A Pakisztánnal tartandó éves ülést 2012 elejére halasztották. Iránnal már 2006 óta szünetel az emberi jogi párbeszéd.

Az uniós emberi jogi politika felülvizsgálatának részeként 2011-ben a fenti különféle párbeszédnek alapján meghatározták azokat a legjobb gyakorlatokat, melyek e párbeszéd eredményességét javíthatják, mindenekelőtt az alábbi három módon: először, a párbeszédet jobban bele kell ágyazni az érintett harmadik országgal fenntartott általános kapcsolatokba, egészen a csúcstalálkozóig terjedően; másodsor, garantálni kell az emberi jogi politika többi eszközével – különösen az emberi jogokra vonatkozó új országstratégiákkal – való szoros kapcsolatot; harmadszor, figyelmet kell fordítani a párbeszédet követő intézkedésekre, melyek konkrét cselekvési tervek, jogalkotási reformok, illetve olyan projektek formájában valósulnak meg, melyekhez az EU az uniós eszközök – többek között az együttműködési támogatások – révén hozzájárulhat.

Ezzel összefüggésben az EU különös figyelmet fordított az emberi jogi párbeszéd napirendjének összeállítására, és kiemelten kezelte a belföldi emberi jogi helyzetet, ideértve az egyedi eseteket is. Az ENSZ-szel és a releváns regionális szervezetekkel kapcsolatos többoldalú kérdések egyre gyakrabban szerepelnek állandó napirendi pontként a párbeszéd napirendjén. Az EU ezenfelül – az uniós tagállamokkal szoros együttműködésben – foglalkozik a partnerországok azon kérésével is, hogy vitassák meg az EU területén belül tapasztalható emberi jogi problémákat.

Az európai szomszédság déli országaival elfogadott vagy felülvizsgálat alatt álló cselekvési tervekkel hathatósan lehetett strukturálni az ezen országokkal folytatott emberi jogi párbeszéd napirendjét, emellett e tervek hasznos referenciaként szolgáltak a párbeszéd időszakos – az emberi jogi párbeszédéről szóló uniós iránymutatás szerinti – értékeléséhez, melyeket az emberi jogokra vonatkozó országstratégiák időszakos aktualizálásához és felülvizsgálatához kell igazítani.

A legjobb gyakorlatok részeként folyamatban van a civil társadalommal központi szinten és az érintett országokban tartott konzultációk általánossá tétele. Ezenfelül körülbelül 10 civil társadalmi szemináriumot szerveztek 2011-ben a hivatalos emberi jogi párbeszéd kiegészítéseként. Az EU 2011-ben folytatta tárgyalásait a kínai hatóságokkal annak érdekében, hogy az EU–Kína emberi jogi párbeszéd 2010. évi felülvizsgálatában foglalt ajánlások értelmében javítani lehessen a párbeszéd módozatain. Az EU–Oroszország emberi jogi konzultációk felülvizsgálata 2011-ben lezárult. Ennek alapján az EU megbeszéléseket kezdett az orosz hatóságokkal a párbeszéd módozatainak és tartalmának továbbfejlesztése érdekében.

Emellett a Cotonoui Megállapodásban részes 79 afrikai, karibi és csendes-óceáni ország majdnem mindegyike folytat az EU-val a megállapodás 8. cikke szerinti párbeszédet, amely felöleli az emberi jogok tiszteletben tartása, a demokratikus elvek, a jogállamiság és a jó kormányzás terén tett előrehaladás rendszeres értékelését. A Cotonoui Megállapodás 9. cikke értelmében az emberi jogok, a demokratikus elvek és a jogállamiság tiszteletben tartása e megállapodás lényegi elemét és ennek folytán a 96. cikk vitarendezési záradékának tárgyát képezi, melynek alapján konzultációkat lehet kezdeni és megfelelő intézkedéseket lehet hozni egy adott ország vonatkozásában, ideértve (végső esetben) a megállapodás felfüggesztését is.

2011-ben az alábbi öt országgal szemben alkalmaztak megfelelő intézkedéseket: Zimbabwe, Fidzsi-szigetek, Guinea, Bissau-Guinea és Madagaszkár. A 96. cikk szerinti eljárás Nigériával szembeni alkalmazását leállították.

2.3 Tanácsi határozatok és válságkezelés

Az EU folytatta az emberi jogokkal és a nőkkel, a békével és a biztonsággal kapcsolatos szakpolitikáinak a közös biztonság- és védelempolitika (KBVP) keretében történő végrehajtását és megszilárdítását, továbbá a polgári lakosságnak a KBVP-missziók és -műveletek során való védelmére vonatkozó vívmányok, illetve az e védelemmel kapcsolatos iránymutatások megvalósításának továbbfejlesztését. Az emberi jogok és a nemi szempontok KBVP-ben való érvényesítése továbbra is a releváns tanácsi munkacsoportok napirendjén volt, és e szempontokat továbbra is figyelembe vették a KBVP-missziók és -műveletek tervezése, lebonyolítása és a tanulságok utólagos levonása során. Az EU 2011-ben nem telepített új KBVP-missziót vagy -műveletet.

Konkrétan, elkezdődött „Az emberi jogoknak és a nemi szempontoknak a KBVP katonai műveleteiben és polgári misszióiban való érvényesítése terén megállapított tanulságok és legjobb gyakorlatok” című, a Tanács által 2010 decemberében jóváhagyott jelentésben foglalt ajánlások végrehajtásával kapcsolatos munka. Annak érdekében, hogy a nőkkel, békével és biztonsággal kapcsolatos uniós szakpolitikai keret lépést tartson a legfrissebb fejleményekkel – különösen a nőkről, békéről és biztonságról szóló későbbi ENSZ BT-határozatok elfogadásával, valamint az uniós KBVP-missziókból 2008 óta levont tanulságokkal –, az EKSZ felülvizsgálati folyamatot kezdett „Az 1820. sz. ENSZ BT-határozattal megerősített 1325. sz. ENSZ BT-határozat végrehajtása az EBVP keretében” című, 2008-ban elfogadott dokumentum aktualizálása érdekében.

Az emberi jogokkal, a nemi szempontokkal és a gyermekek védelmével foglalkozó képzési modulok kidolgozása 2011 másik kulcsfontosságú eseménye volt. Ennek alapjául a KBVP-missziók és -műveletek számára biztosítandó, az emberi jogokkal, a nemek közötti egyenlőséggel és a gyermekek védelmével kapcsolatos képzések alapelemeit tartalmazó három koncepciótervezet szolgált, melyek elfogadására 2010 decemberében került sor. Ezek kidolgozása az uniós tagállamok képzési intézményeivel és a civil társadalommal együttműködésben valósul meg.

Az EKSZ 2011 júniusában szervezte meg a KBVP-missziók és -műveletek keretében dolgozó, a nemi szempontokkal foglalkozó tanácsadók és kapcsolattartók harmadik éves ülését. Ezenfelül a polgári KBVP-missziók vezetői 2011 áprilisában egy szeminárium keretében tájékoztatást kaptak az emberi jogokkal és a nemi szempontokkal kapcsolatos uniós politikáról. Mivel 2011 volt az EKSZ felállításának éve, külön energiát kellett fordítani az azon szolgálatok közötti információcsere megkönnyítésére, amelyek részt vesznek a válságkezelés területén folytatott munkában, illetve amelyek az EKSZ-ben az emberi jogok, a nemi szempontok és a gyermekek védelme válságkezeléshez kapcsolódó kérdéseinek terén szakértelemmel rendelkeznek.

2.4 Démarche-ok és nyilatkozatok

Az EU nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy az emberi jogi kérdéseket a közfigyelem középpontjában tartsa. Ezért aggályainak kifejezésére vagy a pozitív fejlemények üdvözlésére széles körűen alkalmaz nyilvános nyilatkozatokat. E nyilatkozatokat egyhangúlag fogadják el.

Más esetekben, amikor úgy ítéli meg, hogy az hatékonyabb, az EU *démarche*-okat részesít előnyben. A *démarche*-ok – azaz formális diplomáciai lépések – minden külpolitika fontos eszközei, és az EU ezeket arra használja, hogy a nem uniós országok hatóságainál emberi jogi problémákat vessen fel. Az EU továbbá rendszeresen diplomáciai lépéseket tesz a világ minden régiójában a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútuma egyetemességének és sérthetetlenségének előmozdítása érdekében. *Démarche*-ok intézésére rendszerint a helyi uniós képviselők által, bizalmas jelleggel kerül sor.

Az ezen eszközökkel kezelt fő témák a következők: az emberijogvédők védelme, az illegális fogva tartás, az erőszakkal eltüntetett személyek, a halálbüntetés, a kínzás, a gyermekek védelme, a menekültek és a menedékkérők, a bírósági eljárás nélküli kivégzések, a szólás- és egyesülési szabadság, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, valamint a választások.

2.5 A harmadik országokkal kötött együttműködési megállapodások emberi jogi záradéka

Az EU célja, hogy a harmadik országokkal kötött valamennyi politikai keretmegállapodásba – így a társulási megállapodásokba és a partnerségi és együttműködési megállapodásokba is – emberi jogi záradékot illesszen. A záradék kimondja, hogy a felek belső és külső politikáit az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában meghatározott emberi jogok irányítják, valamint hogy azok a megállapodás lényeges elemét képezik. 2011-ben nem írtak alá emberi jogi záradékot tartalmazó új megállapodást, és ilyen nem is lépett hatályba.

2011-ben egy alkalommal kezdtek emberi jogi záradék keretében konzultációkat. Az Európai Unió véleménye szerint a 2010. április 1-i bissau-guineai zendülés, valamint a legfőbb felbujtóknak a katonai vezetés magas pozícióiba történő kinevezése a Cotonoui Megállapodás emberi jogi záradéka különösen súlyos és nyilvánvaló megsértésének minősül. Ennek megfelelően az EU a Cotonoui Megállapodás 96. cikke értelmében 2011. január 31-én konzultációkat kezdett Bissau-Guineával. A konzultációk során a résztvevők tárgyalást folytattak arról, hogy milyen intézkedésekre van szükség a polgári hatalom érvényesülésének biztosítása, a demokratikus kormányzás javítása, az alkotmányos rend tiszteletben tartása és a jogállamiság garantálása céljából, valamint a büntetlenség és a szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében. Azt követően, hogy Bissau-Guinea intézkedéseket hozott a 2009 márciusában és júniusában elkövetett gyilkosságokkal kapcsolatos független igazságügyi nyomozások lebonyolítása és lezárása, illetve a biztonsági ágazat reformja érdekében, valamint a katonai vezetés megújítása céljából – hogy biztosíthassa, hogy olyan magas rangú parancsnokokat nevezzenek ki, akik nem vettek részt alkotmányellenes vagy erőszakos cselekményekben –, az EU úgy döntött, hogy lezárja a konzultációkat és fokozatosan újrakezdi az együttműködést.

A Bizottság a közös halászati politika külső dimenziójáról szóló 2011. júliusi közleményében bejelentette, hogy többek között arra törekszik, hogy a kétoldalú halászati megállapodásokba emberi jogi záradékot illesztve megerősítse azokat. Ennek alapján az emberi jogok és a demokratikus elvek mint alapvető elemek megsértése a megállapodás felfüggesztését vonhatja maga után. E célból az alábbi országokkal került sor jegyzőkönyvek parafálására: Bissau-Guinea, Comore-szigetek, Grönland, Mauritius, Mozambik, São Tomé és Príncipe, Seychelle-szigetek, Zöld-foki-szigetek.

2.6 Az európai szomszédságpolitika

Az európai szomszédságpolitika létrehozására vonatkozó javaslat 2004-ben született meg. Az EU kiemelt kapcsolatot kínált szomszédainak, amely a közös értékek (demokrácia és emberi jogok, jogállamiság, jó kormányzás, piacgazdasági elvek és fenntartható fejlődés) iránti kölcsönös elkötelezettségre épül.

Az európai szomszédságpolitika három fő alkotóeleme a (2009 májusában Prágában elindított) keleti partnerség, az Unió a mediterrán térségért (vagyis a korábban barcelonai folyamatnak nevezett euromediterrán partnerség, amelyet 2008 júliusában Párizsban indítottak újra), valamint a (2008 februárjában Kijevben elindított) fekete-tengeri szinergia.

Az európai szomszédságpolitika végrehajtását a fenti partnerségek létrehozásáról szóló megállapodások keretében létrehozott bizottságok és albizottságok együttesen mozdtítják elő és követik figyelemmel. Megállapodás született arról, hogy az európai szomszédságpolitika 2011. évi végrehajtásának vizsgálata céljából egy statisztikai melléklet mellett tizenkét országszintű jelentés és két regionális jelentés készül, amelyben áttekintik a keleti partnerség és „a partnerség a demokráciáért és a közös jólétért” végrehajtása terén elért eredményeket.

2011-ben az EU gyorsan és nagy elszántsággal reagált a helyzet gyors változásaira; többéves viszonylagos stagnálást követően a demokrácia gyökeret eresztett a szomszédos országokban. Az EU kiigazította szakpolitikáját és eszközeit, új súlypontokat határozott meg segítségnyújtási programjaiban, technikai segítséget bocsátott rendelkezésre a demokratikus átmenetek megkönnyítése céljából, valamint további forrásokat különített el a szomszédos országok számára.

Az EU fokozta politikai szerepvállalását mind a keleti, mind a déli szomszédság tekintetében. A keleti szomszédságot illetően a keleti partnerség második csúcstalálkozója (Varsó, 2011. szeptember) áttekintette a keleti partnerség elindítása óta elért eredményeket, és egyúttal megerősítette az EU és keleti szomszédai arra vonatkozó politikai kötelezettségvállalásait, hogy mélyebb politikai társulásra és gazdasági integrációra töreksszenek. A déli szomszédság tekintetében a Tanács a főképvisező javaslata nyomán a dél-mediterrán régióval foglalkozó különleges képviselőt nevezett ki, hogy alakítson ki párbeszédet az átmenet folyamatában lévő országokkal, fokozza az EU és a tagállamok idevágó tevékenységeit, továbbá biztosítsa a koordinációt a nemzetközi pénzügyi intézményekkel és a magánszektorral.

A Bizottság 2011. március 8-án közzétette a „Partnerség a dél-mediterrán térséggel a demokráciáért és a közös jólétért” című közleményt, hogy késedelem nélkül reagáljon az arab tavasz eseményeire. A közlemény kiemelte az emberi jogok, a demokrácia és az elszámoltatható kormányzás fokozottabb tiszteletben tartásának a fontosságát.

A Bizottság 2011. május 25-én tette közzé az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának címzett, „Az átalakuló szomszédság új megközelítése” című közös közleményt. Az új szakpolitika alapja a kölcsönös elszámoltathatóság és az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság egyetemes értékei melletti közös elkötelezettség, és az az eddigieknél jóval differenciáltabb. Az EU egyik célja az volt, hogy reagáljon az arab tavaszra, és ezért egyértelmű üzenetben biztosította szolidaritásáról és támogatásáról a dél-mediterrán térség népeit. Az EU másik célja az volt, hogy eleget tegyen az EU keleti szomszédai kérésének, amely a szorosabb politikai társulásra és mélyebb gazdasági integrációra vonatkozott.

A demokratikus átmenet támogatása érdekében az EU fokozta az Európa Tanáccsal folytatott együttműködést, valamint szinergiákra törekedett az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésével, és ennek keretében felkínálta a dél-mediterrán országok parlamentjei számára a „Partner a demokráciáért” státuszt. Egy az EU költségvetéséből finanszírozott program lehetővé teszi az EU déli szomszédsága számára, hogy igénybe vegye az Európa Tanács elismert szakértelmét az alkotmány, a bírósági rendszer és a választási rendszer reformja terén. Az EU teljes választási megfigyelő missziót telepített Tunéziába, Marokkóba pedig választási szakértőket küldött. Technikai segítséget nyújtott az egyiptomi magas szintű választási bizottság részére, továbbá civil társadalmi szervezeteken keresztül segítette a választók tájékoztatását és támogatta a hazai megfigyelőket.

Az EU egyre szélesebb körű kapcsolatokra törekedett a civil társadalommal. A keleti partnerség tekintetében az emberi jogi párbeszédet közös civil társadalmi szemináriumok egészítették ki. A keleti partnerség csúcstalálkozóját megelőzően novemberben Poznanban sor került a keleti partnerség civil társadalmi fórumára. Az európai szomszédságpolitika 2011 májusában lezárt felülvizsgálatát követő intézkedésként szeptemberben létrejött a Szomszédságpolitikai Civil Társadalmi Eszköz, amelynek költségvetése a 2011–2013-as időszakra 66 millió EUR.

A véleménynyilvánítás szabadságának támogatása érdekében az EU elindította az internethozzáférés szavatolására vonatkozó stratégiát („*No Disconnect Strategy*”), melynek célja segíteni a civil társadalmi szervezeteket vagy egyes polgárokat abban, hogy az elektronikus kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés önkényes akadályozását megkerüljék.

Az EU tovább fokozta azon erőfeszítéseit, melyek célja egyrészt a nők jogainak támogatása a régió egészében, másrészt pedig annak biztosítása, hogy a nemek közötti egyenlőség valamennyi releváns együttműködési tevékenységben érvényesüljön. A nők főszerepet játszottak az arab tavasz eseményeiben, és nem szabad megengedni, hogy ne részesüljenek az arab tavaszt követő átalakulás eredményeiből.

Az EU a szomszédság egészében fokozta erőfeszítéseit annak előmozdítása érdekében, hogy hatékony és független bírói kar jöjjön létre, hogy biztosított legyen a polgárok joga a tisztességes tárgyaláshoz, valamint hogy folytatódhasson a korrupció elleni küzdelem.

Az EU a tunéziai–líbiai határ mentén és Líbia keleti részében ECHO (a Humanitárius Segélyek és Polgári Védelem Főigazgatósága) humanitárius segítségnyújtási csapatokat telepített a humanitárius szükségletek és általában a helyzet felmérése érdekében. Líbiában és a szomszédos országokban (Tunézia, Egyiptom) 40 millió EUR állt rendelkezésre a leginkább rászoruló személyek részére történő humanitárius segítségnyújtás céljára. Az EU teljes hozzájárulása (Európai Bizottság és a tagállamok) május 15-én közel 103 millió EUR-t tett ki.

A partnerországok reform-erőfeszítéseinek pénzügyi támogatása céljából az EU a például a bírósági rendszer reformja és a korrupció elleni küzdelem területén megvalósítandó intézményépítési programok céljára csoportosított át a déli szomszédság tekintetében már megállapított 600 millió EUR összegű támogatást. Ezenkívül további forrásokat bocsátott rendelkezésre az uniós költségvetésből. A májusi közlemény javaslatot tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az EU akár 1,24 milliárd EUR összegig biztosítson további forrásokat az új megközelítés végrehajtásának támogatására.

A Bizottság 2011 decemberében jogalkotási javaslatot fogadott el az Európai Szomszédsági Támogatási Eszköz (ENI) elnevezésű új pénzügyi eszközre vonatkozóan, amely 2014-től a jelenlegi Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz (ENPI) helyébe fog lépni. Ezen eszköz tovább fogja erősíteni a szakpolitika és a segítségnyújtás közötti kapcsolatot, ösztönzőalapú dinamikát alkalmazva fokozni fogja az egyes partnerországok részére elkülönített pénzügyi keretek differenciálását, és egyszerűsített rendelkezéseket fog tartalmazni az EU külső határai mentén történő határokon átnyúló együttműködésre vonatkozóan.

2.7 A demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) keretében finanszírozott tevékenységek

2011-ben két EIDHR-ajánlattételi felhívást tettek közzé, az alábbi két céllal: i. olyan emberi jogi aktivisták és helyi civil társadalmi szervezetek támogatása, melyek az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok előmozdítására törekednek azokban az országokban és régiókban, ahol e jogokat és a jogvédőket a legnagyobb veszély fenyegeti (15,8 millió EUR); ii. a civil társadalmi hálózatok által az emberi jogok és a demokratikus reform előmozdításában játszott szerep megerősítése, illetve a halálbüntetés ellen folytatott tevékenységek támogatása (21,6 millió EUR). E két felhívás eredményét 2012 tavaszán teszik közzé.

Helyi szinten mintegy 90 uniós küldöttség tett közzé helyi ajánlattételi felhívást (az EU országalapú támogatási programjának keretében), összesen 64,8 millió EUR összeggel, az adott országban a civil társadalomnak a korábban meghatározott kiemelt területeken való támogatása céljával. Ezenfelül az EIDHR az arab tavaszra reagálva az EU országalapú támogatási programjának keretében gyorsan rendelkezésre bocsátott több mint 6 millió EUR összeget Tunézia, Egyiptom és Líbia javára.

Az EU továbbra is a legfőbb támogatója a civil szervezetek által a halálbüntetés eltörlése érdekében világszerte tett erőfeszítéseknek. 2011-ben a halálbüntetés eltörlése mellett szót emelő civil társadalmi szervezetek jelentős eredmények elérésében segédkeztek, példaként említhetjük itt a halálbüntetés eltörlését Illinois-ban. Az EIDHR partnerei világszerte több lobbitevékenységet, érdekérvényesítési, kutatási és kampánytevékenységet, jogi tanácsadással és képzéssel kapcsolatos tevékenységet irányítottak.

A civil társadalmi szervezetek szervezésében és az EIDHR finanszírozásával Kigaliban és Rómában megtartott két fontos kormányközi konferencia – a moratóriumról az ENSZ Közgyűlésében 2012-ben tartandó szavazás előkészítéseként – új tartalommal töltötte meg a halálbüntetés eltörléséről folytatott vitát. Az EIDHR-en keresztül az EU, a harmadik országok és a civil társadalom együttműködést folytathatnak és előrelépést érhetnek el annak érdekében, hogy a halálbüntetést világszerte fokozatosan korlátozzák és eltöröljék.

A kínzás elleni uniós küzdelmet illetően az EIDHR 2011-ben új civil társadalmi fellépéseket támogatott a kínzás megelőzése és a kínzás áldozatainak rehabilitációja terén. A cél az uniós szakpolitika megerősítése volt, különösen a kínzással kapcsolatosan az Európai Unió Tanácsa által 2001-ben elfogadott uniós iránymutatás végrehajtása tekintetében. A projekteknek nyújtott jelentős mértékű finanszírozás hozzájárult a kínzás áldozatává vált és az erőszakkal eltüntetett személyek rehabilitációjának támogatásához, a kínzás kiváltó okairól való általános ismeretek bővítéséhez, valamint az ENSZ kínzás elleni egyezményéhez csatolt fakultatív jegyzőkönyvvvel (az OPCAT-tal) kapcsolatos információk terjesztéséhez. Példaként említhetjük, hogy Srí Lankán és Nepálban külön projekteket indítottak azzal a céllal, hogy fejlesszék az állami tisztségviselők arra vonatkozó kapacitását, hogy meg tudják előzni és kezelni tudják a rendőrség és a katonaság köreiben a kínzást és a rossz bánásmódot. A világ más részeiben (Guineában, Mexikóban és Oroszországban) indított egyéb projektek a kínzással és a rossz bánásmóddal kapcsolatos nyomozási, tájékoztatási és riasztási mechanizmusok megerősítésére irányultak. Az EIDHR olyan projektet is finanszírozott, mely a Fülöp-szigeteken a kínzás vagy más kegyetlen és megalázó bánásmód eseteinek dokumentálása terén az orvosi és jogi szakértők között folytatott együttműködésre vonatkozott. Érdekérvényesítési tevékenységekre került sor a nemzeti megelőző mechanizmusok létrehozásának előmozdítása, valamint a kínzási ügyekkel kapcsolatos peres eljárások és a büntetlenség ellen világszerte folytatott küzdelem támogatása érdekében is. Az EIDHR – a Kínzás Áldozatainak Nemzetközi Rehabilitációs és Kutató Tanácsával (IRCT) és a Kínzás Elleni Világszervezettel (OMCT) közösen – segítette Líbiát abban, hogy a Kadhafi utáni Líbiában a kínzásnak és erőszakos eltüntetésnek áldozatul esettek ügyét felkarolja és támogassa.

Az EIDHR 2011-ben folytatta a velencei Európai Egyetemközi Központ és az intézmény által az emberi jogok és a demokratizálódás szakterületén nyújtott mesterképzés finanszírozását. Ezenfelül hasonló regionális programokat támogatott a Balkánon (*University of Sarajevo*), Afrikában (*University of Pretoria*), Latin-Amerikában (*Universidad Nacional De General San Martin in Buenos Aires*) és az ázsiai és csendes-óceáni régióban (*University of Sydney*).

2011-ben több olyan tevékenységre is sor került, amelyek célja az emberi jogok, az igazságszolgáltatás és a jogállamiság védelmét, és a demokrácia előmozdítását szolgáló nemzetközi és regionális keret megerősítése volt. Támogatásban részesült a Csendes-óceáni Szigetek Fórumának Titkársága, hogy a fórum tagországai segítséget kapjanak az ENSZ alapvető emberi jogi egyezményeinek és a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumának megerősítéséhez és végrehajtásához, hogy terjesszék az emberi jogok és a fejlesztés közötti kapcsolatokra vonatkozó ismereteket, valamint hogy fokozhassák az emberi jogoknak a kormánypolitikáikba és fejlesztési terveikbe való integrálására vonatkozó nemzeti kapacitásukat.

Az Európa Tanács két projektje kapott konkrét támogatást, ezek célja: i. a nemzeti kapacitás megerősítése Azerbajdzsánban, Grúziában, a Moldovai Köztársaságban, az Orosz Föderációban, Örményországban és Ukrajnában az emberi jogok hatékonyabb védelme érdekében, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményrel és a módosított Európai Szociális Chartával kapcsolatos ismeretek és készségek bővítése révén; ii. a demokratikus polgárságra és az emberi jogokra vonatkozó oktatással kapcsolatos oktatási szakpolitikák támogatása Kazahsztánban.

Annak biztosítása érdekében, hogy a vörös khmerek áldozatainak igazságot szolgáltatni hivatott bírósági perek lebonyolítása során betartsák a tisztességes tárgyalásokra vonatkozó nemzetközi előírásokat, a kambodzsai bíróság rendkívüli kamaráinak is nyújtottak támogatást a bíróság költségvetésének a kambodzsai államra eső részéhez való hozzájárulás révén.

2011-ben az EIDHR pénzügyi támogatásával 12 civil társadalmi szemináriumot szerveztek az emberi jogok témájában – többek között Bangladesben, Kolumbiában, Örményországban és Tádzsikisztánban – az emberi jogokról folytatott éves politikai párbeszéd kiegészítéséül. Novemberben Brüsszelben rendezték meg immár harmadik alkalommal az EU–Afrikai Unió civil társadalmi szemináriumát.

Végezetül az EIDHR 2011-ben is kiemelten kezelte az emberi jogvédők támogatását. A veszélyben lévő jogvédőknek fenntartott sürgősségi alapból az EIDHR több kisebb összegű adománnyal segített egyéneknek és emberi jogi szervezeteknek abban, hogy a munkájukhoz szükséges védelmi és biztonsági felszerelést, illetve informatikai berendezéseket szerezzenek be, hogy ki tudják fizetni a kínzásnak és rossz bánásmódnak áldozatul esett aktivisták esetében az ügyvédi díjakat, valamint az orvosi ellátás és a rehabilitáció költségeit, továbbá hogy a veszélyben lévő emberi jogvédőket sürgősen biztonságos helyre költöztessék. 2011-ben felmérő tanulmány készült a veszélyben lévő emberi jogvédők számára nyújtott menedékprogramokról, amely az első lépést jelenti egy olyan uniós kezdeményezés majdani megvalósításához, melynek célja a biztonságos menedékre szoruló, veszélyben lévő aktivisták ideiglenes átköltöztetése lesz.

2.8 Az EU emberi jogokkal kapcsolatos politikájának áttekintése

Az Európai Bizottság 2011. december 12-én elfogadta a főképviselő által előterjesztett „Emberi jogok és demokrácia az Európai Unió külső tevékenységének középpontjában – egy hatékonyabb megközelítés felé” című közös közleményt. A közös közlemény annak a hosszadalmas folyamatnak az eredménye, amely még a 2010 márciusában Cordobában tartott Gymnich találkozó (az uniós külügyminiszterek informális találkozója) keretében tartott megbeszélésekkel kezdődött. A közlemény a Madridban, Brugge-ben, Budapesten és Varsóban korábban tartott informális találkozók során végzett munka eredményére, valamint az EU és a nem kormányzati szervezetek fóruma keretében a különböző érdekelt felek által tett ajánlásokra épült.

Amint az a közlemény elején olvasható, a közlemény célja, „hogy eszmecsere induljon a többi európai intézménnyel arról, hogy az emberi jogokkal és demokráciával kapcsolatos uniós külpolitikát hogyan lehetne aktívabbá, következetesebbé és hatékonyabbá tenni”. Mindezt válaszlépésként a Lisszaboni Szerződés azon ígéretére, hogy az emberi jogokat, a demokráciát és a jogállamiságot valamennyi külső tevékenység középpontjába állítja, továbbá biztosítja a külső tevékenységének különböző területei közötti összhangot és az EU külpolitikai elveinek érvényesítését.

A közleményben foglaltak szerint az EU legfőbb célja, „hogyan megakadályozza az emberi jogok megsértését, illetve a jogsértések bekövetkezése esetén biztosítsa, hogy az áldozatok bírósághoz fordulhassanak és jogorvoslással élhessenek, továbbá megtörténjék a felelősök elszámoltatása”. E cél elérése terén az EU hatékonyságának jelentős javítása érdekében a közlemény felvázolja, hogy az EU hogyan fogja kiszélesíteni, elmélyíteni és racionalizálni a nemzetközi szinten végzett tevékenységét. Ennek tekintetében megerősíti az EU elkötelezettségét az összes – polgári, politikai, gazdasági, szociális és kulturális – emberi jog egyetemessége, oszthatatlansága és egymástól való kölcsönös függése mellett.

A közlemény négy területen tesz javaslatot intézkedésekre:

a) A végrehajtás felülvizsgálata: hatékony, testre szabott intézkedések

E tekintetben a cél a szakpolitikák kialakítására és a prioritások meghatározására vonatkozóan hagyományosan alkalmazott, fentről lefelé haladó megközelítést olyan testre szabott szemlélettel kiegyensúlyozni, amely figyelembe veszi azokat a körülményeket, amelyek mellett a szakpolitikát alkalmazni kell. Ennek egyik módja az egyes országokra szabott emberi jogi stratégiák kidolgozása. Másik módja a kampányalapú megközelítés alkalmazása, például a főképviselő által javasolt három téma – a bírósági rendszer reformja, a nők jogai és a gyermek jogai – vonatkozásában. Az ilyen rugalmasan alakítható munkamódszerek kapcsolódnak az európai szomszédságpolitika keretében, illetve az arab tavasz óta azon kívül is alkalmazott módszerhez. Alkalmazásuk a civil társadalommal, többek között az emberijogvédőkkel kialakított fontos, szisztematikus partnerségtől függ.

b) Összehangolt politikai megközelítés

Ennek célja „360 fokos” szakpolitikai koherencia elérése, amelynek keretében összefonódnak olyan szakpolitikai területek, amelyek az eddigiekben bizonyos fokú autonómiával rendelkeztek: a kereskedelempolitika, a konfliktusmegelőzés, a válságkezelés, a terrorizmus elleni küzdelem, valamint a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülése.

Az irányelv e téren az az elv, amelyet Kofi Annan „Nagyobb szabadságban élve” című jelentésében így fogalmazott meg: „Biztonság nélkül nincs fejlődés, fejlődés nélkül nincs biztonság, és az emberi jogok tiszteletben tartása nélkül nem létezik ezek egyike sem.”. Ez azt jelenti, hogy az EU eszközeinek teljes skáláját – a fejlesztési együttműködéstől kezdve a megállapodásokba illesztett emberi jogi záradékokig – koherens és konzisztens módon kell alkalmazni.

c) Erős partnerségek kiépítése

Ez a többoldalú, regionális és kétoldalú partnerségekre vonatkozik. A cél a párbeszéd hatásának maximalizálása, valamint a nemzetközi vita keretének kialakítása hatékony diplomácia révén.

d) Európa együttes súlyának mozgósítása

E tekintetben a cél annak biztosítása, hogy az EU minden erőfeszítése ugyanabba az irányba mutasson. Ehhez először is biztosítani kell, hogy a személyzet minden érintett tagja részesüljön az emberi jogokra és a demokráciára vonatkozó képzésben. Ezen túlmenően újra kell gondolni a külvilággal folytatott uniós kommunikáció módját. Ez előrevetíti az emberi jogokért felelős uniós különleges képviselő lehetséges kinevezését.

Catherine Ashton főképviseleő december 13-án ismertette a közleményt az Európai Parlamentben. Ez megnyitotta az utat a véleménycsere folyamata előtt, mind az uniós intézményeken belül, mind azok között arról, hogy miként lehetne hatékonyabb és átfogóbb megközelítést kidolgozni az emberi jogok és a demokrácia tekintetében. Ez a folyamat a tervek szerint 2012-ben lezárul.

NB.: A közlemény javasolta, hogy a céljai teljesítése terén tett előrelépés nyomon követése érdekében az EU az emberi jogok és a demokrácia világszerte tapasztalt helyzetéről szóló éves jelentésében számoljon be teljesítményéről. Ez lehetőséget teremt arra, hogy az uniós szakpolitika minden érintettje – többek között a civil társadalom – felmérje az Unió fellépésének hatását és közreműködjön a jövőbeli prioritások meghatározásában. Ennek következtében az éves jelentés jelenlegi formátumát a következő jelentés elkészítésekor felül kell majd vizsgálni.

3 TEMATIKUS KÉRDÉSEK

Az uniós iránymutatáshoz kapcsolódó tematikus kérdések

3.1 A halálbüntetés

Az EU határozott és elvi álláspontot képvisel a halálbüntetéssel szemben, továbbá a halálbüntetés elleni küzdelem egyik kulcsszereplője világszerte.

Úgy véli, hogy a halálbüntetés eltörlése hozzájárul az emberi méltóság erősítéséhez és az emberi jogok fokozatos fejlődéséhez. A halálbüntetést kegyetlen és embertelen büntetésnek tekinti, amely nem alkalmas arra, hogy bárkit is visszatartson bűncselekmények elkövetésétől. Az esetleges bírói tévedések – amelyek egyetlen jogi rendszerben sem küszöbölhetők ki teljesen – következményei visszafordíthatatlanok. Az EU a halálbüntetés alkalmazásának fokozatos korlátozására szólítja fel azokat az országokat, amelyek azt továbbra is alkalmazzák, és sürgeti, hogy azt a nemzetközi minimum-előírásokat betartva hajtsák végre. A halálbüntetéssel kapcsolatos, 2008-ban felülvizsgált uniós iránymutatások továbbra is a nem uniós országok tekintetében történő szisztematikus fellépés alapvető fontosságú eszközei.

Mivel az e területen folytatott uniós tevékenység az EU emberi jogokkal kapcsolatos külpolitikájának egyik kulcsfontosságú prioritása, az EU továbbra is alkalmazza a diplomácia és az együttműködés terén rendelkezésére álló valamennyi eszközt a halálbüntetés eltörlése érdekében végzett munkája során.

Az Európai Unió és az Európa Tanács a halálbüntetés elleni európai nap és a halálbüntetés elleni világnap (október 10.) alkalmából együttes nyilatkozatot adott ki, amelyben újólag megerősíti, hogy minden körülmények között ellenzi a halálbüntetést, és elkötelezett amellett, hogy ezt a büntetést az egész világon eltöröljék. A főképvisező ezzel kapcsolatos sajtóközleményében a következőket jelentette ki: „Magam és az Európai Unió nevében ígérem, hogy továbbra is mindent megteszünk a halálbüntetés felszámolása érdekében, mivel e büntetésnek nincs helye a modern világban.” Az Unió küldöttségei világszerte számos szeminárium, sajtókonferencia, kiállítás és egyéb esemény keretében emlékeztek meg a világnapról.

2011-ben az EU üdvözölte, hogy az USA Illinois államában 2011. március 11-én eltörölték a halálbüntetést. Továbbá üdvözölte az etióp kormány 2011. június 30-i döntését, mely szerint érvényben tartja a kivégzésekre vonatkozó jelenlegi moratóriumot. Az EU ugyanakkor sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a halálbüntetést az USA és a világ más részeiben még mindig sok helyen alkalmazzák. Irán és az USA különös figyelmet kapott, de az EU a nemzetközi jog által meghatározott minimum-előírások és a halálbüntetéssel kapcsolatos uniós iránymutatás alapján számos más országhoz is intézett nyilatkozatokat és *démarche*-okat.

Az EU továbbra is minden releváns fórumon – különösen az ENSZ, az EBESZ és az Európa Tanács keretében – felszólalt a halálbüntetés ellen. Az EBESZ keretében több nyilatkozatot adott ki, melyekben – mély sajnálatát fejezve ki az USA-ban végrehajtott kivégzések miatt – hangsúlyozta, hogy minden esetben és minden körülmények között ellenzi a halálbüntetést, és globális moratóriumra szólított fel a halálbüntetés egyetemes eltörléséhez vezető első lépésként. Ezek, az EBESZ Állandó Tanácsának június 2-i és 10-i, szeptember 1-i és 22-i, november 10-i és december 1-jei ülésén az EU által tett nyilatkozatok összhangban vannak az ENSZ Közgyűlése által 2007-ben, 2008-ban és 2010-ben elfogadott határozatokkal.

Az EU ezenfelül az EBESZ Állandó Tanácsának 2011. december 15-i ülésén sajnálatát fejezte ki a Belaruszban kiszabott halálbüntetések miatt. Ugyanakkor az EU üdvözölte, hogy az USA Illinois államában eltörölték a halálbüntetést (az EU az EBESZ Állandó Tanácsának március 17-i ülésén megismételte a főképviseelőnek az EU nevében 2012. március 11-én tett nyilatkozatát).

Az EU továbbra is a legfőbb támogatója a civil szervezetek által a halálbüntetés eltörlése érdekében világszerte tett erőfeszítéseknek. A halálbüntetés eltörlése a demokrácia és az emberi jogok európai eszközének (EIDHR) egyik tematikus prioritása. 2011 júniusában új globális ajánlattételi felhívást tettek közzé, 7 millió EUR elkülönített összeggel. Ennek alapján 2012-ben több olyan új fellépés kap támogatást, melyek célja a halálbüntetéssel kapcsolatos uniós iránymutatás végrehajtása. A jelenlegi projektek keretében 2011-ben a halálbüntetés eltörlése mellett élen szót emelő civil társadalmi szervezetek jelentős eredmények elérésének voltak részesei, példaként említhetjük itt a halálbüntetés eltörlését Illinois-ban. A civil társadalmi szervezetek szervezésében és az EIDHR finanszírozásával Kigaliban és Rómában megtartott két fontos kormányközi konferencia – a moratóriumról az ENSZ Közgyűlésében 2012-ben tartandó szavazás előkészítéseként – új tartalommal töltötte meg a halálbüntetés eltörléséről folytatott vitát. Az EIDHR partnerei világszerte több lobbitevékenységet, érdekérvényesítési, kutatási és kampánytevékenységet, jogi tanácsadással és képzéssel kapcsolatos tevékenységet irányítottak.

A halálbüntetés vagy kínzás során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló 1236/2005/EK rendeletben foglalt exportellenőrzés hatálya alá eső áruk listáját az Európai Bizottság 2011 decemberében módosította, hogy az a tiopentál-nátriumra és más, a halálos injekciókhoz használt hasonló anyagokra is kiterjedjen.

Esettanulmány

Az EU 2008 óta szorosan figyelemmel kísérte a Georgia államban 1991-ben halálra ítélt Troy Davis amerikai állampolgár ügyét, és számos alkalommal fel is szólalt az érdekében. Troy Davist bűnösnek találták Mark Allen McPhail rendőr meggyilkolásában. Tárgyi bizonyíték nem támasztotta alá az ítéletet, mely csak tanúvallomáson alapult, és a per óta a vád kilenc tanúja közül hét visszavonta vallomását. Mindezek ellenére az USA Legfelsőbb Bírósága 2011. március 28-án elutasította Troy Davis felülvizsgálati kérelmét.

Troy Davist 2011. szeptember 21-én, szerdán kivégezték. Catherine Ashton főképviseelő nyilatkozatban adott hangot mély sajnálatának a kivégzés miatt, és emlékeztetett arra, hogy az EU többször is kérte, hogy enyhítsék Troy Davis büntetését, mivel „a Troy Davis elítélésének alapjául szolgáló bizonyítékok kapcsán felmerült súlyos kétségeket nem sikerült eloszlatni.”

3.2 Kínzás és más kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmód vagy büntetés

A kínzással kapcsolatos uniós iránymutatással összhangban az EU továbbra is megőrizte vezető szerepét és világszerte fellépett a kínzás és a kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmód vagy büntetés egyéb formái ellen az e téren a nemzetközi fórumokon tett kezdeményezések, a nem uniós országokhoz intézett kétoldalú *démarche*-ok, az iránymutatások eredményesebb helyi végrehajtása és a civil társadalmi szervezetek projektjeinek jelentős mértékű támogatása révén. A Tanács emberi jogi munkacsoportja elfogadta az iránymutatások átdolgozott változatát.

Az ENSZ Közgyűlésének 66. ülészakán az EU tagállamai társszerzői voltak a kínzás minden fajtáját és az egyéb kegyetlen, embertelen és megalázó – akár megfélemlítéssel gyakorolt – bánásmódot vagy büntetést elítélő határozatnak. Dánia terjesztette be a határozatot, melyet konszenzussal fogadtak el. Az ENSZ Közgyűlésének ülészakán tett nyilatkozataiban az EU kifejtette, hogy a határozat tükrözi a nemzetközi közösség által az emberi méltóságnak tulajdonított nagy jelentőséget. Ezenkívül a Közgyűlés minden körülmények között elítélte a kínzás legalizálására, engedélyezésére vagy tudomásul vételére irányuló fellépéseket, történjen az akár nemzetbiztonsági érdekből, akár bírósági határozatok alapján, és minden államot arra sürgetett, hogy a kínzás minden esetében biztosítsa az elszámoltathatóságot.

Az uniós tagállamok ezenfelül társszerzői voltak a „Kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés: a különleges előadó megbízatása” című határozatnak az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011. márciusi ülésén. A határozat további három évvel meghosszabbította a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni küzdelemmel foglalkozó különleges ENSZ-előadó megbízatását.

A 2011. június 26-án, a kínzás áldozatainak támogatására létrehozott nemzetközi nap alkalmából kiadott éves nyilatkozatában az EU hangsúlyozta, hogy kiemelt jelentőséget tulajdonít a kínzás világszerte történő felszámolásának és a kínzás áldozatai teljes körű rehabilitálásának, és újólág megerősítette, hogy az államoknak tartós, határozott és hatékony intézkedéseket kell hozniuk a kínzás és más kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmódok vagy büntetések megakadályozása és visszaszorítása érdekében. Az EU hangsúlyozta, hogy kiemelt fontosságot tulajdonít az ENSZ által a kínzás elleni küzdelem és az áldozatok támogatása terén játszott szerepnek, és kiemelte, hogy támogatja az ENSZ kínzás elleni küzdelemmel foglalkozó különleges előadóját, az ENSZ által a kínzás áldozatai számára létrehozott önkéntes pénzügyi alapot, az ENSZ Emberi Jogok Főbiztosának Hivatalát és az ENSZ kínzás elleni bizottságát (CAT), valamint az e téren értékes hozzájárulást nyújtó egyéb mechanizmusokat, például az Európa Tanácsnak a kínzás megelőzésére létrehozott bizottságát.

A kínzással kapcsolatos uniós iránymutatásoknak megfelelően az EU a nem uniós országokkal folytatott politikai párbeszéd és *démarche*-ok révén továbbra is aktívan hangot adott a kínzások miatti aggodalmának. Ezen – az esettől függően titkos vagy nyilvános – kapcsolatfelvételek során egyaránt foglalkoznak az egyes országokat érintő, kínzással kapcsolatos kérdésekkel, illetve egyedi esetekkel, valamint tágabb kérdésekkel is. Az EU 2011 során is több ország vonatkozásában foglalkozott egyedi esetekkel. Az EU következetesen felvetette a kínzás és a bántalmazás kérdését a nem uniós országokkal folytatott rendszeres emberi jogi párbeszédekben.

Több mint 60, a világ különböző részein működő uniós küldöttség határozta meg a kínzás elleni küzdelmet kiemelt területként, és a többségük a fogadó országokban végrehajtandó konkrét fellépéseket is megnevezett. Az EU fenntartotta a nem uniós országokban található missziók vezetői által az emberi jogokkal kapcsolatban tett – így a kínzásra is vonatkozó – rendszeres, bizalmas jelentések rendszerét. Az EU több, kínzással kapcsolatos nyilatkozatot tett, többek között többoldalú fórumokon, például az ENSZ-ben és az EBESZ keretében, és megvizsgálta, milyen módon és eszközökkel lehetne javítani az ENSZ kínzás elleni bizottságával és a kínzás megelőzésével foglalkozó albizottsággal való koordinációt.

A nemzetközi közösség szorosan nyomon követi a kínzással és más kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmóddal vagy büntetéssel kapcsolatos nemzetközi és regionális eszközök EU-tagállamok általi betartását. Az uniós tagállamok közösen meghosszabbították az ENSZ emberi jogokkal kapcsolatos valamennyi különleges eljárásának, többek között a kínzás elleni küzdelemmel foglalkozó különleges előadónak szóló állandó meghívást.

Azt, hogy az EU mekkora hangsúlyt helyez a kínzás elleni küzdelemre, jól mutatja a civil társadalmi szereplők projektjeinek világszerte juttatott jelentős mértékű finanszírozás. A demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) 2011-ben új civil társadalmi fellépéseket támogatott a kínzás megelőzése és a kínzás áldozatainak rehabilitációja terén. A globális ajánlattételi felhívások keretében kiválasztott témák célja az uniós szakpolitika megerősítése, különösen a kínzással kapcsolatosan az Európai Unió Tanácsa által 2001-ben elfogadott uniós iránymutatás végrehajtása tekintetében. A projekteknek nyújtott jelentős mértékű finanszírozás eredményeként támogatást kapott a kínzás áldozatává vált és az erőszakkal eltüntetett személyek rehabilitációja, a kínzás kiváltó okairól való általános ismeretek bővítése, valamint az ENSZ kínzás elleni egyezményéhez csatolt fakultatív jegyzőkönyvvel (az OPCAT-tal) kapcsolatos információk terjesztése. Példaként említhetjük, hogy Sri Lankán és Nepálban külön projektet indítottak azzal a céllal, hogy fejlesszék az állami tisztségviselők arra vonatkozó kapacitását, hogy meg tudják előzni és kezelni tudják a rendőrség és a katonaság köreiben a kínzást és a rossz bánásmódot. A világ más részeiben (Guineában, Mexikóban és Oroszországban) indított egyéb projektek a kínzással és a rossz bánásmóddal kapcsolatos nyomozási, tájékoztatási és riasztási mechanizmusok megerősítésére irányultak. Az EIDHR olyan tevékenységeket is finanszírozott, melyek a Fülöp-szigeteken a kínzás vagy más kegyetlen és megalázó bánásmód eseteinek dokumentálása terén az orvosi és jogi szakértők között folytatott együttműködés megerősítésére vonatkoztak. Finanszírozást nyújtott a nemzeti megelőző mechanizmusok létrehozását célzó érdekérvényesítési tevékenységhez, valamint a kínzási ügyekkel kapcsolatos peres eljárásokhoz és a büntetlenség ellen világszerte folytatott küzdelemhez is. Az EIDHR továbbá – az IRCT-vel és az OMCT-vel közösen végrehajtott, a kínzás problémáját holisztikus megvilágításba helyező projekt révén – segíti Líbiát abban, hogy a Kadhafi utáni Líbiában kínzásnak és erőszakos eltüntetésnek áldozatul esettek ügyét felkarolja és támogassa.

3.3 A gyermekek jogai

Az Európai Unió külső és belső szakpolitikáiban egyaránt elkötelezett a gyermekek jogainak védelme és előmozdítása iránt. A gyermekek jogainak védelme terén koherenciát biztosítandó, az EU gyermekjogi ütemtervéről szóló, 2011. februári bizottsági közlemény a külső és a belső szakpolitikai célkitűzéseket egyetlen szakpolitikai dokumentumban egyesítette.

Az EU emberi jogi külpolitikájának keretében számos szakpolitikai eszközt dolgozott ki a gyermekek jogainak az Unió külkapcsolataiban történő – elsősorban tartós és rendszeres fellépés révén megvalósítandó – előmozdítása és védelme céljából.

A gyermekek jogairól szóló uniós iránymutatás (2007) – a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek és fakultatív jegyzőkönyveinek végrehajtása révén, valamint azáltal, hogy biztosítják a gyermekek jogai szempontjának az EU valamennyi szakpolitikájában és fellépésében való figyelembevételét – az egész világon előmozdítják a gyermekek jogait. 2007-ben és 2009-ben a gyermekekkel szemben elkövetett erőszak elleni küzdelem lett az iránymutatás végrehajtásának kiemelt területe tíz kísérleti országban, melyek az UNICEF-fel és a civil társadalommal szoros együttműködésben kerültek kiválasztásra. Ezek az országok: Barbados, Brazília, Ghána, India, Irán, Jordánia, Kenya, Marokkó, Oroszország és Örményország. Az EU 2011-ben megkezdte a gyermekekre vonatkozó uniós iránymutatás felülvizsgálatát, hogy az új nemzetközi fejlemények és a belső változások fényében módosítsa azt. Példaként említhetjük, hogy az EU a helyi szinten megfogalmazott emberi jogi prioritásokat részesítette előnyben, valamint hogy az uniós misszióvezetők több mint fele úgy döntött, hogy részt vesz a gyermekek jogainak előmozdítását célzó erőfeszítésekben.

Az EU a 2010. évi tanácsi következtetések elfogadása nyomán 2011-ben jelentősen fokozta a gyermekmunka elleni fellépését. Több kezdeményezés is megvalósult, például a gyermekek jogainak a vállalatok társadalmi felelősségvállalásáról szóló bizottsági közleménybe, illetve a társadalmilag felelős közbeszerzésről szóló bizottsági iránymutatásokba való beépítése.

Az Unió számos eszközt igénybe vesz a gyermekek jogaival kapcsolatos politikája folytatásához. A politikai párbeszéd alkalmat teremt az e jogokkal kapcsolatos nemzetközi eszközök megerősítésének és tényleges végrehajtásának előmozdítására. A gyermekek jogai 2011-ben rendszeresen szerepeltek a nem uniós országokkal folytatott politikai és emberi jogi párbeszéd napirendjén.

Az uniós alkalmazottak 2011 novemberében a *Save the Children* nevű szervezettel és az UNICEF-fel együttműködésben szervezett éves képzésben részesültek a gyermekek jogairól, hogy megerősödjön az EU cselekvési kapacitása.

A gyermekek jogait a két- és többoldalú együttműködés keretében is teljes mértékben figyelembe kell venni. Az EU az ENSZ különböző szerveiben aktívan részt vett a gyermekek jogainak előmozdításában. 2011 márciusában az Emberi Jogi Tanácsban az EU a latin-amerikai és karibi országok csoportjával (GRULAC) közösen az utcákon dolgozó és élő gyermekekről szóló tematikus határozatot, az ENSZ Közgyűlésének 66. ülészakán pedig átfogó határozatokat terjesztett elő.

Az EU bővítési folyamata szintén erőteljes eszköz, amely alkalmat kínál a gyermekek jogainak előmozdítására és a tagjelölt országokban és a potenciális tagjelölt országokban a gyermekvédelem reformjának támogatására.

A fejlesztési együttműködés egy másik hatásos eszköz a gyermekek jogainak előmozdítása és védelme vonatkozásában. A „Befektetés az emberekbe” című tematikus program keretében 2011-ben közzétett ajánlattételi felhívások alapján a gyermekmunka problémájára megoldást kereső több projekt is kiválasztásra került, összesen 11 millió EUR összeggel.

Az EU további projekteket is támogatott különféle földrajzi alapú támogatási formák révén. Mivel a gyermekek különösen ki vannak téve a válságoknak és még inkább kiszolgáltatottak az ilyen helyzetekben, az EU azt is biztosítja, hogy a humanitárius segítségnyújtás keretében a legteljesebb mértékben figyelembe vegyék a gyermekek különleges igényeit, különös tekintettel a családjuktól elszakított és a kísérő nélkül maradt gyermekek, a fegyveres erőkhöz vagy csoportokba kényszerített gyermekek, valamint a nemi erőszak áldozatává vált vagy HIV-fertőzött gyermekek igényeire.

Esettanulmány: A gyermekmunka elleni küzdelem

Az Európai Bizottság 2011-ben meghosszabbította az ILO-val együttműködésben végrehajtott, „TACKLE” elnevezésű projektet. A projekt a gyermekmunka, különösen az annak legrosszabb formái elleni küzdelemre irányul az alábbi 11 afrikai, karibi és csendes-óceáni országban: Kenya, Zambia, Szudán, Madagaszkár, Mali, Angola, Jamaica, Pápua Új-Guinea, a Fidzsi-szigetek, Guyana és Sierra Leone. A 14,75 millió EUR összegű projekt arra irányul, hogy megoldást találjon a gyermekmunka kiváltó okaira, és az alapszintű oktatásban és képzésben való részvétel biztosításával alternatívákat kínáljon a gyermekeknek. Ezzel a projekt elősegíti a mindenki által igénybe vehető alapszintű oktatásra vonatkozó millenniumi fejlesztési cél elérését.

3.4 A gyermekek és a fegyveres konfliktusok

Az EU kiemelt prioritásnak tekinti a fegyveres konfliktusok által érintett gyermekek segítségét. A gyermekek és a fegyveres konfliktusok kapcsolatáról szóló (2003-ban elfogadott és 2008-ban naprakésszé tett) uniós iránymutatás arra kötelezi az EU-t, hogy átfogó módon foglalkozzon a fegyveres konfliktusok gyermekekre gyakorolt hatásaival. Ez alatt konfliktusmegelőzési eszközök alkalmazása, válságkezelés, valamint a konfliktusok lezárását követően a leszerelést, lefegyverzést és újrabeilleszkedést célzó erőfeszítések értendők. A fegyveres konfliktusok által érintett gyermekekkel kapcsolatban az EU misszióvezetői, katonai parancsnokai és különleges képviselői jelentéseket tesznek az EU részére, továbbá diplomáciai kezdeményezések, politikai párbeszéd, többoldalú együttműködés és válságkezelés keretében megfigyelést végeznek.

Az EU az alábbi 20 kiemelt országra, illetve területre összpontosítja az iránymutatások végrehajtását: Afganisztán, Burma (Mianmar), Burundi, Csád, Elefántcsontpart, Fülöp-szigetek, Haiti, Irak, Izrael, Jemen, KDK, Kolumbia, Közép-afrikai Köztársaság, Libanon, a megszállt palesztin területek, Nepál, Srí Lanka, Szomália, Szudán és Uganda. A kiemelt országok uniós jegyzéke összhangban van az ENSZ Biztonsági Tanácsa által évente felülvizsgált azon ENSZ-jegyzékkel, mely azokat a személyeket és szervezeteket tartalmazza, melyek a konfliktusok által érintett gyermekekkel kapcsolatban súlyos jogsértésekben vettek részt.

Mindennapi munkájuk során az uniós küldöttségek követik azt a 39 konkrét fellépést, melyet a 2010 decemberében módosított végrehajtási stratégia foglal magában. Az EU számos projektet finanszírozott és hajtott végre a tematikus eszközök – mint például a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) és a „Befektetés az emberekbe” elnevezésű program – keretében, valamint nemzeti projekteken – például az Európai Fejlesztési Alapból finanszírozott, a leszerelést, a lefegyverzést és az újrabeilleszkedést célzó projekteken – keresztül.

Az EU a korábbi évekhez hasonlóan szoros együttműködésre törekedett az ENSZ-szel. A latin-amerikai országok csoportjával együttműködve az EU elérte, hogy az ENSZ-főtitkár gyermekek és fegyveres konfliktusok kapcsolatával foglalkozó különleges képviselőjének megbízatását az ENSZ Közgyűlése határozatával meghosszabbítsa

2011-ben az EU tematikus lobbikampányt indított abból a célból, hogy előmozdítsa a gyermek jogairól szóló egyezmény két fakultatív jegyzőkönyvének, valamint a gyermekmunka legrosszabb formáiról szóló 182. sz. ILO-egyezménynek a megerősítését.

Esettanulmány: A fegyveres konfliktusok által érintett gyermekek újrabeilleszkedése

A fegyveres konfliktusok által érintett gyermekeket, valamint e gyermekek újrabeilleszkedését és rehabilitációját illetően az EU az inkluzív, átfogó és hosszú távú megközelítés híve. A kiemelt országokban számos projektet hajtottak végre. A „*War Child Holanda*” nevű szervezettel együttműködésben az EU segített azon gyermekek társadalmi helyzetének javításában, akik ki vannak téve annak a veszélynek, hogy kolumbiai fegyveres csoportokba toborozzák őket. Ezt a társadalmi beilleszkedésük szempontjából hasznos képzés biztosításával valósította meg. Ez a 600 000 EUR összegű EIDHR-projekt pszicho-szociális segítséget is nyújt a gyermekkorú áldozatoknak, és segít nekik abban, hogy felvegyék a kapcsolatot a nemzeti áldozatsegítő rendszerekkel és szociális szolgálatokkal. Egy másik (749 859 EUR összegű) kolumbiai projekt, melyet a *Mercy Corps* nevű szervezet hajtott végre, a helyi közösségekkel közösen arra törekedett, hogy elősegítse 70 volt gyermekkatona lefegyververzését és újrabeilleszkedését. Kolumbiában 2011-ben legalább 10 hasonló projektet hajtottak végre.

3.5 Emberijogvédők

Az EU-nak az emberi jogok világszerte történő védelmére és előmozdítására vonatkozó politikája középpontjában az emberijogvédők munkájának támogatása iránti uniós elkötelezettség áll. Az emberijogvédőkről szóló uniós iránymutatás alapján az EU 2004 óta folyamatosan az e területen folytatott tevékenységének ésszerűsítésére törekszik, gyakorlati módszereket javasolva a nem uniós országokban dolgozó emberijogvédők támogatására és segítésére vonatkozóan.

Az iránymutatás végrehajtása iránti tartós elkötelezettség még nagyobb jelentőséget kapott, tekintve hogy a 2011-es arab tavasz ellenére – illetve egyes esetekben éppen az arab tavasz eseményei miatt – az emberi jogi aktivistákat világszerte körülvevő politikai környezetet aligha lehet pozitív szavakkal jellemezni. Sok országban zsugorodik a demokratikus tér. A civil társadalmak általában, az emberijogvédők pedig konkrétan egyre gyakrabban válnak az elnyomás áldozataivá. Ezenkívül az alapvető szabadságokat továbbra is számtalan esetben megsértik. Ezen aggasztó jelenségekre reagálva és az iránymutatással összhangban az EU a partnerországokkal folytatott kétoldalú egyeztetések során – az emberi jogi párbeszéd keretében éppúgy, mint diplomáciai *démarche*-ok révén – következetesen felvetette az emberijogvédők helyzetének kérdését. Ezzel párhuzamosan az EU 2011 novemberében társszerzője volt az ENSZ-közgyűlés Harmadik Bizottsága emberijogvédőkről szóló határozatának, valamint nyilvánosan és határozottan támogatta az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának különleges eljárásait, főként az ENSZ emberijogvédőkkel foglalkozó különleges előadóját és az emberijogvédők védelmére irányuló, megfelelő regionális mechanizmusokat. Az EU részt vett továbbá más nemzetközi szervezetek és az emberijogvédők kérdésével foglalkozó egyéb megbízottak részvételével szervezett koordinációs üléseken, munkájuk nemzetközi vetületének megerősítése céljából.

Az emberijogvédőkre vonatkozó uniós iránymutatás értelmében az uniós missziók felkérést kaptak arra, hogy az emberijogvédőkre vonatkozóan helyi stratégiákat fogadjanak el. Emellett évente egyszer találkozót kell rendezni az emberijogvédők és a diplomaták között, javítani kell a koordinációt és az információ megosztását, és ha szükséges, az emberijogvédőkkel foglalkozó uniós összekötő tisztet kell kinevezni a jogvédők mellé. Ezek eredményeképpen 2011 végéig 81 ülésre került sor emberijogvédőkkel, 81 helyi stratégiát fogadtak el az emberijogvédőkkel kapcsolatban és 89 uniós összekötő tisztet neveztek ki. A helyi stratégiák több érdekes javaslatot is tartalmaznak, amelyek célja, hogy növeljék az iránymutatások hatékonyságát és jobb eredmények elérését tegyék lehetővé. A helyi stratégiák bebizonyították, hogy számos lehetőség kínálkozik az emberijogvédők gyakorlati támogatásának megerősítésére, továbbá hogy az emberijogvédők egyre komolyabb szerephez jutnak az uniós diplomaták által az emberi jogok területén végzett munkában.

Egy olyan uniós kezdeményezés alapjainak előkészítése is megtörtént, melynek célja, hogy a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) keretében ideiglenes menedéket nyújtson azoknak az emberijogvédőknek, akiket származási országukból sürgősen másik országba kell költöztetni. A Bizottság 2011 áprilisában megbízást adott egy tanulmány elkészítésére, melynek célja, hogy áttekintse az Európában és másutt ezen a téren már meglévő kezdeményezéseket, illetve hogy ajánlásokat fogalmazzon meg a veszélyeztetett emberijogvédők ideiglenes átköltöztetését szolgáló uniós rendszer hozzáadott értékére vonatkozóan. Az ezzel kapcsolatos uniós kezdeményezés várhatóan kiegészíti majd a különböző szereplők – például uniós tagállamok (így Spanyolország és Írország), régiók, városok, egyetemek és nem kormányzati szervezetek – által működtetett, már meglévő menedékrendszereket.

Az EU-nak az emberijogvédők támogatása iránti politikai elkötelezettségével párhuzamosan az EIDHR célzott pénzügyi támogatást nyújt több olyan szervezetnek, melyek emberi jogi aktivisták munkáját segítik. 2011-ben az emberijogvédők támogatását célzó tizenegy, összesen több mint 11 millió EUR összegű új projektre írtak alá szerződést, és új ajánlattételi felhívást is közzétettek, 15 millió EUR-t meghaladó összeggel. A 2011-ben kiválasztott tizenegy projekt célja az emberijogvédők különböző kategóriáinak támogatása, ideértve például a migránsok jogainak védőit Latin-Amerikában, az újságírókat Kelet-Afrikában, az ügyvédeket a Nagy Tavak régiójában, az őslakos népek jogainak védőit Ázsiában, a környezetvédelemmel és a földtulajdonnal kapcsolatos jogok védőit világszerte, valamint a szakszervezeti tagokat Ázsiában, Latin-Amerikában és Afrikában. A projektek némelyike olyan gyorsreagálási mechanizmusokat biztosít, amelyek révén segítséget lehet nyújtani a sürgős védelemre szoruló emberijogvédők számára, míg más projektek az emberijogvédők kapacitásainak megerősítéséhez biztosítanak támogatást. A tevékenységek között szerepel a jogi és biztonsági kérdésekkel kapcsolatos képzés szervezése; a zaklatásnak kitett jogvédők elszigeteltségének megtörését, valamint cselekvési képességük támogatását célzó sürgős beavatkozások és helyszíni missziók; a közvetlen veszélyben lévő emberijogvédők támogatását célzó, sürgősségi telefonszolgálat létrehozása, valamint közvetlen támogatás az arra rászoruló emberijogvédők részére (golyóálló mellények és sisakok biztosítása, más országokba való átköltöztetés, jogi tanácsadás, orvosi segítségnyújtás stb.).

Ezzel párhuzamosan, az EIDHR-rendelet 9. cikke alapján az emberijogvédők támogatására létrehozott sürgősségi mechanizmus keretében a Bizottság 2011-ben 28 kisebb összegű támogatást nyújtott összesen 247 000 EUR összegben annak érdekében, hogy több mint száz egyéni aktivistának és több helyi emberi jogi szervezetnek segítsen abban, hogy biztosítsa otthona, illetve irodája védelmét és biztonsági berendezéseket szerezzen be, valamint hogy munkájához informatikai és más kommunikációs eszközökhöz juthasson hozzá; hogy a börtönbe zárt jogvédők ki tudják fizetni az ügyvédi díjakat; hogy orvosi és rehabilitációs támogatásban részesüljenek, továbbá hogy a veszélyeztetett emberijogvédők hazájukban vagy külföldön biztonságos helyre költözhessenek.

Esettanulmány:

Az EIDHR keretében 2011-ben 10 000 EUR összegű támogatásban részesült a veszélyben lévő emberijogvédők támogatására létrehozott sürgősségi alap, amelynek segítségével néhány nap leforgása alatt Franciaországba menekítettek egy jól ismert kolumbiai szakszervezeti tagot, akinek életét komoly veszély fenyegette. Ezt a jogvédőt az elmúlt tíz évben számtalan alkalommal halállal fenyegették meg, és több alkalommal az életére törtek amiatt, hogy védte szakszervezete tagjainak – akik közül néhányat megöltek vagy eltűntettek – jogait félkatonai vagy más illegális csoportokkal szemben. Ez a kisösszegű támogatás azonban lehetővé fogja tenni, hogy egy biztonságos helyen új életet kezdjen feleségével és két gyermekével.

3.6 A nők emberi jogai

2011-ben a nemekkel kapcsolatos kérdések továbbra is kiemelt helyen szerepeltek az EU napirendjén. Az Európai Külügyi Szolgálat létrehozása új lendületet adott a nemekkel kapcsolatos kérdések iránti uniós elkötelezettségnek, mivel Catherine Ashton főképviselő határozottan kiáll a nemek közötti egyenlőség és a nők társadalmi helyzetének javítása mellett.

A főképviselő 2011-ben is határozottan szót emelt a nőkkel szembeni erőszak elleni küzdelem fokozása érdekében. Konkrétan, az Európai Bizottság alelnökével, Viviane Redinggel közösen nyilatkozatot adott ki a női nemi szervek csonkítása elleni nemzetközi nap alkalmából. A nők elleni erőszak felszámolásának nemzetközi napján, 2011. november 25-én a főképviselő, Andris Pieļbāgs bizottsági fejlesztési biztossal és Cecilia Malmström belügyi biztossal közösen emlékeztetett arra, hogy az EU a jövőben is folytatja együttműködését a partnerországokkal és -szervezetekkel annak érdekében, hogy a nők és lányok elleni erőszak valamennyi formáját sikerüljön felszámolni.

Az EU a partnerországokkal folytatott emberi jogi párbeszéd és konzultációk keretében 2011-ben is tevékenyen hozzájárult a nők emberi jogainak előmozdításához. Példaként említhetjük, hogy az EU Indiával, Ukrajnával, a Moldovai Köztársasággal, Marokkóval, Indonéziával, Laosszal és más országokkal fenntartott kapcsolatai keretében is felvetette a nők emberi jogainak kérdését. 2011 októberében párbeszédet folytatott Argentínával, melynek során kizárólag a nemekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkoztak.

Az EU 2011-ben folytatta a nők elleni erőszakról, valamint a nőkkel szembeni megkülönböztetés valamennyi formája elleni küzdelemről szóló iránymutatások végrehajtását. Ezek az iránymutatások a nők elleni erőszak, valamint a nőkkel szembeni megkülönböztetés elleni küzdelmet az EU emberi jogokkal kapcsolatos külpolitikájának kulcsfontosságú célkitűzésévé teszik, és azok végrehajtásában fontos szerepet játszanak a nem uniós országokban működő uniós küldöttségek és tagállami nagykövetségek. Több mint 80, a világ különböző részein működő uniós küldöttség határozta meg a nők jogait az emberi jogokra vonatkozó országstratégiák kiemelt területeként, és a többségük a fogadó országokban végrehajtandó konkrét fellépéseket is megnevezett.

Az EU továbbra is aktív munkát folytatott az ENSZ-ben a nemek közötti egyenlőség előmozdítása és a nők helyzetének javítása érdekében. Az EU tevékenyen részt vett a nők helyzetével foglalkozó bizottság (CSW) 2011. évi ülésén, üdvözölte annak témáit, elsősorban azt, hogy hangsúlyt kapott az oktatásban való részvétel és a foglalkoztatáshoz jutás közötti kapcsolat. A főképviselő találkozott Michelle Bachelet-vel, a nemekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó „UN Women” nevű, újonnan létrehozott ENSZ-szerv ügyvezető igazgatójával, hogy megvitassák, miként tudnának hatékonyabban együttműködni.

2011-ben az EU különösen tevékeny volt a nők és a politikai részvétel kérdésében. Példaként említhetjük, hogy Catherine Ashton főképviselő 2011. szeptember 19-én részt vett az ENSZ Közgyűlése alkalmával az EU, az *UN Women*, az UNDP, az USA (Hillary Clinton külügyminiszter), Brazília (Dilma Rousseff elnök), valamint Trinidad és Tobago szervezésében megrendezett magas szintű találkozón. Céljuk az volt, hogy felhívják a figyelmet arra, hogy a demokrácia, a fenntartható fejlődés és a béke szempontjából mennyire fontos a nők részvétele a politikában. A magas rangú résztvevők aláírtak egy közös nyilatkozatot a nők politikában való részvételének az előmozdításáról, melyben felszólították az összes államot – így a konfliktusokból kilábaló vagy politikai átmeneten áteső államokat is –, hogy számolják fel a megkülönböztetés mindazon formáit, amelyek a nőket – különösen a társadalom peremére szorult nőket – akadályozzák, továbbá arra ösztönözték minden államot, hogy hozzon proaktív intézkedéseket azon tényezők kezelésére, melyek meggátolják a nőket a politikában való részvételben.

A nyilatkozatban továbbá felszólítottak a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ-egyezmény megerősítésére és végrehajtására. A találkozó közös szervezése lehetőséget adott arra, hogy az EU intenzívebbé tegye az *UN Women*nel folytatott együttműködését.

Ezenfelül az arab tavasz során kifejtett uniós erőfeszítések részeként az EU határozottan szót emel a nők politikai részvétele mellett Észak-Afrikában és a Közel-Keleten. Az EU elkötelezett az iránt, hogy biztosítsa, hogy a nemi szempontok a régióban általa végrehajtott valamennyi fellépésben ténylegesen érvényesüljenek.

ESETTANULMÁNY:

A demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) hozzájárul a nők és a fiatalok lányok védelméhez és társadalmi szerepvállalásuk növeléséhez azáltal, hogy aktívan segíti a nők emberi jogaiért küzdő aktivistákat és a nemek közötti egyenlőség támogatóit, illetve ezek hálózatait abban, hogy hatékonyan részt vehessenek a döntéshozatali folyamatokban, hangot adhassanak jogaiknak, hogy azok az élet minden területén érvényesüljenek, előmozdíthassák a hátrányos megkülönböztetés minden formájával szembeni fellépést, továbbá biztosíthassák a nemi alapú erőszak valamennyi formájával szembeni védelmet, az áldozatoknak jogorvoslatot nyújthassanak, valamint hozzájárulhassanak az elkövetők büntetőjogi felelősségre vonásához.

Az EU Tunéziában az ENSZ-szel közösen támogatást nyújt a nők problémáival foglalkozó, főbb nem kormányzati szervezeteknek ahhoz, hogy megerősítsék az átmenet folyamatának befolyásolására vonatkozó kapacitásukat (az EU hozzájárulása 300 000 EUR).

Az EU 1,7 millió EUR-t különített el azzal a céllal, hogy Egyiptomban segítsen kialakítani és erősíteni a civil társadalom és a polgári érdekvédelmi csoportok között a tiltakozások alatt létrejött kapcsolatokat, és hogy együttműködést folytasson az egyiptomi szereplőkkel, támogatva őket abban, hogy a nagyközönség számára elemzéseket szolgáltatassanak a politikai reformokról. A nők e projekt külön kedvezményezettjei.

3.7 Nők, béke és biztonság

A nők politikai részvételéhez szorosan kapcsolódva az EU 2011-ben továbbra is határozottan elkötelezett maradt a nők, a béke és a biztonság kérdésköre iránt.

Az EU 2008 óta külön politikával rendelkezik a Biztonsági Tanács 1325. és 1820. sz. határozatait illetően. 2010-ben az uniós külügyminiszterek 17 eredménymutatót fogadtak el az uniós vállalások megvalósításának mérésére, illetve az átláthatóság biztosítására. A mutatók alapján készített, biztató eredményeket tartalmazó első jelentést 2011 májusában véglegesítették. A beérkezett válaszok alapján általánosságban véve kijelenthető, hogy az EU több mint 70 országban tevékenyen foglalkozik a nők, a béke és a biztonság kérdésével. Az uniós intézmények és tagállamok beszámolója szerint 2009-ben és 2010 elején összesen körülbelül 200 millió EUR-t fordítottak a nők, a béke és a biztonság kérdésével kapcsolatos tevékenységekre. Ezek között említhetjük a nemzeti cselekvési tervek kidolgozását és végrehajtását, a nem kormányzati szervezeteknek nyújtott finanszírozást, a kormányzati szervezeteknek nyújtott segítséget és szakpolitikai támogatást, valamint képzések biztosítását.

A civil társadalom támogatása különösen fontos szerepet kap. Példaként említhető, hogy az EU támogatást nyújtott Szomáliában nőcsoportoknak és ösztönözte a „*Somali Women's Agenda (SWA)*” nevű szerv létrehozását. Ez a nemek közötti egyenlőséget és a nők társadalmi helyzetének javítását szolgáló érdekérvényesítési mozgalom, mely megnyitotta az ahhoz vezető utat, hogy a nők részt vegyenek döntő fontosságú jogalkotási és politikai folyamatokban.

Az Európai Bizottság 2010-ben elfogadta a nők és a férfiak közötti egyenlőséggel kapcsolatos 2010–2015. évi stratégiát, melynek célja a nemek közötti egyenlőség terén folytatott fellépéseinek megerősítése. Ezenfelül az Európai Unió Tanácsa 2011 márciusában elfogadta a nemek közötti egyenlőségről szóló európai paktumot (2011–2020), melyben megerősítette az ezzel a területtel kapcsolatos uniós kötelezettségvállalásokat.

A nemek közötti egyenlőség kérdésével kapcsolatos vállalásai végrehajtásának új lendületet adva az EU 2010-ben elfogadta a nemek közötti egyenlőségnek és a nők társadalmi szerepvállalása növelésének a fejlesztésen belüli szerepéről szóló, a 2010–2015-ös időszakra vonatkozó, első cselekvési tervet (GAP), mely a Bizottságra és a 27 uniós tagállamra nézve egyaránt kötelező erejű.

A cselekvési terv végrehajtása terén elért eredményekről szóló első jelentést 2011 novemberében nyújtották be a Tanácsnak. A jelentésből kiderül, hogy a nemek közötti egyenlőség fejlesztésbe való integrálásával kapcsolatban sikerült eredményeket elérni és bevált gyakorlatokat nagy számban kialakítani. Példaként említhetők az alábbiak:

- egyre több koordinációs mechanizmus (az adományozókat, az ENSZ-t és a kormányokat is ideértve) működik a nemekkel kapcsolatos kérdések terén azokban a partnerországokban, ahol az EU aktív szerepet játszik;
- az EU részt vesz ágazatokon átívelő szakpolitikai párbeszédekben, melyek keretében segíti a kormányokat a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos vállalásaik megvalósításában;
- az EU támogatást nyújt az *UN Women* finanszírozásához. Előrelépést sikerült elérni az EU–*UN Women* stratégiai partnerség kialakítása terén.

Az Európa 2011 októberében az *UN Women*-nel közösen új programot indított 15 partnerországban a kormányok azon kapacitásának növelése érdekében, hogy forrásokat tudjanak mozgósítani a nemek közötti egyenlőség javára. A program neve: *UN Women/ITC-ILO programme Increasing Accountability in Financing for Gender Equality (FfGE* – A nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos finanszírozás elszámoltathatóságának növelését célzó program), és az alábbi országokra terjed ki: Etiópia, Haiti, Honduras, Jordánia, Kirgizisztán, Nicaragua, a megszállt palesztin területek, Szenegál, Ukrajna és Bolívia, valamint 2012 áprilisától Ruanda, Nepál, Peru, Tanzánia és Kamerun. A Bizottság hozzájárulása 6,5 millió EUR-t tesz ki.

A kezdeményezés a segítségnek és a belföldi források mértékének a növelését, illetve ezek hatékonyabb felhasználását célozza, a nemek közötti egyenlőséggel és a nők társadalmi helyzetének javításával kapcsolatos nemzeti vállalások megvalósítása érdekében.

E cél elérésének eszköze 1) a kormány, a civil társadalom és az adományozók azzal kapcsolatos kapacitásának építése, hogy azonosítani tudják a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos vállalások tekintetében a finanszírozás és a végrehajtás terén a fehér foltokat, és a forrásokat a meglévő vállalásoknak megfelelően osszák el, valamint 2) a nemzeti és globális érdekérvényesítés, illetve az érdekeltek bevonásával folytatott párbeszéd.

A „Befektetés az emberekbe” elnevezésű program:

A „Befektetés az emberekbe” tematikus program keretében az Európai Unió 2011 novemberében 30 millió EUR összegű globális ajánlattételi felhívást tett közzé az alábbi témában: „A nők jogai védelmének és előmozdításának megerősítése és a nők társadalmi és gazdasági helyzetének javítása”. A cél annak elérése, hogy a nők egyenlőbb feltételekkel részesülhessenek a gazdasági forrásokból és a vonatkozó szolgáltatásokból, nagyobb mértékben vegyenek részt a gazdasági növekedésben, valamint az ezekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok terjesztése. A jogosult pályázók között található 4 régió civil társadalmi szervezetei, szakmai szervezetei, szakszervezetei, helyi hatóságai, továbbá más releváns szereplői.

2011-ben a nők békével és biztonsággal kapcsolatos helyzetére vonatkozó uniós vállalás tekintetében a legnagyobb előrelépést az jelentette, hogy megjelent a nőkről, a békéről és a biztonságról szóló 1325 és 1820 sz. ENSZ BT-határozat EU általi végrehajtására vonatkozó átfogó megközelítés uniós mutatóiról szóló első jelentés, melyet a Tanács 2011. május 13-án fogadott el. Ebből kiderül, hogy az EU konkrét lépéseket tett a veszélyeztetett csoportokat – így a nőket és a gyermekeket – szolgáló védelmi mechanizmusok kibővítésére. Ez lehetővé fogja tenni a végrehajtásnak az uniós tagállamokon és intézményeken, valamint a KBVP-missziókon belüli figyelemmel kísérését, vagyis a cél az ezen a téren tett uniós vállalások elszámoltathatóságának a javítása.

A következő jelentés 2013-ban esedékes.

Az EU Tanácsa 2008. december 8-án elfogadta „Az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának a nőkről, a békéről és a biztonságról szóló, 1325 és 1820 sz. határozatának EU általi végrehajtására vonatkozó átfogó megközelítést” (a továbbiakban: az átfogó megközelítés), valamint e határozatoknak kifejezetten a közös biztonság- és védelempolitika (KBVP) keretében történő végrehajtásáról szóló felülvizsgált operatív dokumentumot. Az átfogó megközelítésben szerepel az a kötelezettség, hogy a pekingi cselekvési platform 15 éves felülvizsgálata (Peking+15) során, 2008-ban kidolgozott releváns mutatók alapján további mutatókat kell kidolgozni a nők konfliktusokban és konfliktusok utáni helyzetekben való védelme, illetve szerepvállalása terén elért eredmények értékelésére. A Tanács e kötelezettségvállalás nyomán 2010. július 26-án 17 mutatót fogadott el¹. Ennek alapján a Tanács Főtitkársága és az Európai Bizottság kérdőíveket készített a 2008. decembere és 2010. októbere közötti időszakra vonatkozóan, melyeket megküldtek az összes uniós tagállamnak, 36 harmadik országbeli uniós küldöttségnek, az EU különleges képviselőinek (az EUKK-nak), valamint a közös biztonság- és védelempolitika (KBVP) terén folytatott missziók és műveletek részére.

A beérkezett válaszokból kiderül, hogy az EU (az uniós intézmények és tagállamok) összesen 70 országot támogat a nőkkel, a békével és a biztonsággal összefüggő programok keretében. Ennek során számos uniós eszközt és finanszírozási forrást vesz igénybe, leggyakrabban a demokrácia és az emberi jogok európai eszközét (EIDHR). Az EU küldöttségeinek kicsit több mint egyötöde és a tagállamok körülbelül fele azt is megemlítette, hogy a politikai párbeszédet is felhasználta a nőkkel, a békével és a biztonsággal kapcsolatos kérdések megvitatására.

A beérkezett válaszokból nagy számban szűrhetők le bevált gyakorlatok és innovatív megközelítések, például az alábbiak:

- helyi koordináció Nepálban az ENSZ BT 1325 és 1820 sz. határozata végrehajtásának támogatására létrehozott béketámogató munkacsoporton keresztül;
a nemekkel kapcsolatos kérdések érvényesítése a pakisztáni válságot követő igényfelmérésben;

¹ Az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának a nőkről, a békéről és a biztonságról szóló 1325. és 1820. sz. határozatának az EU általi végrehajtására vonatkozó átfogó megközelítés mutatói (a 11948/10 tanácsi dokumentum).

- egymás tapasztalatainak hasznosítását célzó kezdeményezés az ENSZ BT 1325 sz. határozatára vonatkozóan Írország, Kelet-Timor, Libéria és Sierra Leone között, valamint a partnerországoknak nyújtott közvetlen támogatás annak érdekében, hogy a fenti határozattal kapcsolatban nemzeti cselekvési tervet alakítsanak ki;
- Svédország az ENSZ BT 1325 sz. határozatát a fejlesztési együttműködési stratégiák kiemelt területeként határozta meg azon országok esetében, melyeket jelenleg vagy a közelmúltban konfliktus sújt vagy sújtott;
- például Németország által nyújtott támogatás az ENSZ képzési és személyzeti felvételi tevékenységeihez, melyek célja, hogy felhívják a missziók résztvevőinek figyelmét a nemekkel kapcsolatos szempontokra, illetve hogy fokozzák a nők részvételi arányát a békefenntartó missziókban;
- a nemekkel kapcsolatos szempontokra vonatkozó nyilvánosan elérhető – a magas szintű vezetés (EUPOL COPPS) által jóváhagyott – missziónyilatkozat elfogadása, mely rögzíti, hogy a misszió elkötelezett a nemekkel kapcsolatos szempontok általános érvényesítése iránt.

A jelentés lehetővé tette többek között az alábbiakkal kapcsolatos további problémák meghatározását is:

- helyi szintű koordináció: csak 16 uniós küldöttség említi meg jelentésében olyan helyi koordinációs mechanizmusok meglétét, melyek a nőkkel, a békével és a biztonsággal kapcsolatos témák megvitatására lehetőséget adnak;
- a nők részvétele a béketárgyalásokban: noha az uniós intézmények vagy tagállamok beszámoltak arról, hogy több országban támogatták a béketárgyalásokat, a legtöbb esetben a nők részvételére vonatkozóan nem tudtak információval szolgálni;
- a nemekkel kapcsolatos szempontok tükröződése a KBVP-missziókat létrehozó tanácsi együttes fellépések szövegében: mindeddig csupán két együttes fellépés tesz említést a nemekkel kapcsolatos szempontokról;
- a nemekkel kapcsolatos kérdésekre vonatkozóan az uniós küldöttségek személyzetének nyújtott képzés: a válaszokból kitűnik, hogy főként nők részesülnek a nemekkel kapcsolatos szempontokról képzésekben. Ez is mutatja, hogy még mindig úgy tekintik a nemekkel kapcsolatos szempontok kérdését, hogy az „a nőkre tartozik”.

A nőkre, a békére és a biztonságra vonatkozó uniós támogatás Szomáliában

Szomália mindmáig nem hajtotta végre maradéktalanul az ENSZ BT 1325 sz. határozatát. A nők politikai szinten fennálló helyzetének megváltoztatására vonatkozóan hiányzanak a jól meghatározott célok, ami azt sugallja, hogy a szomáli nők politikai jogainak és törekvéseinek előmozdítása érdekében még mindig sok a tennivaló. Első lépésként 30 %-os kvótát határoztak meg a nőkre vonatkozóan az Alkotmányozó Nemzetgyűlésben, amely összesen 825 tagból áll majd. A kihívást az jelenti majd, hogy a következő politikai felállásban sikerüljön megtartani ezt az arányt, és hogy az ENSZ BT 1325 sz. határozatának végrehajtását fel lehessen venni a szomáli kormánynak a nemzetközi közösség által támogatott prioritásai közé.

Az EU annak érdekében, hogy segítsen Szomáliának a fenti határozat végrehajtásával kapcsolatos munkájában, támogatta a három régióért felelős szomáli minisztériumoknak az ENSZ BT 1325, 1820, 1888 és 1889 sz. határozatra vonatkozó kapacitásigény-felmérését, illetve a kihívások, lehetőségek és a nőknek a rendszerben való részvételéhez biztosítandó belépési pontok meghatározását.

A fenti ENSZ BT határozatok mindegyikét lefordították szomálira, és széles körben terjesztették. Ezzel párhuzamosan tájékoztató és érdekérvényesítési üléseket is tartottak az illetékes minisztériumok és nőcsoportok számára. Ezenfelül 2011 novemberében összesen 3 175 000 EUR összeggel ajánlattételi felhívást tettek közzé a nemekkel kapcsolatos kérdések témájában nemzetközi szervezetek és nemzetközi nem kormányzati szervezetek számára, melynek középpontjában a fenti ENSZ BT határozatok végrehajtása áll.

2011-ben több alkalommal – májusban, októberben és decemberben – ülésezett az EU nőkkal, békével és biztonsággal foglalkozó informális munkacsoportja. Üléseiken a fenti jelentés előkészítésére összpontosítottak, valamint az ENSZ BT 1325 és 1820 sz. határozatának az EBVP (jelenleg KBVP) összefüggésében való végrehajtásáról szóló 2008. évi operatív dokumentum módosításával, a civil társadalommal fenntartott kapcsolattal, továbbá a területen kifejtett uniós erőfeszítések koordinációjával foglalkoztak.

2011. június 20-án került sor a KBVP-missziók és -műveletek keretében a nemekkel kapcsolatos szempontokkal foglalkozó tanácsadók, illetve kapcsolattartók éves ülésére, melyen a KBVP-missziók és -műveletek keretében a témával foglalkozó szakértők vettek részt. Az ülésen lehetőség nyílt a legjobb gyakorlatok cseréjére a nők, a béke és a biztonság kérdéseivel foglalkozó, a missziók és műveletek keretében külföldre telepített, illetve Brüsszelben dolgozó állomány között. A nemekkel kapcsolatos szempontokkal foglalkozó tanácsadók ajánlásokat fogalmaztak meg az alábbiakat illetően: a nemekkel kapcsolatos szempontok érvényesítési struktúráinak javítása a KBVP-missziókban és -műveletekben, a nemekkel kapcsolatos kérdésekről szóló képzés, a missziókról/műveletekről készített rendszeres jelentésekben a vonatkozó ENSZ BT-határozatokkal kapcsolatos szempontokról és mutatókról való beszámolókat nyomon követése, és az ezek nyomán hozott intézkedések.

A képzés terén eredményeket sikerült elérni a KBVP-missziók és -műveletek állománya részére a nemekkel kapcsolatos szempontokról biztosítandó képzési modul kidolgozása terén. Erre azt követően került sor, hogy 2010-ben jóváhagyták a nemekkel kapcsolatos szempontokról a KBVP keretében nyújtott képzések egységes alapelemeit.

Az EU továbbra is intenzíven részt vett a nők, a béke és a biztonság terén működő nemzetközi szervezetek tevékenységeiben. Ezzel összefüggésben az EU hozzájárult az ENSZ Biztonsági Tanácsában a nőkről, a békéről és a biztonságról (az ENSZ BT 1325 sz. határozatról) 2011. október 28-án folytatott vitához, melynek címe „A nők részvétele és szerepe a konfliktusmegelőzésben és a közvetítésben” volt.

3.8 A nemzetközi humanitárius jognak való megfelelés előmozdítása

Az EU a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartásának előmozdításáról szóló 2005. évi tanácsi iránymutatással összhangban több különféle kezdeményezést indított a nemzetközi humanitárius jog világszerte való előmozdítására.

A Vöröskereszt és a Vörös Félhold novemberben Genfben megtartott 31. nemzetközi konferenciáján az EU nyilatkozatában újólág megerősítette, hogy a nemzetközi humanitárius jog továbbra is irányadónak minősül, és azt a fegyveres konfliktusokban részt vevő minden fél köteles tiszteletben tartani. A nyilatkozatban az EU kiemelte, hogy 2007 és 2011 között a fellépésre rendelkezésre álló valamennyi eszközzel – így a harmadik országokkal folytatott politikai párbeszédekkel, nyilvános nyilatkozatokkal és nemzetközi szervezetekkel folytatott együttműködéssel is – arra törekedett, hogy előmozdítsa a nemzetközi humanitárius jog betartását. Az EU hangsúlyozta, hogy prioritásként kezeli a háborús bűncselekmények büntetlensége elleni küzdelmet, és arra bátorította a harmadik országokat, hogy hozzanak büntető jogszabályokat a nemzetközi humanitárius jog megsértésének büntetésére. Az EU kiemelte, hogy korunk legnagyobb kihívását az jelenti, hogy elérjük, hogy az egy adott konfliktusban részt vevő valamennyi fél – ideértve a nem az államot képviselő feleket is – nagyobb mértékben betartsa a nemzetközi humanitárius jog hatályos szabályait. Az EU rámutatott, hogy e tekintetben az elszámoltathatóság biztosítására törekszik, a nemzetközi humanitárius joggal kapcsolatos visszaélések dokumentálása és az elszámoltatási mechanizmusok támogatása révén.

Az EU és tagállamai a következő hét vállalást tették a konferencián: az erőszakos eltüntetések elleni küzdelem fokozása; a Nemzetközi Büntetőbíróság támogatásának folytatása; a nemzetközi humanitárius jog fő eszközeiben való részvétel bővítésének előmozdítása; a nemzetközi humanitárius jog előmozdításának és térnyerésének támogatása; a fegyveres konfliktusban fogva tartott személyek esetében az alapvető eljárási biztosítékok tiszteletben tartásának előmozdítása; valamint azon nemzetközi jogi eszközök támogatása, melyek célja, hogy megoldást nyújtsanak a háborús robbanóanyag-maradványok, a kazettás lőszer, a rögtönzött robbanószerkezetek és a gyalogsági aknák jelentette humanitárius veszélyekre.

A Vöröskereszt nemzeti szervezeteivel együtt a tagállamok arra is vállalást tettek, hogy információcserét folytassanak egy szilárd és robusztus fegyverkereskedelmi szerződésre irányuló tárgyalással kapcsolatosan. A vállalások teljes szövegét e jelentés melléklete tartalmazza.

Az EU ezenfelül az ENSZ-ben is hangsúlyozta a nemzetközi humanitárius jog iránti elkötelezettségét. A polgári lakosság fegyveres konfliktusok során történő védelméről az ENSZ Biztonsági Tanácsában május 10-én tartott vita során az EU nyilatkozatában sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a polgári lakosság továbbra is aránytalan és szándékos támadások célpontja, melyek során nem válogatnak a fegyverek között. Az EU a konfliktusokban részt vevő minden felet felszólított arra, hogy maradéktalanul tartsa be a polgári lakosság védelmére vonatkozóan a nemzetközi jog értelmében fennálló kötelezettségét. Hangsúlyozta, hogy garantálni kell, hogy a humanitárius missziók biztonságban és akadálymentesen eljuthassanak a rászorulókhoz. Nyilatkozatában az EU megállapította, hogy a legsúlyosabb nemzetközi bűncselekmények – nevezetesen a háborús bűncselekmények, az emberiség elleni bűncselekmények és a népirtás – elkövetői nem maradhatnak büntetlenül. Kijelentette továbbá, hogy támogatja a nemzetközi és nemzeti szintű elszámoltatási mechanizmusokat.

Az EU több alkalommal elítélte a nemzetközi humanitárius jognak a líbiai konfliktus alatt elkövetett számos megsértését. A főképvisele február 23-án nyilatkozatban ítélte el a civilekkel szemben alkalmazott erőszakot, melynek következtében több száz líbiai polgár vesztette életét. Az EU felszólította a líbiai kormányt a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartására, és hangsúlyozta, hogy a civilekkel szembeni brutális támadások és erőszakos tettek elkövetői felelősségre lesznek vonva. A Tanács április 12-i következtetéseiben a nemzetközi humanitárius jog maradéktalan betartására, mindenekelőtt a polgári lakosság védelmére szólított fel. A főképvisele 2011. április 29-én különösen mély aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy jelentések szerint kazettás lőszeret vetettek be civilekkel szemben. Felszólította a rezsimet szolgáló fegyveres erőket, hogy tartózkodjanak a polgári lakossággal szembeni erőszaktól. A Tanács július 18-i következtetéseiben elítélte, hogy a rezsím többszörösen súlyosan megsértette az emberi jogokat és megszegte a nemzetközi humanitárius jogot. Egyúttal újól hangsúlyozta az elszámoltathatóság és az igazságszolgáltatás, valamint a büntetlenség elleni fellépés fontosságát. A főképvisele szeptember 14-én nyilatkozatban adott hangot a harcokban részt nem vevő szubszaharai csoportok és a líbiai feketék helyzetével kapcsolatos aggodalmának.

A főképviselő megállapította egyrészt azt, hogy e csoportok különösen veszélyeztetettek és ezért megfelelő védelemre szorulnak, másrészt pedig azt, hogy minden foglyul ejtett katonával a nemzetközi jognak megfelelően kell bánni. A Tanács az október 10-i következtetéseiben hangsúlyozta, hogy a líbiai hatóságoknak maradéktalanul tiszteletben kell tartaniuk valamennyi nemzetközi kötelezettségüket és a jogállamiságot, különösen az emberi jogokat és a nemzetközi humanitárius jogot. A Tanács üdvözölte az Átmeneti Nemzeti Tanács elnökének nyilatkozatait arról, hogy tartózkodni kell a megtorlástól, és védeni kell a veszélyeztetett csoportokat és a volt katonákat. A Tanács november 14-én elfogadott következtetéseiben kifejezte, hogy aggodalommal veszi tudomásul az emberi jogok és a nemzetközi humanitárius jog megsértéséről érkezett jelentéseket, amelyek többek között bosszúból elkövetett támadásokról és gyorsított eljárásban fogatosított kivégzésekről is tudósítanak. Üdvözölte a líbiai hatóságok azon kötelezettségvállalását, hogy véget vetnek az ilyen cselekményeknek, az incidenseket alaposan kivizsgálják és szavatolják a felelősségre vonást.

Az EU támogatta, hogy az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa független nemzetközi bizottságot állítson fel a szíriai események kivizsgálására. A főképviselő november 28-án üdvözölte a bizottság jelentésének közzétételét, és rámutatott, hogy a jelentés egyrészt megállapította, hogy az emberi jogok szisztematikus megsértése folyik, másrészt hogy a szíriai fegyveres erők tagjai emberiesség elleni bűncselekményeket is elkövettek. A főképviselő elítélte e bűntetteket, és az ENSZ Biztonsági Tanácsa rendkívüli ülésének összehívására szólított fel, mely ülésre december 2-án került sor. A szíriai erőszak kitörése óta az EU több alkalommal sürgette, hogy a humanitárius segítség bejuthasson az országba. Szeptember 21-én nyilatkozatban fejezte ki sajnálatát a Vörös Félhold önkéntese, Hakam Draak al-Siba'i halála miatt, aki a mentőautóját ért támadásban vesztette életét. Az EU minden felet felszólított a humanitárius segítségnyújtók, valamint az erő bevetésére vonatkozó nemzetközi jogszabályok tiszteletben tartására, és a támadás elkövetőinek bíróság elé állítását kérte.

Az iraki asrafi táborról december 9-én kiadott nyilatkozatában a főképviselő kiemelte, hogy a tábor helyzetének rendezésére csakis a nemzetközi humanitárius jog maradéktalan tiszteletben tartása mellett kerülhet sor.

Az EU 2011-ben számos alkalommal hangot adott a nemzetközi humanitárius jog szudáni megsértése miatti aggályainak. A főképviselő májusban elítélte, hogy abije civil célpontok ellen erőszakot alkalmaztak, és felszólított minden felet, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket a polgári lakosság védelme érdekében. Júniusi következtetéseiben a Tanács elítélte, hogy Dél-Kordofánban erőszakot alkalmaztak és a civil lakosságot lakhelye elhagyására kényszerítették, valamint sajnálatát fejezte ki a szudáni fegyveres erők Abijében végrehajtott katonai akciója miatt. A Tanács emlékeztetett arra, hogy valamennyi fél köteles tiszteletben tartani a nemzetközi humanitárius jogot és biztosítani az elszámoltathatóságot.

A főképviselő május 10-én nyilatkozatban üdvözölte az ENSZ-főtitkár szakértői testülete által Srí Lankáról készített jelentés közzétételét. Megállapította, hogy a testület arra a következtetésre jutott, hogy hitelesnek tekinthetők azok az állítások, melyek szerint a konfliktus során mindegyik fél súlyosan megsértette a nemzetközi humanitárius jogot. Az EU arra ösztönözte Srí Lanka kormányát, hogy a jelentést illetően vegye fel a kapcsolatot a főtitkárral. December 16-i nyilatkozatában a főképviselő nyugtázta a Srí Lanka-i tanulságokkal és megbékéléssel foglalkozó vizsgálóbizottság jelentését, és megállapította, hogy alaposan tanulmányozni kell a jelentésben – többek között az elszámoltathatóság kérdésével kapcsolatban – javasolt intézkedéseket.

Az EU és a nem kormányzati szervezetek december 8–9-én megtartott éves fórumán megvitattott két téma egyike a nemzetközi humanitárius jogra vonatkozó uniós iránymutatás végrehajtásának előmozdítása volt. A fórum keretében szakmai megbeszélésekre is sor került, többek között az alábbi témákban: a büntetlenség, a hadviselés eszközei, a polgárok védelme, a fogva tartottak védelme és a humanitárius segítség célba juttatása. A fórumról készült teljes jelentés megtalálható az alábbi weboldalon: <http://www.eidhr.eu>

Az EU 2011-ben az uniós humanitárius segítségnyújtás keretében megerősítette a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartása melletti fellépését. Krisztalina Georgieva biztos több alkalommal kifogásolta a nemzetközi humanitárius jog megsértését, és felszólította a harcokban résztvevőket, hogy tartsák be a törvényt és védelmezzék azokat, akik az ellenségeskedésben nem vesznek részt, többek között azzal, hogy a semleges humanitárius szervezetek számára garantálják a segítség biztonságos célba juttatását. Georgieva biztos 2011. május 15-én a megszállt palesztin területekre utazott, és megállapította, hogy azzal, hogy a megszálló hatalom a civileket lakhelyük elhagyására kényszerítette, és ugyanakkor súlyosan korlátozta a bejutás és a mozgás szabadságát, a legtöbb embert elzárta a gazdasági és társadalmi fejlődés lehetőségétől. A biztos kiemelte, hogy az a tény, hogy az izraeli népnek törvényes joga, hogy békében élhessen, még nem menti fel Izraelt mint megszálló hatalmat a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartására vonatkozó kötelessége alól. Georgieva biztos 2011 novemberében hangsúlyozta, hogy azon néhány fejlődő országgal, mely a humanitárius segítségnyújtást szuverenitása megsértésének tekinti, intenzívebb párbeszédet kell folytatni annak érdekében, hogy kiszélesítsék a humanitárius segítségnyújtásra vonatkozó előírások és szabályok végrehajtásának körét, ideértve a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartását is.

Az Európai Bizottság (a Humanitárius Segélyek Főigazgatósága) 2011-ben finanszírozást nyújtott 108, humanitárius segítségnyújtó és a nemzetközi humanitárius joggal kapcsolatos szakpolitikák alakításáért felelős személy képzésére, illetve egy kézikönyv kidolgozására. A Bizottság ezenfelül a humanitárius elvek gyakorlati érvényesítésének megerősítése érdekében pénzügyi támogatást nyújtott a Norvég Menekültügyi Tanács által végrehajtott projekthez, mely annak megállapítására irányul, hogy ezeket az elveket hogyan alkalmazzák a gyakorlatban. Bizottsági támogatásban részesült továbbá az aknák megsemmisítésével és a genfi felhívással foglalkozó svájci FSD alapítvány („*Swiss Foundation for Mine Action and Geneva Call*”) projektje, melynek keretében a nemzetközi humanitárius joggal és a vonatkozó humanitárius normákkal kapcsolatos képzést nyújtanak a nem az államot képviselő, fegyveres szereplőknek. A Humanitárius Segélyek Főigazgatósága ezenkívül elindította a humanitárius segélyek célba juttatására vonatkozóan az uniós finanszírozású humanitárius fellépések során alkalmazott stratégiák értékelését annak érdekében, hogy javítani lehessen a nemzetközi humanitárius jog és a humanitárius tér támogatását célzó erőfeszítések eredményességén.

Az EU aggályait fejezte ki amiatt, hogy az uniós humanitárius segítség célba juttatását meggátolhatják olyan, az adott országon túl is érvényesíthető, terrorizmus elleni jogszabályok, melyek rendelkezései büntetik a bennük felsorolt szervezetek anyagi támogatását, függetlenül attól, hogy humanitárius jellegű, illetve a terrorcselekmények támogatásának szándékától mentes támogatásról van-e szó. Az USA Legfelsőbb Bírósága által a Holder kontra *Humanitarian Law Project* perben hozott ítélet megerősítette, hogy alkotmányosnak minősülnek az USA azon jogszabályi rendelkezései, melyek megtiltják, hogy egyes jegyzékbe vett személyek és szervezetek számára bárki a nemzetközi humanitárius joggal kapcsolatos képzést tartson, és a Bizottság ennek nyomán több szinten is felvetette ezt a kérdést az USA hatóságainál.

Más tematikus kérdések

3.9 A Nemzetközi Büntetőbíróság (NBB), valamint a büntetlenség elleni küzdelem

Az EU hagyományosan támogatja a büntetlenség elleni küzdelmet a bűncselekmények azon legsúlyosabb formái tekintetében, melyek a nemzetközi közösség egészét érintik. A cél az, hogy sehol ne találhassanak menedéket azok, akik népiirtást, emberiség elleni bűncselekményeket vagy háborús bűncselekményeket követtek el. Ezért az EU és tagállamai továbbra is határozott – politikai, diplomáciai, logisztikai és pénzügyi – támogatást nyújtottak a Nemzetközi Büntetőbíróság (NBB) és más büntető törvényszékek, pl. a volt Jugoszláviával és a Ruandával foglalkozó *ad hoc* nemzetközi büntető törvényszék, a Sierra Leone-i Különleges Bíróság, a kambodzsai bíróság rendkívüli kamarái, valamint a Libanoni Különleges Bíróság hatékony működéséhez. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése következetesebb fellépést tett lehetővé ezen a területen. A nem kormányzati szervezetek közössége változatlanul értékes szövetségesnek bizonyult ezen erőfeszítésekben.

Amint azt a kampalmai felülvizsgálati konferencián (2010. május 31–június 11.) ígérte, az EU a 2011. március 21-én elfogadott 2011/168/KKBP tanácsi határozattal naprakésszé tette, hatályon kívül helyezte és felváltotta a 2003/444/KKBP közös álláspontját. Az új tanácsi határozat célja a Római Statútum egyetemes támogatottságának – az abban való lehető legszélesebb körű részvétel előmozdításának révén történő – növelése, a Római Statútum sérthetlenségének megőrzése, a Büntetőbíróság függetlenségének, valamint hatékony és eredményes működésének támogatása, a Büntetőbírósaggal folytatott együttműködés előmozdítása, valamint a kiegészítő jelleg elve alkalmazásának ösztönzése.

A tanácsi határozatnak megfelelően 2011. július 12-én módosított cselekvési tervet fogadtak el. E terv az alábbi öt szakaszból áll:

- a) az Unió tevékenységeinek koordinálása a határozat céljainak megvalósítása érdekében;
- b) a Római Statútum egyetemessége és sérthetlensége;
- c) a Nemzetközi Büntetőbíróság függetlensége, továbbá hatékony és eredményes működése;
- d) együttműködés a Büntetőbírósággal, valamint
- e) a kiegészítő jelleg elvének érvényesítése.

Az NBB kérdése a jelentésben tárgyalt időszak során is szerepelt a nem uniós országokkal rendezett főbb csúcstalálkozók és politikai párbeszédnek napirendjén. Nyilatkozataiban az EU kérte, hogy vessenek véget a világban elkövetett legborzalmasabb bűncselekmények elkövetői büntetlenségének, és arra szólított fel minden államot, hogy az igazságszolgáltatás érdekében adják át az elfogatóparancs hatálya alatt álló személyeket. Az EU külön felhívta a figyelmet arra, hogy néhány részes állam nem teljesíti együttműködési kötelezettségeit, különösen az elfogatóparancs hatálya alatt álló személyek letartóztatása és kiadása tekintetében.

A nemzetközi igazságszolgáltatási rendszer hatékonysága az államoknak a Római Statútumban való lehető legszélesebb körű részvételén alapul. Különböző kontinensekről Grenada, Tunézia, a Fülöp-szigetek, a Maldív-szigetek, a Zöld-foki-szigetek és Vanuatu csatlakozott a Római Statútum részes államainak csoportjához, ezek számát 120-ra emelve. Az EU a Büntetőbíróság melletti szilárd elkötelezettsége folytán változatlanul elkötelezett maradt az egyetemesség előmozdítása mellett, és ezt diplomáciai *démarche*-ok, a főképvisező személyes közbenjárása, záradékoknak az EU által nem uniós országokkal kötött megállapodásokba való beillesztése, valamint az NBB-nek és a civil társadalomnak nyújtott támogatások révén bizonyítja. Az EU folytatta az erőfeszítések koordinálását egyes nem uniós államokkal, például Kanadával, Japánnal, Ausztráliával, Brazíliával és Dél-Afrikával. Ez a partnerség lehetővé tette az EU számára, hogy hatékonyabbá tegye fellépését, és megtalálja az NBB hatékony támogatását segítő szinergiákat.

Az EU 2011 során a következő országokban és regionális szervezetekben hajtott végre a Római Statútum egyetemességét és végrehajtását támogató intézkedéseket: ASEAN, Bahama-szigetek, Egyiptom, Guatemala, Jamaica, Kambodzsa, Kamerun, Katar, Kazahsztán, Kína, Kongói Demokratikus Köztársaság (Brazzaville), Kuvait, Kirgizisztán, Marokkó, Mongólia, Nepál, Örményország, Salvador, Thaiföld, Togo, Törökország, Ukrajna és Vietnam.

Ez ideig a felülvizsgált 2005. évi Cotonoui Megállapodás – amely hetvenhat afrikai, karibi és csendes-óceáni államra, valamint az EU-ra alkalmazandó – az egyetlen olyan jogilag kötelező érvényű nemzetközi eszköz, amely a Nemzetközi Büntetőbírósággal kapcsolatos záradékot tartalmaz. Eddig az Indonéziával, Koreával, Dél-Afrikával, Irakkal, Mongóliával, a Fülöp-szigetekkel, Szingapúrral, Vietnammal és a közép-amerikai országokkal kötött partnerségi és együttműködési megállapodások (PEM), kereskedelmi, fejlesztési és együttműködési megállapodások (KFEM), illetve társulási megállapodások esetében is született megállapodás a Nemzetközi Büntetőbírósággal kapcsolatos záradékról. Jelenleg Ausztráliával, Thaifölddel, Malajziával, Kínával, Oroszországgal, Ukrajnával, a Moldovai Köztársasággal, Örményországgal, Azerbajdzsánnal és Grúziával folynak tárgyalások a partnerségi és együttműködési megállapodásokba, valamint társulási megállapodásokba illesztendő ilyen záradékokról.

A népirtásért, az emberiség elleni bűntettekért és a háborús bűncselekményekért felelős személyekkel foglalkozó kapcsolattartó pontok európai hálózata az említett bűncselekményekre szakosodott nemzeti ügyészek hálózata. A hálózat 2011-ben áprilisban tartotta meg 10., novemberben pedig 11. ülését. A résztvevők az üléseken többek között a következő kérdéseket vitatták meg: az államok, illetve az államok és a nemzetközi törvényszékek közötti együttműködés, a területen kívüli joghatóságnak a tagállamok általi alkalmazása, valamint a tanúk védelme.

Az EU fenntartotta a jogállamiság nemzeti szinten történő újbóli kiépítését és megerősítését célzó segítségnyújtását, továbbá a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül támogatta azokat a kulcsfontosságú civil társadalmi szervezeteket, amelyek az NBB hatékony működésén munkálkodnak. A „Globális koalíció a Nemzetközi Büntetőbíróságért”, a „Parlamenti képviselők a világméretű fellépésért”, a „Jogászok határok nélkül”, a Nemzetközi Jogászbizottság kenyai szekciója és még sokan mások az EU-val szoros együttműködésben dolgoztak. Az Európai Fejlesztési Alap és a Stabilitási Eszköz keretében az EU büntető-, illetve átmeneti igazságszolgáltatási projekteket finanszírozott Afrikában, Ázsiában és Óceániában.

NBB: esettanulmány Kenyáról

A 2007. évi, vitatott kimenetelű kenyai választások erőszakba torkoltak, melynek során több mint ezren veszítették életüket, több százan estek szexuális zaklatás áldozatául és több ezren váltak hajléktalanná. A Nemzetközi Büntetőbíróság (NBB) által folytatott vizsgálat az ügyész által megnevezett hat személy közül négy esetében megerősítette az ellenük felhozott vádakat, vagyis azt, hogy gyanúsíthatóan őket terheli a legnagyobb felelősség az erőszakos cselekményekért. Az NBB meghallgatásai 2011 áprilisában kezdődtek, és az EU azóta következetesen hangoztatja, hogy az igazságszolgáltatás, a megbékélés és az elszámoltathatóság alapvető fontosságú a tartós stabilitás kialakításához Kenyában, és hogy az NBB eljárásai ehhez jelentős mértékben hozzájárulnak. Ezzel összefüggésben a főképvisező nyilvánosan hangoztatta annak fontosságát, hogy a fentebb megnevezett személyek továbbra is teljes körűen működjenek együtt az NBB-vel, valamint hogy Kenya kormánya tartsa tiszteletben az NBB Római Statútumának részes államaként rá háruló kötelezettségeket.

A kenyai civil társadalom döntő szerepet játszott a választásokat követő erőszakos cselekményekért felelős személyek bíróság elé állításában. A Jogászok Nemzetközi Bizottságának – egy nem kormányzati szervezet, amely több mint ötven éve tevékenykedik Kenyában, illetve Afrikában az emberi jogok, a jogállamiság és a demokrácia előmozdítása érdekében – kenyai részlege az EIDHR támogatásával jogi szakértelme és a legjobb nemzetközi gyakorlatok alkalmazása révén segédkezett ebben a folyamatban.

A Jogászok Nemzetközi Bizottsága kenyai részlegének közreműködése nyomatékosítja, hogy az NBB eljárása igazságügyi, nem pedig politikai jellegű. A nemzetközi büntető igazságszolgáltatás szélesebb körű megértésének előmozdítása érdekében a Jogászok Nemzetközi Bizottsága határozottan sürgeti az NBB határozatainak következetes végrehajtását is, a kenyai helyzeten túlmenően is. Ennek legjobb példája, hogy a kenyai Legfelsőbb Bíróság a Jogászok Nemzetközi Bizottsága kenyai részlegének kérésére ideiglenes nemzeti elfogatóparancsot adott ki Omar Al-Bashir szudáni elnök ellen (aki ellen két NBB-elfogatóparancs is érvényben van Dárfúrban állítólagosan elkövetett népirtás, emberiség elleni bűncselekmények és háborús bűncselekmények miatt) arra az esetre, ha valaha újra Kenyába utazna.

3.10 Emberi jogok és terrorizmus

Az EU nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a terrorizmus elleni küzdelemmel összefüggésben biztosított legyen az emberi jogok és alapvető szabadságok teljes körű, hatékony védelme mind Európán belül, mind a világ többi részén. A terrorizmus elleni hatékony intézkedések és az emberi jogok védelme nem egymással ütköző, hanem egymást kiegészítő és kölcsönösen erősítő célok. Az Európai Unió stratégiai kötelezettségvállalása – melyet a terrorizmus elleni stratégiájában határozott meg – nagyon egyértelmű ebben a tekintetben: „A terrorizmus elleni globális küzdelem az emberi jogok egyidejű tiszteletben tartása mellett, valamint Európa biztonságosabbá tétele, lehetővé téve polgárai számára, hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben éljenek.”

Az EU az ENSZ-ben nyilatkozataiban újólag megerősítette, hogy nagy fontosságot tulajdonít az emberi jogok tiszteletben tartásának a terrorizmus elleni küzdelem során. A terrorizmus elleni küzdelem terén folytatott nemzetközi együttműködéssel foglalkozó magas szintű ENSZ-szimpóziumon 2011. szeptember 20-án az EU nevében tett nyilatkozatában a főképvisező kiemelte, hogy a biztonság mindig szorosan kapcsolódik a demokráciához és a működő intézményekhez.

Az EU továbbra is mélyreható párbeszédet folytatott az Egyesült Államok Külügyminisztériumának jogi tanácsadójával a nemzetközi jogról és a terrorizmus elleni küzdelemről. Az EU ismételten sürgette a guantánamói fogolytábor bezárását, mivel álláspontja szerint a nemzetközi joggal ellentétes a guantánamói foglyok bírósági eljárás nélküli tartós fogva tartása. Az Európai Parlamentben 2011. június 9-én megtartott sürgősségi vitán a főképvisező jelezte, hogy az EU-t aggodalommal tölti el a Guantánamóban fogva tartott minden olyan személy esete, akire esetleg halálbüntetés vár. A főképvisező megállapította, hogy az EU nyomon követi a Muhammed al-Nashirivel és öt más személlyel szemben folytatott eljárást, akiket azzal vádolnak, hogy bűnsegédként részt vettek a 2001. szeptember 11-i terrormerényletekben. Az EU az USA hatóságainál többször is aggályainak adott hangot a halálbüntetéssel és a perek tisztességes voltával kapcsolatban.

Az EU pénzügyi támogatást nyújtott az ENSZ egyik projektjéhez, melynek célja a terrorizmus elleni globális ENSZ-stratégia végrehajtását szolgáló regionális cselekvési terv kialakítása Közép-Ázsiában. Az ENSZ-stratégiában fontos szerepet kap az emberi jogok tiszteletben tartása. Az EU technikai támogatást is nyújtott a világ számos országának ahhoz, hogy javítani tudják rendőrségük és bűnügyi igazságszolgáltatási rendszereik arra vonatkozó kapacitását, hogy a terrorcselekményekkel kapcsolatban nyomozást folytassanak és az elkövetők ellen eljárást indítsanak, és mindezt a jogállamisággal és az emberi jogokkal összhangban tegyék. Az Európai Bizottság és a főképvisező 2011. májusi, „Az átalakuló szomszédság új megközelítése” című közös közleményében megállapította, hogy a terrorizmus elleni küzdelem terén mennyire fontos együttműködni az európai szomszédságpolitika országaival. Ezenfelül kiemelte, hogy az EU hajlandó jogállamiság-missziókat telepíteni annak érdekében, hogy segítse a partnerországokat igazságügyi és biztonsági ágazatuk megreformálásában.

Az EU részt vett a terrorizmus elleni globális fórum 2011. szeptemberi elindításában. Működésének megkezdésekor a fórum elfogadta a terrorizmus elleni küzdelemről és a jogállamiságról szóló kairói nyilatkozatot, mely konkrétan a bűnügyi igazságszolgáltatási ágazatban a terrorizmus elleni hatékony fellépéssel foglalkozott.

3.11 A véleménynyilvánítás szabadsága, az „új médiát” is ideértve

A véleménynyilvánításnak az emberi jogok európai egyezményében lefektetett szabadsága értelmében mindenkinek országhatárokon való tekintet nélkül jogában áll véleményt alkotni, valamint információkat és eszméket megismerni és közölni anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhatna. Az EU elkötelezett aziránt, hogy küzdjön a véleménynyilvánítás szabadságának tiszteletben tartásáért, és hogy garantálja a média pluralizmusának tiszteletben tartását.

Catherine Ashton főképvisele a sajtószabadság világnapja alkalmából 2011. május 3-án tett nyilatkozatában minden államot felszólított arra, hogy proaktívan mozdítsa elő a véleménynyilvánítás szabadságát, valamint a média pluralizmusát és függetlenségét.

Az EU úgy véli, hogy a cenzúra és az újságírók zaklatása elfogadhatatlan, és több alkalommal hangot adott az újságírók elleni támadások, az újságírók letartóztatása és a munkájuk korlátozása miatti aggodalmainak. Például 2011. május 4-én a főképvisele nyilvánosan mély aggodalmának adott hangot Andrzej Poczobutnak, a *Gazeta Wyborcza* című lengyel újság tudósítójának fehéroroszországi őrizetbe vétele miatt, majd 2011. december 27-én kifejezte az EU súlyos aggályait azzal kapcsolatban, hogy az etiópai terrorizmus elleni törvény értelmében elítélték és bebörtönözték Martin Schibbye és Johan Persson svéd újságírókat.

Más olyan esetekben, amikor az EU kétoldalú emberi jogi párbeszédet folytatott harmadik országokkal, például Kínával és Vietnammal, az EU felvetette az információ és a tömegtájékoztatás szabadságának a kérdését, és aggodalmainak adott hangot a független blogírók, újságírók és politikai véleményüket kifejező más személyek zaklatása és üldözése miatt.

Az EU 2011-ben is készen állt arra, hogy együttműködjön más, hasonló nézeteket valló országokkal a – például az interneten keresztül – véleménynyilvánítás és az információhoz való hozzáférés szabadságának előmozdítása érdekében, valamint hogy feltérképezze az internetre vonatkozó politikákkal kapcsolatos konszenzus kialakításának lehetőségeit. A G8-ak ezt megerősítették a szabadság és a demokrácia iránti megújított elkötelezettségről szóló deauville-i nyilatkozatban, illetve az arab tavaszról szóló deauville-i nyilatkozatban. Több ország és szervezet jelenleg az interneten való szabad véleménynyilvánítás támogatását célzó kezdeményezéseken dolgozik.

Az EU teljes mértékben osztja azt a nézetet, miszerint az internet fontos eszköze a véleménynyilvánítás szabadsága előmozdításának. A „Partnerség a dél-mediterrán térséggel a demokráciáért és a közös jólétért” tárgyú együttes közlemény alapján a Bizottság vállalta olyan eszközök kidolgozását, amelyek lehetővé teszik az EU számára, hogy megfelelő esetben segítséget nyújtson civil társadalmi szervezetek vagy polgárok számára az elektronikus kommunikációs technológiákhoz – többek között az internethez – való hozzáférés önkényes akadályozásának kikerüléséhez. Az EU a közelmúltban elindította az internet-hozzáférés szavatolására vonatkozó stratégiát („*No Disconnect Strategy*”), azzal a céllal, hogy teljesítse azon kötelezettségvállalását, miszerint biztosítja, hogy az internet és más információs és kommunikációs technológiák (ikt) a politikai szabadság, a demokratikus fejlődés és a gazdasági növekedés mozgatórugói maradhassanak. A cél folyamatos támogatást biztosítani az olyan internet-használók, blogírók és kiberaktivisták részére, akik tekintélyelvű rendszerek fennhatósága alatt élnek.

Az EU határozottan ellenzi az internethez és egyéb új médiatípusokhoz való hozzáférés indokolatlan korlátozását, amint azt több alkalommal is kijelentette, például a Külügyek Tanácsa által 2011 januárjában Egyiptomról elfogadott következtetésekben, amelyekben a Tanács felszólította az egyiptomi hatóságokat arra, hogy haladéktalanul állítsák helyre a hozzáférést minden kommunikációs hálózathoz, és garantálják az akadálytalan hozzáférést a média minden formájához, az internetet is beleértve.

2011-ben az EU korlátozó intézkedéseket is alkalmazott a véleménynyilvánítás szabadságáért folytatott küzdelem érdekében. A GSP+-rendszerrel kapcsolatban a közelmúltban Sri Lankát érintően folytatott vizsgálatát követően a Bizottság többek között annak okán javasolta a GSP+-kedvezmények visszavonását, hogy a kormány súlyos szóbeli támadásokat intézett egyes újságírók ellen, továbbá nem tett megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy megvédje őket a fizikai erőszaktól. A Sri Lanka kormányával ezt követően a GSP+-rendszerrel folytatott tárgyalások során a Bizottság felszólította a kormányt, hogy engedje szabadon J.S. Tissainayagamot, egy bebörtönzött újságírót, és tegyen lépéseket annak biztosítására, hogy az újságírók zaklatástól mentesen eleget tehessenek szakmai kötelességeiknek.

Az EU ezenkívül a tömegtájékoztatás szabadságának megerősítése céljából a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze keretében pénzügyi támogatást nyújt nagyszámú olyan nemzetközi és helyi civil társadalmi szervezetnek, amelyek a tömegtájékoztatás szabadságának előmozdításán munkálkodnak, és küzdelmet folytatnak az újságírók jogainak megsértése ellen (legalább 30 projekt volt folyamatban 2011-ben). Az EU által támogatott projektek célja az újságírók szakértelmének növelése, sürgős védelem biztosítása, a véleménynyilvánítás szabadságának előmozdítása a jogalkotásban és a gyakorlatban, a tömegtájékoztatással kapcsolatos nemzeti jogszabályok hozzáigazítása a nemzetközi előírásokhoz, valamint az újságírói jogok megsértésének figyelemmel kísérése.

3.12 A gyülekezés és az egyesülés szabadsága

Az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglaltaknak megfelelően mindenkinek joga van ahhoz, hogy minden szinten éljen a békés gyülekezés és az egyesülés szabadságával.

Az EU határozottan ellenzi a békés gyülekezés szabadságához való jog indokolatlan korlátozását. Például a főképviselő 2011 januárjában mély aggodalmának adott hangot azokkal a beszámolókkal kapcsolatban, miszerint fegyveresek békés tüntetőket támadtak meg Egyiptomban, és sürgette az egyiptomi hatóságokat, hogy haladéktalanul tegyék meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a bűnüldöző szervek megvédjék a tüntetőket és a gyülekezés szabadságához való jogukat.

Ezenkívül a főképviselő a 2011. február 17-i nyilatkozatában nyilvánosan elítélte a békés tüntetőkkel szemben Bahreinben alkalmazott erőszakot, és felszólította a bahreini hatóságokat, hogy maradéktalanul tartsák tiszteletben és védelmezzék polgáraik alapvető jogait, beleértve a békés gyülekezéshez való jogot is.

A gyülekezés szabadsága az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában megfogalmazott alapvető szabadság. Az erős civil társadalom döntő fontosságú az emberi jogok tiszteletben tartásának előmozdítása és a demokratikus fejlődés lehetővé tétele szempontjából. A civil társadalom fontos szerepet játszott az arab tavasz nyomán lezajlott változások megvalósításában is. Az EU-t mély aggodalommal töltik el azok a fejlemények, amelyeket 2011-ben a civil társadalom helyzetével kapcsolatban több országban tapasztalt. A nem kormányzati szervezetek jelenléte erősíti a demokráciát, különösen azon társadalmakban, amelyek a demokratikus átmenet folyamatát élik át. Az EU folytatta a civil társadalom jogainak a támogatását, és felszólította a harmadik országok kormányait a civil társadalom védelmére és a vele való együttműködésre. Ennek egyik példája, hogy a főképviselő 2011. december 30-án felszólította az egyiptomi hatóságokat arra, hogy tegyék lehetővé a civil társadalmi szervezetek számára az egyiptomi átmenet támogatására irányuló munkájuk folytatását.

Más olyan esetekben, amikor az EU politikai és emberi jogi párbeszédet folytatott harmadik országokkal, például Algériával, az EU felvetette az egyesülés szabadságának a kérdését, és hangot adott annak, hogy a nemzetközi előírásoknak megfelelő jogszabályokat kell bevezetni.

Az EU 2011-ben folytatta együttműködését nemzetközi szervezetekkel a békés gyülekezés és az egyesülés szabadságának előmozdítása érdekében. Az EU hangsúlyozta, hogy az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának továbbra is kiemelt figyelmet kell fordítania a gyülekezés és az egyesülés szabadságára, és konkrét támogatást kell nyújtania az emberi jogi aktivisták és civil társadalmi szervezetek számára, amelyek szerepe alapvető fontosságú a demokrácia megerősítése szempontjából.

Az EU üdvözölte, hogy 2011. május 1-jén Maina Kiai (Kenya) nevezte ki az ENSZ-nek a békés gyülekezés és az egyesülés szabadságához fűződő jog kérdésével megbízott különleges előadójává.

Az EU a nyilvános diplomáciát is felhasználja a békés gyülekezés és az egyesülés szabadságához fűződő jog előmozdítására, így például több szemináriumot és munkaértekezletet szervezett fiatalok számára Oroszország különböző régióiban, amelyeken a gyülekezés szabadságához fűződő joggal kapcsolatos nemzetközi és orosz jogi előírásokkal foglalkoztak.

Az EU 2011-ben a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül több nemzetközi és helyi civil társadalmi szervezetnek is pénzügyi támogatást nyújtott a békés gyülekezés és az egyesülés szabadságának megerősítése céljából. Az EU által támogatott projektek célja az egyesülés szabadságának figyelemmel kísérésére szolgáló rendszerek kialakítása, az e szabadsághoz fűződő joggal kapcsolatos jogi előírások előmozdítása, e jog ismertségének a növelése a nyilvánosság körében, valamint a hálózatépítés e jog hatékonyabb előmozdításának és védelmének érdekében.

3.13 A gondolat-, a lelkiismereti és a vallásszabadság, valamint a meggyőződés szabadsága

Mivel 2011-ben jelentős mértékben megnőtt a vallási türelmetlenségen és megkülönböztetésen alapuló cselekmények száma, amit a világszerte, különböző országokban elkövetett erőszakos, illetve terrorcselekmények is jeleztek, az EU elkötelezett maradt a gondolat-, a lelkiismereti és a vallásszabadság előmozdítása és védelme mellett. Ez a szabadság a teista, a nem teista és az ateista meggyőződéshez való jogot, valamint a felekezeten kívüliséghez való jogot védi. Magában foglalja azt is, hogy bárki szabad akaratából felveheti, megváltoztathatja vagy elhagyhatja vallását vagy meggyőződését.

Az EU véleménye szerint az ilyen egyetemes elvek védelme lényeges a szabad társadalmak fejlődése szempontjából.

A valláson vagy meggyőződésen alapuló megkülönböztetés régóta létező probléma a világ minden táján, és egyes vallási közösségekhez tartozó személyek számos országban ennek továbbra is célpontjai. Emellett a „vallásbecsmérlésről” szóló jogszabályokat gyakran a vallási kisebbségek elnyomására, továbbá a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságának, valamint a vallás és a lelkiismeret – előbbivel szoros kapcsolatban álló – szabadságának korlátozására használják. A véleménynyilvánítás szabadsága szintén fontos szerepet játszik a türelmetlenség elleni küzdelemben.

Korábbi, 2009. november 16-i következtetéseivel összhangban az Általános Ügyek Tanácsa 2011. február 21-én következtetéseket fogadott el, amelyekben újólág megerősítette az EU határozott elkötelezettségét a vallás- és lelkiismereti szabadság mellett, és emlékeztetett arra, hogy azt mindenhol és mindenki tekintetében védeni kell. A következtetések hangsúlyozták, hogy az államok elsődleges kötelessége, hogy megvédjék polgáraikat – beleértve a vallási kisebbségekhez tartozókat csakúgy mint a joghatóságuk alá tartozó minden személyt – és garantálják jogaikat. A vallási kisebbségekhez tartozó valamennyi személy számára lehetővé kell tenni, hogy szabadon gyakorolhassák vallásukat – egyénileg vagy közösségben másokkal – anélkül, hogy intoleranciától vagy támadásoktól kellene tartaniuk.

Ezt követően az EU minden uniós küldöttséget emlékeztetett arra, hogy a tagállamok diplomáciai misszióival együtt döntő szerepet játszanak abban, hogy a vallás- és lelkiismereti szabadság tiszteletben tartása tekintetében kézzel fogható és pozitív hatást gyakoroljunk azokban a harmadik országokban, ahol ezt az alapvető emberi jogot megsértik. Az EU küldöttségei ennél fogva hivatalos felkérést kaptak arra, hogy folytassanak tájékoztatási tevékenységeket a kérdésről az uniós diplomaták körében, szisztematikusan működjenek együtt a partnerországok hatóságaival a vallás- és lelkiismereti szabadság tekintetében, különösen azon országokban, amelyekben ez fontos kérdés, és alakítsanak ki kapcsolatokat az ezekkel a jogokkal foglalkozó helyi emberi jogvédőkkel. Az év folyamán a küldöttségek közreműködtek a fogadó országaikban a vallás- és lelkiismereti szabadság tekintetében alkalmazott korlátozások szoros nyomon követésében is. A helyi helyzetről – több mint 100 ország tekintetében – készített értékelésüket a főképviselő/a Bizottság alelnöke fel fogja használni abban a jelentésben, amelyet a vallás- és lelkiismereti szabadság terén hozott intézkedésekről és az idevágó uniós fellépés további erősítésére vonatkozó konkrét javaslatokról 2012-ben a Tanács részére benyújt.

A vallás- és lelkiismereti szabadság hatékonyabb előmozdítása és védelme érdekében az EU 2011 folyamán fokozottan igénybe vette a bilaterális és a multilaterális szinten rendelkezésre álló eszközöket. A vallás- és lelkiismereti szabadsággal foglalkozó ad hoc COHOM-munkacsoport támogatta az EU megerősített fellépéseinek végrehajtását, valamint segítséget nyújtott az uniós diplomatáknak szóló iránymutatások kidolgozásához. A kérdést beépítették az uniós alkalmazottaknak szóló emberi jogi képzés tematikájába is, és 2011 novemberében külön tanfolyamot tartottak a véleménynyilvánítás szabadságáról, valamint a vallás- és lelkiismereti szabadságról.

A gondolat-, a lelkiismereti és a vallásszabadság kérdése a nem uniós országokkal fenntartott kapcsolatok keretében zajló politikai párbeszéd különböző szintjein is szisztematikusan napirenden volt, így például az Algériával, Kínával, Egyiptommal, Indiával, Indonéziával, Pakisztánnal, Törökországgal, Vietnammal, az Egyesült Államokkal, valamint az Afrikai Unióval folytatott emberi jogi párbeszéd és konzultációk során.

Az EU számos országgal kétoldalú megbeszéléseket folytatott ennek az egyetemes emberi jognak a döntő jelentőségéről, és többek között a multilaterális fórumokon kereste az együttműködés további lehetőségeit. E párbeszédnek keretében az EU hangot adott a szóban forgó jog érvényesítésével és a vallási kisebbségek helyzetével kapcsolatos aggodalmainak. A vallásszabadság súlyos megsértése vagy a vallásszabadsággal kapcsolatosan felmerülő aggályok, továbbá az ezzel összefüggő türelmetlenség és megkülönböztetés esetén az EU diplomáciai úton, nyilvános nyilatkozatok és tanácsi következtetések formájában adott hangot véleményének, többek között Egyiptom, Nigéria, Irán, Irak és Pakisztán esetében. Továbbra is támogatta a gondolat- és lelkiismereti szabadság teljes körű, a nemzetközi előírásokkal összhangban történő tiszteletben tartását. Ezenkívül jelenleg van folyamatban az országspecifikus emberi jogi stratégiák kidolgozása, ami lehetővé fogja tenni, hogy az EU a fellépését és figyelmét azokra az országokra összpontosítsa, amelyek tekintetében a vallás- és lelkiismereti szabadság prioritást jelent.

Többoldalú szinten is sor került uniós fellépésre, mindenekelőtt az Emberi Jogi Tanácsban Genfben és az Egyesült Nemzetek Közgyűlésén New Yorkban. Kiemelt kérdés volt a vallási türelmetlenség elleni küzdelem szükségességéről elért konszenzus megszilárdítása, elkerülve ugyanakkor azt, hogy a vallásbecsmérlés emberi jogi normának legyen nyilvánítható. Ez a fogalom, amely maga a vallás, nem pedig a vallásuk vagy meggyőződésük miatt megkülönböztetést elszenvedő személyek védelmére irányul, hátrányos a többi alapvető emberi jogra, például a véleménynyilvánítás szabadságára vagy magára a vallás- és lelkiismereti szabadságra nézve. 2011 márciusában, az Emberi Jogi Tanács 16. ülésén fontos áttörés történt a 16/18. sz. határozat konszenzussal történt elfogadásakor: az Iszlám Együttműködés Szervezete (OIC) első alkalommal nem kérte a vallásbecsmérlés fogalmának beillesztését a határozatba, amelynek címe így a következő: „Küzdelem a valláson vagy meggyőződésen alapuló türelmetlenség, negatív sztereotípiák, megfélemlítés, megkülönböztetés, erőszak vagy az arra való uszítás ellen”. Az EU aktívan támogatta Pakisztán és az Amerikai Egyesült Államok erőfeszítéseit, amelyek döntő fontosságúak voltak ezen eredmény elérésében. A vallás- és lelkiismereti szabadságról szóló hagyományos uniós határozatot is szavazás nélkül fogadták el (a 16/13. sz. határozat).

Catherine Ashton főképviseelő/a Bizottság alelnöke több uniós tagállam külügyminiszterével együtt részt vett az OIC és az USA által 2011 júniusára összehívott isztambuli találkozón (amelyen elindították az úgynevezett isztambuli folyamatot), amelynek témája a vallási türelmetlenség elleni küzdelem, célja pedig az volt, hogy az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének soron következő 66. ülészakára tekintettel megszilárdítsa a Genfben elért eredményeket. Az OIC és az USA mint társelnökök közleményben sürgették a 16/18. sz. határozat végrehajtását, és utaltak a vallás- és lelkiismereti szabadságról konszenzussal elfogadott többi határozatra is.

Az ENSZ Közgyűlésének 66. ülészakán az EU célja az volt, hogy megszilárdítsa azokat az eredményeket, amelyeket a valláson vagy meggyőződésen alapuló türelmetlenség és megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló saját határozata tekintetében a megelőző években elért, és biztosítsa az OIC által Genfben követett konszenzusus megközelítés megerősítését. Ezeket a célokat az EU azzal teljesítette, hogy 2011. december 19-én sor került a 66/168. sz., uniós támogatású határozat, valamint a „Küzdelem a valláson vagy meggyőződésen alapuló türelmetlenség, negatív sztereotípiák, megfélemlítés, megkülönböztetés, erőszak vagy az arra való uszítás ellen” című, 66/197. sz., OIC támogatású határozat szavazás nélküli elfogadására.

3.14 Leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális személyek

2011-ben a világban sok helyütt továbbra is előfordult, hogy a nemi identitást és a szexuális irányultságot ürügyként használták fel az emberi jogok súlyos megsértésére. A leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (LMBTI) személyek továbbra is gyakran váltak üldöztetés, megkülönböztetés és súlyosan hátrányos bánásmód áldozatává, ami nem ritkán rendkívül erőszakos formában nyilvánul meg. A világon még mindig mintegy nyolcvan állam bünteti az azonos nemű nagykorúak közötti, kölcsönös beleegyezésen alapuló kapcsolatot, ezek közül hét halálbüntetéssel.

Az Unió szilárdan elkötelezett annak biztosítása mellett, hogy az összes emberi jog megkülönböztetés nélkül minden személyt megillessen. Az EU e kötelezettségvállalás részeként 2010 júniusában elfogadta a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) személyek emberi jogai maradéktalan érvényesítésének elősegítését és védelmét szolgáló eszköztárat (LMBT eszköztár), mely operatív eszköztárként szolgál az uniós küldöttségeken dolgozó személyzet számára ahhoz, hogy minden egyes ember emberi jogait előmozdíthassák és megvédhessék, a szexuális irányultságtól vagy nemi identitástól függetlenül.

Catherine Ashton főképvisele 2011. május 17-én, a homofóbia elleni világnap alkalmából nyilatkozatot tett közzé az EU nevében, amelyben újólal megerősítette „az Európai Unió – és (személyes) – elkötelezettségét amellett, hogy megkülönböztetés nélkül minden személyt megillet az összes emberi jog”.

Az Unió 2011-ben is tevékenyen részt vett a megkülönböztetés – többek között a szexuális irányultság és a nemi identitás alapján történő megkülönböztetés – elleni küzdelmet célzó, és mindenekelőtt az ENSZ keretei között tett multilaterális erőfeszítésekben. Az EU örömmel üdvözölte a „Vessünk véget a szexuális irányultságon és a nemi identitáson alapuló erőszakos cselekményeknek és emberi jogi jogsértéseknek!” című együttes nyilatkozatot, amelyet az összes földrész képviselő 85 ország nevében az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011. március 22-én fogadott el. E nyilatkozat elkészítésében tizenöt uniós tagállam is részt vett, és az összes uniós tagállam maradéktalanul támogatta a kezdeményezést.

Az Unió ugyancsak nagy örömmel fogadta az emberi jogokról, a szexuális irányultságról és a nemi identitásról szóló, Dél-Afrika által előterjesztett és mérföldkövet jelentő határozatot, amelyet az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011. június 17-én fogadott el 23 „igen” szavazattal. Az Emberi Jogi Tanácsban részt vevő valamennyi uniós tagállam a határozat mellett szavazott, és ezt az Európai Unió összes tagállama jóváhagyta.

Az Unió az ENSZ New York-i székhelyén rendezett találkozón üdvözölte az ENSZ Emberi Jogok Főbiztosának Hivatala által az LMBT területen végrehajtott tevékenységeket, és az LMBT kérdésekkel foglalkozó, régiókon átívelő központi csoport tagjaként hozzájárult az e kérdéssel kapcsolatos figyelemfelkeltéshez és támogatásszerzéshez. Az EU tevékenyen részt vett egy idevágó kísérőrendezvény megszervezésében, amelyre 2011. december 8-án került sor az ENSZ New York-i székházában „Vessünk véget a szexuális irányultságon és a nemi identitáson alapuló zaklatásnak, erőszaknak és megkülönböztetésnek!” címmel.

Regionális szinten az EU változatlanul támogatta az Európa Tanács által az LMBT személyek emberi jogaival kapcsolatban végzett munkát, mindenekelőtt a szexuális irányultságon és a nemi identitáson alapuló megkülönböztetés elleni küzdelmet szolgáló intézkedésekről szóló, 2010. március 31-én elfogadott Európa tanácsi ajánlásán keresztül.

Kétoldalú szinten az Unió a harmadik országokkal folytatott emberi jogi párbeszéd keretében tovább folytatta az LMBTI személyek elleni diszkrimináció felszámolásának előmozdítását, és több olyan nyilvános nyilatkozatot tett és *démarche*-ot hajtott végre, amelyekből kitűnik az Unió LMBTI kérdésekkel kapcsolatos álláspontja, többek között az, hogy elítéli a homofób intézkedéseket és támogatja az azonos neműek közötti kapcsolatok büntethetőségének megszüntetését.

Az EU a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül 2011-ben is több olyan szervezetet támogatott, amely az LMBTI személyek jogainak védelmével, illetve az LMBTI személyek emberi jogainak védelmezéséért síkra szálló személyek védelmével foglalkozik. E támogatás részeként az Unió segítséget nyújtott e szervezetek számára a homofób törvények és az LMBTI személyeket sújtó megkülönböztetés elleni küzdelemhez, felhívta a nyilvánosság figyelmét a szexuális kisebbségeket érintő megkülönböztetés és erőszak problémájára, küzdött ellene, és sürgősségi segítséget (pszichológiai és orvosi segítséget, közvetítői segítséget, valamint az újrabeilleszkedést segítő támogatást) nyújtott a leginkább kiszolgáltatott helyzetben lévő LMBTI személyek számára.

Dél-Afrika határozatot terjesztett elő az emberi jogokról, a szexuális irányultságról és a nemi identitásról (A/HRC/17/L.9/Rev.1), amelyet az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011. június 17-én 3 tartózkodás mellett, 23 „igen” és 19 „nem” szavazattal elfogadott. Ez volt az első alkalom, hogy az ENSZ valamely szerve olyan határozatot hagyott jóvá, amely az LMBTI személyek emberi jogainak megerősítésére irányul.

A határozat emlékeztet az emberi jogok egyetemességére, és abban az országok súlyos aggodalmuknak adnak hangot amiatt az erőszak és diszkrimináció miatt, amelyet egyes személyeknek szexuális irányultságuk vagy nemi identitásuk miatt kell elszenvedniük.

A határozat rendelkező része megbízza Navi Pillay-nak, az ENSZ emberi jogi főbiztosának hivatalát, hogy 2011. decemberig készítse el az első olyan ENSZ-tanulmányt, amely az LMBTI személyek ellen irányuló diszkriminatív törvényekkel és gyakorlatokkal, valamint az egyes személyek ellen szexuális irányultságuk vagy nemi identitásuk miatt elkövetett erőszakos cselekményekkel foglalkozik az egész világ szintjén. A határozatban arról is döntés született, hogy az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 19. ülészakán külön ülés keretében kell majd megvitatni a tanulmány tartalmát és az abban foglalt ajánlások nyomán meghozandó megfelelő további lépéseket.

3.15 Az üzleti vállalkozások emberi jogi felelőssége, valamint a vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR)

Ami az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségével foglalkozó uniós szakpolitika területét illeti, több fontos fejlemény is történt az Unión belül és az Unió külső kapcsolataiban egyaránt.

Az Európai Bizottság 2011 októberében új közleményt fogadott el „A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011–2014)” címmel, amely kiemelt hangsúlyt helyez az emberi jogokra a vállalati társadalmi felelősségvállalás koncepcióján belül, és több alkalommal hivatkozik az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-irányelvekre. Az Európai Bizottság konkrétan megnevezi az emberi jogokat azon kérdések között, amelyeket a vállalkozásoknak figyelembe kell venniük tevékenységeik során és be kell építeniük stratégiájukba, hogy teljesítsék társadalmi felelősségüket; elismeri, hogy az ENSZ irányelvei a nemzetközileg elismert legfontosabb CSR-iránymutatások és -irányelvek közé tartoznak; és kifejezi a Bizottság azon elvárását, hogy valamennyi európai vállalkozás feleljen meg az emberi jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos vállalati felelősségnek, amint azt az ENSZ-irányelvek meghatározzák.

Az Európai Bizottság konkrét intézkedéseket is szándékozik tenni 2012 és 2013 folyamán az üzleti vállalkozások emberi jogi felelőssége terén. Már elindította azt a folyamatot, amely az ENSZ irányelvein alapuló emberi jogi iránymutatások kidolgozására irányul három üzleti ágazatban (foglalkoztatási szolgálatok és munkaerő-közvetítő ügynökségek, ikt, olaj- és gázipar), illetve a kis- és középvállalkozások tekintetében. Vállalta továbbá, hogy jelentést tesz közzé az ENSZ-irányelvek alkalmazásával kapcsolatos uniós prioritásokról, amelyben foglalkozni fog azon kihívások megértésének a szükségességével, amelyekkel a vállalatok szembesülnek olyan országokban, amelyekben az állam nem teljesíti maradéktalanul az emberi jogok védelmével kapcsolatos kötelességét. Az Európai Bizottság felkérte továbbá a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki nemzeti terveket az ENSZ-irányelvek végrehajtására vonatkozóan. A Bizottság felajánlotta, hogy a segítségükre lesz ebben.

Ezenkívül a Bizottság 2011 elején tanulmányt tett közzé a felelősségteljes ellátólánc-irányításról, amelyben kifejezetten hivatkozott az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-keretre. Ez a tanulmány az ellátási lánc irányításának öt kérdésével foglalkozott az EU szempontjából fontos három ipari ágazat tekintetében. A Bizottság megkezdte a tanulmányon alapuló ajánlások elkészítését.

Az EU az év egészében aktívan támogatta az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségével kapcsolatos kezdeményezéseket a nemzetközi fórumokon. Határozottan támogatta az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére irányadó ENSZ-elveket, amelyek a „Védelem, tisztelet, jogorvoslat” elnevezésű ENSZ-keret végrehajtását célozzák. 2011 januárjában az EU észrevételezte az ENSZ irányelveinek tervezetét, majd támogatta azok elfogadását az Emberi Jogi Tanácsban, 2011 júniusában Genfben. Az EU kifejezte készségét aziránt, hogy szorosan együttműködjön azzal az ENSZ keretében nemrégiben létrehozott munkacsoporttal, amely az emberi jogok és a transznacionális vállalatok és egyéb üzleti vállalkozások kérdésével foglalkozik, és amely felelős az ENSZ-irányelvek hatékony terjesztésének és érvényesítésének előmozdításáért. Az EU javaslatokat tartalmazó dokumentumot nyújtott be a munkacsoport első ülését megelőzően, amelyre 2012 januárjában került sor a munkaprogramja megvitatása céljából. Az EU szintén hozzájárult a multinacionális vállalkozásokra vonatkozó OECD-iránymutatások aktualizált változatának elkészítéséhez, amelynek elfogadására 2011 májusában került sor, és amely az üzleti vállalkozásoknak az emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-keretet egy új emberi jogi fejezetbe integrálja, a kellő gondosság elvét pedig beépíti az ellátási láncba.

Ezzel az OECD iránymutatásai képezik majd a felelősségteljes üzleti magatartással kapcsolatos uniós elvárások referenciakeretét az EU kereskedelem- és befektetési politikájának összefüggésében. Az Unió további kezdeményezéseket is támogatott a többoldalú szervezetek szintjén, például az ENSZ Globális Megállapodását. Ez egy olyan üzleti platform, amelyet még Kofi Annan indított el ENSZ-főtitkárként, és amely olyan vállalkozásokat gyűjt egybe, amelyek vállalják, hogy működésüket és stratégiáikat összehangolják az emberi jogok, a munkaügy, a környezetvédelem, valamint a korrupció elleni küzdelem területén általánosan elfogadott tíz elvvel.

Az EU a harmadik országokkal fennálló kétoldalú kapcsolatai összefüggésében foglalkozott az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségével is. Az idevágó kezdeményezések közé tartoznak például a következők: civil társadalmi szeminárium Bangladesben az emberi jogokról és a tisztességes munkáról, civil társadalmi szeminárium Chilében az emberi jogokról és a vállalati felelősségvállalásról, valamint szakértői szeminárium a vállalati társadalmi felelősségvállalásról Szingapúrban. Az EU a rendszeres emberi jogi párbeszéd keretében is folytatott megbeszéléseket több harmadik országgal az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségéről. Végezetül a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül az EU támogatott olyan, civil társadalmi szervezetek által irányított fellépéseket, amelyek célja az emberi jogok harmadik országokban tevékenykedő európai vállalatok általi betartásának és tiszteletben tartásának az előmozdítása volt. Például a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) támogatja a 15 európai ország szervezeteinek szövetsége által folytatott „Tiszta ruha” kampányt egy olyan projekt végrehajtásában, amelynek célja, hogy több mint 30 országban javítsa a gazdasági és szociális jogok tiszteletben tartását a nemzetközi tevékenységet folytató ruhaipari vállalkozások globális ellátási láncában.

A demokrácia és az emberi jogok európai eszközének keretében finanszírozott további két projekt is foglalkozik az üzleti vállalkozásoknak a tevékenységeik során felmerülő emberi jogi felelősségével. Egy 70 országot célzó globális projekt célja egyrészt, hogy megerősítse a földtulajdonnal kapcsolatos jogok helyi védelmezőinek képességét arra, hogy megvédjék a természeti erőforrásokhoz való jogaikat, másrészt hogy fellépjen az állami és a magánvállalkozások közötti szerződések átláthatóságának hiánya ellen, és hogy párbeszédet kezdjen a kormányokkal és a nyersanyagtermelő iparágakkal olyan országokban, amelyekben a nyersanyagok kibányászását konfliktusok övezik. Egy másik, a délkelet-ázsiai őslakos népek jogainak védelmezőivel kapcsolatos projekt keretében szintén konkrét terv született a vállalati társadalmi felelősségvállalással, az emberi jogokkal és az őslakos népekkel kapcsolatos tematikus tanulmány készítésére, mivel ezek körében szintén nagyon sok földtulajdonnal kapcsolatos probléma létezik.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére irányadó elvei egy hatéves munka eredményeként jöttek létre. A munkát John Ruggie professzor vezette, aki 2005 és 2011 között az ENSZ Főtitkárának az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségének kérdésével megbízott különleges képviselője volt. Az ENSZ irányadó elvei olyan előírásokat tartalmaznak, amelyek biztosítják, hogy a vállalkozások ne vegyenek részt az emberi jogok megsértésében. Ezek az elvek három különálló, de egymással rokon pillér köré szerveződnek, melyek a következők: az állam azon kötelessége, hogy megfelelő szakpolitikák, szabályozás és versenytárgyalási eljárások révén védelmet nyújtson az emberi jogok harmadik felek, így üzleti vállalkozások általi megsértésével szemben; a vállalatok felelőssége az emberi jogok tiszteletben tartására, ami lényegében azt jelenti, hogy kellő körültekintéssel kell eljárniuk annak érdekében, hogy elkerüljék mások jogainak megsértését; végezetül annak szükségessége, hogy a jogsértések áldozatai nagyobb mértékben férjenek hozzá a bírósági és bíróságon kívüli jogorvoslati lehetőségekhez.

3.16 A demokrácia támogatása

Új európai szomszédságpolitika

Az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseleje és az Európai Bizottság „Az átalakuló szomszédság új megközelítése” című, 2011. május 25-i közös közleményében felvázolja az EU-nak az európai szomszédságpolitikával kapcsolatos új elképzelését. Ezen új szomszédságpolitika alapja a kölcsönös elszámoltathatóság, valamint az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság egyetemes értékeinek tiszteletben tartására vonatkozó közös kötelezettségvállalás. Az új megközelítés – a „többért többet” elvvel összhangban – az eddigieknél jóval differenciáltabb, miáltal lehetővé teszi, hogy minden egyes partnerország saját aspirációi, igényei és kapacitásai szerinti mértékben építse ki kapcsolatait az EU-val, az EU pedig nagyobb mértékű pénzügyi támogatást biztosít azon országoknak, amelyek mélyreható reformokat hajtanak végre.

Az új szakpolitikai keret biztosítja különösen a mélyreható demokrácia és a társadalmi partnerség támogatását, a fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés elősegítését, a növekedést és a munkahelyteremtést, a kereskedelmi kapcsolatok megerősítését, a nagyobb mértékű mobilitás előmozdítását és a regionális partnerségek fejlesztését. 2011 szeptemberében 26,4 millió eurós költségvetéssel civil társadalmi kezdeményezés indult, amelynek célja a civil társadalom képességének növelése a reformok előmozdítására és a nyilvános elszámoltathatóság fokozása a szomszédság keretében.

Az arab tavaszra reagálva az EU azonnali lépéseket tett, hogy gyors és hatékony választ adjon a folyamatosan változó helyzet kihívásaira. Ennek keretében elsősorban humanitárius és polgári védelmi segítséget nyújtott a régiónak (ez idáig 80,5 millió EUR összegben), valamint intézkedéseket hozott a demokratikus átmenet támogatása és az elszegényedett területek megsegítése céljából. Kiemelendő, hogy 2011-ben az EU jelentős támogatást nyújtott a tunéziai, a marokkói és az egyiptomi választásokhoz.

A demokrácia és az emberi jogok európai eszköze rendkívüli támogatást nyújtott Tunéziában, Líbiában és Egyiptomban, kihasználva a rendelkezésre álló rugalmasságot többek között a média, a politikai pártok és a választások helyi megfigyelésében részt vevő civil társadalmi szervezetek támogatására.

Várhatóan rövidesen elindulnak más kezdeményezések is, mindenekelőtt a Demokráciáért Európai Alapítvány.

A változás programja

A cselekvési programon és az európai szomszédságpolitika felülvizsgálatán alapuló új fejlesztési együttműködési politika, vagyis a változás programja differenciált uniós megközelítést vezet be a partnerországokkal szemben, és a jövőbeli együttműködést a tervek szerint két prioritási területre összpontosítja:

- az emberi jogok, a demokrácia és a jó kormányzás egyéb kulcsfontosságú elemei; valamint
- inkluzív és fenntartható növekedés a humán fejlesztés szolgálatában.

A változás programja kimondja, hogy „a felelősségteljes kormányzás, annak politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti értelmében alapvetően fontos az inkluzív és fenntartható fejlődés szempontjából. A kormányzáshoz nyújtott uniós támogatásoknak minden partnerségben nagyobb hangsúlyt kellene kapniuk, nevezetesen az eredmény-orientált reformok ösztönzése és a partnereknek az emberi jogokra, a demokráciára és a jogállamiságra, valamint az emberek igényeinek és szükségleteinek kielégítésére vonatkozó kötelezettségvállalásai révén”.

A demokratikus kormányzáshoz nyújtott európai uniós támogatásnak a helyi döntéshozatal tiszteletben tartása, a partnerek közötti párbeszéd és az eredményorientált reformok ösztönzőinek középpontba helyezése a fő elvei. A tapasztalatok azt sugallják, hogy túl kell lépünk a kormányzati szerepvállaláson, és ehelyett széles körű demokratikus részvételre kell építenünk, vagy legalábbis támogatnunk kell annak kialakulását.

Az EU megközelítésének – amely a partnerországok közötti differenciálás elvein alapul – az eszközök és a támogatási módszerek megfelelő kombinációjával kell társulnia országszinten. Például az emberi jogok és a demokratikus reformok terén egyértelmű elkötelezettséget és előrelépést tanúsító partnerországok részesülhetnek az EU általános költségvetéséből nyújtott támogatási lehetőségekben.

A Bizottság december 7-én terjesztette elő a következő többéves pénzügyi keretre (2014–2020) vonatkozó javaslatát. A költségvetési javaslat célja a Bizottság azon új megközelítésének – a változás programjának – a támogatása, amely csökkenti az uniós támogatásban részesülő ágazatok számát, és azt a demokrácia, az emberi jogok és a jó kormányzás támogatására, valamint az inkluzív és fenntartható növekedés megvalósítására összpontosítja. Ez a „többért többet” megközelítéssel együtt a földrajzi eszközök összességén (Európai Szomszédsági Támogatási Eszköz, Fejlesztési Együttműködési Eszköz) és az Európai Fejlesztési Alapon keresztül a várakozások szerint további finanszírozási lehetőségeket biztosít majd a demokrácia támogatására.

3.17 Választási támogatás

Az Európai Unió úgy véli, hogy a valódi, átlátható és békés választási folyamat lényeges alapja az emberi jogok gyakorlásának, a fenntartható fejlődésnek és a működő demokráciának. Az EU egyike a világban választási támogatást nyújtó szereplők legjelentősebbjeinek. Az általa alkalmazott megközelítést a Bizottság választási segítségnyújtásról és megfigyelésről szóló 2000. évi közleménye vázolja fel. Az uniós választási támogatás fő elemeit az uniós választási megfigyelő missziók, a választási szakértői missziók, a választási segítségnyújtás, valamint a független hazai megfigyelők támogatása képezi. E tevékenységek céljai jelentős mértékben kiegészítik egymást, mivel a választási megfigyelő missziók és a választási szakértői missziók eredményei és az általuk kidolgozott ajánlások szervesen beépülnek a jövőbeli választási segítségnyújtásba és a demokrácia tágabb értelemben vett támogatásába.

3.18 Választási megfigyelő missziók

A választási megfigyelő missziók telepítése szempontjából prioritást jelentő országok listáját az Európai Parlamenttel (a Választási Koordinációs Csoporttal) és a tagállamokkal (a Politikai és Biztonsági Bizottsággal) folytatott konzultációt követően a főképviselő állította össze ez irányú határozatában. 2011-ben tíz uniós választási megfigyelő misszióra került sor. E missziók mélyreható értékelést nyújtanak a folyamatokról, növelik a szavazók bizalmát, továbbá részletes és konstruktív ajánlásokat dolgoznak ki a választási keret javításának és a jövőbeli választások lebonyolításának, valamint a demokratikus intézmények erősítésének módjára vonatkozóan.

Az EU értékelő missziója elemezte a szudáni szavazók nyilvántartásba vételét a 2010. november 15. és a 2011. január 8. közötti időszakban, és megállapította, hogy az általában kielégítő módon történt. A szavazók nyilvántartásba vételének értékelése és az ezzel kapcsolatos megállapítások segítették a 2011. január 9. és 15. között lezajlott dél-szudáni népszavazás megfigyelésére kiküldött uniós választási megfigyelési missziót az elemzése elkészítésében. A Véronique de Keyser európai parlamenti képviselő vezette misszióban 104 megfigyelő vett részt, akik a népszavazást hitelesnek és jól szervezettnek ítélték meg.

Uniós választási megfigyelő misszió figyelte meg Nigerben az elnök- és a parlamenti választásokat egyaránt, amelyek első fordulójára 2011. január 31-én került sor. A főmegfigyelő Santiago Fisas Ayxelà volt. A misszióban 40 megfigyelő vett részt. Az elnök- és parlamenti választások mindkét fordulója megfelelően zajlott le mind szervezési, mind politikai szempontból. A választási megfigyelő misszió kulcsfontosságú szerepet játszott abban, hogy ez a döntő szavazás hitelesebbé váljon, mivel annak célja az volt, hogy a katonai junta önkéntesen átadja a hatalmat egy polgári kormánynak.

A Louis Michel európai parlamenti képviselő vezette választási megfigyelő misszió a Csádban február 13-án megrendezett parlamenti választásokat figyelte meg, amelynek során 70 megfigyelő végzett megfigyelést szerte az országban. A választási folyamatot egy választási bizottság irányította, amelynek nehézségekkel kellett szembenéznie a képességek tekintetében, a jövőben pedig általánosságban nagymértékben javítani kell a választások versenyszerűségét. A legutóbbi választások óta mindazonáltal a választási folyamat némileg javult, aminek köszönhetően a politikai ellenzék a folyamat során nagyobb versenytérhez jutott, és növekedett a parlamenti képviselete. A választási megfigyelő misszió döntő jelentőségű volt a folyamat ezen általános javulása szempontjából.

2011. február 18-án került sor Ugandában a második többpárti választásra, amelyen az Edward Scicluna európai parlamenti képviselő vezette, 110 megfigyelőből álló választási megfigyelő misszió végzett megfigyelést. A választások némi javulást mutattak az előző, 2006. évi választásokhoz képest. A választási folyamatot azonban olyan elkerülhető adminisztratív és logisztikai hiányosságok jellemezték, amelyek következtében elfogadhatatlanul nagy számú ugandai polgár esett el a szavazás lehetőségétől. Ezenkívül a már hivatalban lévő képviselők olyan mértékű versenyelőnnyel bírtak, ami súlyosan rontotta a versenybe szálló más jelöltek és politikai pártok versenyfeltételeit.

A 2011 áprilisában lezajlott nigériai választásokra az EU egy 120 főből álló választási megfigyelő missziót küldött, amelynek vezetője és főmegfigyelője Alojz Peterle európai parlamenti képviselő volt. A misszió megállapította, hogy eddig ez az elnökválasztás volt a leghitelesebb választás Nigériában a demokrácia helyreállítása óta. Az uniós választási megfigyelő misszió fellépése döntő fontosságú volt akkor, amikor a választást logisztikai problémák miatt egy héttel el kellett halasztani, és a misszió elősegítette azt is, hogy a választási hatóságok hitelessége helyreálljon. Segítséget nyújtott továbbá ahhoz is, hogy a nemzetközi közösség koherens és konzisztens választ adjon.

Unió választási megfigyelő misszió vett részt a perui elnökválasztás június 5-én tartott második fordulóján is. A főmegfigyelő José Ignacio Salafranca európai parlamenti képviselő volt. A helyi választási hatóságok átláthatóan, szakszerűen és elkötelezetten bonyolították le a választási folyamatot. Az EU és az Amerikai Államok Szervezete közötti együttműködés nagyon jó volt, és azt a bevált gyakorlat példái közé lehet sorolni. Az uniós misszió láthatósága különösen nagy volt az országban, ami hozzájárult az EU és Peru közötti politikai kötelékek erősödéséhez.

Michael Gahler európai parlamenti képviselő vezetésével 163 megfigyelőből álló uniós választási megfigyelő misszió figyelte meg a Tunéziában október 23-án tartott első demokratikus választásokat. A misszió megállapította, hogy az alkotmányos nemzetgyűlési választások biztató lépést jelentenek a demokrácia irányába annak ellenére, hogy az átláthatóság tekintetében hiányosságok jellemezték a folyamatot. E választások során az EU első alkalommal figyelt meg külföldről történő szavazást.

A Maria Muñiz de Urquiza vezette uniós választási megfigyelő misszió a szeptember 20-án Zambiában lezajlott elnök- és parlamenti választásokat figyelte meg. A misszióban 120 megfigyelő vett részt. Az uniós választási misszió, valamint más jelen lévő nemzetközi és regionális választási megfigyelő missziók mind arra a megállapításra jutottak, hogy a választásokat átlátható és hiteles módon szervezték meg. Többségükben tiszteletben tartották a rendszeres és valódi választások tartására vonatkozó regionális elveket és nemzetközi kötelezettségvállalásokat, ugyanakkor szükség van a választási rendszer fő elemeinek a reformjára, hogy ezek az elvek és kötelezettségvállalások a jövőbeli választások során maradéktalanul érvényesüljenek.

A Nicaraguában november 6-án megrendezett választásokon az EU a Luis Yáñez európai parlamenti képviselő vezette, 90 megfigyelőből álló választási megfigyelő misszióval volt jelen. A misszió megítélése szerint a választási folyamat nem felelt meg a demokratikus választásokra vonatkozó nemzetközi normáknak, különösen a választásokat irányító testület függetlenségének hiánya miatt, illetve azért, mert nem került sor a fő megfigyelőcsoportok és a fő ellenzéki pártok képviselőinek az akkreditálására.

A Kongói Demokratikus Köztársaságban november 28-án tartott elnök- és parlamenti választásokon az EU a Mariya Nedelcheva európai parlamenti képviselő vezette, 147 megfigyelőből álló misszióval volt jelen. A választási megfigyelési misszió nagyra értékelte a népesség erőteljes mozgósítását a második többpárti választásokra, ugyanakkor sajnálatának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy a folyamat előkészítése és lebonyolítása nem volt megfelelő. Különösen az átláthatóságnak a folyamat legfontosabb szakaszaiban – például a szavazatok számlálása és összesítése során – megfigyelt hiánya ásta alá ezeknek a választásoknak a hitelességét.

Az uniós választási megfigyelő missziók mindegyikében részt vevő európai parlamenti delegáció növelte a láthatóságot, és értékes hozzájárulásokkal segítette a missziók értékeléseinek elkészítését.

Az EU jelentős erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy politikai és technikai szintre emelje a választási megfigyelő missziók ajánlásait, hogy ezzel is ösztönözze a hatóságokat a szükséges reformok végrehajtására. A választási megfigyelő missziók tevékenységének nyomán hozott intézkedések az EU által a demokrácia tekintetében nyújtott tágabb támogatás lényeges részét képezik.

3.19 Választási szakértői missziók

A rendelkezésre álló források korlátozott volta és az évente világszerte sorra kerülő fontos választások nagy száma miatt az Uniónak nem áll módjában, hogy minden olyan kérésnek eleget tegyen, amelyben választási megfigyelő misszió telepítését kérik. Mindazonáltal a választási megfigyelő missziók mellett több választási szakértői missziót is telepíthet, amelyek megbízatása az, hogy a választási folyamat alatt és azt követően is hozzájáruljanak a bizalomépítő intézkedésekhez. Ezek a missziók részletes elemzést készítenek az adott választási folyamatról, és ajánlásokat is tartalmazó jelentést tesznek az országban zajló választásokban érdekelt feleknek, valamint az uniós intézményeknek. A választási szakértői missziók nem megfigyelő missziók, és nem tesznek nyilvános nyilatkozatokat a választási folyamatról.

2011 során nyolc választási szakértői misszió telepítésére került sor, mégpedig a következő országokba: Haiti (március), Benin (március és április), Thaiföld (június és július), Guatemala (szeptember és november), Libéria (október és november), Gambia (november), Marokkó (november), Elefántcsontpart (december).

3.20 Választási segítségnyújtás

Az EU 2011-ben is több ország részére nyújtott választási segítséget, többek között Haiti, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Tunézia, Zimbabwe és Salvador részére. Az EU anélkül, hogy csökkentette volna erőfeszítéseit a világ egyéb részeit tekintve, fokozta a dél-mediterrán térségben és a Közel-Keleten zajló demokratizálódási hullám támogatását. Jelenleg Jordánia, Líbia és Egyiptom részesül, vagy az előkészítést követően részesül majd támogatásban.

Az elmúlt hét évben (2005–2011) az EU közel 700 millió EUR-t – vagyis éves szinten mintegy 100 millió EUR-t – fordított választási segítségnyújtásra. A források olyan földrajzi eszközökből származnak, mint az EFA (Európai Fejlesztési Alap), az ENPI (Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz) és a DCI (Fejlesztési Együttműködési Eszköz). Emellett a Stabilitási Eszköz és a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze keretében is sor került segítségnyújtásra. Az uniós választási segítségnyújtás kapacitásépítési, technikai és anyagi jellegű támogatással segíti a választási folyamatokat közel 60 országban. A támogatás mintegy kétharmada Afrika szubszaharai térségébe irányult. A támogatás jelentős része olyan konfliktuson átesett országokhoz került, mint a Kongói Demokratikus Köztársaság, Afganisztán, Szudán, Elefántcsontpart és Irak. Az EU választási segítségnyújtási programjai nem magára a választás eseményére összpontosítanak, hanem inkább a választási cikluson alapuló megközelítést követnek.

A nyújtott segítség az esetek többségében széles körű és átfogó jellegű, és magában foglalja a választási műveletekhez való technikai segítségnyújtást és anyagi jellegű támogatást is. Ami a kedvezményezetteket illeti, a választási irányítótestületek és a választási folyamat fő érdekelt felei részesülnek támogatásban, vagyis a következők: a civil társadalom, a politikai pártok, a média, a parlament/a jogi reformért felelős minisztériumok és a biztonsági szervek. Ez a széles körű támogatás azon az elven alapul, miszerint az érdekelt felek teljes és felelősségteli részvétele a választási folyamatban lehetővé teszi a közös felelősségvállalást, és hozzájárulhat a folyamat és az eredmények általános elfogadáshoz.

A szavazói regisztrációs eljárások egyre gyakrabban igényelnek figyelmet, néhány esetben saját programot is, többek között azért, mert a partnerországok gyakran alkalmaznak a biometrikus adatok gyűjtésére szolgáló rendszereket. Ennek következtében bizonyos esetekben olyan programok jönnek létre, amelyek egyidejűleg képesek támogatni a szavazók regisztrálását és az anyakönyvi nyilvántartás korszerűsítését.

Továbbra is az EU prioritásai közé tartozik az ismeretek és a szakpolitikák fejlesztése, valamint a fő szereplőkkel való együttműködés a választási segítségnyújtás területén. 2011 júniusában „Választások, erőszak és konfliktusmegelőzés” címmel tematikus munkaértekezletre került sor, amelyen több fejlődő ország választási bizottságainak képviselői vettek részt. Az EU és az UNDP által közösen szervezett munkaértekezlet eredményeként átfogó összefoglaló jelentés készült. 2011 elején az EU és az ENSZ közötti stratégiai partnerségi megállapodás keretében sor került továbbá egy általános képzésre is az UNDP által végrehajtott választási segítségnyújtási programokról.

Esettanulmány – A 2010–2012-es libériai választási ciklushoz nyújtott támogatás

7 millió EUR uniós hozzájárulás egy közös adományozói alaphoz (melyet az UNDP igazgat)

Egy évtizednyi polgárháború után Libéria 2003-ban, az accrai békemegállapodás megkötését követően elindult a helyreállítás útján. A 2011. évi elnök- és parlamenti választások, melyekre a háború óta második alkalommal került sor, jelentős előrelépést jelentettek az országban a demokrácia megszilárdítása terén.

Az EU libériai választási segítségnyújtási programja a demokratizálódási folyamat elmélyítését célozza a nemzeti választási bizottság és a választások legfőbb érdekelt feleinek a választási folyamat egésze alatt való támogatása, valamint a választási reformhoz való hozzájárulás és a választások és a parlamenti fejlődés közötti kapcsolatok erősítése révén.

Általánosságban a projekt jelentős mértékben hozzájárult a választások nehéz jogi és logisztikai körülmények között, mégis kevés technikai nehézség mellett történő lebonyolításához. A nemzeti választási bizottság a projekt végrehajtása során végig vezetői szerepvállalásról és felelősségvállalásról tett tanúbizonyságot. A kielégítő együttműködést megkönnyítette, hogy a projekt technikai szakértői a nemzeti választási bizottság épületeiben kaptak helyet, ami lehetővé tette a kompetenciák megfelelő átadását. Kielégítő eredményeket hozott továbbá a nemzetközi partnerek közötti koordináció és a választási támogatás kiegészítő jellege.

Másrészt fontos tanulságokat is le lehet vonni azt illetően, hogy miként lehet javítani a folyamatot olyan területeken, mint például a nők részvétele a választásokban és a polgári oktatásban.

A projekt – a választásokat követő tevékenységekkel – 2012 végéig folytatódik, vagyis a választási cikluson alapuló megközelítést követ. Ebben az évben a fő hangsúly a kapacitásfejlesztésre, a nemzeti választási bizottság intézményi felülvizsgálatára, valamint a választási tevékenységek során levont tanulságok hasznosítására került. E folyamat során figyelembe fogják venni az EU választási szakértői missziójának legfőbb megállapításait és ajánlásait.

3.21 Demokráciáért Európai Alapítvány

Az EU tagállamainak külügyminiszterei 2010 eleje óta megbeszéléseket folytattak a Demokráciáért Európai Alapítvány létrehozásáról, mivel a lengyel miniszterelnök nagyban támogatta az elképzelést. Az alapítvány szerepelt az európai szomszédságpolitikára vonatkozó új megközelítésről szóló május 25-i közleményben. A Külügyek Tanácsa június 20-án és december 1-jén következtetéseket fogadott el az alapítványról, ezzel is megerősítve a kezdeményezés iránti politikai támogatását. December 15-én minden tagállam hozzájárulását adta ahhoz az együttes nyilatkozathoz, amely az alapítványra vonatkozó fő elveket tartalmazza. A nyilatkozat értelmében az alapítvány önálló támogatási testületként jön létre, amely a demokratizálódásért békésen küzdőket támogathatja olyan országokban, amelyek a politikai átmenet fázisában vannak. Az alapítvány kezdetben, bár nem kizárólagos jelleggel a szomszédságra összpontosít majd. A nyilatkozat alapján 2012 elején egy munkacsoport jön majd létre, hogy kidolgozza az alapítvány statútumát és működési szabályzatát. A munkacsoport elnöke az Európai Külügyi Szolgálat lesz. A munkacsoport munkájában való részvételre az összes tagállam, a Bizottság és az Európai Parlament (az alapítvánnyal kapcsolatos előadó, Alexander Graf Lambsdorff parlamenti képviselő) is meghívást kap.

3.22 A parlamentekkel való együttműködés a világ egészében

A hatékony demokratikus parlamentek központi szerepet játszanak a demokrácia minősége és ereje szempontjából, és alapvető fontosságúak a tényleges belföldi elszámoltathatóság tekintetében. Az EU tevékenységeinek súlypontja a végrehajtó kormányzati ág erősítését célzó tevékenységekről egyre inkább olyan fellépésekre helyeződik át, amelyek a törvényhozást javítják és a fékek és egyensúlyok hatékony rendszerét valósítják meg. Az EU jelenleg különös figyelmet fordít a felügyeletben részt vevő különböző szereplők összekapcsolására, a médiától és a civil társadalmi szervezetektől kezdve a parlamenteken át a legfelsőbb ellenőrzési intézményekig.

A Bizottság 2011-ben befejezte azt az átfogó felülvizsgálatot, amely azt értékeli, hogy az EU az elmúlt évtizedben miként segítette a parlamenteket szerte a világban, és ezen értékelés alapján a Bizottság gyakorlati iránymutatást nyújt a parlamenti intézmények támogatásához. A tanulmány szerint az EU 2000 óta közel 150 millió EUR összeget fordított a parlamentek erősítésére szerte a világban (a csatlakozó államokat nem számítva). Azok a projektek voltak sikeresek, amelyek körültekintő helyi előkészítő munkán alapultak, valamint figyelembe vették az általános kormányzati környezetet és a politikai szereplők indítékait. Az ilyen projektek általában hosszabb lélegzetvételűek voltak, és olyan országokban zajlottak, amelyekben kedvezőek voltak a körülmények a demokratikus fejlődéshez. Továbbá erős nemzeti döntéshozatal, egyértelmű célkitűzések, a döntéshozatal határozott átruházása és a programok alapos megtervezése jellemezték őket.

A felülvizsgálat eredményeként elkészült „A parlamentekkel való együttműködés és azok támogatása világszerte: az Európai Bizottság stratégiái a parlamentek támogatását célzó fellépésekre vonatkozóan” című uniós referenciadokumentum, amelyet 2011 folyamán az EU széles körben terjesztett, többek között egy képzési modulon keresztül. A kiadvány gyakorlati eszközként szolgál az EU személyzete és más érdekelt felek számára, mivel ismerteti a parlamentekkel való együttműködés és azok támogatásának módjait a partnerországokban, és azt az Unió küldöttségei is használják.

A politikai pártoknak nyújtott támogatás alapvetően a tágabb választási segítségnyújtási projektek keretében történt. Az arab tavaszt követően az EU megerősítette a politikai pártokkal folytatott együttműködését annak okán, hogy azok döntő és többszörös szerepet játszanak a demokratikus rendszer előmozdításában. Az EU csak olyan politikai pártokkal működik együtt, amelyek demokratikus értékeket vallanak. Az együttműködés semleges megközelítésen alapul és közvetlen formában történik, képzéseken és más kapacitásfejlesztő tevékenységeken keresztül (a politikai pártok közvetlen finanszírozását az uniós szabályok tiltják). Az EU egyre nagyobb mértékben támogatja az olyan jogi vagy alkotmányos keretek bevezetését is, amelyek szóhoz juttatják a demokratikus politikai pártokat, és lehetővé teszik számukra, hogy mindenki kiterjedő képviselői szervezetként lépjenek fel.

Az EU – különösen a Stabilitási Eszközön és a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén (EIDHR) keresztül – a népfelkeléseket követően zökkenőmentesen tudott támogatást nyújtani a politikai pártok részére Tunéziában és Egyiptomban. Az uniós támogatás főként a belföldi választási megfigyelésre és a politikai pártok képzésére irányult. A támogatás ezekben az esetekben egy tágabb demokratizálódási csomag részét képezte, amely kiterjedt többek között az alkotmányos és a választási reformra, a civil társadalmi megfigyelő szervezetek támogatására, a véleménynyilvánítás szabadságának előmozdítására, a média támogatására, a polgári oktatásra stb.

Esettanulmány – A parlamentnek, illetve az új demokratikus alkotmány intézményesítéséhez nyújtott támogatás Kirgizisztánban

Háttér: A 2010. évi népi forradalom véget vetett az akkori vezető azon kísérleteinek, hogy újból önkényuralmi kormányzást vezessen be, és a demokratikus rend intézményesítésével megbízott ideiglenes kormányt eredményezett. A kormány és a parlament az EU-hoz fordult támogatásért a parlamenti köztársaság formájában létrehozandó új demokratikus rend kialakítása és megvalósítása érdekében.

Program: Az Európai Unió három, 2007-ben kezdődött és 2012 végéig tartó projekttel támogatta a parlamentet. A három projekt egyenként 2 millió EUR támogatásban részesült, az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja (UNDP) keretében valósult meg, és a következőkre összpontosított: 1. a parlament jogalkotási kapacitásának erősítése, a parlament munkájának ismertebbé tétele a nyilvánosság körében, valamint az ikt használatának fokozása a parlamentben; 2. a parlament segítése abban, hogy teljesítse a módosított 2007. évi alkotmány szerinti jogalkotási, felügyeleti és képviseleti feladatait; 3. az ország új demokratikus alkotmányát alátámasztó jogi keret intézményesítésének támogatása.

Legfontosabb megállapítások: A kirgiz parlamentnek nyújtott uniós támogatás pozitív eredményeket hozott a parlamenti képviselők kapacitásának és a parlament igazgatásának javulása terén, ami hozzájárult az intézmény hatékonyságának és tekintélyének növekedéséhez. Elősegítette az alkotmány döntő fontosságú módosításait, most pedig segíti az új demokratikus rend intézményesítését. Noha Kirgizisztán továbbra is sok nehézséggel néz szembe a demokratikus átmenet folyamatában, az EU támogatása segített megerősíteni a parlamentet mint fontos demokratikus intézményt, lehetővé téve az ország számára, hogy megőrizze és kiterjessze a demokratikus szabadságokat, ami kiemelkedő egy olyan regionális szomszédság közepette, amelyet gyakran önkényuralmi kormányzás jellemez.

3.23 Gazdasági, szociális és kulturális jogok

Az EU a gazdasági, szociális és kulturális jogokat ugyanolyan fontosnak tartja, mint a polgári és politikai jogokat, szem előtt tartva valamennyi emberi jog egyetemességét, oszthatatlanságát, egymástól való függését és egymáshoz való kapcsolódását, amint azt az emberi jogokról szóló, 1993-as bécsi világkonferencia megerősítette.

Az Unió az emberi jogi politikájának sajátos eszközei révén továbbra is foglalkozott a gazdasági, szociális és kulturális jogok helyzetével harmadik országokban. Például az Európai Unió 2011. március 22-én, a víz világnapja alkalmából nyilatkozatot adott ki, amelyben újólág megerősítette, hogy valamennyi államnak emberi jogi kötelessége a biztonságos ivóvízhez való hozzáférés biztosítása, amely víznek rendelkezésre kell állnia, továbbá fizikailag elérhetőnek, megfizethetőnek és elfogadhatónak kell lennie.

Ezenfelül az uniós emberi jogi párbeszédék és konzultációk keretében, valamint a kapcsolódó civil társadalmi találkozók során is sor került gazdasági, szociális és kulturális jogokról folytatott megbeszélésekre. Például 2011 novemberében az Európai Unió szervezésében a bangladesi Dhakában sor került egy EU–Banglades civil társadalmi szemináriumra, amely az emberi jogokkal és a tisztességes munkával foglalkozott. A szeminárium célja az volt, hogy egy asztalhoz ültesse a bangladesi és az európai érdekelt feleket annak megvitatása céljából, hogy miként erősíthetnék a globalizáció szociális dimenzióját, és támogathatnák Bangladeset a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet méltányos munkára vonatkozó programjának végrehajtásában. A szeminárium eredményeit felhasználta a jó kormányzással és az emberi jogokkal foglalkozó együttes bizottsági alcsoport, amely 2011. november 30-án tartott ülést.

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában az EU továbbra is nyilvánosan támogatott számos, a gazdasági, szociális és kulturális jogokkal foglalkozó különleges eljárást – úgymint az oktatással, a lakhatással, a testi és szellemi egészséggel, az élelmezésüggyel, a mérgező és veszélyes termékekkel és hulladékokkal, a belső menekültekkel, az őslakos népekkel, a súlyos szegénységgel, valamint az ivóvíz és a szennyvízelvezetés rendelkezésre állásával kapcsolatos megbízatást –, és együttműködött ezekkel.

Ezenfelül az EU változatlanul támogatta a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) felülvizsgálati rendszerének megerősítését, és rendszeresen felszólalt az ILO Nemzetközi Munkaügyi Konferenciáin és irányító testületének ülésein az alapvető munkaügyi normák megsértésének legkirívóbb eseteivel kapcsolatban. Az EU továbbra is támogatja az ILO-t, például a kereskedelem és foglalkoztatás, a statisztikai rendszerek, a szociális védelem és a foglalkoztatáspolitikák, valamint a munkahelyi biztonság és egészségvédelem területén.

A nem uniós országokkal fennálló általános kapcsolatai tekintetében az EU továbbra is ösztönözte és előmozdította – többek között technikai együttműködés és az ILO-val való szoros együttműködés révén – az ILO alapvető munkaügyi normákról szóló egyezményeinek a megerősítését és végrehajtását. A kétoldalú szakértői párbeszédék során az Unió néhány esetben a foglalkoztatással, a munkaügyi jogszabályokkal és a szociális védelemmel kapcsolatos kérdésekkel is foglalkozott.

Az EU a kereskedelempolitikájában szilárdan elkötelezett az alapvető munkaügyi normák és a mindenkire kiterjedő tisztességes munka előmozdítása iránt, és az általa tárgyalt kereskedelmi megállapodásokba rendszeresen belevesz a jobb munkakörülményekre irányuló együttműködési kezdeményezéseket és ösztönzőket. Az EU más országokkal és régiókkal kötendő kereskedelmi megállapodásainak tervezeteit a szociális fejlődésre, többek között a munkaügyi normákra kifejtett esetleges hatásaik szempontjából is alaposan megvizsgálják. Az EU általános preferenciarendszere értelmében azon fejlődő országok, amelyek megerősítették és végrehajtották az ILO alapvető munkaügyi normáit, különleges vámtarifa-csökkentésben részesülhetnek az Unióba irányuló exportjuk tekintetében.

A gazdasági, szociális és kulturális jogok előmozdítása szorosan kapcsolódik az inkluzív és méltányos fejlesztés kérdéseéhez: az ENSZ nyolc millenniumi fejlesztési célja közül hat erős hangsúlyt fektet az emberi és szociális fejlődésre.

3.24 Menekültügy, migráció, menekültek és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek

A Bizottság 2011. november 18-án közzétette **a migrációval és a mobilitással kapcsolatos általános megközelítésről** szóló közleményét, amely meghatározza az EU külső migrációs politikájának átfogó keretét és kijelöli az utat a nem uniós országokkal a migráció és a mobilitás területén folytatandó párbeszéd és együttműködés tekintetében. A közlemény egyik fő eleme, hogy egy olyan, **migráns-központú** megközelítés mellett érvel, amelynek arra az elvre kell épülnie, hogy a migránsok állnak az elemzés és valamennyi intézkedés középpontjában. A közlemény hangsúlyozza, hogy a migráció irányítása nem áramlásokról, állományokról és útvonalakról kell, hogy szóljon, hanem emberekről. Relevanciájuk, hatékonyságuk és fenntarthatóságuk érdekében úgy kell kialakítani a szakpolitikákat, hogy választ adjanak az érintett személyek törekvéseire és problémáira. **A migránsok emberi jogai** ennél fogva a migrációval és a mobilitással kapcsolatos általános megközelítés egyik alapvető, mindent átszövő kérdését jelentik. Az EU párbeszédén és együttműködésén keresztül szisztematikusan foglalkozik a migránsok jogaival az általános megközelítés végrehajtása során abból a célból, hogy erősítse a migránsok emberi jogait a származási, a tranzit- és a célországokban egyaránt.

2011-ben az e téren tett fő kötelezettségvállalás a menekülteket befogadó Európa létrehozása volt. A huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkezőkről szóló irányelvnek a nemzetközi védelemben részesülő személyekre kiterjesztett módosított változatát 2011. május 19-én tették közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*, az elismerésről szóló irányelv átdolgozott változatát pedig 2011. december 13-án. Az elismerésről szóló irányelv szövege megerősíti a nemzetközi védelemre való jogosultság kritériumait, valamint a gyermek legfőbb érdekeinek figyelembe tartására és a nemekkel kapcsolatos kérdésekre vonatkozó rendelkezéseket, és emellett tovább közelíti a menekülteknek és a kiegészítő védelemben részesülőknek biztosított jogokat, noha még nem került sor e két jogállás harmonizálására.

A nehéz tárgyalások előrelendítése érdekében a Bizottság 2011 júniusában a menekültügyi eljárásokról, illetve a befogadási feltételekről szóló irányelv átdolgozására vonatkozó **módosított javaslatokat** fogadott el. Az Európai Parlament még a módosított javaslatok beterjesztését megelőzően elfogadta első olvasatban kialakított álláspontját mindkét javaslat eredeti változatáról. A Tanácsban ezt követően újrakezdődtek és gyors ütemben folytak a tárgyalások. Ugyanakkor csak csekély előrelépést sikerült tenni a **dublini rendelet átdolgozásával** kapcsolatos tárgyalások során, az **EURODAC rendelettel** kapcsolatos tárgyalások pedig 2011 nagy részében holtvágányon álltak. E rendszer tekintetében a Bizottság jelentésben számolt be az EURODAC központi egységének munkájáról, amely továbbra is nagyon kielégítő eredményeket nyújtott a sebesség, a teljesítmény, a biztonság és a költséghatékonyság tekintetében.

Az **Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EMTH)** 2011 közepe óta működik. 2011 áprilisában, **Görögország** kérését követően az EMTH és a görög hatóságok két évre szóló műveleti tervet dolgoztak ki arra vonatkozóan, hogy az EU 2011 májusától kezdődően menekültügyi támogató csoportokat telepítsen Görögországba. Az EMTH fő feladata azonban a működése első évében a személyzet felvétele és a szükséges struktúrák kialakítása volt Máltán. Az ügynökség olyan gyakorlati együttműködési intézkedések tekintetében is felelősséget vállalt, mint az európai menekültügyi képzési program. A Bizottság továbbra is aktívan támogatta az ügynökséget, hogy az mielőbb teljes mértékben működőképpessé válhasson. Várhatóan 2012 első felében megkezdődnek és a remélhetőleg le is zárulnak a társult országoknak az EMTH tevékenységeiben való részvételével kapcsolatos hivatalos tárgyalások.

A szolidaritás továbbra is a menekültügyi politika egyik fontos elemét képezte. A Bizottság 2011. december 2-án **közleményt** fogadott el a menekültüggyel kapcsolatos **Unión belüli szolidaritásról**. A közlemény célja, hogy megerősítse a gyakorlati, technikai és pénzügyi együttműködést, lehetővé tegye az előrelépést a felelősségek jobb megosztása és a menekültügyi rendszer jobb irányítása terén, és mindezek révén hozzájáruljon ahhoz, hogy 2012-ig sor kerüljön a közös európai menekültügyi rendszer véglegesítésére. Folytatódott a menekültek Máltáról más tagállamokba történő áttelepítésére irányuló projekt (**Relocation from Malta**, EUREMA), és 2011 áprilisában a tagállamok jóváhagyták a projekt második fázisának az elindítását: a kétoldalú kötelezettségvállalásokkal együtt az új projekt keretében a tervek szerint több mint 360 menekült áthelyezésére fog sor kerülni 2011-ben és 2012-ben.

Harmadik országokra szintén kiterjedtek a menekültügy terén megvalósuló uniós szolidaritás előnyei. Az EU 2011 folyamán mintegy 3 000 menekültet telepített le a tagállamaiban, amelyek közül tíz éves **letelepítési** programmal rendelkezik. Ami a menekültügy külső dimenzióját illeti, 2011 végén újrakezdődtek a közös uniós letelepítési programmal kapcsolatos tárgyalások egy olyan új kompromisszumos javaslat alapján, amely konkrét közös uniós letelepítési prioritásokat állapít meg 2013-ra nézve.

Folytatódtak a meglévő **regionális védelmi programok**. 2011. december 1-jén elindult az észak-afrikai regionális védelmi program, amely Egyiptomra, Líbiára és Tunéziára terjed ki. A tevékenységek végrehajtására csak Egyiptomban és Tunéziában került sor. A biztonsági helyzet miatt 2011-ben nem került sor az UNHCR líbiai jelenlétének helyreállítására.

Migráció

Sikeresen lezárultak a tárgyalások a harmadik országbeli állampolgárok valamely tagállam területén való tartózkodására és munkavállalására vonatkozó **összevont engedélyről** és a harmadik országból származó, valamely tagállam területén jogszerűen tartózkodó munkavállalók közös jogairól szóló uniós irányelvről². Az irányelv egyenlő bánásmódot biztosít a harmadik országból származó, valamely tagállam területén jogszerűen tartózkodó munkavállalók számára több területen, különösen a munkakörülmények, a szociális biztonság, a képesítések elismerése, az adóelőnyök, az oktatás, de az egyesülési szabadság tekintetében is.

Tárgyalások folynak két másik irányelvjavaslatról is: a harmadik országból származó, **a vállalatok belül áthelyezett személyekről**³, valamint az idénymunkásokról⁴ szóló javaslatról. A harmadik országok állampolgárainak biztosítandó jogok mértéke a Tanácsban és az Európai Parlamentben folytatott megbeszélések egyik fontos eleme.

Folytatódott **a kísérő nélküli kiskorúakról szóló cselekvési terv** (2010–2014)⁵ végrehajtása. A terv a gyermek legfőbb érdekeinek elvén alapuló közös uniós megközelítést mozdít elő.

² AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2011. december 13-i 2011/98/EU IRÁNYELVE a harmadik országbeli állampolgárok valamely tagállam területén való tartózkodására és munkavállalására vonatkozó összevont engedélyre irányuló összevont kérelmezési eljárásról, valamint a harmadik országból származó, valamely tagállam területén jogszerűen tartózkodó munkavállalók közös jogairól.
(<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:343:0001:0009:HU:PDF>)

³ COM(2010) 378 végleges.

⁴ COM(2010) 379 végleges.

⁵ COM(2010) 213 végleges.

„**A harmadik országbeli állampolgárok integrációjának európai programja**” határozott garanciákat állapít meg a migránsok alapvető jogai tekintetében, valamint leszögezi, hogy pozitívan kell megközelíteni a sokszínűséget és az egyenlő bánásmódot. Annak érdekében, hogy biztosított legyen a jogok és a kötelességek tiszteletben tartása mind a migránsok, mind az őket fogadó társadalmak tekintetében, olyan erőfeszítésekre van szükség, amelyek egyrészt a megkülönböztetés elleni küzdelmet célozzák, másrészt arra irányulnak, hogy a migránsok számára eszközöket biztosítsanak ahhoz, hogy megismerjék az EU és tagállamai alapvető értékeit és szabályait.

A Bizottság 2011. február 23-án közzétette a Stockholmi Programban előírtaknak megfelelően az EU által kötött **visszafogadási megállapodásokról** készített értékelését. Az értékelés egyik fő témája a visszafogadási megállapodások alkalmazásának megfigyelése volt, az emberi jogi biztosítékokat is beleértve. A jelenlegi uniós vívmányok és más, az uniós visszafogadási megállapodások végrehajtása során mindenkor betartandó, vonatkozó nemzetközi eszközök megkérdőjelezése nélkül a Bizottság több olyan kiegészítő intézkedést javasolt, amelyek még nagyobb mértékben biztosítanák a visszatérők emberi jogainak tiszteletben tartását. Az értékelésben a Bizottság bejelentette azon elképzelését is, hogy kísérleti **projektet** indít az egyes uniós visszafogadási megállapodások keretében **visszafogadott személyek helyzetének nyomon követése céljából**. Az értékelés képezte továbbá az IB Tanács által 2011. június 9-én elfogadott következtetések alapját. A következtetések csak kevésbé vették figyelembe az emberi jogokkal kapcsolatos, fent említett bizottsági ajánlásokat.

3.25 Emberkereskedelem

Az emberkereskedelem súlyos bűncselekmény, és egyben az emberi jogok megsértésének rendkívül súlyos módja is. Elkövetésének sok formája ismert, például a szexuális kizsákmányolás, a kényszermunka, a kényszerkoldulás, a háztartási kényszerszolgálat vagy a szervezett átvándorítás céljából történő emberkereskedelem. Az emberkereskedelmet az Európai Unió Alapjogi Chartájának 5. cikke kifejezetten tiltja. Az Emberi Jogok Európai Bírósága által a *Rancev kontra Ciprus és Oroszország* ügyben 2010 januárjában hozott ítélet értelmében az emberkereskedelem az emberi jogok európai egyezményének a rabszolgálat és a kényszermunka tilalmáról szóló 4. cikkét sértő cselekmény.

Az emberkereskedelem elleni küzdelem továbbra is az Unió és a tagállamok egyik prioritása. 2011-ben sor került az emberkereskedelem elleni új, emberi jogi és nemi szempontú megközelítést követő irányelv elfogadására, megkezdte tevékenységét az emberkereskedelem elleni küzdelem európai uniós koordinátora, és közzétették az emberkereskedelem elleni fellépés külső dimenziójáról szóló intézkedésorientált dokumentumot.

2011 áprilisában a Tanács és az Európai Parlament elfogadta az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, valamint az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelvet. Az irányelv egyértelmű emberi jogi – és nemi szempontú – megközelítést követ, és az ENSZ emberkereskedelemtől szóló jegyzőkönyvére, valamint az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépésekről szóló egyezményére épül. Az emberkereskedelem mindenfajta célból megvalósuló formája a hatálya alá tartozik. Az irányelv átfogó rendelkezéseket tartalmaz az áldozatoknak nyújtandó segítségről és védelemről emberi jogaik védelme és a további viktimizáció elkerülése érdekében. Az irányelv előírja, hogy a tagállamoknak különleges bánásmódban kell részesíteniük a különösen kiszolgáltatott áldozatokat, és külön rendelkezéseket tartalmaz az emberkereskedelem gyermekkorú áldozataira vonatkozóan. Az irányelv alkalmazása során a gyermek legfőbb érdekeit elsődleges szempontként kell figyelembe venni, az Európai Unió Alapjogi Chartájával és az Egyesült Nemzeteknek a gyermek jogairól szóló, 1989. évi egyezményével összhangban. Az irányelv ezenkívül rendelkezik a területen kívüli joghatóságról is, amely különösen – de nem kizárólagosan – a szexturizmus esetében releváns.

2011 júliusában sor került az emberkereskedelem terén a nemzeti előadók vagy azzal egyenértékű mechanizmusok informális uniós hálózatának találkozója. A találkozó résztvevői megbeszélést folytattak különböző témákról, ideértve az emberkereskedelem elleni szakpolitikákban érintett szereplők – így az emberi jogok védelmében szerepet játszó emberi jogi szervezetek – mindegyike közötti együttműködést és partnerséget.

A hatékony szakpolitikai döntéshozatalhoz elengedhetetlenek a megbízható és összehasonlítható adatok. A Bizottság ennek okán 2011-ben első alkalommal uniós szintű adatgyűjtési kezdeményezést indított az emberkereskedelem terén. Az összegyűjtött adatok információkat fognak szolgáltatni többek között az emberkereskedelem áldozatainak nemét, életkorát, állampolgárságát és kizsákmányolásuk típusát, valamint az emberkereskedők nemét és állampolgárságát illetően, ami lehetővé fogja tenni a fellépések célirányosságának javítását, a harmadik országok és régiók vonatkozásában is.

Az emberkereskedelem elleni fellépés uniós külső dimenziójának megerősítéséről szóló intézkedésorientált dokumentum végrehajtásáról készült első jelentést 2011 júniusában fogadta el a Bel- és Igazságügyi Tanács⁶. A jelentés átfogó áttekintést tartalmazott az EU tagállamai, ügynökségei és az Európai Bizottság által harmadik országokkal és régiókkal kapcsolatban végrehajtott projektekről és intézkedésekről. E projektek közül sok követett emberi jogi megközelítést az emberkereskedelmet illetően, és a legfőbb okainak – így a szegénységnek vagy a megkülönböztetésnek – a felszámolására összpontosított.

⁶ Az emberkereskedelem elleni fellépés uniós külső dimenziójának megerősítéséről szóló 2009. évi intézkedésorientált dokumentum végrehajtásáról szóló első jelentés, 2011. június. (<http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity.action?id=27f3528b-8d2e-419d-b630-7d78a70ef3d7>)

A 2011. évi emberkereskedelem elleni uniós nap alkalmával a Bizottság és a lengyel elnökség hét bel- és igazságügyi ügynökséget (a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete, az EUROJUST, az EUROPOL, az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, a CEPOL, a FRONTEX és az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal) ültetett egy asztalhoz. A találkozó eredményeként a résztvevők együttes nyilatkozatot adtak ki az emberkereskedelem terén a jövőben közöttük folytatandó együttműködésről, és kötelezettséget vállaltak arra, hogy munkájukat az emberi jogok maradéktalan tiszteletben tartásával végzik.

A Bizottság 2011-ben továbbfejlesztette az EU emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos weboldalát, amely információkat tartalmaz az uniós és a tagállami szakpolitikákról és jogszabályokról. Tartalmazza továbbá a vonatkozó kormányzati és nem kormányzati szervezetek elérhetőségeit, és áttekintést nyújt a Bizottság által finanszírozott projektekről és a különböző érdekelt felek kiadványairól, többek között az emberi jogok és az emberkereskedelem közötti kapcsolatról⁷. A weboldalhoz vezető link: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking>.

Az emberkereskedelem területén létrehozott harmadik szakértői csoport tagjait 2011-ben jelölték ki. A csoport az emberi jogokkal és a nemekkel kapcsolatos kérdések szakértőiből áll, feladata pedig, hogy tanácsal lássa el a Bizottságot a szakpolitikák és a jogszabályok tekintetében.

„A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011–2014)” című 2011. évi közlemény szintén foglalkozott az emberkereskedelem kérdésével az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-irányelvek végrehajtásának javításával összefüggésben.

2011-ben került sor a migrációval és a mobilitással kapcsolatos általános megközelítés⁸ elfogadására, amely az EU külső migrációs politikájának átfogó keretét alkotja. A megközelítés újlag hangsúlyozza a harmadik származási, tranzit- és célországokkal való együttműködés fontosságát, és a négy pillér egyikeként határozza meg az illegális migráció és az emberkereskedelem megelőzését és visszaszorítását.

⁷ Lásd például az „Útmutató a jogokhoz” (The Right Guide) elnevezésű uniós finanszírozású projektet, amelynek segítségével a nem kormányzati szervezetek fel tudják mérni az emberkereskedelem elleni jogszabályok és intézkedések emberi jogi hatásait, és azt bizonyítékként használhatják a kormányaiknál folytatott lobbitevékenységeikhez. (<http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity?id=7dbb0353-cb8a-4bcc-a3fa-34dfbe01bbca>)

⁸ A Bizottság közleménye: a migrációval és a mobilitással kapcsolatos általános megközelítés (COM(2011) 743 végleges).

A Bizottság 2011-ben több olyan projektet finanszírozott, amely emberi jogi megközelítést követett, és amelynek célja az emberkereskedelem megelőzése és kezelése volt az Unión belül és kívül egyaránt. 2011-ben célzott pályázati felhívást tett közzé az emberkereskedelem terén a „Biztonság és a szabadságjogok védelme” (2007–2013) általános program részét képező „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem” elnevezésű finanszírozási program keretében. A gyermekeknek, a fiataloknak és a nőknek a (nemi alapú) erőszak minden formájával – így az emberkereskedelemmel – szembeni védelméhez hozzájáruló Daphne programok keretében is pályázati felhívást tettek közzé 2011 decemberében.

Az emberkereskedelem több, az európai szomszédságpolitika keretében elfogadott kétoldalú cselekvési tervben, továbbá a Nyugat-Balkán országaira vonatkozó stabilizációs és társulási megállapodásokban is szerepel. A keleti partnerség 2011. szeptemberi csúcstalálkozóján a résztvevők megállapodtak az emberkereskedelem terén folytatott együttműködés és koordináció erősítéséről.

Az előcsatlakozási támogatási eszköz és a technikai segítségnyújtás és információcsere keretében több idevágó projektet is finanszíroztak. Az emberkereskedelem kérdésével a nem uniós országokkal folytatott politikai párbeszéd – különösen az emberi jogi párbeszéd és konzultációk – során is foglalkoztak. Az EU támogatta az e területtel kapcsolatos nemzetközi erőfeszítéseket, és a különböző ENSZ-fórumokon szót emelt az emberkereskedelemmel kapcsolatos megelőzés, az áldozatok védelme, a részükre nyújtott segítség, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelmet szolgáló jogi keret létrehozása, szakpolitika kialakítása, bűnüldözés, nemzetközi együttműködés és koordináció mellett.

Az emberkereskedelem kiemelt fontosságú az EU harmadik (nem uniós) országokkal folytatott földrajzi és tematikus együttműködésében. Azt országstratégiai dokumentumokba, valamint nemzeti és regionális indikatív programokba is beépítették, amit a 2011–2013-as időközi értékelésekben is megerősítettek. Különböző finanszírozási eszközök – így a Stabilitási Eszköz, valamint a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze – keretében források is rendelkezésre állnak. A harmadik országokkal a migráció és a menekültügy területén folytatott tematikus együttműködési programra vonatkozó többéves stratégiai dokumentum (2011–2013) szintén a tematikus prioritások közé sorolja az emberkereskedelmet.

Az irányelv létrehozta az emberkereskedelem elleni küzdelem európai uniós koordinátorának tisztségét. A Bizottság erre a tisztségre Myria Vassiliadout nevezte ki, aki 2011 márciusában megkezdte munkáját. A koordinátor – egyéb feladatai mellett – biztosítja az emberkereskedelem területén az átfogó stratégiai szakpolitikai iránymutatást, közreműködik az emberkereskedelem szempontjából – és különösen a harmadik országok tekintetében – releváns, meglévő uniós szakpolitikák továbbfejlesztésében vagy új szakpolitikák kidolgozásában. Biztosítani fogja továbbá, hogy az emberkereskedelem elleni uniós fellépés minden megfelelő eszközt kellően igénybe vegyék és mozgósítsák. A koordinátor a kinevezése óta azon dolgozik, hogy koherensebbé tegye az emberkereskedelem elleni szakpolitikákat, többek között az emberkereskedelem kérdésének a különböző szakpolitikai ágakban való érvényesítése révén, valamint hogy nagyobb fokú koordinációt biztosítson az emberkereskedelem elleni küzdelem különböző szereplői – többek között az uniós ügynökségek, a tagállamok és a nemzetközi szereplők – között. Folyamatosan hangsúlyozza annak fontosságát, hogy e jelenség kezelése során emberi jogi és nemi szempontú megközelítés alkalmazására kerüljön sor.

3.26 Rasszizmus, idegengyűlölet, megkülönböztetésmentesség és a sokszínűség tiszteletben tartása

Az Európai Unió 2011-ben is jelentős hozzájárulást nyújtott világszerte a rasszizmus, a faji megkülönböztetés és az idegengyűlölet valamennyi formája, valamint az intolerancia egyéb fajtái elleni küzdelemhez.

Az EU az Unión belül 2011-ben is konkrét politikai intézkedésekkel – köztük jogszabályokkal, figyelemfelkeltéssel, adatgyűjtéssel és a civil társadalmi projektekhez nyújtott pénzügyi támogatással – segítette ezt a kötelezettségvállalást.

Catherine Ashton főképvisele 2011. március 21-én a faji megkülönböztetés elleni küzdelem világnapja alkalmából nyilatkozatot tett az Unió nevében, amelyben kijelentette, hogy az Európai Unió elítéli „a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ezekhez hasonló intolerancia minden formáját, beleértve a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetést, amelyek teljes mértékben ellentétesek azokkal az értékekkel, amelyeken az EU alapul”.

Ami a külső tevékenységek területét illeti, az EU a nem uniós országokkal – például Oroszországgal – folytatott politikai párbeszéd során továbbra is felvetett a rasszizmussal és az idegengyűlölettel kapcsolatos kérdéseket. Ezek a kérdések változatlanul az együttműködési stratégiák fontos részét képezik, az európai szomszédságpolitika cselekvési tervei keretében például a partnerországok elkötelezik magukat a megkülönböztetés, a vallási türelmetlenség, a rasszizmus és az idegengyűlölet valamennyi formája elleni küzdelem mellett.

Az EU továbbra is egyesítette erőit regionális szervezetekkel, például az Európa Tanácshoz tartozó Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottsággal (ECRI). Az Unió az EBESZ keretében szorgosan tevékenykedett a rasszizmus, az idegengyűlölet és a megkülönböztetés elleni küzdelem terén az EBESZ-ben részt vevő 56 állam által vállalt kötelezettségek teljesítésének elősegítése érdekében.

Multilaterális szinten az EU az ENSZ-szel is aktívan együttműködött a rasszizmus és a megkülönböztetés kérdésének kezelésében. Támogatta a rasszizmus, az idegengyűlölet és az ezekhez kapcsolódó intolerancia jelenkori formáival foglalkozó különleges ENSZ-előadó, Mutama Ruteere és elődje, Githu Muigai megbízatását. 10 évvel a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ezekhez kapcsolódó intolerancia elleni 2001-es durbani világkonferencia után az Unió továbbra is teljes mértékben elkötelezett annak legfontosabb célkitűzése mellett, amely nem más, mint a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ezekhez kapcsolódó intolerancia teljes felszámolása.

A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény (ICERD) a rasszizmus megelőzésére, leküzdésére és megszüntetésére irányuló erőfeszítések egyetemes alapidokumentuma. Az Európai Unió ismételten felszólította valamennyi államot, amely még nem erősítette meg vagy nem hajtotta végre teljes körűen az egyezményt, hogy tegye meg azt.

Az EU tovább folytatta a megkülönböztetés elleni küzdelemnek a nemzetközi együttműködés terén történő érvényesítését. A demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül az EU mintegy 120 jelenlegi projekt keretében a civil társadalmi szervezetek széles körét támogatta, összesen körülbelül 24 millió EUR értékben. Ezenfelül az EU a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül támogatta az ENSZ emberi jogi főbiztosát (HCHR) az egyenlő bánásmóddal és a megkülönböztetésmentességgel kapcsolatos meglévő nemzetközi normák, különösen a faji megkülönböztetés kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásában.

A rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ezekhez kapcsolódó intolerancia elleni 2001-es világkonferenciát a dél-afrikai Durbanban rendezték meg 2001. augusztus 31. és szeptember 8. között. Az Európai Unió nagyban hozzájárult a durbani konferencia sikeréhez.

A konferencián részt vevő felek konszenzussal elfogadták a durbani nyilatkozatot és cselekvési programot, amely iránymutatással szolgál a kormányok, a nem kormányzati szervezetek és egyéb intézmények számára a rasszizmus, a faji megkülönböztetés, az idegengyűlölet és az ezekhez kapcsolódó intolerancia elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseikhez.

A durbani felülvizsgálati konferencia 2009. április 20. és 24. között a svájci Genfben került megrendezésre, ahol áttekintették a 2001. évi durbani konferencián kitűzött célok megvalósítása terén elért eredményeket.

2011. szeptember 22-én magas szintű találkozót tartottak New Yorkban, melynek eredményeként az ENSZ Közgyűlése határozatot fogadott el a durbani nyilatkozat és cselekvési program elfogadásának 10. évfordulója alkalmából.

3.27 A kisebbségekhez tartozó személyek jogai

A kisebbségekhez tartozó személyek továbbra is komoly fenyegetéseknek, megkülönböztetésnek és rasszizmusnak vannak kitéve a világ minden részén, és gyakran nem tudnak teljes mértékben részt venni a gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális életben, amely a többségi csoportok számára elérhető abban az országban, illetve társadalomban, ahol élnek. Az Európai Unióról szóló szerződés egyértelműen kimondja, hogy a kisebbségekhez tartozó személyek jogai azon értékek közé tartoznak, amelyeken az EU alapul és amelyeket érvényre kíván juttatni a világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban. Nemzetközi szinten a nemzeti vagy etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól szóló nyilatkozat jelenti a fő referenciadokumentumot a kisebbségekhez tartozó személyek jogaival kapcsolatban. Európára vonatkozóan pedig az Európa Tanács elfogadta a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt és a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját.

A kisebbségek védelme az uniós csatlakozás előtt teljesítendő koppenhágai politikai kritériumok egyik legfontosabb kérdése. Az Európai Bizottság az elért eredményekről szóló jelentéseiben továbbra is ebben az összefüggésben értékeli a tagjelölt és a potenciális tagjelölt országok kisebbségi kérdésekkel kapcsolatos intézkedéseit. Az EU cserébe célzott előcsatlakozási pénzügyi támogatást nyújtott a tagjelölt és a potenciális tagjelölt országok számára annak érdekében, hogy segítse őket a szükséges – és az uniós előírásokkal összhangban álló – politikai, gazdasági és intézményi reformok bevezetésében. A kisebbségekhez tartozó személyeket célzó támogatott projektek célja túlnyomóan a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése és az életminőség javítása. Ezen országokban a társadalmi kohézió erősítése a hátrányos helyzetű személyek integrációját, a megkülönböztetés elleni küzdelmet és a humán tőke erősítését foglalja magában, mindenekelőtt az oktatási rendszerek reformja révén.

A kisebbségekkel kapcsolatos kérdések változatlanul fontos helyen álltak az Uniónak a világ más részeivel fennálló kapcsolataiban is. Az EU a nem uniós országokkal folytatott politikai párbeszédnek során rendszeresen felvet kisebbségekkel kapcsolatos kérdéseket. E kérdések az együttműködési stratégiáknak és cselekvési terveknek is fontos részét képezik.

Az EU Kolumbiára vonatkozó országstratégiai dokumentuma (2007–2013) például foglalkozik a kisebbségekhez tartozó személyek humanitárius és emberi jogi helyzetével, és kulcsprioritásai között szerepel a marginalizálódott állampolgároknak a helyi igazgatásba és a részvételi gazdaságba való bevonásán keresztül történő békeépítés, valamint az emberi jogok, a jó kormányzás és a büntetlenség elleni küzdelem előmozdítása. Másik jó példa, hogy az Ukrajnára vonatkozó európai szomszédságpolitikai cselekvési tervben kifejezetten szerepel a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak tiszteletben tartása.

Az EU aktívan együttműködött partnereivel az ENSZ-fórumokon a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak előmozdítása és védelme terén. Az idevágó ENSZ-folyamatok közé tartozik a kisebbségi kérdésekkel foglalkozó fórum, valamint a kisebbségi kérdésekkel foglalkozó független szakértő munkája. Az Unió 2011-ben is egyesítette erőit az e területen tevékeny egyéb nemzetközi szervezetekkel és multilaterális testületekkel, például az EBESZ-szel, annak nemzeti kisebbségi főbiztosával és az Európa Tanáccsal.

Ezenkívül az EU továbbra is a pénzügyi és technikai együttműködési eszközök széles skáláját alkalmazta, beleértve a kormányokkal való kétoldalú együttműködést és a civil társadalomnak nyújtott közvetlen támogatást is, melyek egymást kiegészítve és egymással szinergiában tevékenykednek a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelme és előmozdítása érdekében.

E célból az EU kétoldalú együttműködésen keresztül támogatott olyan kormányzati programokat és politikákat, melyek a kisebbségekre irányultak, vagy potenciális hatást gyakoroltak e területen. Az EU támogatta a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelmén és előmozdításán fáradozó civil társadalmi szervezeteket is, különösen a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén (EIDHR) keresztül. Ezzel mindenekelőtt az volt a célja, hogy hozzájáruljon a megkülönböztetés elleni küzdelemhez, valamint a kisebbségi közösségekből származó nőknek és férfiaknak a társadalmi, gazdasági és politikai életben való egyenlő részvételének védelméhez és előmozdításához az emberi jogok, a politikai pluralizmus és a demokratikus politikai részvétel erősítésének tágabb összefüggésében.

Az EIDHR több mint 90 000 EUR-val támogatja azt a jelenleg is zajló projektet, amelynek célja, hogy javítsa a roma és más nemzeti kisebbségek politikai részvételét és képviseletét Bosznia-Hercegovinában, így előmozdítva társadalmi beilleszkedésüket, érdekeiket és jogait. A kisebbségeket – ezen belül is mindenekelőtt a legnagyobb bosznia-hercegovinai kisebbségi csoportot jelentő romákat – sújtó és a múltban gyökerező megkülönböztetés is felelős azért, hogy a kisebbségek körében nagyarányú szegénység és munkanélküliség tapasztalható, és azért is, hogy sok a hajléktalan közöttük, illetve hogy sokan közülük nem férnek hozzá az oktatáshoz. Jóllehet Bosznia-Hercegovina alkotmánya magában foglal bizonyos nemzetközi emberi jogi előírásokat, a választhatóság joga csak a „nemzetalkotó népeket” (vagyis a bosnyákokat, a horvátokat és a szerbeket) illeti meg. Az alkotmány értelmében a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nem férhetnek hozzá a politikai részvétel legfelsőbb szintjeihez, sem állami, sem közigazgatási szinten. Éppen ezért e projekt célja egyrészt az, hogy segítsen jobb feltételeket teremteni a roma és más kisebbségek állami szintű politikai képviseletéhez és részvételéhez, mégpedig azáltal, hogy előmozdítja a nemzeti kisebbségek kategóriájának felvételét Bosznia-Hercegovina alkotmányába, másrészt pedig az, hogy fokozza a romák politikai szerepvállalását és kapacitását, hogy nagyobb befolyással bírjanak a döntéshozatali folyamatokban.

3.28 A fogyatékossgal élő személyek jogai

Az Európai Unió 2011. január 22-én csatlakozott a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményhez. Ez történelmi jelentőségű lépés, hiszen a szóban forgó egyezmény az első olyan átfogó emberi jogi szerződés, amelyet az EU mint „regionális integrációs szervezet” fog megerősíteni. Az Unió 2011 szeptemberében immár részes félként tevékenyen részt vett a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény feleinek konferenciáján.

Az egyezmény célja annak biztosítása, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal egyenlő alapon élhessenek jogaikkal. Az egyezmény minimumelőírásokat állapít meg a fogyatékossgal élő személyek emberi jogai és alapvető szabadságai széles körének védelme érdekében. Az EU vonatkozásában ez azt jelenti, hogy az Uniónak – hatáskörének keretei között – biztosítania kell, hogy az uniós szintű szakpolitikák, valamint jogalkotási és programozási intézkedések összhangban álljanak a szóban forgó ENSZ-egyezménynek a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló rendelkezéseivel. A 2010 novemberében elfogadott európai fogyatékossgügyi stratégia (2010–2020) célja, hogy segítse az említett egyezmény rendelkezéseinek uniós és tagállami szintű végrehajtását. A fogyatékossgügyi politika elsősorban a tagállamok felelőssége, de a stratégia kiegészíti és támogatja a tagállami fellépéseket, és abban a „külső tevékenység” a nyolc fő cselekvési terület egyikét jelenti.

Az Unió a harmadik országokkal folytatott politikai és szakirányú párbeszéd (köztük az emberi jogi párbeszéd) során egyre gyakrabban vetette fel a fogyatékossgügy kérdését. Ezt a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény uniós megerősítése is indokolta. Az Unió valamennyi államot felszólított arra, hogy erősítse meg és maradéktalanul hajtsa végre az egyezményt. Példának okán, az EU 2011-ben a Palesztin Hatósággal és az Oroszországgal folytatott párbeszéd során is felvetette a fogyatékossg kérdéskörét.

Az Unió a vonatkozó regionális és nemzetközi fórumokon 2011-ben is megerősítette és támogatta a fogyatékossgal élő személyek emberi jogainak tiszteletben tartását. Példaként említhető, hogy az ENSZ-közgyűlés 66. ülészakán az EU – az UNICEF-fel és a civil társadalmi szervezetekkel folytatott szoros konzultációkat követően, latin-amerikai országokkal közösen – a gyermekek és különösen a fogyatékossgal élő gyermekek jogairól szóló határozatot kezdeményezett. A határozat előkészítéseként az Unió – a Latin-amerikai és Karibi Országok Csoportját (GRULAC) képviselő Uruguayjal, az ENSZ Gazdasági és Szociális Ügyek Főosztályával és az UNICEF-fel együttműködésben – 2011 júniusában kísérőrendezvényt szervezett New Yorkban „Interaktív vitafórum a fogyatékossgal élő gyermekek jogainak előmozdításáról és védelméről” címmel. Az EU továbbá arra is törekszik, hogy az emberi jogokon alapuló megközelítést követve az ENSZ egyéb szerveiben és dokumentumaiban is foglalkozzanak a fogyatékossgal élő személyek helyzetével.

Az EU az Unió határain kívül is folytatta a fogyatékossgal élő személyek jogainak védelmére és előmozdítására irányuló erőfeszítéseit, mégpedig azáltal, hogy a kérdést szisztematikusan beépítette az EU által folytatott fejlesztési együttműködésbe. A fogyatékossgal élő személyeket célzó támogatás több különböző uniós finanszírozási eszközből érkezik, így például a Fejlesztési Együttműködés Finanszírozási Eszközéből, az Európai Fejlesztési Alapból, az Európai Szomszédsági Támogatási Eszközéből és a demokrácia és az emberi jogok európai eszközéből. Az Európai Unió 2011-ben több mint 20 olyan projektet támogatott (több mint 12 millió EUR összeggel), melyek kifejezetten a fogyatékossgal élő személyekre irányultak.

A Bizottság 2010 novemberében elfogadta a **2010 és 2020 közötti időszakra szóló európai fogyatékossgügy stratégia**⁹, amelynek célja, hogy segítse a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseinek végrehajtását. A stratégia az alábbi 8 fő területen fennálló akadályok megszüntetésére összpontosít: akadálymentesítés, részvétel, egyenlőség, foglalkoztatás, oktatás és képzés, szociális védelem, egészség, külső tevékenység.

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:HU:PDF>

Ami a külső tevékenység területét illeti, a stratégia célja, hogy előmozdítsa a fogyatékossgal élő személyek jogait, többek között az Unió fejlesztési programjaiban és a nemzetközi fórumokon (például az ENSZ-ben, az Európa Tanácsban vagy az OECD-ben). Az európai fogyatékossgügyi stratégia végrehajtására vonatkozó kezdeti terv¹⁰ meghatározza a legfontosabb intézkedéseket és a stratégia végrehajtása megkezdésének menetrendjét. Céljai közé tartozik:

- annak biztosítása, hogy az Unió által folytatott fejlesztési együttműködés a fogyatékossgal élő személyeket is elérje, egyfelől a kifejezetten a fogyatékossgal élő személyeket célzó projekteken és programokon keresztül, másfelől pedig a fogyatékossgügyi szempontok érvényesítésének javítása révén,
- a partnerországok azon nemzeti erőfeszítéseinek támogatása, amelyek a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény aláírására, megerősítésére és végrehajtására irányulnak,
- adott esetben a fogyatékossgal élő személyeket tömörítő partnerországi szervezetek és a fogyatékossg és fejlesztés kérdésével foglalkozó szervezetek intézményi szintű megerősítésének a támogatása,
- az uniós fejlesztési projektek keretében finanszírozott és az akadálymentesítésre vonatkozó követelményeknek megfelelő infrastruktúrák előmozdítása,
- adott esetben a fogyatékossg kérdésének emberi jogi kérdésként való kiemelése a harmadik országokkal folytatott uniós emberi jogi párbeszédok során, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményben foglalt elveket követve.

3.29 Az őslakos népekkel kapcsolatos kérdések

Az őslakos népekkel kapcsolatos uniós tevékenységek alapját képező elvek az őslakos népek jogairól szóló 2007. évi ENSZ-nyilatkozattal összefüggésben értendők, amely előmozdítja az őslakos népek jogait, és biztosítja e népek folyamatos fejlődését szerte a világon.

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2010:1324:FIN:EN:PDF>

Az EU törekszik arra, hogy az emberi jogokat – köztük az őslakos népekkel kapcsolatos kérdéseket – külpolitikájának valamennyi vetületébe beépítse, így a harmadik országokkal és regionális szervezetekkel folytatott politikai párbeszédeibe is, továbbá igyekszik azokat pénzügyi támogatással és a multilaterális fórumokon – például az ENSZ-ben – is előmozdítani.

A világ őslakos népei nemzetközi napjának 1994-es létrehozása óta, korábban a külkapcsolatokért és az európai szomszédságpolitikáért felelős biztos, jelenleg pedig a főképviselő szinte minden év augusztus 9-én nyilatkozatot tesz közzé a nemzetközi nap alkalmából. Ezenkívül az Unió küldöttségei világszerte számos rendezvényt szerveznek augusztus 9-én vagy a körül, beleértve az őslakos népek vezetőivel való találkozókat, sajtókonferenciákat, sajtócikkek megjelentetését, szemináriumokon való részvételt és az EU által finanszírozott projektek felkeresését.

Az EU továbbra is tevékenyen részt vett az őslakos népekkel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozó ENSZ-fórumokon, és hozzájárult az őslakos népekkel foglalkozó ENSZ-ügynökségek együttműködési munkájához. Az Unió 2011-ben is csatlakozott az ENSZ-közgyűlés Harmadik Bizottságának ülésén elfogadott, az őslakos népek jogairól szóló szokásos határozathoz. A határozat elfogadására konszenzussal került sor, és annak az uniós tagállamoknak mintegy fele a társszerzője volt. A határozatban arról is döntés született, hogy a Közgyűlés „Az őslakos népekkel foglalkozó világkonferencia” címmel 2014-ben magas szintű plenáris ülést rendez. Az Unió a Harmadik Bizottság ülésén és az őslakos népek jogaival foglalkozó szakértői mechanizmus 2011. évi ülészakán is nyilatkozatot tett az őslakos népekkel kapcsolatos kérdések témájában, valamint részt vett az őslakos népek emberi jogainak és alapvető szabadságainak helyzetével foglalkozó különleges ENSZ-előadóval, James Anayával folytatott interaktív párbeszédben.

Az őslakos népekkel kapcsolatos kérdések változatlanul fontos részét képezték az EU fejlesztési együttműködési stratégiáinak. Az EU Kolumbiára vonatkozó országstratégiai dokumentuma (2007–2013) például külön foglalkozik az őslakosok humanitárius és emberi jogi helyzetével, és kulcsprioritásai között szerepel a marginalizálódott állampolgároknak a helyi igazgatásba és a részvételi gazdaságba való bevonásán keresztül történő békeépítés, valamint az emberi jogok, a jó kormányzás és a büntetlenség elleni küzdelem előmozdítása. Egy másik példa a Perura vonatkozó országstratégiai dokumentum (2007–2013), amelynek intézkedései között szerepel az őslakos népesség kifejezett bevonása az állam modernizációját támogató erőfeszítésekbe, ezzel erősítve a jó kormányzást és az őslakosok társadalmi beilleszkedését.

Az EU ezen túlmenően – főként a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül – közvetlen támogatást nyújt az őslakos népekhez kapcsolódó kérdésekkel foglalkozó civil társadalmi szervezeteknek. Az említett eszköz keretében az őslakos népek javára konkrét tevékenységek széles körének a végrehajtására van lehetőség országos, transznacionális vagy regionális szinten.

Az EU elismeri, hogy az őslakos népek jogainak védelmezői a világ számos országában súlyos elnyomás közepette végzik munkájukat, és igen kiszolgáltatott helyzetben vannak, amint arról számos nemzetközi jelentés, így az ENSZ emberijogvédőkkel foglalkozó különleges előadója által készített jelentés is beszámol. Itt említendő az a 2011. évi, 1,2 millió EUR költségvetésű regionális projekt is, amelyet az EIDHR finanszírozott, és amelynek célja, hogy Nepálban, Bangladesben, Indiában, Kambodzsában, Indonéziában, Malajziában, a Fülöp-szigeteken és Thaiföldön támogassa és megerősítse az őslakos népek emberijogvédőinek hálózatát.

Az EIDHR 2011 óta egy olyan, 1,2 millió EUR költségvetésű projektet is finanszíroz, amelynek célja, hogy megerősítse az őslakos népek emberijogvédőinek hálózatát. E hálózat feladata, hogy nyomon kövesse és dokumentálja az ázsiai őslakos népek emberi jogai megsértésének eseteit, helyi és nemzetközi szinten is felhívja a figyelmet az őslakos népek jogaira, valamint hogy megvédje azon személyeket és csoportokat, akik és amelyek az ázsiai őslakos népek jogainak előmozdításán és védelmén fáradoznak. A szóban forgó projekt végrehajtására Nepálban, Bangladesben, Indiában, Kambodzsában, Indonéziában, Malajziában, a Fülöp-szigeteken és Thaiföldön kerül sor, a célja pedig az, hogy tegyen azért, hogy az ázsiai régióban (ahol a világ becsült 350 millió fős őslakos népességéből megközelítőleg 200 millió ember él) elismerjék az őslakosok jogait, és megfelelő politikák kidolgozásával biztosítsák az őslakos népek emberi jogainak védelmét.

Ezekben az országokban az őslakosok többsége a szegénységi küszöb alatt él, a hátrányos megkülönböztetés valamennyi formájával szembesül, korlátozott mértékben fér hozzá a politikai döntéshozatali folyamatokhoz és az igazságszolgáltatási rendszerekhez, és nemcsak egyéni, hanem kollektív jogai is sérülnek. A törvények nem ismerik el az őslakos népek földtulajdonhoz való jogát, ami az ültetvények telepítése, a nagyléptékű bányászat, a gátak építése, az infrastruktúra fejlesztése és a védett területek kialakítása miatt gyakran földfoglalásokhoz és a lakóhely elhagyásának kikényszerítéséhez vezetett. Ehhez még hozzájön az is, hogy az őslakosokat sújtó emberi jogi jogsértések eseteit sok esetben nem dokumentálják és nem jelentik, lévén hogy az őslakos közösségek nem igazán vannak tisztában az őket megillető jogokkal, a figyelemfelkeltő tevékenységek pedig továbbra is igen ritkák, kiváltképp a konfliktusövezetekben. Mindez nélkülözhetetlenné teszi az őslakos népek jogait védelmezők munkáját.

4 AZ UNIÓ FELLÉPÉSEI NEMZETKÖZI FÓRUMOKON

4.1 Az ENSZ Közgyűlésének 66. ülészsaka

Az ENSZ-közgyűlés 66. ülészsakán a Harmadik Bizottság (szociális, humanitárius és kulturális ügyek) hivatalosan 2011. október 3-án kezdte meg a munkát, és 2011. november 22-ig ülésezett.

Az ülészsak végéig a Harmadik Bizottság 66 határozatot fogadott el, ebből 16-ot szavazással, ami azt bizonyítja, hogy bizonyos kérdésekben megoszlottak a vélemények. Az Unió valamennyi fő célkitűzését elérte az ülészsakon. Az EU az uniós erőfeszítéseket tájékoztatási kampánnyal is támogatta New Yorkban és harmadik országok fővárosaiban. A kampány az országspecifikus határozatokat, valamint a vallás- és lelkiismereti szabadság kérdéséről szóló határozatokat népszerűsítette. A tájékoztatási kampányra a hasonlóan gondolkodó országokkal szoros együttműködésben került sor. A Harmadik Bizottság négy uniós kezdeményezést is elfogadott. A burmai (mianmari) emberi jogi helyzetről folytatott megbeszélésekre az országban történt közelmúltbeli pozitív fejlemények összefüggésében került sor. Ez abban is megnyilvánult, hogy maga az érintett ország is megfelelően részt vett a tárgyalási folyamatban. A burmai (mianmari) emberi jogi helyzetről szóló határozatot minden eddiginél több támogató szavazattal fogadták el.

A KNDK-beli emberi jogi helyzetről szóló (Japánnal közösen előterjesztett) országspecifikus határozatot ugyancsak minden eddiginél nagyobb támogatottsággal fogadták el. A KNDK a tárgyalások folyamán nem változtatott eddigi hozzáállásán: továbbra is elutasította az együttműködést e kérdésben.

Ami a tematikus kérdéseket illeti, a gyermek jogairól szóló, az Unió által a Latin-amerikai és Karibi Országok Csoportjával (GRULAC) közösen kezdeményezett határozatot az ENSZ-közügyülés előző ülésszakaihoz hasonlóan most is konszenzussal fogadták el, de csak azután, hogy sikerült elvetni Pakisztán, illetve Szíria két ellenséges módosítási indítványát. A 2011. évi határozat a fogyatékossggal élő gyermekek jogaira összpontosított. A valláson vagy meggyőződésen alapuló intolerancia és megkülönböztetés minden formájának megszüntetéséről szóló, uniós kezdeményezésű határozatot ismét konszenzussal fogadták el.

Ezen túlmenően az EU támogatta az iráni emberi jogi helyzetről szóló, kanadai kezdeményezésű határozatot, amelyet többen támogattak, mint az előző években, és amely így megnyugtató többséggel került elfogadásra.

Az ülésszak utolsó napján az ENSZ-közügyülés nagy többséggel elfogadta a szíriai helyzetről szóló, régiókon átívelő határozatot, amelyet olyan országok is támogattak, amelyek egyébként nem szoktak országspecifikus határozatokat támogatni (például Szíria kivételével valamennyi arab ország).

Az Iszlám Együttműködés Szervezete (OIC) egy, a valláson vagy meggyőződésen alapuló intolerancia, a negatív sztereotípiák, a megbélyegzés, a megkülönböztetés, az erőszak vagy az arra való uszítás elleni küzdelemről szóló 16/18. sz. EJT-határozaton alapuló szöveget terjesztett a Közgyűlés elé, amelynek eredeti megfogalmazásával többen nem értettek egyet. Végül hosszas és javarészt kétoldalú tárgyalások után olyan kompromisszumos csomag készült, amelyet immár az Unió is el tudna fogadni, ha az OIC-szöveg elfogadásakor lehetőséget kap arra, hogy részletesen ismertesse álláspontját. A közel-keleti és az észak-afrikai térségben zajló eseményekre tekintettel az USA ismételten benyújtotta a nők politikai részvételével kapcsolatos kezdeményezését, amelyet a Közgyűlés az 58. ülésszakán már megvizsgált. A kezdeményezés kiemelt kérdésként foglalkozik a nők politikai szerepvállalásával a politikai átmenet folyamataiban.

Az EU két kérdés kivételével minden kérdésben egységesen szavazott. Az uniós tagállamok három év után most először tudtak egységesen fellépni a durvani nyilatkozatot és cselekvési programot követő intézkedésekről szóló határozattervezet kérdésében, amelynek elfogadásakor valamennyi EU-tagállam tartózkodott. Mindazonáltal az Unió a 66. ülészen nem szavazott egységesen a rasszizmus jelenkori formáiról szóló határozattervezetről (a „nem” szavazatok mellett több tagállam tartózkodott). Egységesen lépett fel viszont a szavazatok indokolásakor: egyértelművé tette az EU aggályait a határozat szelektív jellegével és a mögöttes szándékokkal kapcsolatban. Ezen túlmenően az Unió a fejlődéshez való jogról szóló, az el nem kötelezettek mozgalma által benyújtott határozatról sem szavazott egységesen.

Az uniós tagállamok 12 határozatot nemzeti minőségükben terjesztettek elő. A Közgyűlés ezek mindegyikét konszenzussal fogadta el.

4.2 Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa (EJT)

Az ENSZ Közgyűlése 2011. június 17-én szavazás útján elfogadta az Emberi Jogi Tanács felülvizsgálati folyamatának az eredményét (154 „igen” és 4 „nem” szavazattal; 34 ország nem vett részt a szavazásban), ezzel le is zárult az Emberi Jogi Tanács felülvizsgálatának folyamata. Ez a majd két évig tartó és intenzív genfi és New York-i tárgyalásokkal zajló felülvizsgálati folyamat az EU véleménye szerint csak szerény eredményeket hozott, ugyanakkor megőrzött bizonyos olyan jellemzőket, amelyek prioritást jelentenek az EU számára. Ilyen például a főbiztos, a főbiztos hivatalának és a különleges eljárásoknak a függetlensége, valamint az EJT képessége arra, hogy országspecifikus helyzetekkel foglalkozzon, de az egyetemes időszakos felülvizsgálat szabályaival kapcsolatosan elért eredmények is itt említendők.

E felülvizsgálati folyamat mellett a különböző harmadik országokban 2011-ben történt emberi jogi fejlemények üteme is hozzájárult ahhoz, hogy megerősödjön az EJT reagálási képessége és a fontos helyzetekben való fellépéshez szükséges kapacitása.

Az Emberi Jogi Tanácsban a 2011. év egy, a líbiai emberi jogi helyzettel foglalkozó rendkívüli üléssel kezdődött, amelyre 2011. február 25-én került sor. Az ülésen – amellet, hogy komoly aggályok fogalmazódtak meg az országban tapasztalható emberi jogi helyzettel kapcsolatban – az Emberi Jogi Tanács javaslatot tett Líbia EJT-tagságának felfüggesztésére, amit aztán a Közgyűlés március 1-jén – addig példa nélkül álló esetként – el is fogadott.

2011-ben az Emberi Jogi Tanács három rendes ülészakára került sor, ezeket márciusban, júniusban és szeptemberben tartották. Az egyetemes időszakos felülvizsgálattal foglalkozó munkacsoport (2011. október 3. és 14. között tartott) 12. ülészakával az Emberi Jogi Tanács lezárta az egyetemes időszakos felülvizsgálat első ciklusát. Ez alkalomból az Unió hangsúlyozta ezen eszköz jelentőségét, és ösztönözte az ajánlások átfogó és gyors végrehajtását, szükség esetén nemzetközi segítséget igénybe véve ehhez.

Az Emberi Jogi Tanács 16. ülészaka 2011. február 28. és március 25. között zajlott, és ismételt tanúbizonyságot tett arról, hogy az EJT országspecifikus helyzetekben is fel tud lépni. Ezt bizonyítja az is, hogy az ülészak alatt elfogadott 40 kezdeményezéstervezet között 8 országspecifikus határozatot is elfogadtak. A magas szintű ülészak első napján Catherine Ashton főképviseelő is részt vett, jelezve, hogy az Unió nagy jelentőséget tulajdonít az Emberi Jogi Tanács munkájának.

Nagy áttörést jelentett az Iránról szóló határozat elfogadása, hiszen az az Emberi Jogi Tanács megalakulása óta az első olyan határozat, amely országszintű megbízatást hoz létre. Ezt a jelentős eredményt a régiókon átívelő központi csoport munkája és az intenzív lobbitevékenységek tették lehetővé.

Az EU határozatot kezdeményezett a burmai (mianmari) emberi jogi helyzetről, amelyben meghosszabbította a különleges előadó megbízatását, és figyelembe vette a közelmúltbeli fejleményeket, köztük a választásokat és az egyetemes időszakos felülvizsgálatot. Az Unió másik hagyományos országspecifikus határozatán, a KNDK-beli emberi jogi helyzetről szóló, Japánnal közösen előterjesztett határozaton csupán minimális változtatásokat hajtottak végre, és az az előző évhez képest nagyobb támogatottságot – több „igen” szavazatot – kapott.

Az afrikai csoport ugyancsak igen tevékenyen működött közre az ülőszak munkájában, és négy határozatot terjesztett elő afrikai országokról (a Kongói Demokratikus Köztársaságról, Elefántcsontpartról, Guineáról és Burundiról). Az EU szorosan együttműködött Tunéziával annak érdekében, hogy – az afrikai és az arab csoport támogatásával – konszenzusos határozatot terjeszthessenek elő a technikai együttműködésről és segítségnyújtásról.

Ami a tematikus kezdeményezések területét illeti, az Unió sikeres kezdeményezést terjesztett elő a vallás- és lelkiismereti szabadság témájában. Az EU ebben a Külügyek Tanácsának 2011. február 21-i ülésén elfogadott következtetésekkel összhangban hangot adott a vallási kisebbségekkel szembeni erőszak és intolerancia miatti aggodalmának. A határozat továbbá méltatta a vallás és a meggyőződés szabadságával foglalkozó különleges előadó munkáját. E különleges előadó megbízatását 25 évvel ezelőtt alakították ki a valláson vagy meggyőződésen alapuló intolerancia és megkülönböztetés minden formájának megszüntetéséről szóló, 1981. évi nyilatkozatot követő intézkedésként. Ezzel párhuzamosan, az ülőszak egyik legfőbb eredményeként, konszenzussal elfogadták az Iszlám Együttműködés Szervezetének a vallási türelmetlenség elleni küzdelemről szóló határozatát, amelyet sokan a vallásbecsmérlésről szóló, hagyományosan az Iszlám Együttműködés Szervezete által előterjesztett határozat alternatívájának tekintenek. Az EU és a GRULAC közösen sikerre vitték a gyermek jogairól szóló hagyományos határozatot. A határozatról folytatott tárgyalások során már a kezdetektől fogva kiterjedt konzultációkat és szoros együttműködést folytattak az ENSZ-főtitkárnak a gyermekekkel szembeni erőszak kérdésével foglalkozó különleges képviselőjével és az UNICEF-fel. Végezetül, az Emberi Jogi Tanács elfogadta az emberi jogi oktatásról és képzésről szóló ENSZ-nyilatkozat tervezetét.

Az EJT 17. ülészsaka (2011. május 30–június 17.) igencsak mozgalmasra sikeredett, és 29 kezdeményezés elfogadásával zárult (ebből 8-at szavazással fogadtak el). Az ülészsakon az Unió legfőbb prioritását Belarusz jelentette, így az EU számára jelentős eredmény volt, hogy az EJT elfogadta a belorusz emberi jogi helyzetről szóló határozatot.

Az ülészsak alatt több, a közel-keleti és az észak-afrikai régióra vonatkozó kezdeményezés is született. Ezek közül külön is kiemelendő, hogy az EJT határozatot fogadott el a Szíriával foglalkozó tényfeltáró bizottság megbízatásának meghosszabbításáról. Régiókon átívelő nyilatkozatot fogadtak el Szíriáról, illetve Jemenről. Szíria kormányát felszólították, hogy teljes körűen működjön együtt az Emberi Jogi Tanáccsal, és biztosítson szabad belépést az országba a főbiztos számára, Jemen esetében pedig üdvözlötték a főbiztos tervezett látogatását, és azt is, hogy az EJT 18. ülészsakára interaktív párbeszédet hívtak össze. Az emberi jogoknak a békés tüntetések összefüggésében történő előmozdításáról és védelméről korábban többször szerettek volna rendkívüli ülést tartani. E törekvések eredményeképp az EJT most határozatot fogadott el a témában.

Az egyéb fontos országspecifikus kezdeményezések között említhetjük még az elefántcsontparti emberi jogi helyzettel foglalkozó független szakértő posztjának létrehozását a tényfeltáró bizottság által megfogalmazott ajánlások végrehajtásának segítésére, a Szomáliával foglalkozó független szakértő megbízatásának további egy évvel történő meghosszabbítását, valamint a Kirgizisztánnak biztosítandó technikai segítségnyújtásról szóló határozat elfogadását.

Ami a tematikus kérdések területét illeti, az EJT elfogadta az LMBTI személyek ellen irányuló diszkriminatív törvényekről és gyakorlatokról, valamint az egyes személyek ellen szexuális irányultságuk vagy nemi identitásuk miatt elkövetett erőszakos cselekményekről szóló, Dél-Afrika által előterjesztett, áttörést jelentő határozatot, amellyel az EJT megbízta az ENSZ emberi jogi főbiztosát, hogy készítsen tanulmányt a témában, és azt mutassa be az EJT 2012. márciusi vitafórumán. Az EJT továbbá a „Védelem, tisztelet, jogorvoslat” elnevezésű ENSZ-keret végrehajtásának részeként elfogadta az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére irányadó elveket, és nyomkövetési mechanizmust indított az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségével foglalkozó ENSZ-főtitkári különleges képviselő által végzett munka végrehajtásának figyelemmel kísérésére. Végezetül, az EJT-nek sikerült elfogadnia a gyermek jogairól szóló egyezményhez csatolandó harmadik fakultatív jegyzőkönyv tervezetét, amely egyedi panasztételi eljárást hoz létre e területen.

Az EJT 18. ülészsaka (2011. szeptember 12–29.) 37 határozat vagy elnökségi nyilatkozat – többnyire konszenzusos – elfogadásával zárult. Az EJT az ülészsak alatt 7 országspecifikus kezdeményezést fogadott el (Szudánról, Dél-Szudánról, Líbiáról, Jemenről, Burundiról, Kambodzsáról és Haitiről), mindet a 10. napirendi pont keretében (technikai segítségnyújtás és kapacitásépítés).

Az ülészsakra vonatkozó főbb uniós prioritásokkal egybevetően, az EJT a Szudánnal együttműködésben elkészített és konszenzussal elfogadott határozat révén meghosszabbította a szudáni emberi jogi helyzettel foglalkozó független szakértő megbízatását. A dél-szudáni helyzettel külön határozat foglalkozott, amely elsősorban az emberi jogok területével kapcsolatos együttműködésre és segítségnyújtásra összpontosított. Az EJT továbbá konszenzusos határozatot fogadott el Jemenről, amelyben egyfelől felkérte az országot, hogy tegyen eleget az ENSZ emberi jogi főbiztosa által készített jelentésben foglalt ajánlásoknak, másfelől pedig tudomásul vette a kormány bejelentését, miszerint ki fogja vizsgálni az emberi jogok megsértésének eseteit és az emberi jogokkal kapcsolatos visszaéléseket. Az EJT elfogadta a Kambodzsával foglalkozó független szakértő megbízatását, amely kivételesen két évre szól. Meghosszabbította a Haitivel foglalkozó független szakértő megbízatását, és határozatot fogadott el a Burundi számára biztosítandó tanácsadásról és technikai segítségnyújtásról. Ebben üdvözölte, hogy az ország a párizsi elvekkel összhangban ténylegesen létrehozott egy nemzeti emberi jogi intézményt. A tematikus kérdéseket illetően, az EJT az ülészsak alatt létrehozta az igazság, az igazságszolgáltatás, a kártérítés és a meg nem ismétlődési garanciák előmozdításával foglalkozó új különleges előadói posztot.

Az EU az év során három, a szíriai emberi jogi helyzettel foglalkozó rendkívüli ülés összehívásában is közreműködött. Az első rendkívüli ülésre április 29-én került sor. Az ülésen elfogadott határozatban az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala felkérést kapott arra, hogy sürgősen küldjön tényfeltáró missziót Szíriába a nemzetközi emberi jogi jogszabályok állítólagos megsértése eseteinek kivizsgálására és az e jogsértésekkel kapcsolatos tények és körülmények feltárására. A második rendkívüli ülést augusztus 23-án tartották, és annak során az EJT létrehozta a Szíriával foglalkozó független tényfeltáró bizottságot, amelynek feladata, hogy kivizsgálja a nemzetközi emberi jogi jogszabályok 2011 márciusa óta Szíriában történt állítólagos megsértésének valamennyi esetét, és – amennyiben lehetséges – azonosítsa a jogsértésekért felelős személyeket, ezáltal biztosítva az erőszakot elkövetők felelősségre vonását. A tényfeltáró bizottság – amelynek munkáját a szíriai hatóságok nem támogatták és nem segítették – 2011. november 28-án tette közzé jelentését, és azt a Közgyűlésnek is benyújtotta, javasolva, hogy az vegye fontolóra, hogy a jelentést valamennyi vonatkozó ENSZ-szervhez eljuttatja.

A tényfeltáró bizottság jelentésének közzétételét követően az Unió úgy határozott, hogy ő is támogatja, hogy egy harmadik rendkívüli EJT-ülést is összehívjanak Szíriával kapcsolatban. Erre december 2-án került sor. Az ülés végén elfogadott határozatban az EJT tagjainak túlnyomó többsége azt kérte, hogy az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala biztosítson jelenlétet Szíriában, illetve hogy a helyzet nyomon követésére hozzanak létre egy különleges előadói posztot. Ezen túlmenően a határozatban arra kérték a szíriai hatóságokat, hogy a tényfeltáró bizottságot engedjék be az országba, és megfelelően működjenek együtt vele.

4.3 Európa Tanács

2011-ben folytatódott az Európai Unió és az Európa Tanács közötti együttműködés elmélyülése, fokozódott a párbeszéd, többek között az emberi jogok területén is. A két szervezet közötti megerősített együttműködés és politikai párbeszéd keretét az EU és az Európa Tanács közötti, 2007-ben aláírt egyetértési megállapodás jelenti.

Az Uniónak az emberi jogok európai egyezményéhez való csatlakozása, amiről a Lisszaboni Szerződés rendelkezik, fontos lépést jelent afelé, hogy az európai polgárok emberi jogai megfelelőbb védelemben részesülhessenek. Mindazonáltal a csatlakozás előtt tüzetesen elemezni kell az ez irányú jövőbeli megállapodás legérzékenyebb vonatkozásait. Az EU – az uniós intézményi felépítés sajátos jellegének figyelembevételével – keményen dolgozott azon, hogy az Unió zökkenőmentesen csatlakozhasson az emberi jogok európai egyezményéhez. 2010 júliusa óta nyolc tárgyalási fordulóra került sor az Európai Uniónak az emberi jogok európai egyezményéhez való csatlakozásáról, és 2011 júniusában szakértői szinten már meg is állapodtak a csatlakozási megállapodás tervezetéről. A megállapodástervezet szövegét mindkét szervezet minden tagjának jóvá kell hagynia. Az EU részéről több időre van szükség a csatlakozás legérzékenyebb kérdéseinek a megvitatásához.

Az Európa Tanács magas rangú tisztviselői, így annak főtitkára és emberi jogi biztosa továbbra is rendszeresen találkozott a Bizottság elnökével, a főképviselővel és egyben a Bizottság alelnökével, valamint más biztosokkal. Az Európai Bizottság több magas rangú tisztviselője látogatott Strasbourgba annak érdekében, hogy tájékoztatást nyújtson az Európa Tanács számára különböző uniós szakpolitikákról, a keleti partnerségi kezdeményezést is ideértve.

Az Unió nagyra értékeli az Európa Tanács Velencei Bizottságának munkáját, és üdvözli a tanácsadó szerepet, amelyet a bizottság az Európa Tanács tagállamainak jogszabályai, illetve az alapvető jogokra és szabadságokra vonatkozó európai előírások és normák összeegyeztethetőségének kérdésében tölt be. Az EU a bővítési csomagjáról éves szinten konzultál az Európa Tanáccsal. A konzultáción az Európa Tanács mintegy 60 szakértője és tisztviselője vesz részt. Az Unió mindemellett az európai szomszédságpolitika keretében elért eredményekről szóló éves jelentések elkészítése során is rendszeres konzultációkat tart az Európa Tanáccsal és annak ellenőrző testületeivel. Az EU hatékonyan működött együtt az Európa Tanács emberi jogi biztosával, különösen a grúziai konfliktust követő helyzet tekintetében.

Az Unió és az Európa Tanács több közös programot hajtott végre a jogállamiság, a demokrácia és az emberi jogok területén. Az Unió és az Európa Tanács folytatta a halálbüntetés általános eltörlésére irányuló szoros együttműködését, amint azt a halálbüntetés elleni nemzetközi és európai nap alkalmából 2011. október 10-én kiadott együttes nyilatkozat is mutatja.

Az Unió a közös programok és tevékenységek finanszírozása révén továbbra is az Európa Tanács egyik fő támogatója. Az Unió 2010 óta az Európa Tanács több célzott projektjét is finanszírozta az EU és az Európa Tanács közös keleti partnerség programján keresztül, mégpedig annak érdekében, hogy megerősítse a keleti partnerség országaiban végbemenő reformfolyamatokat, és hogy közelítse azokat a keleti partnerség 1. platformjának hatálya alá tartozó kulcsfontosságú területekre (jó kormányzás és emberi jogok) vonatkozó Európa tanácsi és uniós előírásokhoz. Az Európa Tanács keleti partnerség programjának ígéretes eredményeit látva az Unió úgy határozott, hogy az Európa Tanács déli partnerség programjához is támogatást nyújt (4 millió EUR összegben és 30 hónapon át). A déli partnerség program célja, hogy – az Unió megújult európai szomszédságpolitikájának szellemében – a dél-mediterrán országokban előmozdítsa az emberi jogokkal és a demokratizálódással kapcsolatos előrehaladást.

4.4 Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ)

Az EBESZ 56 fős tagságának felét az Európai Unió teszi ki, így különleges felelőssége, hogy proaktív szerepet töltsön be a szervezeten belül. Az EU fő célja, hogy támogassa az EBESZ azon erőfeszítéseit, amelyek a biztonságnak mindhárom „EBESZ-dimenzió” keresztüli megerősítésére irányulnak. A három dimenzió a következő:

- politikai-katonai dimenzió,
- gazdasági-környezetvédelmi dimenzió, valamint
- emberi dimenzió.

Az Unió nagy jelentőséget tulajdonít a biztonság ezen átfogó koncepciójának, melynek alapját az emberi jogok képezik. Következésképpen az EU a 2010. évi astanai csúcstalálkozót követően 2011-ben jelentős erőfeszítéseket tett annak biztosítására, hogy a részt vevő államok megfelelőbben hajtsák végre az EBESZ keretében önkéntesen tett politikai kötelezettségvállalásaikat, mindenekelőtt az emberi dimenzió területén, amely az emberi jogokkal, az alapvető szabadságokkal, a demokratizálódás folyamatával (a választásokat is beleértve), a jogállamisággal, valamint a toleranciával és megkülönböztetésmentességgel kapcsolatos vállalásokat és tevékenységeket foglal magában.

Az Unió 2011-ben a hangsúlyt a véleménynyilvánítás szabadságának tiszteletben tartására helyezte, ezen belül is arra, hogy:

- először is biztosítani kell, hogy az alapvető szabadságjogokat a mai digitális korban is tiszteletben tartsák, és hogy megvalósuljon a médiapluralizmus. A média szabadsága olyan tényező, amely nagy befolyással lehet az egyéb alapvető szabadságjogok és az emberi jogok nagyobb mértékű tiszteletben tartásának az elérésére,
- másodszor pedig támogatni kell minden olyan erőfeszítést, amely arra irányul, hogy megvédje az újságírókat az ellenük irányuló és számos EBESZ-ország területén egyre nagyobb számban tapasztalható, aggodalomra okot adó támadásoktól és megfélemlítésektől.

E tekintetben felemás eredmények születtek. Az Unió egyfelől fontos támogatója volt az új média sokszínűségének témájában 2011 júliusában, Bécsben tartott kétnapos találkozóknak, valamint az újságírók biztonságának témájában 2011 júniusában, Vilniusban rendezett kétnapos konferenciának, amelyet egyébként a média is kitüntetett figyelemmel kísért. Másrészt viszont a 2011. decemberi vilniusi miniszteri konferencia az Unió komoly erőfeszítései ellenére sem tudott konszenzusra jutni az e két témával kapcsolatos miniszteri határozatok elfogadásáról, amely az EBESZ keretében e téren vállalt kötelezettségek további megszilárdulását eredményezte volna. Az EBESZ néhány keleti országának problémát okozott, hogy ezeket az uniós prioritásokat az egész EBESZ-térség prioritásként ismerje el.

Az EU továbbá támogatást nyújtott az EBESZ-en belül uniós prioritást jelentő témákkal kapcsolatos igen hasznos rendezvények megszervezéséhez és tartalmának kialakításához. E rendezvények között említhető például:

- a nők vállalkozói készségének előmozdításáról szóló szakértői konferencia (Vilnius, 2011. március 3–4.),
- az emberkereskedelem elleni szövetség éves konferenciája (Bécs, 2011. június 20–21.), valamint
- a nemzeti emberi jogi intézmények (ombudsmani intézmények, bizottságok, intézetek és egyéb mechanizmusok) fejlesztésével foglalkozó EBESZ-találkozó.

Mindemellett az Unió 2011-ben tevékenyen részt vett az EBESZ Állandó Tanácsának heti, valamint az EBESZ emberi dimenzióval foglalkozó bizottságainak havi rendszerességgel tartott ülésein. Ezek igen fontos fórumok, hiszen lehetővé teszik az EBESZ 56 részes állama által tett emberi jogi kötelezettségvállalások végrehajtásának folyamatos felülvizsgálatát, és azt is, hogy nyílt és őszinte vitát lehessen folytatni ezekről. A szóban forgó ülések alkalmával az emberi jogok és alapvető szabadságok kérdésével kapcsolatos számos konkrét problémára hívták fel a nyilvánosság figyelmét. Az Uniónak meggyőződése, hogy az EBESZ-fórum az emberi jogok területén rendelkezésre álló diplomáciai eszköztár igen hasznos elemét jelenti.

5 EGYES ORSZÁGOKKAL ÉS RÉGIÓKKAL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEK

5.1 Uniós tagjelölt és potenciálisan tagjelölt országok

5.1.1 *Törökország*

A Bizottság az elért eredményekről szóló 2011. évi jelentésében megállapította, hogy történt ugyan némi előrehaladás, mindazonáltal további jelentős erőfeszítésekre van szükség az alapvető jogok, ezen belül is mindenekelőtt a véleménynyilvánítás szabadságának területén. Az írók és újságírók ellen folyamatban lévő bírósági ügyek száma, valamint a weboldalak gyakori és aránytalan mértékű betiltása súlyos aggodalomra ad okot.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságához benyújtott új kérelmek száma ötödik éve folyamatosan emelkedik. Törökország bizonyos határozatokat évek óta nem hajt végre. Ezen túlmenően több reform végrehajtása már évek óta várat magára, illetve az emberi jogi intézményekkel kapcsolatos jogszabályokat is teljes mértékben összhangba kell hozni az ENSZ-elvekkel.

Az EU–Törökország Társulási Tanács 2011. áprilisi ülésén az Unió arra ösztönözte Törökországot, hogy javítson az alapvető jogok és szabadságok betartásán mind a jogalkotás terén, mind pedig a gyakorlatban. Pozitív lépések történtek a biztonsági erők polgári felügyelete és az igazságszolgáltatási reform stratégiájának végrehajtása terén, azonban további eredményekre van még szükség. A koppenhágai kritériumoknak való teljes körű megfelelés érdekében további erőfeszítéseket kell tenni többek között a tulajdonjogok, a szakszervezeti jogok, a kisebbségekhez tartozó személyek jogai, a nők és a gyermekek jogai, a megkülönböztetés elleni küzdelem és a nemek közötti egyenlőség, valamint a kínzás és az embertelen bánásmód elleni küzdelem területén. Az Unió sajnálattal állapította meg, hogy a kormány által 2009 augusztusában bejelentett demokratikus nyitás, amely különösen a kurd kérdés rendezésére vonatkozott, nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mivel a gyakorlatban nagyon kevés intézkedésre került sor. Az EU felszólította Törökországot, hogy módosítsa a terrorizmus elleni jogszabályait annak érdekében, hogy az alapvető jogok gyakorlására ne vonatkozzon semmilyen indokolatlan korlátozás.

A Tanács 2011. decemberi vonatkozó következtetéseinek középpontjában is hasonló kérdések álltak. Az EU megállapította, hogy Törökország több fontos kiemelt kérdéssel is foglalkozott, többek között a biztonsági erők polgári felügyeletével, az igazságszolgáltatás reformjával, a vallásszabadsággal, valamint az ENSZ kínzás elleni egyezményéhez csatolt fakultatív jegyzőkönyv (OPCAT) megerősítésével. Üdvözölte Törökországnak az alkotmányos reform irányában tett első lépéseit, hangsúlyozva, hogy kulcsfontosságú annak az európai előírásokkal összhangban történő végrehajtása. A Tanács emellett ösztönözte Törökországot, hogy valamennyi politikai párt és a civil társadalom bevonásával biztosítsa a lehető legszélesebb körű konzultációt. Ezen túlmenően felkérte Törökországot, hogy – különösen a véleménynyilvánítás szabadságának területén – javítson az alapvető jogok és szabadságok betartásán mind a jogalkotás terén, mind pedig a gyakorlatban. Az Unió üdvözölte az alapítványokról szóló törvényt módosító jogszabály elfogadását, amely hatékony végrehajtása esetén megkönnyíti a nem muzulmán közösségek elkobzott tulajdonának visszaszolgáltatását.

A politikai kritériumok teljesítésével – köztük az alapvető jogok területével – kapcsolatos előrehaladás egyike az EU és Törökország közötti kapcsolatok és a csatlakozási folyamat fellendítésére irányuló és mindezt egy ún. „előremutató menetrend” keretében ágyazó, a Tanács által 2011 decemberében jóváhagyott bizottsági javaslatban foglalt kulcselemeknek. Az előremutató menetrend célja, hogy támogassa és kiegészítse a csatlakozási folyamatot.

Az EU 2011-ben 780 millió EUR összegű előcsatlakozási pénzügyi támogatást irányzott elő Törökország számára. Törökország emellett a határokon átnyúló együttműködéshez nyújtott támogatásból és az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA) keretében folytatott regionális és horizontális programokból is részesült.

5.1.2 Nyugat-Balkán

A Nyugat-Balkánon az Unióhoz kapcsolódó reformok – így az EU emberi jogi politikáihoz történő igazodás – legerősebb mozgatórugóját az uniós tagság perspektívája jelenti. A demokratikus elveknek, a jogállamiságnak, az emberi jogoknak, a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak, az alapvető szabadságoknak és a nemzetközi jog elveinek a tiszteletben tartása, valamint a volt Jugoszláviával foglalkozó nemzetközi büntetőtörvényszékkel (ICTY) való maradéktalan együttműködés és a regionális együttműködés mind-mind a nyugat-balkáni országokkal fenntartott uniós kapcsolatok politikai keretétől szolgáló stabilizációs és társulási folyamat keretében teljesítendő feltételek közé tartoznak. A stabilizációs és társulási folyamat középpontjában a stabilizációs és társulási megállapodások állnak. A demokratikus elvek és az emberi jogok védelme valamennyi ilyen megállapodás alapvető fontosságú elemét jelentik.

A legutóbbi uniós helyzetértékelés a Bizottság elért eredményekről szóló, 2011. október 12-én közzétett éves jelentésein alapul. A jelentések szerint a jogállamiság – különösen a korrupció és a szervezett bűnözés területe –, a közigazgatási kapacitások megerősítése, valamint a véleménynyilvánítás médián belüli szabadságának kérdése jelenti a fő kihívást a régióban. A Bizottság a jelentésekben a regionális együttműködés és a nyugat-balkáni megbékélési folyamat fontosságát is hangsúlyozta.

Ami a menekültek és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek visszatérésének folyamatát illeti, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Montenegró és Szerbia külügyminiszterei november 7-én Belgrádban megállapodtak arról, hogy erőfeszítéseket tesznek az e területtel kapcsolatos összes lezáratlan kérdés megoldására, és adományozói konferenciát szerveznek, hogy az ott befolyt összegekből finanszírozhassanak egy, a menekültek lakhatásának támogatását célzó, 584 millió EUR összegű közös programot.

Az EU különböző fórumokon rendszeresen folytat megbeszéléseket a térség országaival emberi jogi kérdésekről. Az uniós támogatás az előcsatlakozási támogatási eszközön (IPA) keresztül történik, és a további európai integráció rövid és középtávú prioritásait célozza. Az EU a nyugat-balkáni átfogó uniós erőfeszítések részeként 2011-ben két EUKK-hivatalt működtetett, és három KBVP-missziót folytatott a térségben. Valamennyi művelet megbízatása hangsúlyozza az emberi jogokkal és a jogállamisággal kapcsolatos kérdések fontosságát.

Az Unió támogatja a volt Jugoszláviával foglalkozó nemzetközi büntetőtörvényszék (ICTY) megbízatását, mégpedig azzal, hogy hangsúlyozza: az ICTY-vel való teljes körű együttműködés alapvető feltétel az uniós tagsághoz. A két utolsó szökésben lévő vádlott 2011. májusi, illetve júniusi letartóztatása és átadása nagyban hozzájárult a nemzetközi igazságszolgáltatáshoz és a régióbeli megbékéléshez.

Az Európai Unió Tanácsa 2011. december 5-én ismételten hangsúlyozta, hogy valamennyi kisebbséget védeni kell, és felszólította a régió kormányait, hogy tegyék meg a továbbra is fennálló problémák orvosolásához szükséges intézkedéseket.

5.1.3 Horvátország

Horvátország 2011 júniusában lezárta a csatlakozási tárgyalásokat, miután sikeresen teljesítette az „Igazságszolgáltatás és alapvető jogok” című fejezet egyes tárgyalási kritériumait, illetve az Unióhoz való közelítési folyamat egésze során előrehaladást ért el az emberi jogok és a demokrácia terén. 2011. december 9-én aláírta a csatlakozási szerződést. A szerződés megerősítését követően Horvátország 2013. július 1-jén csatlakozik majd az Európai Unióhoz. Az Európai Bizottság addig is nyomon fogja követni, hogy az ország miként teljesíti a csatlakozási tárgyalások során tett kötelezettségvállalásokat, különösen ami az igazságszolgáltatás és az alapvető jogok területét illeti. A Bizottság az eredményekről rendszeresen beszámol az uniós tagállamoknak. Az elért eredményekről szóló 2011. októberi jelentésében megállapította, hogy Horvátország több lépést tett annak érdekében, hogy javítsa az emberi jogok védelmét és felhívja a figyelmet annak fontosságára. Mindazonáltal az emberi jogok érvényesítése folyamatos figyelmet igényel, többek között az igazságszolgáltatás hatékonysága és az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében is.

Az Unió szorosan nyomon követte az igazságszolgáltatás reformjára vonatkozó stratégia végrehajtását, csakúgy, mint az igazságszolgáltatási szervek függetlenségének, elszámoltathatóságának, pártatlanságának és professzionalizmusának megerősítését célzó intézkedések végrehajtását. A háborús bűncselekményekkel kapcsolatos büntetőeljárásokat illetően az EU rendszeresen értékelte az ügyek pártatlan kezelése tekintetében elért eredményeket. A büntetlenség kérdésével azonban még behatóan foglalkozni kell. Az Unió finanszírozást biztosított egy olyan projekthez, amely a háborús bűncselekményekkel kapcsolatos bírósági eljárásoknak a nem kormányzati szervezetek általi figyelemmel kísérésére irányul.

Az EU hangsúlyozta a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelméről szóló jogi rendelkezések folyamatos végrehajtásának fontosságát, a kisebbségek foglalkoztatásának növelése terén elérendő megfelelő eredményeket is beleértve. Az Unió továbbá arra ösztönözte Horvátországot, hogy erősítse meg a nők, a gyermekek és a fogyatékkal élő személyek jogait.

Meg kell teremteni a menekültek tartós visszatéréséhez szükséges gazdasági és szociális feltételeket. Az EU – a Horvátország által a lakhatási programja kapcsán elért jelentős eredményekre tekintettel – továbbra is vezető szerepet vállalt az adományozók koordinációjának biztosítása terén, és felkérte Horvátországot, hogy változatlanul gondoskodjon a szükséges lakhatás megteremtéséről. Az Unió emlékeztetett arra, hogy a megkülönböztetések minden esetét teljes körűen ki kell vizsgálni, és hangsúlyozta, hogy visszatartó erejű szankciókat kell alkalmazni. Az EU – az Előcsatlakozási Támogatási Eszközön és a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül – 2011-ben is finanszírozást biztosított a fenti területeken végrehajtott kapacitásépítési projektekhez, többek között a civil társadalmi szervezetek számára nyújtott támogatások formájában.

5.1.4 *Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság*

Az Unió 2011-ben is nyomon követte az emberi jogok végrehajtását az országban, és továbbra is részt vett azok előmozdításában.

Az EU a 2001. évi ohridi keretmegállapodás részes feleként figyelemmel kíséri az említett megállapodásból eredő politikák végrehajtását. A köztársasági elnökkel, a miniszterelnökkel, ennek helyetteseivel és a társadalmi szereplők képviselőivel egyetemben a bővítésért felelős biztos és több európai parlamenti képviselő is részt vett az ohridi keretmegállapodás 10. évfordulója alkalmából nemzeti szinten tartott különböző rendezvényeken.

Az Európai Bizottság úgy értékelte, hogy az ország továbbra is kellő mértékben teljesíti a politikai kritériumokat. Folytatódtak a csatlakozáshoz kapcsolódó reformok, mindazonáltal vannak még elvégzendő feladatok. A Bizottság az elért eredményekről szóló 2011. évi jelentésében megállapította, hogy az emberi jogokra és a kisebbségek védelmére vonatkozó jogi és intézményi keret nagyjából már kiépült, valamint párbeszédet szorgalmazott a véleménynyilvánítás médián belüli szabadságának hiányáról, amely súlyos aggodalomra ad okot.

Júliusban az uniós küldöttség is részt vett egy roma kérdésekkel foglalkozó szakmai találkozó megszervezésében, ahol több dokumentum is született a témában. A találkozót követő intézkedésként a tágabb értelemben vett jogállamiságra és az alapvető jogokkal kapcsolatos kérdésekre kiterjedő célokat határoztak meg a kormány számára.

Az uniós misszióvezetők találkozásánál kiemelt kérdésként foglalkoztak az alapvető jogokkal, ahol amellet, hogy újólág megerősítették az emberi jogvédőkre vonatkozó stratégiákat és iránymutatásokat, az LMBT személyek jogairól is külön megbeszélést folytattak. Az uniós küldöttség segítséget nyújtott továbbá egy olyan projekthez is, amelynek célja, hogy formabontó kulturális előadásokon keresztül hívja fel a polgárok figyelmét a kisebbségekhez tartozó személyek jogaira.

Az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz keretében biztosított uniós pénzügyi támogatás 2011-ben 29 millió EUR-t tett ki, amelyből 8,8 millió EUR-t az emberi jogok védelmére és előmozdítására irányoztak elő. Ezen túlmenően a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze számára rendelkezésre álló forrásokból 2011-ben 600 000 EUR-t különítettek el az ohridi keretmegállapodás szerinti projektekre, melyek között a megkülönböztetésmentességet, a társadalmi befogadást és a szociális jogokat, többek között a kisebbségek és ezen belül is a romák védelmét, illetve a nők, a gyermekek és a fogyatékkal élő személyek jogainak kifejezett érvényesítését előmozdító projekteket találunk.

Az ország fenntartotta az Amerikai Egyesült Államokkal való kétoldalú kiadatási mentességről szóló egyezményt, amely nem felel meg a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumának részes államai és az Amerikai Egyesült Államok közötti megállapodásokra vonatkozó uniós iránymutatásoknak.

5.1.5 Montenegro

Montenegro némi előrehaladást ért el az emberi jogok előmozdítása és érvényesítése terén. Mindazonáltal az e területre vonatkozó vívmányoknak való megfelelés érdekében további erőfeszítésekre van szükség, különösen ami a vívmányok végrehajtását és érvényesítését illeti.

Az alapvető jogokat illetően az mondható el, hogy bár történt némi előrelépés a jogi és intézményi keret megerősítése terén, a meglévő jogi garanciákat maradéktalanul érvényesíteni kell, a közigazgatási kapacitásokat pedig meg kell erősíteni. Az európai normákkal és az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával összhangban meg kell erősíteni a bűnüldöző hatóságok által a médiaszabadság védelmének biztosításában betöltött szerepet.

Az állami intézmények és civil társadalmi szervezetek között folyó párbeszéd minősége és fenntarthatósága javult, ugyanakkor folytatni kell e párbeszéd megerősítését. A roma, az askáli és az egyiptomi közösség befogadása terén továbbra is csak szerény eredmények figyelhetők meg. 2011 júliusában az EU és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának támogatásával Montenegróban stratégiát fogadtak el a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyekkel kapcsolatos kérdések tartós rendezésére.

Az új választási törvény 2010. szeptemberi elfogadásával jelentősen javult a választásokra vonatkozó jogalkotási és intézményi keret; az ország tehát figyelembe vette az EBESZ-hez tartozó Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (EBESZ/ODIHR) és a Velencei Bizottság választásokkal kapcsolatos főbb ajánlásait. További tartós erőfeszítésekre van szükség ugyanakkor a parlament jogalkotói és ellenőrzői szerepének a megszilárdítása érdekében. A kisebbségek megfelelő képviselete garantálva van.

Az emberi jogok a helyzet bizottsági véleménynyilvánítás utáni alakulását figyelemmel kíséző mechanizmus részét képezik. A stabilizációs és társulási tanács 2011. június 20-i második ülésén az EU megállapította, hogy az emberi jogokra vonatkozó intézményi és jogalkotási keret nagyjából elkészült, ugyanakkor a meglévő jogszabályok végrehajtása nem minden esetben megfelelő. Az EU hangsúlyozta, hogy a bűnüldöző szerveknek és a köztisztviselőknek pontosabb ismeretekkel kell rendelkezniük az emberi jogok megsértésének minden vonatkozásával kapcsolatban. Az Unió felszólította Podgoricát, hogy vizsgálja ki az újságírókkal szemben alkalmazott erőszakkal és megfélemlítésekkel kapcsolatos múltbeli eseteket, és fokozza a kínzás és a rossz bánásmód elleni küzdelem területén tett erőfeszítéseit.

Az EU üdvözölte, hogy az ország csatlakozott az Uniónak a Nemzetközi Büntetőbírósággal kapcsolatos általános álláspontjához, ugyanakkor azt is megjegyezte, hogy Montenegró fenntartotta az Amerikai Egyesült Államokkal való kétoldalú kiadatási mentességről szóló egyezményt, amely nem felel meg az idevágó uniós iránymutatásoknak.

A jogállamiság megszilárdítása, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, a médiaszabadság megerősítése, valamint a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek jogállásának, illetve jogaik tiszteletben tartásának a biztosítása kulcsfontosságú feltételei a csatlakozási tárgyalások megkezdésének.

5.1.6 Albánia

A demokratikus elvek és az emberi jogok tiszteletben tartása az EU és Albánia között létrejött és 2009 áprilisában hatályba lépett stabilizációs és társulási megállapodás fontos elemét jelenti.

A 2009. júniusi általános választások óta tartó politikai patthelyzet a 2011-es évre is rányomta bélyegét. A 2011. január 21-i erőszakos események, amelyekben négy tüntető életét veszítette, tovább fokozták a bizalmatlanság légkörét. A 2011. május 8-i helyhatósági választásokon történtek – nevezetesen a rossz urnába leadott szavazatok figyelembevétele és a vitatott tiranai eredmények – tovább mélyítették a kormányzó többség és az ellenzék között tátongó szakadékokat. Jóllehet mindezen események az év nagy részében elvonták a figyelmet az elengedhetetlen uniós politikai reformok felől, az ellenzék szeptemberi parlamenti visszatérése és a kulcsfontosságú reformok egy részével kapcsolatos novemberi pártközi megállapodás fontos előrelépést jelentett.

A fentiek alapján elmondható, hogy a kormány erőfeszítéseket tett az uniós integrációs menetrendben való előrehaladásra, mindenekelőtt annak a cselekvési tervnek az elfogadásával, amely az Európai Bizottság 2010. évi véleményében foglalt 12 kiemelt feladat teljesítését célozza. Ezek közé tartozik az emberi jogok, különösen a nők, a gyermekek és a roma kisebbség jogai védelmének a megerősítése; a megkülönböztetés elleni küzdelem; valamint a rendőrörsökön fogva tartottakkal, az előzetes letartóztatásban lévőkkel és a bebörtönzött személyekkel szembeni bánásmód javítását célzó további intézkedések elfogadása.

2011 márciusában, miután 45 roma családot kiutasítottak Tiranából, az uniós küldöttség, az amerikai nagykövetség és az EBESZ-képviselőt közös nyilatkozatot adott ki, amelyben felszólították az országot a nemzetközi kötelezettségek betartására, és arra sürgették a hatóságokat, hogy vizsgálják ki az ügyet, és gondoskodjanak a szükséges szociális támogatás biztosításáról.

A kiutasítások kapcsán és a nemzeti romaintegrációs stratégiák 2020-ig szóló új uniós keretrendszerével összefüggésben az uniós küldöttség júniusban rendkívüli misszióvezetői ülést rendezett, hogy az uniós tagállamokkal, a Munkaügyi és Szociális Minisztérium romákkal foglalkozó technikai titkárságával, valamint nemzetközi és civil társadalmi szervezetekkel együtt megvitathassák a roma közösséget érintő főbb problémákat.

Decemberben az uniós küldöttség szemináriumot tartott, amely arra irányult, hogy feltérképezze, milyen lehetséges megoldások kínálóznak a roma és egyiptomi közösségek befogadásának javítására. Az albán hatóságoknak 2012-ben jelentést kell benyújtaniuk az Európai Bizottsághoz a szemináriumon megfogalmazott következtetések végrehajtásáról. Ugyancsak decemberben az uniós küldöttség – a demokrácia és az emberi jogok európai eszközének keretében – 10 új támogatási szerződést írt alá 1,2 millió EUR összértékben. A helyi nem kormányzati szervezetek által végrehajtott projektek középpontjában a következők állnak: az igazságszolgáltatás kiszolgáltatott és marginalizált csoportok általi igénybevételének a javítása; a hátrányos megkülönböztetést elszenvedő csoportok jogainak előmozdítása; valamint a nemek közötti egyenlőségnek és a nők társadalmi szerepvállalásának az elősegítése.

Albánia fenntartotta az Amerikai Egyesült Államokkal való kétoldalú kiadatási mentességről szóló egyezményt, amely nem felel meg a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumának részes államai és az Amerikai Egyesült Államok közötti megállapodásokra vonatkozó uniós iránymutatásoknak.

Az albán parlament 2011 decemberében jóváhagyta a „nép ügyvédjének” kinevezését, ami 2010 februárja óta folyamatban volt.

5.1.7 *Bosznia-Hercegovina*

A Tanács 2011 márciusában átfogó uniós megközelítésről állapodott meg a Bosznia-Hercegovinára vonatkozó megerősített stratégia és a bosznia-hercegovinai megerősített egységes uniós helyszíni jelenlét (EUKK / uniós küldöttség) vonatkozásában.

A stabilizációs és társulási folyamat meglévő keretei között a bosznia-hercegovinai hatóságok 2011 júniusában strukturált párbeszédet kezdtek az Unióval az igazságszolgáltatás területéről, hogy független, hatékony és pártatlan igazságügyi rendszer jöhesse létre az egész országban, valamint hogy megszilárdíthassák a jogállamiság terén elért eredményeket, és előmozdíthassák az ország további uniós integrációját.

Bosznia-Hercegovina politikai vezetői 2011 decemberében megállapodásra jutottak a Miniszterek Tanácsának (a 2010. októberi általános választások utáni) megalakításáról, a 2011. évi állami költségvetés elfogadásáról, valamint a népszámlálási törvénnyel és az állami támogatásokról szóló törvénnyel kapcsolatos előrehaladás szükségességéről, mint ahogy arról is, hogy a továbbiakban is erőfeszítéseket kell tenni a Sejdic/Finci EJEB-határozat végrehajtására. Következésképpen az ország továbbra is törekszik arra, hogy előrelépést tegyen a stabilizációs és társulási megállapodás és az ideiglenes megállapodás szerinti azon kötelezettségeinek a teljesítése terén, hogy az alkotmányt összhangba hozza az Emberi Jogok Európai Bíróságának határozatával.

A médiára nehezedő politikai nyomás és médiapaletta továbbra is fennálló, etnikai alapú megosztottsága változatlanul aláássa egy toleráns társadalom létrejöttét. A hátrányos megkülönböztetés továbbra is széles körben elterjedt, és a társadalmi és politikai élet minden területét érinti. Ez továbbra is leginkább a roma és a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportokat sújtja. A roma kisebbség társadalmi befogadásának javítására csak csekély erőfeszítések történtek. A nők jogainak érvényesítése nem megfelelő. Nem történt előrehaladás vagy csak kismértékű előrehaladás történt azon nők helyzetének javítása terén, akik a háború alatt szexuális erőszak áldozataivá váltak. Kevés erőfeszítést tettek az iskolai diszkrimináció és szegregáció megszüntetésére és az oktatáshoz való hozzáférés javítására.

A két bosznia-hercegovinai KBVP-misszió – azaz az Európai Unió Rendőri Missziója (EUPM) és az ALTHEA-művelet (2007 óta EU vezette haderő) – támogatást nyújtott a jogállamisághoz és a stabil és biztonságos környezet létrejöttéhez.

Bosznia-Hercegovina fenntartotta az Amerikai Egyesült Államokkal való kétoldalú kiadatási mentességről szóló egyezményt, amely nem felel meg a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumának részes államai és az Amerikai Egyesült Államok közötti megállapodásokra vonatkozó uniós iránymutatásoknak.

Az EU az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA) I. alkotóelemének keretében 2011-ben 102,68 millió EUR összegű támogatást irányzott elő. Az IPA – több más tevékenység mellett – támogatást nyújt oktatási tevékenységekhez és a menekültek visszatérését célzó szarajevói folyamat bosznia-hercegovinai végrehajtásához.

5.1.8 Szerbia

A Tanács december 5-én üdvözölte a Szerbia uniós csatlakozás iránti kérelméről szóló, október 12-i bizottsági véleményt. Azt is elismerte, hogy Szerbiának a volt Jugoszláviával foglalkozó nemzetközi büntetőtörvényszékkel (ICTY) való együttműködése immár teljes mértékben kielégítő, és megjegyezte, hogy az ICTY-vel való teljes körű együttműködés fenntartása továbbra is alapvető fontosságú. Az ország számottevő eredményeket ért el az Európai Tanács koppenhágai ülésén meghatározott politikai kritériumoknak, valamint a stabilizációs és társulási folyamat követelményeinek a teljesítése terén, az emberi jogok területét és a kisebbségek védelmét is beleértve.

Az Unió a stabilizációs és társulási folyamat keretében továbbra is nyomon követte a szerbiai emberi jogi helyzetet, köztük a szociálisan veszélyeztetett csoportok és a kisebbségek helyzetét. Ezen túlmenően a belgrádi uniós küldöttség – mindenekelőtt a véleményének kialakításával összefüggésben – különböző eszközök, úgymint helyszíni missziók és az érdekelt felekkel, mint például a civil társadalmi szervezetekkel és nemzetközi szervezetekkel folytatott rendszeres párbeszéd révén szorosan nyomon követte az emberi jogok, így a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak szerbiai helyzetét.

2011-ben az EU Szerbia részére összesen 201 millió EUR összegű nemzeti IPA-támogatást irányzott elő. A pénzügyi segítségnyújtás egyebek mellett a jogállamiság, az emberi jogok és az oktatás megerősítésére irányult. A nemzeti és regionális IPA-programok, a civil társadalmi eszköz, valamint a tematikus finanszírozási eszközök, mint például az emberi jogokért és a demokráciáért indított európai kezdeményezés több civil társadalmi kezdeményezéshez nyújtanak támogatást.

A belgrádi uniós küldöttség továbbra is nyomon követte az emberi jogokkal és a kisebbségekhez tartozó személyek jogaival kapcsolatos helyzetet, külön figyelmet fordítva a roma kisebbség helyzetére, amely egyike a diszkrimináció által leginkább sújtott és leginkább marginalizálódott társadalmi csoportoknak. Létrejött az alapvető jogok védelmét szolgáló jogi és intézményi keret. A hangsúly most az emberi jogok területével kapcsolatos jogszabályok végrehajtásán van, amit meg kell erősíteni. A civil társadalommal való együttműködésért felelős kormányhivatal létrehozásával javult a hatóságok és a civil társadalom közötti együttműködés. Szerbia az igazságszolgáltatás területére vonatkozó reform hiányosságaival is foglalkozik, mégpedig az igazságszolgáltatási alkalmazottak újbóli kinevezésére vonatkozó eljárás folyamatban lévő felülvizsgálatán keresztül. A Szerbiával fennálló kapcsolatokban állandó kérdést jelent a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem. Az országnak hiteles eredményeket kell felmutatnia e téren, az Uniónak pedig ösztönöznie kell a további erőfeszítéseket.

5.1.9 Koszovó¹¹

2011-ben az Európai Bizottság koszovói összekötő irodája (mai nevén: EU-iroda), az EU különleges képviselője és az Európai Unió koszovói jogállamiság-missziója (EULEX) mind hozzájárultak a nemzetközi emberi jogi előírások koszovói végrehajtásához és betartásának biztosításához.

¹¹ Ez a megnevezés nem érinti a jogállással kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244 (1999) ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

Az Európai Bizottság az Előcsatlakozási Támogatási Eszközön és a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül az emberi jogok területéhez kapcsolódó támogatást nyújtott az illetékes intézmények és a helyi civil társadalom számára. A demokrácia és az emberi jogok európai eszközének keretében biztosított támogatás 2011-ben 900 000 EUR-t tett ki. Ebből többek között finanszírozást nyújtottak egy, az oknyomozó újságírást népszerűsítő, igen nézett televíziós vitaműsorhoz, valamint támogatást biztosítottak egy, az emberkereskedelem megelőzésével foglalkozó szervezet számára, illetve az emberi jogok területével kapcsolatos különböző támogatási projektekhez. Az IPA-projektek keretében olyan tevékenységeket támogattak, mint például az ólomszennyezett területeken élő roma családok biztonságos helyre költöztetése Koszovóban, az uniós tagállamok által hazatelepített roma családok visszafogadása és társadalmi újrabeilleszkedésének segítése, valamint a 90-es években vagy a 2004-es zavargások idején Szerbiába érkezett belső menekültek visszafogadása. Az Unió a technikai segítségnyújtás és információcsere (TAIEX) eszközén keresztül technikai segítségnyújtást is biztosított a véleménynyilvánítás szabadságának javításához, mégpedig az állami műsorszolgáltatóra és az új szerb nyelvű csatornára vonatkozó jogi keret módosítása révén.

Az EU különleges képviselője közreműködött az emberi jogok előmozdításában, mégpedig azáltal, hogy egyfelől figyelemmel kísérte az emberi jogok és a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak sajátos vonatkozásait és beszámolt azokról, másfelől pedig politikai támogatást biztosított a koszovói intézményeknek. Az emberi jogi előírások végrehajtását célzó politikai támogatás és nyomásgyakorlás a stabilizációs és társulási folyamat keretében folytatott párbeszédben is tükröződött. E párbeszéd részeként a Bővítési Főigazgatóság elnökletével a szabadsággal, biztonsággal és jogérvényesüléssel foglalkozó ülést rendeztek, amelynek során több ajánlás is megfogalmazódott a koszovói hatóságok irányában. Ezek az ajánlások mindenekelőtt az emberi jogokkal foglalkozó intézmények korszerűsítésére, az ombudsman részére biztosított politikai támogatás megerősítésére, valamint a tulajdonjogokkal kapcsolatos számos kérdés összehangolt módon történő rendezésére irányultak, és azokat a koszovói hatóságok figyelembe is vették. Az Európai Bizottság koszovói összekötő irodája rendszeresen konzultált helyi civil társadalmi szervezetekkel. E konzultációk egy része emberi jogi kérdésekhez kapcsolódott. Az itt összegyűjtött információk hasznosnak bizonyultak az elért eredményekről szóló éves jelentés elkészítéséhez, a stabilizációs és társulási folyamat keretében folytatott párbeszéd előkészítéséhez, és ahhoz is, hogy a Bővítési Főigazgatóság nyugat-balkáni térségért felelős igazgatójának vezetésével magas szintű és inkluzív találkozó kerülhessen megrendezésre a romaintegrációs kérdések témájában.

E találkozót követően, melyre 2011 májusában Pristinában került sor, az uniós szereplők sikerrel jártak azoknak az akadályoknak a felszámolásában, amelyek miatt 60, a roma, az askáli és az egyiptomi közösségekből származó gyermek évekig nem vehetett részt iskolai oktatásban. Ez az eredmény valódi mérföldkövet jelentett a találkozón jóváhagyott 40 fellépés végrehajtásában. Az Unió az említett fellépések további végrehajtását is figyelemmel kíséri.

A nők jogait illetően 2011-ben történt némi előrehaladás: elfogadásra került a családon belüli erőszak elleni védelemről szóló törvény, illetve amellet, hogy nőt választottak Koszovó elnökévé, az új kormányban is fontos tisztségeket bíztak nőkre.

Az EULEX folytatta megbízatásának teljesítését. A misszió fő célja, hogy segítse és támogassa a jogállamiság intézményeit, az igazságügyi hatóságokat és a bűnüldöző szerveket a hatékonyság, a fenntarthatóság és az elszámoltathatóság felé vezető útukon. Az EULEX különleges vizsgálótestülete (SITF) vizsgálatokat folytat a háborús bűncselekmények és szervezett bűnözés azon állítólagos eseteinek a kivizsgálása céljából, amelyek a Dick Marty által az Európa Tanács részére készített 2011. évi jelentés szerint Koszovóban és annak határain kívül történtek. A SITF által folytatott vizsgálat összetett és hosszadalmas folyamat lesz, és arra a nemzetközi emberi jogi előírásokkal összhangban kerül sor.

Az emberi jogokkal kapcsolatos koszovói alkotmányos és jogi rendelkezések nagyrészt összhangban állnak az idevágó uniós előírásokkal, ugyanakkor a végrehajtásukhoz szükséges politikai akarat és eszköztár hiányzik. A koszovói polgárok továbbra is hiányos ismeretekkel rendelkeznek az őket megillető alapvető jogokról és a kisebbségekhez tartozó személyek jogairól. A Bizottság az elért eredményekről szóló 2011. évi jelentésében megjegyezte, hogy az emberi jogok előmozdítása és érvényesítése továbbra is komoly kihívást jelent. A jelentés megállapításait egyébként napi szinten használták a nemzetközi emberi jogi előírások betartásának támogatásához.

5.2 Az európai szomszédságpolitika országai

5.2.1 Keleti partnerség

Az Unió 2011 folyamán fokozta a keleti partnerség országaival (Azerbajdzsán, Belarusz, Grúzia, Moldovai Köztársaság, Örményország és Ukrajna) az emberi jogok területén két- és többoldalú szinten folytatott párbeszédet és együttműködést. A Varsóban 2011 szeptemberében megrendezett csúcstalálkozón a felek hangsúlyozták, hogy a keleti partnerség a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása, továbbá a jogállamiság közös értékei és elvei köré szerveződik.

A keleti partnerség többoldalú dimenziója segítséget nyújt a partnerek számára abban, hogy közelíteni tudjanak az uniós előírásokhoz, és az érdekelt felek széles körével (civil társadalom, parlamentek, valamint regionális és helyi hatóságok) való kapcsolatfelvételhez is eszközül szolgál, így biztosítva, hogy a demokrácia és az emberi jogi kérdések továbbra is előkelő helyen szerepeljenek a keleti partnerség napirendjén.

2011 májusában indult útjára a keleti partnerség programja, amely az emberi jogok és a demokratikus értékek előmozdításához nyújtott támogatás megerősítésére irányul. Az Unió által finanszírozott és az Európa Tanács által végrehajtott program célja, hogy segítse a partnereket egyrészt abban, hogy közeledni tudjanak az igazságügyi reform és a választások területéhez kapcsolódó uniós és Európa tanácsi előírásokhoz, másrészt pedig a számítástechnikai bűnözés és a korrupció elleni küzdelemben.

5.2.2 Dél-kaukázusi térség

A dél-kaukázusi térség országai 2011-ben további reform-erőfeszítéseket tettek az emberi jogok tiszteletben tartásának megerősítése és a demokratikus kormányzás előmozdítása érdekében. Mindazonáltal az e területeken történt előrehaladás üteme egyenlőtlen volt, hiszen a grúziai, az örményországi és az azerbajdzsáni helyzetet továbbra is a médiapluralizmus hiánya, a gyenge lábakon álló jogállamiság, a békés tüntetések erőszakos leverése és a politikai megosztottság jellemezte. Az Unió ezért mindhárom ország esetében szorosan figyelemmel kísérte az emberi jogi helyzetet, és az emberi jogok kérdését minden lehetséges kétoldalú találkozón, így az emberi jogokkal foglalkozó albizottságok ülésein és az emberi jogokkal kapcsolatos párbeszédetek alkalmával is felvetette. Ez annál is inkább fontos volt, hiszen a felülvizsgált európai szomszédságpolitika szellemében az Unió a szomszédos országokkal fennálló kapcsolatainak alakításakor azt is figyelembe veszi majd, hogy azok nemzeti gyakorlataikban és szakpolitikáik végrehajtásakor mennyire tartják tiszteletben ezeket az értékeket.

5.2.3 Örményország

Az Unió változatlanul szorgalmazta, hogy az örmény hatóságok tegyenek további lépéseket annak érdekében, hogy az elnökválasztást követő, 2008. március 1–2-i eseményeket végleg le lehessen zárni. Májusban a nemzetgyűlés jóváhagyta az elnöki amnesztia intézményét, amelynek eredményeként az elnökválasztást követő, 2008. márciusi események kapcsán őrizetbe vett és fogva tartott ellenzéki szimpatizánsokat is szabadon engedték. Mindazonáltal az örmény hatóságoknak még teljes körűen ki kell vizsgálniuk a 2008. márciusi összecsapások során történt haláleseteket és azokat az állításokat is, miszerint a rendőri őrizetben bántalmazták a fogva tartott személyeket, valamint hogy megsértették a tisztességes eljáráshoz való jogot.

Az EU szorgalmazta, hogy az örmény hatóságok javítsanak a véleménynyilvánítás és a média szabadságának helyzetén, ezen belül is mindenekelőtt a televíziós műsorszolgáltatás, valamint a rágalmazási és becsületsértési perek tekintetében. A televízió- és rádiótörvényt módosító új törvény 2011. januári hatálybalépését követően a fővárosban műsorokat sugárzó tv-csatornák száma 22-ről 18-ra csökkent. A nyomtatott és az online média ugyan sokszínűbb maradt, de ezek kevesebb emberhez jutnak el. A műsorszolgáltatókról szóló, több ízben módosított törvény a médiapluralizmus tekintetében továbbra is aggodalomra adott okot. Jóllehet a törvény megszüntette a rágalmazás és a sértő megjegyzések bűncselekményként történő kategorizálását, magas pénzbírságokat állapított meg a rágalmazás és becsületsértés esetére. Az említett pénzbírságok polgári peres eljárást követően szabhatók ki a médiacsatornákra. Az EBESZ médiaszabadsággal foglalkozó képviselője november 10-én felszólította a hatóságokat, hogy folytassák a jogszabályok reformját, hogy azok megfelelő védelmet jelentsenek a média számára a polgári becsületsértési ügyekben.

Az EU felszólította az örmény hatóságokat, hogy javítsanak a vallás- és lelkiismereti szabadság helyzetén. Jóllehet a vallásszabadságot általánosságban tiszteletben tartják, a vallási kisebbségek tagjait olykor társadalmi megkülönböztetés sújtja. Az alternatív polgári szolgálat kérdése 2011-ben is problémát jelentett. Örményországnak ki kell alakítania egy valódi alternatívát jelentő polgári szolgálatot, amint azt a Velencei Bizottság is javasolta.

Az EU és Örményország közötti emberi jogi párbeszéd harmadik fordulójára 2011 decemberében került sor Brüsszelben. A nyílt és őszinte párbeszéd során az örmény fél tanúbizonyságot tett arról, hogy készen áll az együttműködésre.

Az EU folytatta az Emberi Jogvédő Hivatal megerősítéséhez nyújtott támogatását. Az intézmény változatlanul fontos szerepet tölt be az emberi jogok és az alapvető szabadságok örményországi helyzetének a figyelemmel kísérésében.

Ezen túlmenően, az Örmény Köztársaságba küldött uniós tanácsadó csoport folytatta a többek között az emberi jogok és a jó kormányzás terén kifejtett örmény reform-erőfeszítések támogatását.

5.2.4 *Azerbajdzsán*

Az azerbajdzsáni emberi jogi helyzet 2011. évi alakulása aggodalommal töltötte el az Uniót, így az az év egészében szorosan figyelemmel követte az e téren történt fejleményeket, és az azerbajdzsáni hatóságokkal tartott kétoldalú megbeszéléseken is felvetette ezeket a kérdéseket.

A márciusi tüntetéshullám – és különösen az ellenzék április 2-ai bakui választási rendezvényének – erőszakos elnyomása nagy visszaesést jelzett a demokratizálódás és az emberi jogok terén, és az Unió irányában vállalt, illetve az Európa tanácsi és az EBESZ-tagság keretében tett azerbajdzsáni kötelezettségvállalások megsértését is jelentette. Az EU kilenc nyilatkozatban adott hangot aggályainak. 2011 végén még mindig börtönben volt 13 olyan aktivista, akiket a 2011. áprilisi eseményekben való részvételük miatt tartottak fogva. Ugyancsak aggodalomra adott okot, hogy Baku belvárosából a városközpont teljes átépítése miatt nagyszámú polgárt lakoltattak ki erőszakosan, néha bírósági végzések nélkül.

A 2010. novemberi parlamenti választásokat követően és a választási megfigyelési folyamat során azonosított hiányosságok nyomán az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala számos vonatkozó javaslatot terjesztett elő, de az azerbajdzsáni hatóságok ezek legtöbbszörével nem foglalkoztak, és azok egyikét sem hajtották végre (a különböző szintű választási bizottságok összetételének felülvizsgálatára irányuló javaslatot sem). Jóllehet Eynulla Fatullayev, bebörtönzött újságíró 2011. májusi szabadon bocsátása üdvözlendő fejleményként értékelhető, a szólásszabadság és a gyülekezési szabadság helyzete romlott: gyakorivá vált a független újságírókkal szemben elkövetett zaklatás és erőszak, és az ellenzéki választási rendezvények szervezése is akadályokba ütközött. Ezen túlmenően az azerbajdzsáni vezetés azt is elutasította, hogy Christoph Strassert, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének politikai foglyokkal foglalkozó előadóját meghívja az országba.

A jogérvényesüléssel, a szabadsággal és a biztonsággal, valamint az emberi jogokkal és a demokráciával foglalkozó EU–Azerbajdzsán albizottság első ülését követő intézkedésként 2011 júniusában a nem kormányzati szervezetek munkakörnyezetéről szóló civil társadalmi szemináriumot rendeztek Bakuban. Az albizottság keretében folytatott megbeszélések második fordulója 2011 novemberében Brüsszelben került megrendezésre. Az emberi jogi visszaélésekkel kapcsolatos kérdésekkel az EU és Azerbajdzsán közötti magas szintű találkozók, így az Együttműködési Tanács 2011. novemberi ülésén is foglalkoztak.

5.2.5 Grúzia

Az EU és Grúzia 2011-ben a keleti partnerség keretében tovább folytatták egymással fennálló kapcsolataik elmélyítését és bővítését. Jó ütemben haladtak előre az EU és Grúzia közötti társulási megállapodás megkötésére irányuló tárgyalások, és Grúzia megfelelő előrehaladást ért el ahhoz, hogy a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség kialakítására irányuló tárgyalások is elkezdődhessenek. 2011-ben felerősödtek az emberi jogokkal kapcsolatos uniós tevékenységek: a tagállamok kidolgozták és jóváhagyták a Grúziára vonatkozó új emberi jogi stratégiát.

Az EU és Grúzia közötti emberi jogi párbeszéd negyedik fordulójára 2011 júniusában került sor Brüsszelben. A párbeszéd keretében konstruktív megbeszélések folytak, és a grúz fél az előző fordulókhöz képest célirányosabban szólalt fel és vett részt a megbeszéléseken.

Az Unió az új átfogó intézményépítési program keretében 2011-ben is támogatást nyújtott az Állampolgári Jogvédő Hivatal megerősítéséhez. A hivatal folytatta az emberi jogok megsértése eseteinek független megfigyelését, és konkrét ajánlásokat intézett az illetékes hatóságokhoz. Példaként említhető, hogy az Állampolgári Jogvédő Hivatal 2011. évi jelentéseit követően teljesen átalakították a büntetés-végrehajtási intézetekben nyújtandó egészségügyi ellátásra vonatkozó stratégiát. 2011-ben a grúz ombudsmant első alkalommal választották az ENSZ kínzás elleni bizottságának tagjává.

Általánosságban elmondható, hogy Grúzia tovább folytatta a politikai reformok végrehajtását. Több ponton is módosította a politika területével és a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséggel kapcsolatos legfontosabb törvényeit. A korrupció elleni küzdelem területén is további eredményeket ért el. Ugyanakkor továbbra is kérdéses maradt a választási környezet tisztességes volta, itt említendő a szavazatok egyenlőtlen súlyozása, a választási vitarendezési mechanizmusok homályossága, a médiához való egyenlő hozzáférés hiánya, valamint az állami erőforrásoknak a kormánypárt általi politikai célú felhasználására vonatkozó nem megfelelő szabályozás.

Grúzia irányítására továbbra is a domináns végrehajtó hatalom, a gyenge parlamenti felügyelet és az igazságszolgáltatás függetlenségének elégtelen szintje volt jellemző. A májusi tüntetések erőszakos felosztatását követően vizsgálat tárgyává vált a grúz bűnüldöző hatóságok teljesítménye és elszámoltathatósága. A bűnüldöző hatóságok több alkalommal is túlzott erőszakot alkalmaztak, de ezek az esetek nem kerültek bíróság elé. A kormány és az EU által közösen jóváhagyott tervekkel és programokkal összhangban folytatódott a bűnügyi igazságszolgáltatási ágazat reformja és további liberalizációja, ugyanakkor a börtönökben fogva tartott személyek nagy száma változatlanul problémát jelentett.

Grúzia fontos lépést tett a vallásszabadság biztosításának irányában. 2011-ben is aggodalomra adott okot a munkajogok tiszteletben tartásának hiánya, ezen belül is mindenekelőtt az, hogy Grúzia nem tartotta be a munkaügyi jogokról szóló nemzetközi egyezmények bizonyos rendelkezéseit. Egyre többen adtak hangot azon aggályaiknak, hogy az országban nem tartják tiszteletben kellőképpen a tulajdonjogokat.

Az EU az európai uniós megfigyelő misszió (EUMM) és a Dél-Kaukázussal és a grúziai válsággal foglalkozó új EUKK révén tevékenyen részt vett a grúziai konfliktusrendezési erőfeszítésekben. Előrelépés történt a belső menekültek számára elérhető szolgáltatások javítása terén, ugyanakkor a kilakoltatások tekintetében továbbra is fennálltak bizonyos aggályok. Az Unió – az EBESZ-szel és az ENSZ-szel együtt – továbbra is betölti a genfi tárgyalások társelnöki tisztét.

5.2.6 *Belarusz*

Az országban 2011-ben jelentősen romlott az emberi jogok tiszteletben tartásának, a jogállamiságnak és a demokráciának a helyzete, miután a 2010. évi elnökválasztáson megsértették a választási előírásokat, majd erőszakot alkalmaztak az ellenzékkel és a civil társadalommal szemben.

A Külügyek Tanácsa a 2011. január 31-i ülésén követelte a december 19-i választásokat követően politikai okok miatt letartóztatott személyek haladéktalan szabadon bocsátását és rehabilitálását, valamint felszólította Belaruszt, hogy biztosítsa a fogvatartottak és családjaik jogainak tiszteletben tartását. A Tanács továbbá felszólította a belorusz hatóságokat, hogy vessenek véget a demokratikus erők, a független média, a civil társadalom képviselői és a diákok üldözésének, és szüntessék be a véleménynyilvánítás szabadságához és a gyülekezés szabadságához való jogot gyakorlók – köztük az ellenzéki pártvezetők – büntetéssel sújtását és a velük szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetést.

Ezen túlmenően, tekintettel a közelmúlt eseményeire és fejleményeire, a Tanács január 31-én úgy határozott, hogy utazási korlátozásokra és vagyoni eszközök befagyasztására irányuló intézkedéseket fogyanatosít azon személyekkel szemben, akik felelősek a 2010. december 19-i csalárd elnökválasztás lebonyolításáért, valamint a választásokat követő, a demokratikus ellenzék, a civil társadalom és a független média képviselőivel szembeni erőszakos fellépésért. Mindemellett újra életbe léptette azokat az utazási korlátozásokat, amelyeket az előrelépés elősegítése érdekében 2008. október 13-án felfüggesztett. A Tanács 2011. március 21-én, május 24-én, június 20-án és október 10-én újból megerősítette a korlátozó intézkedéseket.

Június 17-én, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 17. ülészakán elfogadásra került a belorusz emberi jogi helyzetről szóló, az EU által előterjesztett határozat.

A mindenekelőtt április és május hónapban zajlott politikai indíttatású perekre tekintettel a Tanács 2011. június 20-án határozottan elítélte a civil társadalom, a független média és a politikai ellenzék képviselőinek – köztük Nyakljajev, Rimasevszki, Szannikav, Sztatkevics és Usz korábbi elnökjelölteknek – politikai alapon történő fogva tartását, bíróság elé állítását és elítélését, valamint ismételten felszólított az összes politikai fogoly azonnali szabadon bocsátására és rehabilitálására. A Tanács mindemellett sajnálatának adott hangot amiatt, hogy Belaruszban tovább romlik a médiaszabadság helyzete, és felszólította az országot, hogy vessen véget a demokratikus erők, a független média, a civil társadalom és az ezeket védők elleni, politikai indíttatású üldözésnek és zaklatásnak.

Catherine Ashton főképvisező szóvivője július 16-i nyilatkozatukban hangot adtak azzal kapcsolatos aggodalmuknak, hogy a belorusz hatóságok több alkalommal is brutálisan léptek fel a „csöndes tüntetőkkel” szemben.

Az EU állam-, illetve kormányfői a keleti partnerség 2011. szeptember 30-i varsói csúcstalálkozója alkalmából elfogadott nyilatkozatukban mély aggodalmukat fejezték ki az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság romló helyzetével kapcsolatban, elítélték a médiaszabadság folytatódó gyengülését, és felszólítottak az összes politikai fogoly azonnali szabadon bocsátására és rehabilitálására, valamint a civil társadalom és a média elnyomásának megszüntetésére, és arra is, hogy a kormány kezdjen politikai párbeszédet az ellenzékkel.

Catherine Ashton főképvisező szóvivője augusztus 8-án nyilatkozatot adott ki az elismert emberijogvédő, Alesz Bjaljacki letartóztatása kapcsán. Catherine Ashton főképvisező és Štefan Füle biztos november 23-án és 24-én két együttes nyilatkozatot is kiadtak, amelyben elítélték az Alesz Bjaljacki elleni büntetőeljárást és ítéletet.

Hillary Rodham Clinton amerikai külügyminiszter és Catherine Ashton főképviseelő együttes nyilatkozatban emlékezett meg a 2010. december 19-i elnökválasztások után történt erőszakos cselekmények egyéves évfordulójáról, amelyben hangot adtak a belorusz helyzet kapcsán érzett aggodalmuknak, és kinyilvánították, hogy az USA és az Unió készen áll segítséget nyújtani Belarusz számára az alapvető emberi jogok, a jogállamiság és a demokratikus elvek tiszteletben tartásával kapcsolatos nemzetközi kötelezettségvállalásainak a teljesítéséhez.

Belarusz maradt az egyetlen olyan ország Európában, amely még mindig alkalmazza a halálbüntetést. Catherine Ashton főképviseelő 2011. július 22-én mélyen elítélte, hogy értesülések szerint kivégezték Aleh Hirsakavcovot és Andej Burdykát, 2011. december 1-jén pedig sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a Legfelsőbb Bíróság halálra ítélte Dmitrij Konovalovot és Vlagyiszlav Kovaljovot. A főképviseelő mindkét alkalommal felszólította az országot, hogy csatlakozzon a halálbüntetés alkalmazására vonatkozó globális moratóriumhoz.

A „Szolidaritás Belarusszal” elnevezésű nemzetközi adományozói konferencián, amelyre 2011. február 2-án került sor Varsóban, Štefan Füle biztos bejelentette, hogy a Bizottság megnégyszerezi a belorusz civil társadalom számára biztosított támogatását, és sürgősségi segítyt nyújt az áldozatok számára, ezzel a 2011 és 2013 közötti időszakban 17,3 millió EUR-ra emelve a belorusz lakosságot célzó uniós támogatások összegét.

5.2.7 Moldovai Köztársaság

2011 áprilisában került sor az EU és a Moldovai Köztársaság közötti emberi jogi párbeszéd második fordulójára. Ezt 2011 októberében a moldovai kormánnyal és a civil társadalom képviselőivel tartott informális szakértői találkozók egészítették ki, amelyeken az EBESZ, az Európa Tanács és az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programjának a képviselői is részt vettek. Az emberi jogi párbeszédet követő intézkedésként 2011 júniusában a technikai segítségnyújtás és információcsere (TAIEX) eszközének keretében szakértői szemináriumot rendeztek a megkülönböztetésmentesség témájában.

A köztársasági elnök megválasztása körül kialakult patthelyzet folytatódása és az emiatti politikai bizonytalanság ellenére a Moldovai Köztársaság 2011-ben továbbra is folyamatos előrehaladást ért el a demokratikus elveknek való megfelelés és a jogállamiság terén.

Júniusban helyhatósági választásokat tartottak az országban. Ezek lebonyolítása alapján megállapítható, hogy javult a választási környezet. A választási törvényt márciusban és áprilisban módosították, és a választásokra az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezethez tartozó Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (EBESZ/ODIHR) által a 2010. évi két országos szintű választás után megfogalmazott ajánlások egy részének a figyelembevételével került sor. Mindazonáltal néhány helyen a megfelelő szavazási kellékek és felszerelések hiánya miatt sérült a szavazás titkossága, általánosságban pedig az mondható el, hogy a választásokkal és a politikai pártokkal kapcsolatos jogszabályokat még mindig javítani kell a pártok és a választási kampányok finanszírozása, a panasztételi és fellebbezési eljárások, valamint a szavazók nyilvántartásba vétele tekintetében.

Ami a véleménynyilvánítás szabadságát illeti, a bírósági gyakorlat nem tart lépést a legújabb jogszabályi változásokkal, és a bíróságok az ítéleteikben továbbra is a Polgári Törvénykönyvre, nem pedig a véleménynyilvánítás szabadságáról szóló új törvényre hivatkoznak. Így viszont a média nem részesül a törvény által biztosított maximális védelemben. Ami a médiaszabadság területét illeti, az állami műsorszolgáltatót, a Teleradio Moldovát egy modern műsorszolgáltató létesítménnyé alakították át. A Teleradio Moldova az orosz nyelvű híradásokat az esti főműsoridőből egy kevésbé nézett műsorsávba száműzte, ugyanakkor hosszabb műsoridőt biztosított az orosz nyelvű híreknek.

A hatályos jogi rendelkezések garantálják az egyesülés és a gyülekezés szabadságát, így ezen jogok megsértése már kivételes esetnek számít. Mindazonáltal a Chisinaui Városháza kérésére a Chisinaui Fellebbviteli Bíróság megváltoztatta a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) csoport által szervezett esélyegyenlőségi felvonulás színhelyét: a belvárosból egy olyan helyszínre tette át, ahol az nem kapna figyelmet.

A kisebbségek védelmét illetően csekély eredményekről számolhatunk be. A kormány az UNICEF és az Európa Tanács segítségével közvetítőket állított munkába a roma közösséggel való kapcsolattartásra, júliusban pedig cselekvési tervet fogadott el a romák befogadására vonatkozóan. A 2011 és 2015 közötti időszakra szóló terv felülvizsgálata jelenleg is tart.

A megkülönböztetés elleni küzdelemről szóló jogszabály a parlament elfogadására vár. A szexuális irányultáson alapuló megkülönböztetés továbbra is problémát jelentett.

A fogyatékossgal élő személyek integrációja terén csekély mértékű előrehaladás történt. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény elfogadását követően a kormány több koncepciót is jóváhagyott az enyhe szellemi fogyatékossgal élő felnőtteket célzó új szociális szolgáltatásokra vonatkozóan.

A gyermekek jogainak területén egyenlőtlen előrehaladás volt tapasztalható. A nevelőotthonokban élő gyermekek száma csökkenő tendenciát mutat, bár még mindig elég magas (az UNICEF adatai szerint 6 900 gyermek él ilyen otthonokban). A 2010-ben történt jelentős jogszabályi változások ellenére bizonyos kérdésekkel – mint például a gyermekmunka és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás kérdésével – nem foglalkoztak megfelelően. A fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszer nem felel meg az elismert nemzetközi előírásoknak, valamint továbbra is nagy problémát jelent a gyermekkereskedelem és a gyermekek szexuális kizsákmányolása.

A kormány folytatta a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó nemzeti program (2010–2015) végrehajtását. Az átdolgozott Európai Szociális Chartával összhangban módosították a munkajogi jogszabályokat, hogy azok a szexuális zaklatásra is kiterjedjenek. Mindazonáltal a nők továbbra is alulreprezentáltak voltak a központi kormányzati szervezetekben és az önkormányzatokban is, jóllehet a helyhatósági választásokat követően kissé emelkedett a női polgármesterek száma. Ezen túlmenően, a családon belüli erőszak megelőzésére irányuló mechanizmusok a továbbfejlesztett jogi keret ellenére is eredménytelenek maradtak, egyrészt azért, mert a bíróságok védelmi határozatai nem kerültek végrehajtásra, másrészt pedig azért, mert nem alakítottak ki megfelelő rendszereket az elkövetők rehabilitálására.

A vallásszabadság területén előrelépés történt. A parlament elfogadta a vallási szervezetekről szóló törvényt. Az Igazságügyi Minisztérium 2011 márciusában nyilvántartásba vette a Moldovai Köztársaság Iszlám Ligáját. Ez volt az első alkalom, hogy az országban muzulmán vallási szervezetet vettek nyilvántartásba. A vallási közösségek tagjai általánosságban szabadon gyakorolhatják vallásukat, nem kell attól tartaniuk, hogy a kormány indokolatlanul beavatkozik hitük gyakorlásába. Mindazonáltal az is megemlítené, hogy az országban a legnagyobb egyházat jelentő moldovai ortodox egyház képviselői gyakorta próbáltak politikai befolyást gyakorolni, néhány esetben a gyűlöletbeszéd eszközének alkalmazásától sem riadva vissza, és az állami hatóságok nem léptek fel ez ellen megfelelő és fenntartható módon.

Állandósult a Moldovai Köztársaság és a *de facto* hatóságok által irányított Dnyeszteren túli szakadár régió közötti konfliktus. A Dnyeszteren túli régió emberi jogi helyzete továbbra is súlyos aggodalomra ad okot. Javítani kell mindenekelőtt a helyi bírósági rendszer működésén, a fogvatartási körülményeken, a véleménynyilvánítás szabadságán, a vallás- és lelkiismereti szabadságon, valamint az oktatáshoz való jogon is, különösen a tekintetben, hogy a latin betűs írásmódot használó iskolák szabadon működhesse a régióban. A *de facto* vezetésben a közelmúltban bekövetkezett változás hatással volt az emberi jogokat övező retorikára. Reméljük, hogy az imént említett területeken tervezett reformok mielőbb végrehajtásra kerülnek.

5.2.8 Ukrajna

Ukrajna továbbra is olyan ország, amely demokratikus intézményekkel és tevékeny civil társadalommal rendelkezik, és ahol a szabad sajtó is aktív szerepet tölt be. Mindazonáltal a végrehajtó hatalom által az igazságszolgáltatásra gyakorolt fokozott nyomás, az ellenzéki vezetők elleni politikai indíttatású büntetőeljárások és a 2006. évi alkotmány elvetése a politikai élet rosszabbodását eredményezték. A jogállamiság változatlanul gyenge lábakon áll, javarészt azért, mert annak megszilárdulásához előbb meg kellene erősíteni a legfontosabb intézmények jogállását és kapacitását.

A demokrácia és az emberi jogok területén 2011-ben történt fejlemények a demokrácia regressziójának tartós tendenciáját jelezték, ami pedig aláássa az előzőleg elért jelentős eredményeket. Továbbra is problémát jelentett az ukrán igazságszolgáltatás részrehajlósága, amelyet több magas rangú egykori tisztviselő és ellenzéki vezető, köztük Julija Timosenko korábbi miniszterelnök pere során is tapasztalni lehetett. E pereket a bírósági eljárások átláthatóságának hiánya és egyéb hiányosságai jellemezték. A politikai vezetést bel- és külföldről is éles bírálat érte az említettek miatt. Aggályok fogalmazódtak meg amiatt is, hogy a fogva tartott személyek szakorvosi vizsgálatait csak nagy késésekkel szervezték meg. A nemzetközi és az ukrainai emberi jogi szervezetek továbbra is arról számolnak be, hogy egyre több panasz érkezik hozzájuk a börtönökben és fogdáknak történő kínzások és bántalmazások miatt, és amiatt is, hogy az említett intézetekben nem biztosított a megfelelő orvosi ellátás. Az ukrán hatóságok túlságosan gyakran folyamodnak az előzetes letartóztatás eszközéhez, ami pedig tovább fokozza a fogdák zsúfoltságát. Az ukrán bírósági határozatok és az Emberi Jogok Európai Bírósága határozatainak végrehajtása terén még mindig hiányosságok tapasztalhatók.

A kormány elkezdte előkészíteni a gyülekezés szabadságáról és a nem kormányzati szervezetekről szóló új jogszabályokat. A jelentések továbbra is arról számoltak be, hogy a bűnüldöző szervek különböző eszközökhöz folyamodtak annak érdekében, hogy megakadályozzák, hogy a közvélemény hangot adhasson elégedetlenségének, és több alkalommal a gyülekezés szabadságát is megpróbálták korlátozni. Az újságírók panasszal éltek a *de facto* cenzúra, valamint a bűnüldöző szervek általi nyomásgyakorlás miatt. A megkülönböztetés elleni küzdelemről szóló átfogó jogszabály elfogadása még mindig várat magára.

2011. június 16-án a szabadsággal, biztonsággal és jogérvényesüléssel foglalkozó EU–Ukrajna miniszteri találkozóra került sor Kijevben. A találkozón ismételten elhangzott, hogy Ukrajnának folytatnia kell az emberi jogok, az alapvető szabadságok és a demokratikus értékek tiszteletben tartásának, valamint a független és pártatlan igazságszolgáltatásra épülő jogállamiságnak a megerősítését. A 2011. december 19-i kijevei EU–Ukrajna csúcstalálkozón a vezetők arról állapodtak meg, hogy Ukrajna Európai Unióval való politikai társulásának és gazdasági integrációjának sebességét – a társulási megállapodás megkötésének és későbbi végrehajtásának az összefüggésében is – döntően az fogja meghatározni, hogy az ország milyen eredményeket ér el, különösen ami a közös értékek és a jogállamiság tiszteletben tartását illeti.

5.2.9 *Unió a Mediterrán Térségért*

Az Unió a Mediterrán Térségért kezdeményezés a 2008. július 13-i párizsi csúcstalálkozón indult el, ahol a résztvevők hangsúlyozták az iránti elkötelezettségüket, hogy a politikai életben való részvétel kiterjesztése és valamennyi emberi jog és alapvető szabadság érvényesülése által erősítsék a demokráciát és a politikai pluralizmust. 2011-ben gyökeres változásoknak lehettünk tanúi a dél-mediterrán térségben: Egyiptomban, Tunéziában és Líbiában megdőlték az elnyomó rezsimek, Szíriában pedig nem szűnő erőszakhullám tört ki. A következmények Libanonban, Marokkóban, Jordániában és Algériában is érezhetők voltak. Ezen országok a reformok melletti megerősített kötelezettségvállalással reagáltak a változásokra. A megújult európai szomszédságpolitika fontos regionális keretként ismerte el az Unió a Mediterrán Térségért kezdeményezést, amely kiegészíti az Unió és a partnerei közötti kétoldalú kapcsolatokat. Az EU az európai szomszédságpolitika keretében felkérte az Unió a Mediterrán Térségért titkárságát, hogy vállaljon katalizátorszerepet a kulcsfontosságú projektek előmozdításában, és azt is kiemelte, hogy „többért többet” alapon nagyobb támogatást kell biztosítani a demokrácia, többek között az emberi jogok iránt elkötelezett partnereknek.

Ezt figyelembe véve, a Bizottság által elfogadott SPRING programok keretében olyan partnerországok részesülnek támogatásban, amelyek valóban elkötelezettek a reformok iránt, az emberi jogok területével kapcsolatos reformokat is beleértve. Ezzel párhuzamosan a 64 euromediterrán térségi emberi jogi szervezetet tömörítő Euromediterrán Emberi Jogi Hálózat tovább folytatta az arab világban zajló reformfolyamatok támogatását.

5.2.10 *Egyiptom*

2011 februárjában Herman Van Rompuy, az Európai Tanács elnöke, José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke és Catherine Ashton, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője közös nyilatkozatban üdvözölte Hoszni Mubarak elnök lemondását. Az Unió méltatta az egyiptomi nép bátorságát, és felszólította a hadsereget annak biztosítására, hogy a demokratikus átmenetre békés módon kerüljön sor, továbbá hangot adott az iránti szilárd elkötelezettségének, hogy megerősíti az Egyiptom és az egyiptomi nép számára az átmenethez nyújtott segítséget.

Az EU már az egyiptomi népfelkelés 2011. januári kezdete óta határozottan ellenezte a békés gyülekezés szabadságához való jog bárminemű indokolatlan korlátozását. Példának okán, 2011 januárjában Catherine Ashton főképviseelő a nyilatkozatában, a Külügyek Tanácsa pedig a következtetéseiben mély aggodalmának adott hangot az arról érkező beszámolók miatt, hogy fegyveresek támadtak békés tüntetőkre. Az Unió érélyes üzenetben arra szólította fel az egyiptomi hatóságokat, hogy haladéktalanul hozzák meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a bűnüldöző hatóságok megvédjék a tüntetők szabad gyülekezéshez való jogát, illetve arra is felhívta a hatóságokat, hogy engedjék szabadon a békés véleménynyilvánítás miatt fogva tartott személyeket, és tartsák be azon ígéretüket, hogy megszüntetik a civilek elleni katonai pereket.

A felkelés kezdetén az egyiptomi kormány több internetes közösségi oldalt is letiltott, a rendőrség pedig a helyi és a nemzetközi média több tucat riporterét tartóztatta le. Az Unió egy 2011. januári nyilatkozatában sürgette az egyiptomi hatóságokat, hogy késedelem nélkül állítsanak helyre minden kommunikációs hálózatot.

Az EU üdvözölte a 2011. márciusi népszavazással elfogadott alkotmányos módosításokat, és támogatta a 2011 novemberében elkezdődött választási folyamatot, mégpedig azzal, hogy pénzügyi támogatást biztosított egyiptomi civil társadalmi szervezetek számára több mint ezer választási megfigyelő képzéséhez, a szavazók tájékozottságának növeléséhez és a Választási Bizottság kapacitásépítéséhez. Az Unió 2011. március 30-án szemináriumot szervezett „Emberi jogi kihívások január 25. tükrében” címmel.

Az Unió üdvözölte a kormány azon bejelentését, miszerint a Nemzeti Biztonsági Szolgálat az igazságügy felügyelete alá kerül, és csak mint polgári hírszerző ügynökség fog működni. Az EU segítséget ajánlott a biztonsági ágazat reformjának végrehajtásához.

Catherine Ashton főképviselő 2011. április 14-én, a harmadik kairói látogatása alkalmával a nők képviselőivel is találkozott, és meghallgatta problémáikat. Az Unió határozottan elítélte a nők és más kiszolgáltatott helyzetű csoportok elleni erőszak minden formáját, és ezt a kérdést az egyiptomi hatóságokkal folytatott párbeszéd során is rendszeresen felvetette. Az EU támogatta a nők jogainak előmozdítására irányuló hatósági erőfeszítéseket, és proaktív módon segítette a nők jogait előmozdító civil társadalmi kezdeményezéseket.

Az Egyiptommal folytatott uniós együttműködés alakításakor továbbra is kiemelt figyelmet kapott a kisebbségekhez tartozó személyek védelme és a megkülönböztetés elleni küzdelem, a vallási alapon történő diszkriminációt is ideértve. Az Unió ismételten hangot adott a vallásszabadság egyiptomi helyzetével kapcsolatos mély aggodalmának. Catherine Ashton főképviselő a január 1-jei, május 7-i és október 10-i nyilatkozataiban nyíltan elítélte az ártatlan kopt hívők elleni támadásokat, és felszólította az átmeneti vezetést, hogy állítsa helyre a közrendet, az erőszakért felelős személyeket pedig állítsa polgári bíróságok elé.

Az Unió – a kairói küldöttségén keresztül és az egyiptomi Külügy- és Belügyminisztériummal, valamint az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságával való rendszeres kapcsolattartása révén – igen szorosan nyomon követi a migránsok és menekültek helyzetét Egyiptomban. Az EU felszólította az egyiptomi hatóságokat, hogy hozzanak megfelelő intézkedéseket az emberkereskedelem ellen, és biztosítsák a felelősségük alá tartozó migránsok és menekültek alapvető jogainak védelmét. Az Unió üdvözölte, hogy a kormány stratégiai prioritásnak tekinti a Sínai-félszigetet, amelynek nagyobb figyelmet kell kapnia. Az EU készen áll támogatni az egyiptomi hatóságokat ezen törekvésükben.

2011. december 29-én az egyiptomi biztonsági erők ügyészek kíséretében 17 helyszínen szerte az országban razziát tartottak helyi és nemzetközi civil társadalmi szervezetek irodáiban, melynek során számítógépeket és fájlokat foglaltak le. A razziák során eljárási szabálytalanságok történtek, például azokra házkutatási parancs és az irodák bezárását elrendelő bírósági végzések nélkül került sor. A főképviselő szóvivője december 30-án közzétett nyilatkozatában felszólította az egyiptomi hatóságokat, hogy rendezzék a helyzetet, és tegyék lehetővé, hogy a civil társadalmi szervezetek folytathassák az egyiptomi átmenetet segítő munkájukat.

A Külügyek Tanácsa a 2011. december 1-jei ülésén üdvözölte, hogy november 28-án jól szervezeten és békésen megkezdődtek az egyiptomi parlamenti választások, valamit nyugtázta a legfelső katonai tanács bejelentését, miszerint 2012 júniusának vége előtt elnökválasztásokra fog sor kerülni. A Tanács hangsúlyozta, hogy késedelem nélkül meg kell teremteni a polgári kormányzás feltételeit.

5.2.11 *Izrael*

Az előző évekhez hasonlóan az Unió az EU–Izrael társulási megállapodás keretében tartott, vonatkozó üléseken továbbra is hangot adott az emberi jogokkal kapcsolatosan fennálló komoly aggályainak. Ezen ülések alkalmat adtak olyan kérdések nyílt megvitatására, mint például az emberi jogok tiszteletben tartása a lakosság valamennyi csoportja esetében, a bírósági eljárás nélküli fogva tartás (egyéni esetek említésével), a kisebbségekhez tartozó személyek jogai, az emberijogvédők, valamint a nemzetközi humanitárius és emberi jogi szabályok.

Az emberi jogokkal foglalkozó EU–Izrael informális munkacsoport 2011. szeptember 13-i ötödik ülése részletesen foglalkozott több, az izraeli helyzethez kapcsolódó kérdéssel. Ezek közé tartozott az izraeli kisebbségi csoportok jogállásának és gazdasági helyzetének kérdése, kiemelt figyelmet fordítva a beduin közösség letelepedési és tulajdonjogára. Ami az arab kisebbség általános helyzetét illeti, az EU felszólított a jelenlegi jogi keret javítására, hogy jobban meg lehessen előzni a megkülönböztetés különböző formáinak a megjelenését, és ösztönözte Izraelt, hogy hajtsa végre az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának 2010. évi, valamint a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölésével foglalkozó ENSZ-bizottság 2011. évi, a palesztin arab közösséggel kapcsolatos zárómegállapításait. Megvitatásra került a Kneszet több, az egyesülési szabadságot, illetve a nem kormányzati szervezetek és általában véve a civil társadalom tevékenységeit korlátozó jogalkotási javaslata is, köztük a nem kormányzati szervezetek külföldről történő finanszírozására vonatkozó, 2011 februárjában elfogadott törvény, valamint a bojkottról szóló törvény. Ezen túlmenően az izraeli és az európai fogvatartási körülményekkel, valamint a fogvatartottak izraeli, illetve európai helyzetével is széleskörűen foglalkoztak. Az Unió ismételten hangot adott a bírósági eljárás nélküli fogva tartás gyakorlatával kapcsolatos aggályainak, és néhány konkrét esetet is említett. A megbeszéléseken kiemelt figyelmet kaptak a gyermekek jogai, különös tekintettel a gyermekek fogva tartására. Emellett az izraeli fél több olyan kérdést is felvetett, amely mindkét felet érinti, mint például a kisebbségekhez tartozó személyek helyzete az uniós országokban. Ennek során az ország felvázolta az LMBT jogok terén történt legutóbbi izraeli fejleményeket, köztük az azonos nemű párokkal szembeni megkülönböztetés jogi tilalmát több területen, valamint a nyugdíjjogosultság és a szülési szabadsághoz való jog Legfelsőbb Bíróság általi elismerését. A delegációk véleménycserét folytattak az antiszemitizmus és az idegengyűlölet témájában, és emlékeztettek az e kérdésről tartott éves EU–Izrael szemináriumok fontosságára, melyek tartalma az idevágó cselekvési terv prioritásai alapján kerül kialakításra. Végezetül az EU és Izrael behatóan megvitatta egymással az emberi jogokkal foglalkozó nemzetközi fórumokon (ENSZ-közgyűlés és EJT) végrehajtott fellépéseket és a különböző ENSZ-mechanismusokkal folytatott együttműködést, valamint az ENSZ legfontosabb emberi jogi eszközeinek és azok fakultatív jegyzőkönyveinek (kiváltképp a kínzás elleni egyezménynek és fakultatív jegyzőkönyvének) a megerősítését és végrehajtását.

Az Unió a politikai párbeszéddel és együttműködéssel foglalkozó EU–Izrael albizottság ülésein a megszállt palesztin területekhez kapcsolódó emberi jogi kérdéseket is felvetett.

5.2.12 *Megszállt palesztin területek*

Az EU az európai szomszédságpolitika keretében rendszeres párbeszédet folytat a Palesztin Hatósággal az emberi jogi kérdésekről. Az EU és a Palesztin Hatóság emberi jogokkal, jó kormányzással és jogállamisággal foglalkozó albizottsága 2011. március 30–31-én, Betlehemben tartotta harmadik ülését. A Palesztin Hatóság az albizottság ülését követően konzultatív fórumot szervezett a civil társadalommal. A palesztin küldöttség részét képező független emberi jogi bizottság áttekintést adott a megszállt palesztin területek emberi jogi helyzetéről, megállapítva, hogy a megszállás és a palesztinok közötti politikai megosztottság számos esetben az emberi jogok megsértéséhez vezetett.

Az EU aggodalmának adott hangot az emberi jogok megsértése kapcsán, többek között az önkényes fogva tartások, a bírósági határozatok végre nem hajtása és a véleménynyilvánítási, valamint a gyülekezési szabadsághoz való jog megsértésének esetei miatt. Az Unió a Palesztin Hatóság területén található fogdákból történő állítólagos kínzások kérdéséről is felvetette, mint ahogy azt is, hogy a beszámolók szerint egyre gyakrabban kerül sor jogtalan letartóztatásokra. Az EU megerősítette, hogy minden körülmények között határozottan és következetesen ellenzi a halálbüntetést. Elismerését fejezte ki a Palesztin Hatóságnak a halálbüntetésre vonatkozó *de facto* moratórium fenntartása miatt, és sürgette a Palesztin Hatóságot, hogy az új büntető törvénykönyv elfogadásának összefüggésében folytassa a halálbüntetés hivatalos eltörlésére irányuló terveinek megvalósítását.

Az EU 2011 során több alkalommal emelte fel szavát a megszállt palesztin területeken kialakult emberi jogi helyzet miatt, amely tovább romlott. Ezen túlmenően az Unió több alkalommal elítélte a Ciszjordániában és Kelet-Jeruzsálemben zajló telepítési tevékenységeket, és megerősítette, hogy a nemzetközi jogba ütköző tevékenységnek tekinti a telepítést és a házak lerombolását.

A megszállt palesztin területeken 2011-ben is kritikus maradt a palesztin emberijogvédők helyzete. Tovább folytatódott Bassem Tamimi emberijogvédő izraeli pere. Catherine Ashton főképviselő szóvivője a 2011. december 13-án tett nyilatkozatában sajnálatát fejezte ki Bassem Tamimi unokaöccsének, Musztafa Tamiminak a halála miatt, aki épp egy tüntetésen vett részt, amikor egy közlőről kilőtt könnygázgránát a halálát okozta.

Az Unió elítélte továbbá a Ciszjordániában történt mecsetgyújtogatásokat. A telepések által elkövetett, palesztin áldozatokat követelő és súlyos anyagi károkat okozó erőszakos cselekmények száma 2011-ben 40 %-kal emelkedett.

Az EU folyamatos konzultációt és párbeszédet folytat az emberi jogi szervezetekkel, és a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze révén támogatja az emberi jogokkal kapcsolatos tevékenységeket. Az emberi jogok terén folyamatban lévő uniós támogatású projektek teljes listája megtekinthető az EU technikai segítségnyújtó irodájának honlapján.

5.2.13 Jordánia

Az emberi jogokkal, a kormányzással és a demokráciával foglalkozó EU–Jordánia albizottság hatodik ülésére 2011 márciusában került sor Brüsszelben. Ez volt az első albizottsági ülés azóta, hogy Jordánia 2010 októberében kiemelt uniós partnerségi státuszt kapott.

Az EU és Jordánia közötti emberi jogi párbeszéd keretében a felek megvitatták a jordán reformokat, köztük a választási keretrendszer reformját, valamint az egyesülés, a gyülekezés, a média és a véleménynyilvánítás szabadságát, a vallás- és lelkiismereti szabadságot, a nők jogait, továbbá a kínzás kérdését.

2011-ben a régió más országaihoz hasonlóan Jordániában is tüntetésekre került sor. A tüntetők politikai és gazdasági reformokat követeltek, valamint azt, hogy vessenek véget a járványszerűen terjedő korrupciónak. A belpolitikai környezet változásaira és a reformok iránti egyre növekvő igényre reagálva Abdullah király 2011 márciusában létrehozta a nemzeti párbeszédért felelős bizottságot, 2011 áprilisában pedig az alkotmány felülvizsgálatával foglalkozó királyi bizottságot.

A nemzeti párbeszédért felelős bizottság azt a feladatot kapta, hogy a választások és a politikai pártok témájában konszenzusos törvénytervezeteket javasoljon, míg az alkotmány felülvizsgálatával foglalkozó királyi bizottság az alkotmány felülvizsgálatára kapott megbízást. A parlament 2011. szeptember végén 41 alkotmányos módosítást hagyott jóvá, amelyek 2011. október 1-jén hatályba is léptek. E módosítások jelentik a jordániai politikai reformok keretét, amelyek az alkotmánybíróság létrehozását, a választásokat felügyelő és irányító független bizottság felállítását, valamint a kínzás tilalmát foglalják magukban.

A végrehajtási törvények parlament általi elfogadása várhatóan megnyitja majd az utat a demokrácia, a jó kormányzás és a jogállamiság védelmével foglalkozó intézmények megszilárdulása felé, és biztosítani fogja a valódi politikai pluralizmust és a politikai pártok szerepvállalását.

A nyilvános rendezvényekre vonatkozó módosított törvény 2011 májusában lépett hatályba, és pozitív változásokat hozott a véleménynyilvánítás és a gyülekezés szabadsága tekintetében. A nyilvános rendezvények szervezőinek már nem kell kérniük a Belügyminisztérium jóváhagyását, mindössze értesíteniük kell a hatóságokat a rendezvényekről 48 órával azok kezdete előtt.

Ami a sajtószabadság területét illeti, a kereskedelmi hírcsatornáknak és az online hírportáloknak több ízben is meggyűlt a bajuk a biztonsági szolgálatokkal, mindenekelőtt amikor tüntetésekről közöltek híreket.

A korrupció jordán társadalmon belüli térhódítása továbbra is komoly aggodalomra ad okot, és kiemelt prioritást jelent az egymást követő kormányok számára, ugyanakkor ez idáig csak szerény kézzelfogható eredményeket sikerült elérni.

Jordánia 2006 májusa óta továbbra is *de facto* moratóriumot alkalmaz a halálbüntetésre.

Az országnak további erőfeszítéseket kell tennie a nők elleni erőszak felszámolására, többek között olyan intézkedések bevezetése révén, amelyek előmozdítják a nők részvételét a politikai, gazdasági, oktatási és foglalkoztatási területeken. A külföldi állampolgárral házasságot kötött jordán nők gyermekei még mindig nem kaphatnak jordán állampolgárságot, ily módon pedig az állami oktatáshoz és egészségügyi ellátáshoz való joguktól is megfosztják őket. Ugyanígy, a külföldi állampolgárságú férfiak sem részesülnek ugyanazokban a polgári jogokban, mint a külföldi állampolgárságú nővel házasságot kötött jordán férfiak.

5.2.14 Libanon

A 2011 első felében bekövetkezett politikai patthelyzet után 2011 júliusában az új kormány megalakulásával feléledtek a Libanonnal fennálló uniós kapcsolatok. A társulási bizottság decemberben megkezdte egy új európai szomszédságpolitikai cselekvési terv előkészítését.

Az Unió tevékenyen részt vett az új kormánnyal a választási reformról folytatott megbeszéléseken. A Belügyminisztérium 2011 októberében elő is terjesztette idevágó törvénytervezetét. Az EU szorgalmazta, hogy az új törvénybe építsék be a 2009. évi választási megfigyelő misszió által megfogalmazott ajánlásokat. Az Unió kétmillió EUR-t különített el a 2013-as libanoni választásokat megelőző választási reform támogatására.

Az EU továbbra is arra ösztönözte Libanont, hogy hajtsa végre az igazságszolgáltatás reformját és erősítse meg annak függetlenségét. Többször is arra sürgette Libanont, hogy a *de facto* moratóriumon továbblépve ténylegesen törölje el a halálbüntetést.

Továbbra is aggodalomra ad okot a libanoni börtönök kétségbeejtő helyzete. Még mindig 50 % fölött van azoknak a fogvatartottaknak az aránya, akik az ügyük tárgyalására várnak, vagy esetleg már le is töltötték a büntetésüket. Civil társadalmi szervezetek 2011-ben is beszámoltak arról, hogy a hatóságok – mindenekelőtt a menekültek és a migránsok esetében – továbbra is alkalmazzák az önkényes őrizetbe vétel eszközét.

Az EU ismételten felszólította Libanont, hogy javítson a palesztin menekültek helyzetén, különösen ami a munkához és a társadalombiztosításhoz való jogukat, valamint a tulajdonláshoz, az örökléshez és a tulajdon bejegyzéséhez való jogukat illeti. A munkajog 2010. évi módosításainak végrehajtására irányuló rendeletek elfogadása továbbra is várat magára.

A parlament véglegesítette a nemzeti emberi jogi cselekvési terv tervezetét, így az hamarosan elfogadásra kerülhet.

Az Unió fellépett annak érdekében, hogy támogassa azon emberijogvédők szabad véleménynyilvánításhoz való jogát, akik ellen azért indult eljárás, mert kínzás alkalmazásáról számoltak be.

5.2.15 Szíria

A 2011 tavaszán kezdődött szíriai felkelést követően, valamint tekintettel arra, hogy a szíriai kormány megsértette az emberi jogokat, és egyre súlyosabb erőszakot alkalmazott polgáraival szemben, a Külügyek Tanácsa 2011 májusában úgy határozott, hogy felfüggeszti az EU és a szíriai kormány közötti kétoldalú együttműködési programokat. Az Unió ezen túlmenően a társulási megállapodás tervezetéről folytatott tárgyalásokat is leállította. Időközben a Bizottság is felfüggesztette a szíriai hatóságok részvételét a bizottsági regionális programokban, az Európai Beruházási Bank pedig leállította a Szíria számára biztosított kölcsönműveleteit és technikai segítségnyújtását.

Az Unió távozásra szólította fel Asszad elnököt, és szorosan együttműködött a nemzetközi közösséggel abban, hogy rábírja a szíriai kormányt az erőszak valamennyi formájának beszüntetésére. Az EU támogatta az Arab Államok Ligáját a válság rendezésére irányuló erőfeszítéseiben, az ENSZ Biztonsági Tanácsának tagjait pedig arra buzdította, hogy szigorú intézkedésekről állapodjanak meg Szíriával szemben. Az Unió 2011 májusában léptette életbe Szíriával szembeni korlátozó intézkedéseit, a fegyverembargót is beleértve. Ezek azóta rendszeresen új intézkedésekkel egészülnek ki. Az EU 2011 végén már 10. alkalommal fogatosított korlátozó intézkedéseket Szíriával szemben, és ennek keretében 86 személyre – köztük az erőszakért és elnyomásért felelős katonai és biztonsági tisztekre – és 30 szervezetre szabott ki szankciókat.

A felkelés ideje alatt az EU mindvégig a leghatározottabban elítélte a szíriai rezsim szűnni nem akaró kíméletlen fellépését az ország lakossága ellen, valamint az emberi jogok széles körű megsértését, amely többek között civilek, békés tüntetők és hozzátartozóik meggyilkolásában, tömeges letartóztatásban és kínzásában nyilvánult meg, és az emberiség elleni bűncselekmények határát súrolta. Az Unió sürgette a szíriai rezsimet, hogy tegye lehetővé, hogy a humanitárius szervezetek és munkatársaik, valamint a média és a független megfigyelők bejuthassanak Szíriába, és korlátozások nélkül működhessenek az országban.

Az EU szorosan együttműködött a nemzetközi partnerekkel annak biztosításában, hogy az ENSZ határozottan reagáljon a szíriai válságra. Ennek eredményeként az ENSZ Közgyűlése és az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa fontos határozatokat fogadott el Szíriával kapcsolatban. A genfi székhelyű Emberi Jogi Tanácsban 2011-ben nem kevesebb mint három rendkívüli ülést tartottak a szíriai arab köztársasági emberi jogi helyzetről, ebből kettőt az EU hivatalos megkeresésére.

Az EU továbbá megdöbbenéssel fogadta a Szíriával foglalkozó független nemzetközi tényfeltáró bizottság által készített jelentés megállapításait, amelyekből az derül ki, hogy az országban emberiség elleni bűncselekményeket követtek el és más módon is súlyosan megsértették az emberi jogokat. Az Unió folyamatosan hangoztatta azon álláspontját, miszerint az állítólagos bűncselekmények – így például a jelentésben említett bűncselekmények – elkövetőinek tettei nem maradhatnak büntetlenül.

5.2.16 Tunézia

A tunéziai forradalom lehetővé tette, hogy az ország elinduljon a demokratikus átmenet útján. Az Unió a 2011 és 2013 közötti időszakra 240 millió EUR-t különített el az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszközből a Tunéziával folytatandó kétoldalú együttműködés céljára. Ezt az indikatív összeget az EU 150 millió EUR-val megemelte. Az Unió a 2011-es év vonatkozásában megduplázta a tervezett 80 millió EUR összegű pénzügyi támogatást, melynek összege így megközelítette a 160 millió EUR-t. Ezek a pénzeszközök mindenekelőtt a gazdasági fellendülést, a civil társadalmat és a demokratikus átmenetet célozták meg.

Catherine Ashton főképviseelő és Štefan Füle biztos a 2011. januári együttes nyilatkozatukban ismételten az Unió szolidaritásáról biztosították Tunéziát és népét, elítélték a tüntetők erőszakos leverését, és sürgették a tunéziai hatóságokat, hogy felelősségteljesen lépjenek fel, őrizték meg a békét, tanúsítsanak önmérsékletet, és tartózkodjanak az erőszaktól. A felkelés hatására Zine El Abidine Ben Ali elnök 2011. január 14-én hivatalosan is lemondott elnöki posztjáról.

A Tanács 2011. január 31-én korlátozó intézkedéseket fogadott el Tunéziával szemben az emberi jogok megsértése miatt. Az Unió 2011 februárjában befagyasztotta Ben Ali korábbi elnök és mindazon személyek pénzeszközeit, akik ellen tunéziai állami pénzek sikkasztásának vádjával indult vizsgálat.

A tunéziai átmenethez biztosított uniós politikai támogatás több magas szintű látogatás formájában is megnyilvánult: 2011. február 14-én Catherine Ashton főképviseelő látogatott Tunéziába, majd ezt követően José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke, Štefan Füle, Cecilia Malmström és Karel De Gucht biztosok, valamint Jerzy Buzek, az Európai Parlament akkori elnöke is felkereste az országot.

Az Unió felszólította az átmeneti kormányt, hogy gondoskodjon a gyors és zökkenőmentes demokratikus átmenetről, valamint jelezte, hogy készen áll azonnali segítséget nyújtani a választási folyamat előkészítéséhez és megszervezéséhez, és egy olyan átfogó csomag kidolgozásához is, amely a demokratikus reformok és a gazdasági fejlődés folyamatát segítené.

Az Unió üdvözölte az átmeneti kormány azon döntését, hogy szabadon bocsátja a politikai foglyokat, engedélyezi a szabad véleménynyilvánítást, valamint korrupció vádjával büntetőeljárást indít Ben Ali korábbi elnök családtagjai ellen.

Az EU azonnali támogatást biztosított a választások előkészítéséhez, és választási megfigyelő missziót küldött az országba. Michael Gahler, a misszió vezetője a jelentésében megállapította, hogy a választásokat általánosságban megfelelően bonyolították le, átlátható módon, valamint azt is megjegyezte, hogy a választásokat nagy véleménynyilvánítási szabadság és határozott politikai konszenzus jellemezte.

2011 októberében a tunéziai polgároknak első ízben nyílt alkalmuk arra, hogy szabadon és demokratikus módon válasszák meg képviselőiket. Az újonnan választott alkotmányozó nemzetgyűlés fő feladata az ország új alkotmányának a megszövegezése lesz. Az EU kinyilvánította, hogy továbbra is elkötelezett amellett, hogy politikai és pénzügyi támogatást nyújtson a tunéziai nép számára. Mindazonáltal az Unió sajnálatát fejezte ki a választások előzetes eredményének bejelentését követően történt erőszakos összecsapások miatt, és sürgette a feleket, hogy tanúsítsanak higgadtságot és önmérsékletet.

Az EU 2011-ben 2 millió EUR-t mozgósított a Stabilitási Eszközön keresztül 7 olyan projekt támogatására, melyek célja, hogy: i. segítsék a tunéziai hatóságokat abban, hogy a nemzetközi előírásokkal összhangban készíthessék elő a demokratikus választásokat; ii. támogassák a független civil társadalom létrejöttét; valamint iii. lehetővé tegyék, hogy a polgári érdekképviselői szövetségek tevékeny szerepet tölthessenek be az ország reformprogramjának meghatározásában.

Emellett 2011 márciusában ajánlattételi felhívás indult a demokrácia és az emberi jogok európai eszközének keretében, 2 millió EUR összértékben. Ennek eredményeként tíz projekt részesült finanszírozásban a következő három területen: a választások nemzeti megfigyelése, a politikai pártok képzése, valamint a véleménynyilvánítás szabadságának támogatása és a demokratikus értékek előmozdítása.

Ezen túlmenően, 2011 júliusában újabb ajánlattételi felhívást tettek közzé, ezúttal a fejlesztésben részt vevő nem állami szereplőkkel és helyi hatóságokkal foglalkozó tematikus program keretében, 2,5 millió EUR összértékben. Az ajánlattételi felhívás középpontjában a helyi fejlesztési projektek előmozdítása állt, külön figyelmet fordítva a munkahelyteremtésre és a jövedelemtermelésre. A felhívás keretében hat projekt részesült finanszírozásban.

Az Unió 2011 szeptemberében tartotta az EU–Tunézia munkacsoport első ülését. A munkacsoport feladata, hogy jobban összehangolja a tunéziai átmenethez biztosított európai és nemzetközi támogatást.

Az EU mindemellett jelentős humanitárius támogatást biztosított Tunézia számára, mindenekelőtt ahhoz, hogy az ország meg tudjon birkózni a líbiai háború elől menekülő személyek áradatával. Az Unió 2011-ben párbeszédet kezdett Tunéziával a migrációról, a mobilitásról és a biztonságról.

Az EU 2011. december 27-én üdvözölte az új tunéziai kormány megalakulását, és kötelezettséget vállalt arra, hogy a továbbiakban is segíti a tunéziai hatóságokat és a civil társadalmat az ország demokratikus átalakulása felé vezető úton.

Az Unió újraindította azokat a tárgyalásokat, amelyek arra irányulnak, hogy a kiemelt státusz megadásával privilegizált partnerség jöhesse létre az EU és Tunézia között.

5.2.17 Algéria

A politikai párbeszéddel, a biztonsággal és az emberi jogokkal foglalkozó EU–Algéria albizottság első ülésére 2011. október 3–4-én került sor Algírban. Az EU–Algéria Társulási Tanács 2011. júniusban Luxembourgban tartott hatodik ülésén a felek részletes megbeszéléseket folytattak a demokratizálódás, a reformok és az emberi jogok területéhez kapcsolódó témákról. Štefan Füle biztos 2011 májusában már másodszor látogatott az országba. Látogatása során számos civil társadalmi szervezettel is találkozott, valamint egyéb témák mellett a tervezett politikai reformokról is megbeszéléseket folytatott az algériai hatóságokkal.

Az EU–Algéria társulási bizottság legutóbbi ülésén, amelyre decemberben került sor Brüsszelben, Algéria jelezte, hogy kész puhatolózó tárgyalásokat kezdeni egy, a megújult európai szomszédságpolitika keretébe tartozó nemzeti cselekvési terv kidolgozásáról. Algéria december 20-án hivatalosan is felkérte az Uniót a 2012. májusi törvényhozási választások megfigyelésére.

Catherine Ashton főképviselő a 2011. április 29-i nyilatkozatában elítélte a Demokratikus és Szociális Mozgalom elnevezésű politikai párthoz tartozó emberijogvédő, Ahmed Kerroumi professzor meggyilkolását, és felszólította a hatóságokat, hogy haladéktalanul és alaposan vizsgálják ki az esetet, találják meg a gyilkosságért felelős személyeket, és állítsák bíróság elé őket. A főképviselő emlékeztetett az Algériával való partnerség iránti uniós kötelezettségvállalásra, valamint az Uniónak az emberijogvédők és civil társadalmi szervezetek támogatása terén betöltött szerepére.

Az algériai hatóságok 2011 elején feloldották a szükségállapotot, és elkötelezték magukat a politikai és gazdasági-társadalmi reformok mellett. Az EU kijelentette, hogy kész támogatni Algériát ebben a folyamatban, de hangsúlyozta, hogy a szóban forgó reformokat oly módon kell végrehajtani, amely figyelembe veszi az algériai nép jogos törekvéseit. Az Unió és az algériai hatóságok a politikai párbeszéddel, a biztonsággal és az emberi jogokkal foglalkozó EU–Algéria albizottság első és az EU–Algéria társulási bizottság második ülésén vitatták meg az említett reformokat. Az EU azon az állásponton volt, hogy a jogszabályi reformoknak – különösen az egyesülés és a média területére vonatkozó jogszabályok esetében – nem szabad az egyesülési és a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlására vonatkozó jelenlegi rendszer szigorításához vezetniük. Az egyesületekre vonatkozó új törvény elemzésekor az elemzést végző nem kormányzati szervezetek aggályaiknak adtak hangot, különösen ami az egyesületek létrehozását, megszüntetését, tevékenységi körét, finanszírozását és a nemzetközi nem kormányzati szervezetekkel való együttműködését illeti.

Az EU szorosan nyomon követte a vallás- és lelkiismereti szabadság helyzetének alakulását.

A nők jogait illetően az Unió üdvözölte azt a 2012 januárjában elfogadott reformprojektet, amelynek célja, hogy a választott testületekben megfelelő női részvételt biztosítson. Mindazonáltal továbbra is kérdéses, hogy a projekt végrehajtása nyomán valódi egyenlőség valósul-e majd meg a nők és férfiak között. Az EU aggályának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy Algéria még mindig nem vonta vissza a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések (diszkrimináció) minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezményrel kapcsolatos fenntartásait. Az Unió hangsúlyozta továbbá, hogy a családtörvény („*Code de la famille*”) is reformokra szorul.

Az uniós küldöttségek tagjai Algírban és Brüsszelben rendszeres találkozókat tartottak civil társadalmi szervezetekkel. Algírban az uniós küldöttség jelentős erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy felhívja a civil társadalom figyelmét a különböző finanszírozási lehetőségekre és eljárásokra. Az Unió konzultációt folytatott nemzeti és nemzetközi nem kormányzati szervezetekkel, egyrészt a civil társadalommal és a támogatáshatékonysággal foglalkozó csoport keretében, másrészt pedig a különböző világnapok (pl. az emberi jogok napja) alkalmával.

A demokrácia és az emberi jogok európai eszköze, valamint a nem állami szereplőkkel foglalkozó program keretében 2011-ben további 14 projekt részesült finanszírozásban. E projektek a témák széles skálájára irányulnak, a helyi fejlesztés, a kapacitásépítés, az egészség és a nők jogainak területét is beleértve.

Algéria az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszközön keresztül a 2011 és 2013 közötti időszakban 172 millió EUR összegű uniós támogatásban részesül. Az Európai Bizottság 2011-ben 58 millió EUR-t különített el Algéria számára. Az Unió ebből az összegből a közlekedés, a kultúra és kulturális örökség, valamint az ifjúság és a foglalkoztatás területén zajló reformokat támogatja.

5.2.18 Marokkó

Az EU és Marokkó folytatta az emberi jogok területével kapcsolatos párbeszédet. Itt említendő mindenekelőtt az emberi jogokkal, a demokratizálódással és a kormányzással foglalkozó EU–Marokkó albizottság hatodik ülése, amelyre 2011. október 20-án került sor Brüsszelben.

Catherine Ashton főképvisele és Štefan Füle, a bővítésért és az európai szomszédságpolitikáért felelős biztos 2011. június 19-én együttes nyilatkozatban üdvözölték az alkotmány felülvizsgált változatát, amelyet 2011. július 1-jén népszavazásra terjesztettek elő. Az új alkotmány fontos intézkedéseket tartalmaz az emberi jogok és az alapvető szabadságok területére vonatkozóan. Ezek közé tartozik a nemzetközi jog nemzeti joggal szembeni elsőbbségének elve, a nők állampolgári jogainak és a férfiakkal való egyenlőségüknek az elismerése, az emberi jogokra vonatkozó új intézményi keret, a nemzeti emberi jogi tanács létrehozása, valamint az emberi jogokkal foglalkozó minisztériumközi delegáció és az ombudsmani hivatal felállítása. A marokkói hatóságok úgy döntöttek, hogy előrehozzák a parlamenti választások időpontját, és megválasztják a képviselőház tagjait. A választásokat 2011. november 25-én tartották. A marokkói kormánnyal egyetértésben november 14. és december 2. között uniós választási szakértői misszióra került sor az országban. A misszió által kiadott jelentés több ajánlást is tartalmazott a választási folyamat bizonyos vetületeinek javítására vonatkozóan (a választási kampány hosszának növelése, a választási eredmények szavazatszámmal együtt történő bejelentése, a nők részvétele stb.). Az Unió 2011. november 26-án nyilatkozatban üdvözölte a választások megrendezését, és vállalta, hogy támogatja a gyors és ambiciózus reformprogram végrehajtására irányuló marokkói erőfeszítéseket.

A kormánytanács 2011 májusában bejelentette azon döntését, miszerint az ország ratifikálni fogja az ENSZ kínzás elleni egyezményéhez csatolt fakultatív jegyzőkönyvet. Az EU arra is ösztönözte a marokkói kormányt, hogy csatlakozzon a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának a panasztételi eljárásokról szóló első fakultatív jegyzőkönyvéhez, valamint hogy ratifikálja a minden egyénnek az erőszakos eltüntetéssel szembeni védelméről szóló nemzetközi egyezményt. Az egyesülés és gyülekezés szabadsága tekintetében (ami az új alkotmányban is benne foglaltatik), továbbra is gyakorlati végrehajtási problémák állnak fenn (a külföldi nem kormányzati szervezetek nyilvántartásba vételével kapcsolatos problémák, a számlaadás megtagadása, a tüntetések útjában álló akadályok). A hírek szerint a bűnüldöző hatóságok erőszakot alkalmaztak a tüntetőkkel szemben, különösen igaz ez a február 20-i megmozdulásra. Az Unió a marokkói hatóságokkal folytatott párbeszéde keretében hangsúlyozta a gyülekezési és egyesülési szabadság biztosításának fontosságát.

Az új alkotmány magában foglalja a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát, csakúgy mint a közigazgatási információkhoz való hozzáférés jogát és az ennek szabályozására szolgáló konkrét eszközöket, nevezetesen az audiovizuális hírközlésért felelős főhatóság létrehozását. Jóllehet az újságírók általánosságban hangot adhatnak ellenvéleményüknek, több olyan esetet is jelentettek, amikor az érzékeny témákkal kapcsolatosan kritikát megfogalmazó újságírókkal szemben elnyomást és megfélemlítést alkalmaztak. Az EU sürgette Marokkót, hogy a lehető leghamarabb fogadjon el új sajtótörvényt, amelyben megreformálná az újságírók elleni szabadságvesztés-büntetések jelenlegi rendszerét. Ami a nők és a kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek jogait illeti, Marokkó elfogadott egy, az egyenlőség megvalósítását célzó, a 2011 és 2013 közötti időszakra vonatkozó kormányzati menetrendet. Az Unió 35 millió eurót biztosított a menetrend végrehajtásához. A támogatás célja mindenekelőtt az e területtel kapcsolatos figyelemfelkeltés, valamint a nők ahhoz szükséges képességeinek a megerősítése, hogy a férfiakkal egyenlően vehessenek részt a politikai kormányzásban és a közügyek irányításában. Marokkó visszavonta a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezményrel kapcsolatos összes fenntartását, néhány nyilatkozatot azonban továbbra is fenntartott. A nemzeti jogszabályok harmonizációjával párhuzamosan majd ezeket a nyilatkozatokat is vissza kell vonnia. A kormánytanács 2011 májusában elfogadta a szóban forgó egyezmény fakultatív jegyzőkönyvét (amely lehetővé teszi, hogy a bizottsághoz egyéni petíciókat lehessen benyújtani). A kormánytanács 2011 októberében elfogadta a háztartási alkalmazottak munkakörülményeiről szóló törvény tervezetét, amely egyebek mellett magában foglalja a 15 éves kor alatti gyermekek munkavégzésének tilalmát.

Fokozódott az EU és Marokkó között a nemzetközi szervezetekben, mindenekelőtt az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában folyó együttműködés. Az arab tavasz összefüggésében Marokkó tevékenyen részt vett a líbiai konfliktus rendezésével foglalkozó ENSZ kapcsolattartó csoport munkájában, valamint együttműködött az Unióval az emberi jogok szíriai tiszteletben tartásának előmozdításában.

5.2.19 Nyugat-Szahara

Az Unió továbbra is szorosan nyomon követte a nyugat-szaharai kérdést, mindenekelőtt a Marokkóval és Algériával folytatott párbeszéde keretében. Az EU nagy jelentőséget tulajdonít a nyugat-szaharai emberi jogi helyzet javításának; e térségben a véleménynyilvánítási és gyülekezési szabadság tekintetében továbbra sem szűntek meg a problémák. Az Unió teljes körűen támogatja az ENSZ-főtitkár és személyes megbízottja elkötelezettségét a nyugat-szaharai kérdés iránt, és felszólította a feleket, hogy folytassák az ENSZ égisze alatt zajló tárgyalásokat annak érdekében, hogy igazságos, tartós és kölcsönösen elfogadható politikai megoldást találjanak a helyzetre. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa a 2011. évi 1979. sz. határozatában üdvözölte az emberi jogokkal foglalkozó marokkói nemzeti tanács létrejöttét és a tanácson belül a Nyugat-Szaharára vonatkozóan javasolt komponenst, mint ahogy azt is, hogy Marokkó kötelezettséget vállal arra, hogy korlátozások nélküli és akadálymentes belépést biztosít az országba az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának különleges eljárásait képviselő személyek számára.

5.2.20 Líbia

Az Európai Unió – látva a Kadhafi-rezsim polgári lakosság ellen irányuló könyörtelen elnyomását és támadásait – 2011. február 22-én úgy határozott, hogy felfüggeszti az EU–Líbia keretmegállapodásra irányuló tárgyalásokat.

Az Uniónak döntő szerepe volt abban, hogy az ENSZ Közgyűlése március 1-jén úgy határozott, hogy felfüggeszti Líbia tagságát az Emberi Jogi Tanácsban.

A líbiai eseményekre tekintettel az Európai Tanács március 11-én rendkívüli ülést tartott. A vezetők felszólították Kadhafi ezredet, hogy haladéktalanul távozzon a hatalomból, valamint bejelentették, hogy az Unió az Átmeneti Nemzeti Tanácsot tekinti legitim tárgyalási partnerének. Az Európai Tanács és a Külügyek Tanácsának soron következő ülésein az EU ismételten felszólította a rezsimet, hogy vessen véget a líbiai polgárok ellen irányuló erőszaknak és az emberi jogok megsértésének, valamint hangsúlyozta, hogy támogatja a demokráciapárti erőket. Ezen túlmenően számos nyilatkozat is született különböző emberi jogi kérdések tárgyában. Ezekben José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke, Herman Van Rompuy, az Európai Tanács elnöke és Catherine Ashton, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője felszólított a civil lakosság védelmére, elítélte egyebek mellett az önkényes letartóztatásokat, a bírósági eljárás nélküli kivégzéseket, a kiszolgáltatott helyzetű csoportok elleni diszkriminációt és a kazettás lőszer alkalmazását, véleményt nyilvánított az Átmeneti Nemzeti Tanács jogállásáról, valamint általános támogatásáról biztosította a líbiai polgári lakosságot.

A válságra reagálva az Unió gyors ütemben végrehajtotta az 1970. és az 1973. sz. ENSZ BT-határozatban előírt korlátozó intézkedéseket, valamint autonóm uniós korlátozó intézkedéseket is bevezetett az országgal szemben. Ezek az intézkedések a polgári lakosság védelmére irányultak, mégpedig azáltal, hogy egyfelől megakadályozták, hogy a Kadhafi-rezsim fegyverekhez és pénzhez jusson, másfelől pedig utazási korlátozásokat és a vagyoni eszközök befagyasztását rendelték el az erőszak alkalmazására parancsot adó, a rezsimhez közel álló személyekkel szemben.

Az Unió tevékenyen közreműködött a nemzetközi közösség által a válság rendezése érdekében hozott erőfeszítésekben. Az EU képviselői részt vettek a párizsi és londoni csúcstalálkozókon, a Líbiával foglalkozó kapcsolattartó csoport és a kairói csoport ülésein, a szeptember 1-jei párizsi csúcstalálkozón, valamint a „Líbia barátai” elnevezésű csoportnak az ENSZ-közgyűlés alkalmával tartott találkozásán, ahol a nemzetközi közösség Líbia legitim hatóságaként ismerte el az Átmeneti Nemzeti Tanácsot.

Catherine Ashton főképviselő 2011. május 22-én Bengáziba látogatott, és hivatalosan is felavatta az EU technikai segítséget nyújtó irodáját. Az iroda feladata, hogy kapcsolatot tartson fenn a bengázi székhelyű Átmeneti Nemzeti Tanáccsal, és a helyszínen koordinálja az Uniótól érkező segítséget. A főképviselő Tripoli felszabadítását követően, november 12-én a városba látogatott, hogy hivatalosan is megnyissa az Unió líbiai küldöttségét, és hogy a fővárosban is találkozhasson az Átmeneti Nemzeti Tanács hatóságaival, ahogy arra még a májusi bengázi látogatásakor ígéretet tett.

A líbiai válság kezdete óta az Unió több mint 158 millió EUR összegű humanitárius támogatást nyújtott, valamint uniós polgári védelmi csapatokat és eszközöket mozgósított a polgári lakosság megsegítésére az országon belül és a határvidékeken egyaránt. Az ország felszabadítását követően Catherine Ashton főképviseleő egy 30 millió EUR összegű uniós támogatási csomagot jelentett be. Az azonnali támogatást különböző célokra, így többek között az emberi jogok tiszteletben tartására, a kínzás és bántalmazás megelőzésére, valamint a civil társadalom megerősítésére biztosították.

Az év folyamán több európai parlamenti képviselő is ellátogatott Líbiába, hogy az ott szerzett tapasztalatok alapján felhívja Európa figyelmét azokra a kihívásokra, amelyekkel az átmeneti hatóságok a demokratikus átmenet folyamatának előmozdítása során szembesülnek.

A főképviseleő hangsúlyozta, hogy az új alkotmánynak a nők jogait is magában kell foglalnia, így biztosítva, hogy a nők is részt vehessenek az átmenet folyamatában. Az Unió ahhoz is támogatást nyújtott, hogy líbiai nők – akik egyébként 12 különböző líbiai városból érkeztek – a jövőbeli líbiai választásokon való részvételüket előkészítendő, tapasztalatszerzés céljából jelen lehessenek a tunéziai választásokon.

Az Unió Tanácsa 2011. december 21-én felszabadította a Líbiai Központi Bank és a Líbiai Arab Külkereskedelmi Bank EU által befagyasztott pénzeszközeit és gazdasági forrásait, hogy ezzel támogassa a líbiai gazdaság helyreállítását, és segítse az új líbiai hatóságokat.

5.3 Oroszország és Közép-Ázsia

5.3.1 Oroszország

2011-ben is folytatódtak az EU és Oroszország közötti, évente kétszer megrendezett szokásos emberi jogi konzultációk. A konzultációk 13. és 14. fordulójára 2011 májusában, illetve novemberében került sor Brüsszelben. A megbeszélések során a felek nyílt párbeszédet folytattak az emberi jogok oroszországi és uniós helyzetéről, valamint a nemzetközi fórumokon folyó emberi jogi tevékenységekről. A kiemelt témák a következők voltak: a véleménynyilvánítás szabadsága, a gyülekezés és egyesülés szabadsága, az emberijogvédők helyzete, jogállamiság, az igazságszolgáltatás működése, választójog, rasszizmus, idegengyűlölet, a megkülönböztetés elleni küzdelem – ideértve különösen az LMBTI személyek jogait –, a gyermek jogai, a nemzetközi fórumokon (az ENSZ-ben, az Európa Tanácsban és az EBESZ-ben) folyó, az emberi jogokkal kapcsolatos együttműködés, valamint az Észak-Kaukázus kérdése.

A konzultációk során az Uniónak és Oroszországnak arra is lehetősége volt, hogy vizsgálatokat kezdeményezzen egyes konkrét esetek kapcsán. Azon gyakorlatának megfelelően, hogy a harmadik országokkal emberi jogokról folytatott találkozóiba a civil társadalmat is bevonja, az EU a konzultációk minden fordulóját megelőzően találkozott az orosz és a nemzetközi nem kormányzati szervezetek képviselőivel. A konzultációkról tájékoztatók és beszámolók formájában az Európai Parlament is tájékoztatást kapott.

Annak érdekében, hogy a konzultációk hatékonyabbak és eredményorientáltabbak lehessenek, az Unió továbbra is arra buzdította Oroszországot, hogy változtasson az emberi jogi konzultációkra vonatkozó szabályokon, és a Külügyminisztériumon kívül más minisztériumokkal és ügynökségekkel is konzultáljon, valamint járuljon hozzá ahhoz, hogy az emberi jogi konzultációkat felváltva Oroszországban és az Unióban rendezzék meg, továbbá folytasson megbeszéléseket orosz és nemzetközi nem kormányzati szervezetekkel. A kérdéssel a júniusi Nyizsnyij Novgorod-i és a decemberi brüsszeli EU–Oroszország csúcstalálkozón is foglalkoztak, illetve azt levélváltás formájában Herman Van Rompuy és Dmitrij Medvegyev elnök is megvitatta. Az emberi jogi kérdések általánosságban továbbra is napirenden voltak az EU és Oroszország közötti kapcsolatok minden szintjén, a legfelsőbb szintet is beleértve.

Az EU továbbra is hangot adott azzal kapcsolatos aggályainak, hogy vajon Oroszország mennyire tartja tiszteletben az ENSZ, az EBESZ és az Európa Tanács keretében tett kötelezettségvállalásait. Mivel 2011 választási év volt, az Oroszországi Föderációval megtárgyalt főbb kérdések között szerepelt az orosz lakosság választójoga, ezen belül is mindenekelőtt a következő kérdések: a politikai pártok nyilvántartásba vétele, a forrásokhoz és a médiához való tisztességes hozzáférés, a gyülekezés szabadsága az ellenzéki rendezvények kapcsán, valamint a választások megfigyelése. A választások előtt, illetve közvetlenül a választások után Catherine Ashton főképvisele több nyilatkozatot is tett a témában.

Az Uniót továbbra is mély aggodalommal töltötte el az emberi jogvédők nehéz helyzete, az újságírók és a prominens orosz emberi jogi aktivisták elleni erőszakos támadások száma, mint ahogy a véleménynyilvánítás, az egyesülés és a gyülekezés szabadságának korlátozása is. Nem hoztak eredményt a meggyilkolt emberi jogvédők – köztük Natalja Jesztyemirova – ügyében indított nyomozások, ahogy az előzetes letartóztatásba helyezett Szergej Magnyitszkij és Vera Trifonova halála ügyében indított vizsgálatok sem. 2011. december 27-én Mihail Fedotov, az emberi jogokkal és a civil társadalommal foglalkozó elnöki tanács vezetője átadta Medvegyev elnöknek a Szergej Magnyitszkij és Mihail Hodorkovszkij ügyével kapcsolatos jelentéseket. Halála után két évvel újra megnyitották a Szergej Magnyitszkij néhai ügyvéd ügyében indított bírósági eljárást, mivel az előzetes letartóztatás alatt bekövetkezett halálának körülményeit még teljes körűen ki kell vizsgálni. Végül, de nem utolsósorban: a Mihail Hodorkovszkij és Platon Lebegyev ügyének második tárgyalása után született jogerős ítélet kapcsán több aggály is felmerült az eljárás során történt szabálytalanságok és a tisztességes tárgyalások hiánya miatt. Catherine Ashton főképvisele e kérdésről is nyilatkozott.

Az Uniót változatlanul aggodalommal töltötte el az észak-kaukázusi emberi jogi helyzet, amely 2011-ben sem javult. A beszámolók szerint a térségben tovább folytatódtak a kénzások, az emberrablások, az önkényes fogva tartások, a nők jogai továbbra is sérültek, itt említendők a becsületgyilkosságok és a családon belüli erőszak is. E bűncselekmények büntetlensége továbbra is bevett gyakorlat maradt a régióban. A szomszédos köztársaságokban – kiváltképp Ingusföldön és Dagesztánban – tovább romlott a helyzet. A rasszizmushoz és etnikai gyűlölethez köthető támadások száma még mindig aggodalomra ad okot. A jelentések szerint a hontalan személyek helyzete is aggasztó az Oroszországi Föderációban.

Az Unió által üdvözölt fontos pozitív fejlemények között említhetők az ország által tett modernizációs erőfeszítések, mindenekelőtt a jogállamiság és a politikai pluralizmus területéhez kapcsolódó törekvések (az előbbi esetében az igazságszolgáltatás, a büntetés-végrehajtás és a bűnüldözés terén indított reformok, az utóbbi esetében pedig a dumába való bejutáshoz szükséges küszöb 7-ről 5 %-ra csökkentése, valamint módosítások kezdeményezése a politikai pártok nyilvántartásba vételével kapcsolatban, továbbá a választási törvénnyel kapcsolatos erőfeszítések).

5.3.2 Közép-Ázsia (régió)

Az Európai Tanács 2007. június 21–22-i ülésén történt elfogadása óta a Közép-Ázsiával folytatandó új partnerségre vonatkozó uniós stratégia biztosítja az EU Közép-Ázsiával fennálló kapcsolatainak keretét. A stratégia elismeri, hogy az emberi jogok, a jogállamiság, a jó kormányzás és a demokratizálódás alapozza meg Közép-Ázsia hosszú távú politikai stabilitását és gazdasági fejlődését.

Az Unió minden egyes közép-ázsiai állam felé jelezte az emberi jogokkal kapcsolatos problémákat, mégpedig a különböző politikai találkozók és magas szintű látogatások alkalmával, a 2011. április 7-én az üzbeisztáni Taskentben tartott EU–Közép-Ázsia miniszteri szintű találkozót is ideértve. Az aggodalomra okot adó emberi jogi kérdések tekintetében számos kétoldalú *démarche*-ra került sor a térség országaival.

A stratégiával összhangban az EU a térség valamennyi országával strukturált emberi jogi párbeszédet alakított ki. Ezek lehetővé tették minden fontos kérdés nyílt megvitatását, egyedi eseteket is beleértve. A párbeszédok előkészítésére a helyi és nemzetközi civil társadalommal folytatott szoros konzultációban került sor. Az EU által négy közép-ázsiai országgal közösen szervezett szemináriumok is alkalmat teremtettek a civil társadalom bevonására¹². A szemináriumok a nemzetközi normákkal, a legjobb európai gyakorlatokkal, a nemzeti jogszabályokkal és azok alkalmazásával foglalkoztak, emellett pedig lehetőséget kínáltak az európai és közép-ázsiai civil társadalmi képviselők, tudományos dolgozók és állami tisztviselők közötti eszmecserére. Az eszmecserék a nemzetközi és nemzeti normák maradéktalan biztosításához szükséges jogalkotási és gyakorlati változásokra vonatkozó részletes ajánlások megfogalmazásával zárultak, amelyeket azután előterjesztettek a tisztviselőknek. A párbeszédet és a szemináriumokat követő lépésekre a nemzeti hatóságok és uniós küldöttségek közötti kapcsolattartás keretében, valamint – többek között a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze révén – a projektekhez nyújtott finanszírozás útján került sor.

Az Unió az emberi jogokat közvetlenül érintő nemzeti szintű kétoldalú együttműködési programokat és projekteket is kidolgozott a közép-ázsiai államok számára. Az EU mindenekelőtt az igazságszolgáltatási és a büntetés-végrehajtási rendszer reformját, az emberi jogok iránti érzékenység erősítését és a kapacitásépítést támogatta. A stratégiával összhangban 2011-ben is folytatódott a Közép-Ázsia számára kidolgozott regionális jogállamisági kezdeményezés keretében zajló tevékenységek.

Pierre Morel, az EU közép-ázsiai különleges képviselője megbízatásának része az EU emberi jogi politikájának végrehajtásában való közreműködés, így az emberi jogi kérdések a térségben tett látogatásai során és kétoldalú kapcsolataiban továbbra is napirenden voltak.

¹² http://eeas.europa.eu/human_rights/dialogues/civil_society

Az Unió párbeszéd és közös projektek révén szorosan együttműködött az EBESZ-szel, az Európa Tanáccsal, az ENSZ-szel és az ENSZ emberi jogi főbiztosával, különösen annak biskeki regionális irodájával.

5.3.3 Kazahsztán

Kazahsztánban 2011-ben a nyugtalanság jelei mutatkoztak. A folyamat még májusban kezdődött, amikor is Zsanaozenben munkajogi vita robbant ki az ipari munkások körében. Több olajfeldolgozó létesítmény dolgozói sztrájkba kezdtek, fizetésemelést, jobb munkakörülményeket és a független szakszervezetekre vonatkozó korlátozások megszüntetését követelve. A sztrájkok aztán 2011 decemberében a rendőrség és a sztrájkoló dolgozók közötti erőszakos összecsapásokká fajultak. Az erőszakos események kivizsgálására a hatóságok tényfeltáró bizottságot állítottak fel. Az Unió jelezte: elvárja, hogy a tényfeltáró bizottság átlátható módon végezze munkáját, és azt is, hogy az erőszak elkövetésével gyanúsított személyeket tisztességes eljárás keretében állítsák bíróság elé.

Az emberi jogi helyzet általánosságban továbbra is aggasztó volt. Az EU a gyülekezési szabadság, a lelkiismereti szabadság, a civil társadalom és a nem kormányzati szervezetek szerepe, a politikai ellenzék helyzete, valamint a média és a véleménynyilvánítás szabadsága terén változatlanul további politikai reformok végrehajtására sürgette a kazahsztáni hatóságokat.

2011 tavasza óta több olyan pokolgépes merényletre és állítólagos terrorcselekményre került sor az országban, amely az értesülések szerint vallási szélsőségekhez volt köthető. Ezen események nyomán nyílt vita kezdődött a vallásszabadságról és a vallási szélsőségeség egyre gyakoribb kazahsztáni előfordulásáról. Az Együttműködési Tanács 2011. júniusi ülésén magas szintű megbeszélésekre került sor az EU és Kazahsztán között. Az EU és Kazahsztán közötti emberi jogi párbeszéd negyedik fordulóját 2011. november 30-án tartották Brüsszelben. 2011. október 19–20-án emberi jogokkal kapcsolatos EU–Kazahsztán civil társadalmi szemináriumot rendeztek Almatiban „Az állam és a civil társadalom közötti párbeszéd megerősítése mint az előrehaladás záloga” címmel.

5.3.4 *Kirgizisztán*

A koalíciós kormány megalakulásával és a 2011. októberi békés elnökválasztással lezárult a 2010. évi válságot követően indult átmenet folyamata, és az ideiglenes intézmények helyébe demokratikus úton megválasztott állami hatóságok léptek. Az EBESZ/ODIHR ugyanakkor bizonyos hiányosságokat fedezett fel az idevágó jogszabályok végrehajtásában, amelyek szükségessé teszik a választási folyamat javítását. Az Unió támogatta a demokratizálódás folyamatát, és megerősítette az iránti elkötelezettségét, hogy jelentős segítséget nyújtson az országban végbemenő reformfolyamatokhoz, különösen a jogállamiság és a társadalmi-gazdasági fejlődés területén.

A politikai párbeszéd során az EU változatlanul további politikai reformok végrehajtására szólította fel a kirgiz hatóságokat, különösen a jogállamiság és az igazságügy terén.

Az EU sürgette a kirgiz hatóságokat, hogy mihamarabb javítsanak polgáraik emberi jogi helyzetén: mindenekelőtt garantálják a tisztességes eljáráshoz és az igazságszolgáltatáshoz való jogot, biztosítsanak tisztességes eljárási szabályokat, valamint enyhítsenek a bírákra és védőügyvédekre nehezedő nyomáson. Az Uniót mélyen megrendítette a Kirgizisztáni Legfelsőbb Bíróság azon döntése, miszerint fenntartja az Azimjan Aszkarov emberijogvédő ellen életfogytig tartó börtönbüntetést kiszabó ítéletet, és felszólította a Bíróságot, hogy vegye fontolóra az eset újbóli megvizsgálásának valamennyi lehetőségét.

Fontos fejleményt jelent a büntető törvénykönyv reformja. Az EU ennek kapcsán üdvözölte, hogy Kirgizisztánban megszűnt a rágalmazás büntethetősége, ami jó példát jelent az egész régió számára. A kirgiz hatóságok 2011 decemberében meghívták az országba az ENSZ kínzás elleni küzdelemmel foglalkozó különleges előadóját.

2011. június 28-án Biskekben került sor az EU és Kirgizisztán közötti emberi jogi párbeszéd harmadik fordulójára. A nemzetközi fórumokon felmerült és kölcsönös érdeklődésre számot tartó vagy mindkét felet érintő kérdéseken kívül az Unió a kirgizisztáni emberi jogi helyzettel kapcsolatos több konkrét aggályát is felvetette, különösen az igazságügyi reform, ezen belül is többek között az előzetes letartóztatások, a kínzás alkalmazása, valamint a tisztességes eljáráshoz és az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében, továbbá az egyesülés és a gyülekezés szabadságához, a bebörtönzött személyek jogaihoz, a gyermekek és nők jogaihoz, valamint az emberi jogok védelmére vonatkozó nemzeti kerethez kapcsolódóan.

Az EU folyamatos támogatást nyújtott az újjáépítést, a megbékélést és a konfliktusmegelőzést célzó, az ország fenntartható növekedése szempontjából fontos szerepet betöltő tevékenységekhez. Mivel az új kormány érdeklődést tanúsított az iránt, hogy együttműködést folytasson az Unióval az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén, az EU már meg is kezdte egy ezekkel a kérdésekkel foglalkozó, teljes körű segítségnyújtási program kidolgozását, amelynek keretében az EU megosztja vonatkozó tapasztalatait az országgal.

5.3.5 Tádzsikisztán

Az EU és Tádzsikisztán közötti emberi jogi párbeszéd harmadik fordulójára 2011. február 2-án (ez a 2010. évvel foglalkozott), negyedik fordulójára pedig 2011. október 25-én került sor Dusanbében. A párbeszéd során közös érdekű vagy mindkét felet érintő kérdések széles skálájáról folytattak megbeszéléseket, többek között a nemzeti emberi jogi intézményekről, valamint a nők, a gyermekek és a migránsok jogairól. A választási törvény, a civil társadalom, valamint a vallás- és a médiaszabadság kérdésében eltértek a vélemények. Az Unió és Tádzsikisztán az emberi jogok területén folytatandó konkrét együttműködés lehetőségeiről is tárgyaltak. A párbeszéd negyedik fordulójának alkalmával az uniós küldöttség a dusanbei börtönök egyikében is látogatást tett.

2011. július 26–27-én megrendezésre került a migráns munkavállalók jogaival foglalkozó EU–Tádzsikisztán civil társadalmi szeminárium.

Ezen túlmenően az EU–Tádzsikisztán Együttműködési Bizottság 2011. március 16-án Dusanbéban tartott első ülésén is megvitattak emberi jogi kérdéseket. A megtárgyalt főbb kérdések a Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatalának (ODIHR) ajánlásaihoz, valamint a véleménynyilvánítás és a média szabadságához, illetve a vallásszabadsághoz kapcsolódtak.

5.3.6 *Türkmenisztán*

Az EU továbbra is szorosan figyelemmel kísérte a türkmenisztáni emberi jogi helyzet alakulását, és annak megfelelően a kétoldalú párbeszéd során – többek között az EU–Türkmenisztán emberi jogi párbeszéd keretében – több probléma tekintetében is hangot adott szünni nem akaró aggályainak. Az emberi jogi párbeszéd negyedik fordulója 2011. július 8-án Brüsszelben került megrendezésre. A párbeszéd során az EU és Türkmenisztán mindenekelőtt a következő területekre összpontosított: az igazságügyi reform, a börtönkörülmények kérdését is beleértve; az emberi jogok védelmét szolgáló nemzeti intézmények; a civil társadalom fejlődése; az egyesülés, a véleménynyilvánítás és a mozgás szabadsága; a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogai; valamint a nemzetközi fórumokon megvalósuló együttműködés.

5.3.7 *Üzbegisztán*

Az EU változatlanul további politikai reformok végrehajtására sürgette az üzbég hatóságokat, különösen a gyülekezési szabadság, a lelkiismereti szabadság, a civil társadalom és a nem kormányzati szervezetek szerepe, a médiaszabadság, valamint a gyermekek jogai terén. Az Unió üdvözölte, hogy az országban 2011-ben több emberijogvédőt szabadon engedtek, ugyanakkor továbbra is aggodalommal töltötte el az üzbegisztáni fogdáiban fogva tartott emberijogvédők, aktivisták és újságírók még mindig magas száma. Az EU az üzbég hatóságokkal tartott találkozókön 2011-ben is felvetette ezt a kérdést, egyedi eseteket is beleértve. Változatlanul sürgette, hogy a nemzetközi közösség számára biztosítsanak szélesebb körű hozzáférést az üzbegisztáni büntetés-végrehajtási intézetekhez.

Az EU és Üzbegisztán közötti emberi jogi párbeszéd ötödik fordulójára 2011. június 24-én került sor Taskentben. A párbeszéd során az EU és Üzbegisztán mindenekelőtt a következő területekre összpontosított: az igazságügyi reform, a börtönkörülmények kérdését is beleértve; az emberi jogok védelmét szolgáló nemzeti intézmények; a civil társadalom fejlődése; az egyesülés, a véleménynyilvánítás és a mozgás szabadsága; valamint a nemzetközi fórumokon megvalósuló együttműködés. Az EU továbbá kitért a kínzás elleni küzdelemmel foglalkozó különleges ENSZ-előadóval való együttműködés kérdésére, valamint egy ILO-bizottság arra történő felkérésére is, hogy kövesse nyomon a gyermekmunka elleni 138. és 182. sz. ILO-egyezmény végrehajtását.

Az Európai Parlament 2011 decemberében gyermekmunkával kapcsolatos aggályok miatt visszavonta ahhoz adott hozzájárulását, hogy az Unió és Üzbegisztán közötti partnerségi és együttműködési megállapodás a textilágazatra vonatkozó jegyzőkönyvvel egészülhessen ki. Valószínű, hogy az Európai Parlament csak akkor fogja újból megvizsgálni az említett jegyzőkönyv beillesztésének lehetőségét, ha konkrét eredmények születnek a kényszermunka elleni küzdelem terén, beleértve azt is, hogy a nemzetközi megfigyelők a 2012. évi gyapotszedés idejére visszatérnek az országba. A büntető igazságszolgáltatás reformját célzó, 2012 elején indult, 10 millió EUR összegű program kidolgozásával intenzívebbé vált az EU és Üzbegisztán közötti együttműködés.

Az Unió az Európa Tanáccsal közösen tovább folytatta az EU–Közép-Ázsia jogállamisági kezdeményezés végrehajtását. Üzbegisztán vonatkozásában ez a következő tevékenységeket foglalta magában: az alkotmánybíróság, a legfelsőbb bíróság és az ombudsmani hivatal megerősítése, bírák és a közigazgatás képviselőinek képzése, valamint jogszabálytervezetekkel kapcsolatos jogi vélemények megszövegezése.

5.4 Afrika

5.4.1 Afrikai Unió

Az AU és az EU között 2008-ban megindult emberi jogi párbeszéd változatlanul kiemelkedő fóruma maradt a két fél által az emberi jogok és a demokrácia előmozdítása terén tett erőfeszítésekre vonatkozó tapasztalatcserének. 2011-ben egy találkozóra került sor Dakarban, amelynek középpontjában olyan kérdések álltak, mint például az emberijogvédők védelmét célzó AU–EU együttműködés, az emberi jogok és a demokratikus átmenetek közötti kapcsolatok, a fejlődéshez való jog, valamint a nőkről, a békéről és a biztonságról szóló 1325. sz. ENSZ BT-határozat végrehajtása.

Az emberi jogokkal foglalkozó harmadik AU–EU civil társadalmi szeminárium 2011. november 21–22-én Brüsszelben került megrendezésre. Az ott elfogadott ajánlások két fő területhez kapcsolódtak: az emberi jogok érvényesítése a választások során, valamint a lakhatáshoz való jog és az erőszakos kilakoltatások. A szóban forgó ajánlásokat a következő AU–EU emberi jogi párbeszéd előkészítésekor is figyelembe fogják venni.

Közös törekvéseik kifejezéseként az EU és az AU 2011. február 12-én együttes nyilatkozatot adott ki a gyermekkatona bevetése elleni világnap alkalmából. A nyilatkozatban üdvözltek a többek között az 1882. sz. ENSZ BT-határozat elfogadása révén elért eredményeket, és újólág megerősítették, hogy támogatják a gyermekkatona toborzásának és bevetésének büntetlensége elleni küzdelmet, továbbá ismételten hangsúlyozták, hogy a szóban forgó bűncselekmények elkövetőit bíróság elé kell állítani. Továbbá felszólítottak minden államot, hogy – az ENSZ-főtitkárnak a gyermekek és fegyveres konfliktusok kapcsolatával foglalkozó különleges képviselője által 2010 májusában indított kampánnyal összhangban – 2012-ig erősítsék meg a gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról szóló, a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezményhez fűzött fakultatív jegyzőkönyvet.

A kormányzásról és az emberi jogokról folytatott párbeszéd céljait szolgáló, 2010. november 12-én indult Afrika–EU platform keretében 2011-ben két munkacsoporti ülésre került sor. Az első találkozót júniusban tartották Brüsszelben, ahol is a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás kérdését vitatták meg a konfliktusok és a konfliktus utáni helyzetek összefüggésében. A második találkozót decemberben rendezték meg Tuniszban, és ott azzal a kérdéssel foglalkoztak, hogy milyen szerepet tölthet be a véleménynyilvánítás – többek között a média – szabadsága a demokratikus változások előmozdításában. 2010. novemberi létrehozása óta a platform nyílt, átfogó és informális teret biztosít a párbeszédnek, lehetővé téve, hogy a két kontinens közös kormányzati programokat dolgozzon ki és közös ajánlásokat fogalmazzon meg. A demokratikus kormányzással és emberi jogokkal kapcsolatos Afrika–EU partnerség keretében 2011 szeptemberében informális szakértői találkozóra került sor Brüsszelben, ahol további konzultációkat folytattak arról, hogy az EU miként támogathatná hatékonyabban az olyan afrikai kormányzati kezdeményezéseket, mint például az afrikai kölcsönös értékelési mechanizmus (APRM), valamint a demokráciáról, a választásokról és a kormányzásról szóló afrikai charta.

Az AU–EU emberi jogi párbeszéd mellett a Cotonoui Megállapodás 8. cikke szerinti politikai párbeszédnek is alkalmat kínáltak az emberi jogokat érintő kérdéseknek az afrikai partnerországok nemzeti hatóságaival való közvetlen megbeszélésére. 2010-ben Nigériával és Dél-Afrikával került sor egyedi emberi jogi párbeszédre.

5.4.2 Angola

Az alapvető szabadságok tekintetében biztosított alkotmányos garanciák és az emberi jogokkal foglalkozó nemzeti intézmény megléte ellenére egyes szinteken továbbra is hiányosságok tapasztalhatók az emberi jogok védelme terén. A közelmúlt aggodalomra okot adó fejleményi között említhetők a biztonsági erők által az illegális migránsokkal és a gyémántban gazdag Észak- és Dél-Lunda tartományban dolgozó bányászokkal szemben állítólagosan elkövetett erőszakos cselekmények és visszaélések. Értesülések szerint a rendőrség a kisebb méretű ellenzéki és ifjúsági tüntetések alkalmával is túlzott erőszakot alkalmazott.

A uniós küldöttség és a tagállamok képviselői látogatást tettek Észak- és Dél-Lunda tartományban, ahol megbeszéléseket folytattak a hatóságokkal és a civil társadalom képviselőivel. Más nemzetközi partnerekkel együttműködésben figyelemmel kísérték az emberi jogi helyzet alakulását, és felhívták a kormány figyelmét arra, hogy megfelelően ki kell vizsgálni az emberi jogok állítólagos megsértésének eseteit, valamint hogy a biztonsági erők képzése és irányítása révén megelőző intézkedéseket kell fogantatosítani. Előzőleg az uniós nagykövetek már az olajban gazdag északi tartományt, Cabindát is felkeresték, ahol elszórtan alacsony intenzitású felkelések és állítólagos emberi jogi jogsértések fordulnak elő.

Az Unió és tagállamai különböző emberi jogi projekteket finanszíroznak az országban, és támogatást nyújtanak az e téren tevékenységet folytató helyi és nemzetközi szervezetek számára. Az Angola számára biztosított adományok általános csökkenése következtében az uniós finanszírozás egyike a helyi emberi jogi szervezetek számára rendelkezésre álló kevés forrásnak.

A Cotonoui Megállapodás 8. cikke szerinti politikai párbeszéd eszközt továbbra sem alkalmazták, ugyanakkor az Unió nagy reményeket fűz az „Angola–EU közös előrelépés” elnevezésű megállapodáshoz, amelynek keretében széles körű politikai párbeszédre kerül majd sor, egyebek mellett a béke és biztonság, az emberi jogok és a jó kormányzás témájában.

5.4.3 Burundi

Az Uniót az előző évekhez hasonlóan 2011-ben is aggodalommal töltötte el az emberi jogok helyzete Burundiban. Továbbra is magas volt a bírósági eljárás nélküli kivégzések száma. Az ENSZ szerint 2011-ben 62 ilyen kivégzésre került sor, de egyes nem kormányzati szervezetek szerint ez a szám még ennél is magasabb. Mivel az ellenzéki vezetők külföldön rejtőzködnek, a civil társadalomra és a médiára hárult a feladat, hogy betöltsék az ellenzéki politikai pártok távozásával keletkezett űrt. Így viszont az újságírók és a civil társadalmi vezetők kerültek a letartóztatások és megfélemlítések célkeresztjébe.

A nemzetközi közösség általi politikai nyomásgyakorlás az év vége felé kezdte éreztetni hatását, amikor is a helyzet nyugodtabbá vált. Az Unió hozzájárult a kormány és a külföldön tartózkodó ellenzéki pártok közötti párbeszéd újraindítására irányuló nemzetközi erőfeszítések intenzívebbé tételéhez, így biztosítandó a 2015. évi választások megfelelő előkészítését.

Az Unió kitartóan igyekezett párbeszédet kezdeményezni a kormánnyal a Cotonoui Megállapodás 8. cikke alapján, de nem járt sikerrel. Gyümölcsözőbb eredményeket hozott viszont a civil társadalommal folyó párbeszéd, amely 2011-ben is folytatódott, és amelynek középpontjában elsősorban a politikai kormányzás témája állt.

Az EU az Európai Fejlesztési Alapból 2011-ben is finanszírozást biztosított a decentralizált igazságszolgáltatás megteremtésére és a helyi kormányzás támogatására irányuló projektekhez, mégpedig azzal a céllal, hogy rendezni lehessen a földbirtoklással összefüggő konfliktusokhoz kapcsolódó problémás kérdéseket. Az Unió ezen túlmenően ajánlattételi felhívásokat is közzétett a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze és a Stabilitási Eszköz keretében.

5.4.4 Kamerun

Az Unió 2011-ben jelentős mértékben fokozta az emberi jogok és a demokratizálódás területével kapcsolatos kameruni szerepvállalását, mind a politikai párbeszéd és politikai támogatás, mind pedig a pénzügyi támogatások formájában. 2011-ben a fő intézkedési területek a következők voltak:

Emberijogvédők: az EU kameruni missziói támogatták az emberijogvédők védelmezésével foglalkozó nemzeti hálózat (RENAPDDHO) létrehozását. Az uniós küldöttség tanácsadást biztosított, valamint politikai támogatást és természetbeni segítséget nyújtott, míg a francia nagykövetség némi pénzügyi támogatást bocsátott rendelkezésre. A RENAPDDHO az emberi jogok fenyegetettsége esetén lép közbe. A hálózat hamarosan elkészül a kameruni emberijogvédők helyzetével foglalkozó első jelentésével.

Az emberi jogokkal kapcsolatos figyelemfelkeltés: az EU pénzügyi támogatást nyújtott egy, az emberi jogokat előmozdító filmfesztivál megrendezéséhez Yaoundé városában. Sajnálatos módon a hatóságok az utolsó pillanatban betiltották a filmfesztivált, arra hivatkozva, hogy az vélhetően veszélyt jelentene a közrendre. Az EU misszióvezetői sajnálatukat fejezték ki a döntés miatt.

Igazságszolgáltatás és fogvatartási körülmények: ezen a kritikus területen az EU nyújtja a legtöbb támogatást. Az uniós támogatás hozzájárult mindenekelőtt ahhoz, hogy csökkentsen lehessen az előzetes letartóztatásban lévő személyek számát, illetve hogy javítani lehessen a fogva tartott személyek egészségügyi ellátásán (a HIV-fertőzés megelőzését is beleértve), higiéniai körülményein és a részükre biztosított jogi tanácsadás minőségén. Ezen túlmenően az Unió a politikai párbeszéd keretében rendszeresen felveti az igazságügyi rendszer (nem megfelelő) működésének kérdését, különösen ami a kiemelt jelentőségű ügyeket illeti.

Az LMBT személyek jogai: az Unió a hatóságokkal folytatott politikai párbeszéd keretében rendszeresen felveti ezt a kérdést, amely igen kényes téma Kamerunban. A végső cél a büntethetőség megszüntetése. Az EU továbbá pénzügyi támogatást nyújtott egy olyan nem kormányzati szervezet számára, amely az LMBT személyek – és ezen belül is a fogva tartott vagy bírósági eljárás alatt álló személyek – jogainak védelmezésén fáradozik. Mindazonáltal a projekt ellenérzést váltott ki a kameruni hatóságok körében, amelyek azzal vádolták az Uniót, hogy beavatkozik az ország ügyeibe és népszerűsíti a homoszexualitást. A hatóságok azt kérték, hogy az EU vonja vissza ezt a támogatást. Az Unió határozottan reagált a vádakra, és elutasította a projekt visszavonásának lehetőségét.

A politikai párbeszéd keretében 2011-ben ezen túlmenően egyéb kérdésekkel is rendszeresen foglalkoztak. Ezek közé tartozik a halálbüntetés eltörlésének kérdése (az ország egyelőre csak *de facto* moratóriumot alkalmaz), a nők jogai (különösen a nők elleni erőszak) a gyermek jogai (mindenekelőtt a gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezmény két fakultatív jegyzőkönyvének Kamerun általi ratifikálása), valamint a politikai jogok, mint például az egyesülési és a gyülekezési szabadság korlátozása. Az EU továbbá pénzügyi támogatást biztosított az őslakos népekkel foglalkozó nem kormányzati szervezetek (mindenekelőtt a Baka Pygmies) számára.

5.4.5 Csád

Amint azt a csádi emberi jogi helyzettel foglalkozó, az ENSZ Emberi Jogok Főbiztosa Hivatalának megbízásából készült jelentés is megállapítja: „ugyan az országban nem tapasztalható az emberi jogok szándékos és szisztematikus megsértése, az emberi jogok mégis folyamatosan sérülnek”. Jóllehet Csád ratifikálta az emberi jogok előmozdításáról és védelméről szóló főbb nemzetközi egyezményeket, ezek alkalmazása továbbra is messze elmarad az elégséges szinttől. Ez pedig az emberi jogok és az igazságszolgáltatás területéhez kapcsolódó kérdésekre fordított pénzügyi és technikai erőforrások hiányára vezethető vissza. Ezzel párhuzamosan a mindenekelőtt az ország Száhil övi részét sújtó, visszatérő éhínség és járványok súlyos mértékben akadályozzák a fejlődés lehetőségét.

Következésképpen az emberi jogok területéhez kapcsolódó kihívások meglehetősen szerteágazóak, ezért az EU és tagállamai meghatározták azt a négy fő területet, amelyre erőfeszítéseiket összpontosítják:

- a) egy megbízható és működőképes igazságügyi rendszer létrehozása, amely véget vet a büntetlenség még mindig széleskörűen elterjedt gyakorlatának;
- b) a leginkább kiszolgáltatott helyzetben lévők – köztük a gyermekek, a (főleg a vidéki területeken élő) nők és a fogyatékkal élő személyek – jogainak tiszteletben tartása és előmozdítása;
- c) a belbiztonsági erőkre vonatkozó reformfolyamat figyelemmel kísérése a jogállamiság megerősítése és a visszaélések megakadályozása érdekében;
- d) a demokratikus alapelvek tiszteletben tartása és a jó kormányzás előmozdítása, lehetővé téve, hogy a polgárok részt vehessenek a közügyekben, országos és helyi szinten egyaránt.

A 10. EFA keretében nyújtott támogatás két fő célterülete közül az egyik a „jó kormányzás”. Az EU 70 millió EUR összeggel járul hozzá ahhoz, hogy az igazságügy, az államháztartás irányítása és a biztonság területén Csádban helyreállhasson a rend, és megfelelő állami intézmények és gyakorlatok álljanak rendelkezésre.

Ezzel összefüggésben, a csádi igazságügyi rendszer támogatására irányuló, 2009-ben indult uniós program (PRAJUST) célja, hogy jelentősen javítson a csádi igazságszolgáltatáson, mégpedig azáltal, hogy hozzájárul a büntetőügyi és polgári eljárások, illetve a szakemberek (ügyvédek, bírák, büntetés-végrehajtási személyzet stb.) támogatásához. A PRAJUST ezen túlmenően tekintélyes hozzájárulást irányoz elő az országszerte különböző igazságügyi létesítmények építését és felújítását célzó kormányzati program számára.

A biztonsági ágazat reformja ugyancsak kulcsfontosságú terület, amelyet az Unió már jelenleg is támogat a belbiztonsági erők reformjára irányuló támogatási programon keresztül (PAFSI program).

Az EU kétoldalú és többoldalú kontextusban más felekkel közösen finanszírozást biztosított a tényfeltárási bizottság munkájához, melynek feladata, hogy kivizsgálja a 2008. januári–februári eseményeket és Ibni Omár Mahamat Száleh ellenzéki vezető eltűnését.

Az Unió továbbá politikai és pénzügyi tekintetben is közreműködött Hissène Habré korábbi elnök bírósági tárgyalásának előkészítésében, jóllehet az még nem kezdődhetett meg, mert még nem jelölték ki az ügyet tárgyaló bíróságot.

Ami a választások területét illeti, az EU támogatást nyújtott a 2010–2011. évi parlamenti és elnökválasztások előkészítéséhez és megszervezéséhez. Az Unió választási megfigyelő missziót küldött az országba. A missziót Louis Michel európai parlamenti képviselő, korábbi fejlesztési biztos vezette.

A 2011 végén indult csádi kormányzati támogatási program (PAG) támogatást nyújtott a pénzügyi irányításhoz és az olajból származó bevételek kezeléséhez. A program továbbviszi azokat a 2007 óta eszközölt erőfeszítéseket, amelyek a pénzügyekért és költségvetésért felelős minisztérium kapacitásainak javítására irányulnak. A program egy komponense azt a célt szolgálja, hogy az ország nagyobb városaiban segítse és figyelemmel kísérje a 2011-ben megtartott helyhatósági választásokat követően nemrégiben elindult decentralizációs folyamatot.

Az Unió szilárdan elkötelezett aziránt, hogy – a Cotonoui Megállapodás 8. cikke szerinti politikai párbeszéd formájában, valamint uniós programok és projektek végrehajtása révén – a továbbiakban is foglalkozzon a jó kormányzás területéhez kapcsolódó legfontosabb kérdésekkel (igazságügy, emberi jogok, biztonsági erők, a gazdaság átláthatósága és decentralizáció).

Az EU a nők, a gyermekek és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek jogai tiszteletben tartásának előmozdításához is támogatást biztosított. Ez a tevékenység a nőket sújtó diszkriminatív gyakorlatok – mint például a női nemi szervek megcsonkítása, a kényszerházasság és a korai házasságkötés, valamint a nemi alapú erőszak – elleni közdelemet is magában foglalta.

5.4.6 Elefántcsontpart

A 2011-es év súlyos politikai válsággal indult Elefántcsontparton: a leköszönő elnök nem fogadta el a 2010. november végén tartott elnökválasztás eredményét, nevezetesen azt, hogy ellenfele, Alassane Ouattara nyerte a választásokat. Catherine Ashton főképviselő és szóvivője több nyilatkozatban is elítélte a törvénytelenül hatalmon lévő Gbagbo-rezsim által alkalmazott elnyomást, amely az emberi jogok gyakori megsértésével járt együtt. Az Unió azonnal és határozottan támogatta az elefántcsontparti választópolgárok akaratát, és ennek jegyében korlátozó intézkedéseket fogadott el összesen 118 személy és 13 gazdasági szervezet ellen (lásd az Európai Tanács 2011. április elejéig elfogadott különböző határozatait). A szóban forgó intézkedések rendkívül hatékonyak bizonyultak a Gbagbo-rezsim jelentős meggyengítésében.

Az EU ezen túlmenően intenzív diplomáciai tevékenységet folytatott a regionális intézmények – mint például az ECOWAS és az Afrikai Unió –, valamint az ENSZ szintjén, arra ösztönözve ezeket az intézményeket, hogy világosan foglaljanak állást, és közvetítői szerepet vállalva segítsék az alkotmányos rend helyreállítását. Ehhez az Unió különböző információk, valamint technikai és pénzügyi támogatás biztosításával is hozzájárult. Ezzel egyidejűleg az EU 60 millió EUR-t mozgósított a válság által leginkább sújtott személyek számára biztosítandó humanitárius segítségnyújtás céljára, továbbá 1 millió EUR-t biztosított a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze keretében, részint a válság idején szexuális erőszak áldozatává vált nők megsegítésére.

Miután Alassane Ouattara legitim elnök beiktatásával lezárult a válság, a fejlesztési együttműködés is újraindulhatott, lehetővé téve egy, az igazságügyi rendszer támogatására irányuló program elindítását. A 18 millió EUR költségvetésű program célja, hogy segítse az államot egy ágazati reformpolitika kialakításában, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés előmozdításában, az igazságügyi korrupció csökkentésében és a bírák szakmai felkészültségének megerősítésében. 2011 folyamán az északi régiókban hét bírósági épületet is renováltak és kezdtek el használni újra, ezzel is javítva az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést az említett területeken.

Az Igazságügyi Minisztérium számára biztosított (és a Stabilitási Eszköz keretében nyújtott hitelből megvalósuló) egyedi szakértői segítségnyújtás keretében az Unió folyamatban lévő igazságügyi eljárásokhoz is támogatást biztosított, mindenekelőtt a válság idején elkövetett bűncselekmények kivizsgálásával megbízott miniszteri nyomozócsoport felállításához, valamint az áldozatok és tanúk védelméről szóló törvénytervezet és a Római Statútum végrehajtásáról szóló törvénytervezet kidolgozásához.

Az év végén az EU jóváhagyott egy támogatási programot a nemzeti megbékélés elősegítésére, amely az átmeneti igazságszolgáltatás javítását, az ország nyugati részén zajló, földekkal kapcsolatos vitákban való közvetítést, valamint a média professzionálisabbá tételét és felelősségvállalásának megerősítését célozza. Az Unió 2011-ben is technikai és pénzügyi támogatást biztosított a választási folyamathoz. 8 millió EUR-val segítette a 2011. decemberi parlamenti választások megszervezését, és a választás civil társadalom általi megfigyelését is finanszírozta. Ezen túlmenően az EU 2011 októberében – az ország emberi jogi stratégiájának kidolgozására figyelemmel – fokozta az emberi jogok védelmével foglalkozó szervezetekkel folytatott párbeszédet.

5.4.7 Kongói Demokratikus Köztársaság

Az Unió 2011-ben tevékenyen közreműködött a kongói demokratikus köztársasági parlamenti és elnökválasztások felé vezető választási folyamat figyelemmel kísérésben. Az alkotmány módosítását követően Catherine Ashton főképviseelő/a Bizottság alelnöke január 24-én nyilatkozatot tett közzé, amelyben párbeszédre szólított fel a választási folyamatban érintett minden szereplőt.

Az Unió pénzügyi támogatást biztosított az elnök- és parlamenti választások megrendezéséhez, és választási megfigyelő missziót küldött az országba.

Az EU több alkalommal is hangot adott a politikai indíttatású emberi jogi jogsértésekkel kapcsolatos aggodalmának, a médiaszabadság ellen irányuló fenyegetéseket, valamint a szólásszabadság és a gyülekezési szabadság megsértésének eseteit is ideértve.

Az Unió szeptember 7-én helyi nyilatkozatot adott ki, amelyben emlékeztetett arra, hogy minden politikai szereplőnek és a kongói nemzeti rendőrségnek is biztosítania kell a kongói demokratikus köztársasági választások szabad, átlátható és demokratikus voltát, valamint békés lebonyolítását. Az EU november 8-án aggályait fejezte ki a választási kampány során történt legújabb fejleményekkel kapcsolatban. Az Unió felhívta az országos választási bizottság figyelmét az alapvető szabadságok biztosításának fontosságára. November és december hónapban az EU több nyilatkozatot is kiadott a kongói demokratikus köztársasági választási folyamat minőségével kapcsolatban.

Ezen túlmenően az EU az emberijogvédők melletti kötelezettségvállalásának végrehajtását is folytatta. Az EU a Floribert Chebeya emberijogvédő halálában feltételezhetően közreműködő gyanúsítottak ügyében indított bírósági tárgyalás valamennyi szakaszában képviseltette magát. Catherine Ashton főképviseelő/a Bizottság alelnöke a június 29-én közzétett nyilatkozatában tudomásul vette a Legfelsőbb Katonai Bíróság ítéletét, valamint hangsúlyozta a büntetlenség elleni küzdelem fontosságát, és arra is emlékeztetett, hogy az Unió ellenzi a halálbüntetést. Az EU több *démarche*-ot is végrehajtott az emberijogvédők védelme terén, valamint naprakésszé tette az emberijogvédőkre vonatkozó uniós iránymutatások végrehajtásának helyi cselekvési tervét. Az eredmények között említhető az is, hogy helyi szinten kidolgozásra került egy emberi jogi országstratégia.

Az Unió 2011-ben is támogatta a nemi alapú erőszak elleni küzdelmet a Kongói Demokratikus Köztársaságban. Július 11-én bejelentette, hogy – egyéb pénzügyi kötelezettségvállalások mellett – egy 2,5 millió EUR összköltségvetésű programot indít a Kivu tartományokban szexuális erőszak áldozatává vált személyek megsegítésére.

Az EU szorosan nyomon követte a jogalkotás terén történt fejleményeket, különösképpen a biztonsági ágazat reformjának területén. A demokrácia és az emberi jogok európai eszközének (EIDHR) keretében több fontos projekt végrehajtására került sor az országban.

Az Unió a nemzetközi fórumokon a folyamatban lévő kongói ügyek tekintetében továbbra is támogatta a Nemzetközi Büntetőbíróság által végzett munkát. Emellett az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában is aktívan szót emelt a kongói demokratikus köztársasági emberi jogi helyzet rendezésének fontossága mellett.

5.4.8 Eritrea

Az Unió továbbra is aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy Eritrea megsérti emberi jogi kötelezettségeit. Az EU az országgal folytatott politikai párbeszéd keretében felszólította Eritrea kormányát, hogy feltételek nélkül bocsásson szabadon minden politikai foglyot. Catherine Ashton főképviselő 2011 szeptemberében nyilatkozatot tett az Európai Unió nevében a már 10 éve fogva tartott eritreai politikai foglyokról. Az EU sürgette Eritrea Állam kormányát, hogy feltételek nélkül bocsássa szabadon a „G11”-eket, azaz azt a tizenegy magas rangú kormánytisztviselőt, akiket 2001 óta – azt követően, hogy nyilvánosan bírálták Isaias Afwerki elnököt – önkényesen fogva tartanak, és jogaikat nem ismerik el.

A fogva tartott újságírók, valamint a politikai és vallási meggyőződésük miatt bebörtönzött személyek sorsa ugyancsak aggodalomra adott okot. Az EU felszólította az eritreai hatóságokat, hogy bocsássák szabadon Dawit Isaak eritreai-svéd kettős állampolgárságú újságírót, akit 2001 óta tartanak fogva teljes elzártságban, valamint vele együtt minden bebörtönzött újságírót is. Az Unió ismételten arra kérte a hatóságokat, hogy adjanak róluk tájékoztatást, és tegyék lehetővé a velük való kapcsolatfelvételt. A fogva tartott személyek sorsának kérdését Nicholas Westcott, az Európai Külügyi Szolgálat Afrikáért felelős ügyvezető igazgatója személyesen is felvetette az Isaias Afwerki elnökkel folytatott megbeszélésén.

A lelkiismereti szabadság kérdése szintén problémás terület maradt. Az EU hangot adott az államilag jóvá nem hagyott eritreai vallási csoportokat ért erőszak feletti aggodalmának, és ismételten kérte, hogy tegyék lehetővé az Eritreai Ortodox Egyház 2007-ben leváltott pátriárkájával való kommunikációt.

Az Unió ezen túlmenően az eritreai menekültek Afrika szarva térségén belül tapasztalható helyzetével kapcsolatos aggodalmának is hangot adott. A kérdéssel az EU az eritreai kormányon kívül azon országok kormányaival is megbeszéléseket folytatott, ahonnan emberkereskedelemtől és menekültek bántalmazásáról érkeztek hírek.

Az EU 2011-ben is támogatta az emberi jogok előmozdítására irányuló tevékenységeket, különösen az emberi jogokkal kapcsolatos információhoz való hozzáférés, valamint a nők és a gyermekek jogai terén.

5.4.9 Etiópia

Az elkövetkező öt évre szóló új etióp fejlesztési terv – a növekedésről és átalakulásról szóló terv – egy teljes fejezete foglalkozik a közigazgatási kapacitásépítés és a jó kormányzás területével (a korrupció elleni intézkedéseket is beleértve). Ez arra enged következtetni, hogy a kormány elkötelezett amellett, hogy a nemzeti fejlesztési stratégia központi elemeként hatékony közszolgálatot alakítson ki, valamint demokratikus és politikai tekintetben is megerősítse a jó kormányzást.

Mindazonáltal az Uniót változatlanul aggodalommal tölti el az emberijogvédők helyzete, valamint a civil társadalmi tevékenységeket szabályozó törvény alkalmazása. A civil társadalmi törvény bizonyos vetületeinek fejlesztésére vonatkozóan 2011-ben kibocsátott új irányelvek várhatóan tovább nehezítik majd a civil társadalmi szervezetek helyzetét. Ugyanakkor az is megemlíthető, hogy 2011-ben háromoldalú párbeszéd indult az etióp kormány, az adományozók és a civil társadalom között. Az EU bízik abban, hogy a párbeszéd lehetővé fogja tenni a szóban forgó szabályozások javításának irányába mutató előrehaladást. Az Unió továbbá sikeresen folytatta a civil társadalmi alap keretébe tartozó projektek végrehajtását, az emberi jogokkal és a kormányzással kapcsolatos területeken is.

2011-ben került sor az első olyan letartóztatásokra és bírósági tárgyalásokra Etiópiában, amelyeket a 2009-ben életbe lépett új terrorizmus elleni törvény alapján hajtottak végre. Júniusban a hatóságok két etióp újságírókat tartóztattak le, amit további újságírók és ellenzéki személyek letartóztatása követett.

Az Unió figyelemmel kísértte a bírósági tárgyalásokat, amelyek során 2011 végéig két svéd újságíró egyenként 11 év börtönbüntetésre ítélték. Három további bírósági eljárás is folyamatban volt összesen 36 személy ellen; az EU ezeket is nyomon követte.

A letartóztatások és a terrorizmus elleni törvény végrehajtása kapcsán több kritika is megfogalmazódott, főleg az Amnesty International, a Human Rights Watch és a „Riporterek Határok Nélkül” nevű szervezet részéről. Az ENSZ sürgette Etiópiát, hogy vizsgálja felül a terrorizmusnak a terrorizmus elleni törvény szerinti tág fogalommeghatározását, és aggodalmának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy annak potenciális káros következményei lehetnek nemcsak a médiaszabadság etiópiai helyzetére, de más demokratikus jogokra nézve is. Az Unió az országgal folytatott párbeszéd keretében a terrorizmus elleni törvény kérdését is felveti.

2011-ben az adományozók – köztük az EU – tényfeltáró missziót végeztek annak érdekében, hogy értékeljék az etióp kormány által végrehajtott és a vidéki lakosság alapvető szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférést célzó, ún. falvasítási program eredményeit. Az emberi jogi szervezetek állításai ellenére a misszió nem talált bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a program keretében erőszakos áttelepítések vagy egyéb emberi jogi jogsértések történtek volna. Az adományozók nem támogatják a programot, és aggódnak a kapkodó végrehajtás káros hatásai miatt, amelyek néhol az alapvető szolgáltatások hiányát eredményezik, de akár élelmiszerhiányhoz is vezethetnek. Az Unió 2011-ben párbeszédet kezdeményezett az etióp kormánnyal a kérdésről.

Etiópia megkezdte egy nemzeti emberi jogi cselekvési terv kidolgozását. A tervet 2012-ben fogják véglegesíteni, és az figyelembe fogja venni az egyetemes időszakos felülvizsgálat során született ajánlásokat, csakúgy mint az ENSZ-egyezmény alapján létrehozott szervek által megfogalmazott ajánlásokat.

5.4.10 Gambia

Gambia megőrizte politikai és makrogazdasági stabilitását, az emberi jogok – kiváltképp a véleménynyilvánítás szabadságának – helyzete mindazonáltal továbbra is aggodalomra adott okot. Ezt a tendenciát erősítette meg a novemberi elnökválasztás is, amelyet a hivatalban lévő Jammeh elnök nyert meg. Az EU választási szakértői missziót küldött Gambiába. E misszió megállapításai képezik majd az országgal folytatandó további politikai párbeszéd alapját.

Az EU és Gambia a Cotonoui Megállapodás 8. cikke szerinti strukturális politikai párbeszédet folytat, amelynek alapját kölcsönösen megállapított prioritások, közös programok és mindkét fél által tett kötelezettségvállalások képezik. A párbeszéd keretében a felek évente kétszer üléseznek, és a napirenden folyamatosan szerepel a kormányzás és az emberi jogok kiemelt kérdése. Mindazonáltal a fellépések és az előrehaladás üteme ezen a területen lassabb volt, mint más megtárgyalt területeken.

Az Unió 2011-ben is támogatta a civil társadalmat, együttműködést folytatva mindenekelőtt a kormányzás, az emberi jogok és a nők jogainak területén.

5.4.11 Guinea

2011-ben Guineában általánosságban tovább javult az emberi jogok és a demokrácia helyzete. Conakryban és az ország belsejében – ahol gyakran kerül sor rendőri erőszakra – stabilabbá vált a biztonsági helyzet. Előrelépés történt a büntetlenség elleni küzdelem területén, különösen ami a 2009. szeptember 28-i események következményeit illeti, amikor is a biztonsági erők brutálisan levertek egy békés tünetést. Mindazonáltal a rendőrség által 2011-ben elkövetett erőszakos cselekmények közül több is büntetlenül maradt, illetve a 2009. szeptember 28-i erőszakért vélhetően felelős, vezető beosztású tisztviselők közül ketten továbbra is magas állami beosztásban vannak, ami nem segíti a nyomozások előrehaladását. Az Unió továbbra is szankciókat alkalmaz öt személlyel szemben az említett erőszakos cselekményekért való feltételezett felelősségük miatt (vagyonai eszközök befagyasztása és vízumtilalom).

Az igazságszolgáltatás továbbra is gyenge, a fogvatartási körülmények rosszak, és a fogva tartás során nem tartják tiszteletben az emberi jogokat. Ennek ellenére megtörténtek az első lépések az igazságszolgáltatási és a büntetés-végrehajtási rendszer reformjának irányában. Az Unió már ez idáig is biztosított némi támogatást az igazságügy számára, mégpedig azáltal, hogy technikai segítséget nyújtott a minisztériumnak, illetve hogy támogatta az áldozatokat és a civil társadalmat a 2009. szeptember 28-i mérszárlások során elkövetett bűncselekmények büntetlensége elleni küzdelemben. A biztonsági erők reformja is megkezdődött. Ennek keretében kivonták a csapatokat Conakryból, és nyugdíjazták a fegyveres erők mintegy 4000 olyan tagját (a biztonsági erők 15 %-át), akik már legalább 35 éve teljesítettek szolgálatot. A politikai helyzet stabilabbá vált. Az ország a demokratikusan megválasztott elnök beiktatásával és a polgári kormány megalakulásával visszatért az alkotmányos rendhez. Erre válaszul az Unió rugalmasabbá tette a 10. EFA szerinti együttműködés folytatásának feltételeit, és részben megszüntette a fegyverembargót. Mindazonáltal az Unióval fennálló kapcsolatok teljes rendeződéséhez még arra is szükség lesz, hogy szabad és átlátható parlamenti választásokra kerüljön sor az országban.

5.4.12 Bissau-Guinea

A bissau-guineai emberi jogi helyzet 2011-ben is aggodalomra adott okot, különösen a gazdasági és szociális jogok terén, mégpedig amiatt, hogy nem sikerült megoldani a szegénység és az írástudatlanság problémáját, és amiatt is, hogy a lakosság nem fér hozzá megfelelően az alapvető szociális szolgáltatásokhoz. Ezek a problémák, valamint a széleskörűen elterjedt családon belüli erőszak a nők és a gyermekek jogainak helyzetét is hátrányosan befolyásolták.

2011 júniusában a nemzetgyűlés törvényt fogadott el az emberkereskedelem elleni küzdelemről, valamint a női nemi szervek megcsonkításának tilalmáról. Bissau-Guinea 2011. decemberben megerősítette a demokráciáról, a választásokról és a kormányzásról szóló afrikai chartát.

A demokráciáért és az emberi jogokért indított európai kezdeményezés keretében az Unió 2011 áprilisában első alkalommal tett közzé olyan ajánlattételi felhívást, amely a gyermekek, a nők és a bebörtönzött személyek jogai védelmének megerősítésére irányult. A benyújtott projektek közül négyet választottak ki finanszírozásra, 1 140 000 EUR összértékben.

A politikai indíttatású erőszak és megfélemlítés vissza-visszatérő előfordulása, amely főleg a katonaság által a belpolitikában betöltött szerepre vezethető vissza, már az ország stabilitását fenyegette. 2011 decemberében, egy állítólagos puccskísérlet leverése egy önmagát megadó gyanúsított törvénytelen meggyilkolásába torkollott, valamint önkényes letartóztatásokhoz és fogva tartásokhoz vezetett. A büntetlenség és a korrupció továbbra is nagy problémát jelentett, amellyel nem foglalkoztak megfelelően.

Az Európai Unió és Bissau-Guinea közötti, a Cotonoui Megállapodás 96. cikke szerinti konzultációk keretében folytatott politikai párbeszéd központi elemét a büntetlenség elleni küzdelem és a jogállamiság tiszteletben tartása jelentette. A bissau-guineai kormány képviselői kielégítő javaslatokat terjesztettek elő és megfelelő vállalásokat tettek az ország demokratikus keretek között történő stabilizálását célzó kulcsfontosságú reformok végrehajtására. A 2011/492/EU tanácsi határozat lezárta a konzultációkat, és abban megfelelő intézkedések kerültek elfogadásra az említett kötelezettségvállalások végrehajtásának biztosítására. Bár 2011 végéig történt némi előrehaladás bizonyos kötelezettségvállalások végrehajtásában, ami üdvözlendő fejlemény, ugyanakkor a kulcsfontosságú kötelezettségvállalások egyikét sem hajtották végre maradéktalanul.

5.4.13 *Kenya*

Az EU 2011 folyamán is szorosan figyelemmel kísérte az emberi jogi helyzetet Kenyában.

Az Unió Kenyával kapcsolatos 2011. évi kiemelt prioritásai között szerepelt az új alkotmány végrehajtásának támogatása, nem utolsósorban az emberi jogok védelme és előmozdítása céljából.

A büntetlenség kérdése továbbra is nagy problémát jelentett. Az EU rendszeresen párbeszédet kezdeményezett erről a kérdéssel Kenya kormányával és a nyilvánossággal. Az Unió 2011-ben is folyamatosan politikai nyomást gyakorolt a kormányra annak érdekében, hogy az lépjen fel a bírósági eljárás nélküli kivégzések és a biztonsági erők által elkövetett kínzások, valamint a közszférán belüli korrupció ellen.

A Nemzetközi Büntetőbíróság elkötelezett támogatójaként az Unió továbbra is arra kérte Kenya kormányát és a Nemzetközi Büntetőbíróság által a 2007/08-as választásokat követően történt erőszakos cselekmények során elkövetett bűncselekmények ügyében beidéztetett hat személyt, hogy maradéktalanul működjenek együtt a Bírósággal. Az EU emellett egy olyan helyi mechanizmus létrehozását is ösztönözte, amely a választásokat követő erőszakos cselekményekben közreműködő egyéb személyek bíróság elé állítására irányulna.

2011-ben is folyamatos és rendszeres párbeszéd folyt a civil társadalmi szervezetekkel, többek között a misszióvezetői szinten tartott rendszeres találkozók keretében.

Az EU által az emberi jogok területéhez kapcsolódóan tett különböző nyilvános (média-) nyilatkozatok – így a Nemzetközi Büntetőbíróságról, a büntetlenség elleni küzdelemről, a bírósági eljárás nélküli kivégzésekről szóló, valamint az emberi jogok világnapja alkalmából tett nyilatkozatok – hozzájárultak ahhoz, hogy az Unió ismert emberi jogi szereplővé válhasson az országban.

5.4.14 Libéria

Jóllehet nincs bizonyíték arra, hogy a libériai állami szereplők szisztematikusan megsértenék az emberi jogokat, vagy nem engednék azok gyakorlását, e jogok előmozdítása és védelmezése terén nagy nehézségek tapasztalhatók: a börtönkörülmények rosszak, a börtönök túlzsúfoltak, a fogvatartottak hosszú ideig vannak előzetes letartóztatásban, a tisztességes eljáráshoz való jogot pedig gyakorta megtagadják. Az országban elterjedt a szexuális és nemi alapú erőszak, az erőszakos közösülést is beleértve, a női nemi szervek megcsönkítése pedig bevett gyakorlatnak számít, és a gyermekek jogai is gyakran sérülnek, a gyermekbántalmazások eseteit is ideértve.

Libéria bizonyos bűncselekmények esetében hivatalosan továbbra is fenntartja a halálbüntetés rendszerét, ugyanakkor a halálbüntetések végrehajtására vonatkozóan önkéntes moratórium van érvényben.

Az emberi jogok előmozdítására irányuló tevékenységek részeként az EU elfogadott egy uniós helyi emberi jogi stratégiát, és helyi párbeszédet kezdett a kormánnyal és az illetékes intézményekkel (köztük a nemzeti emberi jogi bizottsággal). 2011 novemberében helyi ajánlattételi felhívás indult a demokrácia és az emberi jogok európai eszközének keretében, 600 000 EUR összértékben.

2011-ben elnök- és parlamenti választásokra került sor az országban. A polgárháború befejeződése óta már második alkalommal tartottak demokratikus választásokat Libériában. Mindazonáltal a választások második fordulóját beárnyékolta a tüntetők és a rendőrség közötti utcai összecsapások, valamint az ellenzék bojkottja. Az Unió 7 millió EUR összegű pénzügyi támogatást biztosít a választási ciklushoz, és választási szakértői missziót küldött az országba.

5.4.15 Madagaszkár

2011-ben fontos előrelépés történt a madagaszkári válság ügyében. A politikai élet főbb szereplői – a Dél-afrikai Fejlesztési Közösség (SADC) kitartó közvetítő tevékenységének köszönhetően – 2011. szeptember 16-án aláírták a madagaszkári válság felszámolására vonatkozó ütemtervet. E dokumentum meghatározza mindazon kötelezettségvállalásokat, amelyek teljesítésére az aláírók elkötelezték magukat a semleges, mindenre kiterjedő és közös megegyezésen alapuló átmeneti folyamat érdekében. E folyamatnak olyan hiteles, szabad és átlátható választásokhoz kell vezetnie, amelyek lehető teszik Madagaszkáron az alkotmányos rendhez való visszatérést.

Az EU, a SADC, az Afrikai Unió és a nemzetközi közösség üdvözlötte az ütemterv elfogadását, és időközben már a terv végrehajtásában elért jelentős eredményeket is tudomásul vették (vagyis a miniszterelnök konszenzussal történt kinevezését, a nemzeti egységkormány megalakítását, valamint az átmeneti parlament és a nemzeti választási bizottság létrehozását).

E fejleményekre válaszul az Unió a Cotonoui Megállapodás 96. cikke alapján december 5-én további határozatot fogadott el, amellyel ugyan meghosszabbította a 2010 óta hatályban lévő határozatot, ugyanakkor pozitív megközelítést alakított ki az átmeneti folyamat uniós támogatásának lehetőségével és a fejlesztési támogatások terén biztosított uniós együttműködés fokozatos visszaállításával kapcsolatban, feltéve hogy az ország tényleges eredményeket mutat fel az átmenetre vonatkozó ütemterv végrehajtása terén.

Mindazonáltal az átmenetre vonatkozó ütemterv végrehajtásának helyzete továbbra is meglehetősen ingatag.

5.4.16 Malawi

2011-ben Malawiban tovább romlott az emberi jogi helyzet. A büntető törvénykönyv 2011 januárjában elfogadott módosításai kiterjesztik a kormány média feletti felügyeletét, és ezzel veszélybe sodorják a szólásszabadságot és a sajtó szabadságát. Aktivisták azzal vádolták a kormányt, hogy nem megfelelő gazdasági és politikai kormányzást folytat. A 2011. júliusi tüntetések során húsz ember életét veszítette, mert a biztonsági erők tüzet nyitottak rájuk. Catherine Ashton főképvisező nyilatkozatában elítélte, hogy a malawi hatóságok erőszakot alkalmaztak, és azt is, hogy megakadályozták, hogy a polgárok élhessenek a tüntetéshez való alkotmányos jogukkal. Nicholas Westcott, az Európai Külügyi Szolgálat Afrikáért felelős ügyvezető igazgatója a Peter Mutharikával, Malawi külügyminiszterével 2011. október 14-én tartott találkozója során újlag megerősítette a malawi kormányzás helyzetének alakulásával kapcsolatos uniós aggályokat.

Az EU a tizedik EFA keretében 30 millió EUR-t különített el egy, a demokratikus kormányzás javítására irányuló kormányzati program számára. Ez a program azzal javítja a demokratikus kormányzást, hogy az igazságszolgáltatást hatékonyabbá és válaszképesebbé téve, Malawi teljes lakossága számára biztosítja a minőségi igazságszolgáltatáshoz való jogot, fokozott mértékben helyreállító jellegű és áldozatközpontú megközelítéseket alakít ki mind a formális, mind a nem formális rendszerekben, megerősíti a demokratikus elszámoltathatóságot és felügyeletet, valamint biztosítja, hogy Malawi népe ismerje és megértse az őt megillető jogokat és szolgáltatásokat, és élni is tudjon ezekkel.

5.4.17 Mauritánia

Mauritániában az elnököt támogató többség és az ellenzék bizonyos részei közötti inkluzív politikai párbeszédnek köszönhetően sikerült megállapodásra jutni az alkotmány érdemi módosítására irányuló reformcsomagról. Jelentős előrehaladás történt a médiaszabadság területén, ami Mauritániát a térség egyik legfejlettebb országává teszi e tekintetben. Mindazonáltal az országban továbbra is megtalálhatók a rabszolgaság intézményének maradványai. Az emberi jogi szervezetek szót is emelnek ez ellen, ami viszont rendszeres összeütközésekhez vezet a hatóságokkal. Rendszeresek az önkényes fogva tartásokról beszámoló hírek. Mauritániában a fő strukturális problémát az igazságügyi rendszer gyengesége jelenti. A mauritániai civil társadalom továbbra is erőtlen, tevékenységeit pedig a koordináció hiánya jellemzi.

Az EU Mauritániára vonatkozó emberi jogi stratégiája jelenleg értékelés alatt áll. Az uniós küldöttség a tagállamokkal együttműködésben rendszeres találkozókat szervez az emberijogvédők számára, alkalmanként pedig politikai *démarche*-okat intéz a kormány felé, amelyben elítéli az emberi jogok megsértését. Ami az operatív szintet illeti, 2011-ben két új projekt indult az országban: a nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó projekt, illetve az EIDHR keretében finanszírozott tematikus projekt. Ezek célja, hogy támogassák a nem kormányzati szervezeteket a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos kérdésekben, valamint a rabszolgaság és az annak utóhatásai elleni küzdelemben. A szóban forgó projektek és az e téren már folyamatban lévő öt egyéb projekt összköltségvetése 1,3 millió EUR. Az Unió továbbá a 10. EFA alá tartozó egyedi programon keresztül strukturális támogatást nyújt a civil társadalom számára.

5.4.18 Niger

Az Unió 2010-ben és 2011-ben is támogatta a nigeri demokratikus átmenetet, mindenképp a választási folyamathoz biztosított támogatás formájában. Az Unió (a külső támogatás több mint 60 %-át jelentő) 18,5 millió EUR-t biztosított e célra. A támogatás révén lehetővé vált a 2010. októberi alkotmányos népszavazás előkészítése és megfelelő lebonyolítása, illetve a 2011 első negyedévében zajlott különböző választások (helyhatósági, parlamenti és elnökségi választások) sikeres megrendezése, ezzel pedig a politikai szereplők és a nyilvánosság választásokba vetett bizalmának a megerősítése.

Ezen túlmenően az EU választási megfigyelő missziót telepített az országba, a 2011. január 31-i parlamenti választások, illetve az elnökválasztás 2011. január 31-én és március 12-én esedékes két fordulójának a megfigyelésére. A főmegfigyelő Santiago Fisas Aixela európai parlamenti képviselő volt. A misszióban 15 uniós tagállam, valamint Svájc és Kanada összesen 40 megfigyelője vett részt. A misszió 2011. január 4-én kezdte meg tevékenységeit, és az elnökválasztás második fordulójának eredményeinek 2011. április 1-jei hivatalos ismertetéséig maradt az országban. A megfigyelők az ország egész területén jelen voltak, az Agadez régió kivételével, ahol a biztonsági helyzet nem tette lehetővé a munkavégzést.

5.4.19 Nigéria

Nigériában 2011 áprilisában elnökválasztást és parlamenti választásokat tartottak, továbbá megválasztották az államok kormányzóit. Az EU Alojz Peterle, európai parlamenti képviselő vezetésével választási megfigyelő missziót küldött az országba. Az Unió értékelése szerint a választások az előző évekhez képest lényeges javulást jelentettek, és a leghitelesebb választásoknak tekinthetők azóta, hogy Nigéria 2009-ben visszatért a demokráciához. A megfigyelők mindazonáltal több szabálytalanságot és hiányosságot figyeltek meg és jelentettek. Az uniós választási megfigyelő misszió ajánlásai nyomán a független nigériai nemzeti választási bizottság (INEC) megfogalmazta saját következtetéseit. A választásokat követően fellángolt erőszakhullámot az EU helyi nyilatkozatban ítélte el.

Az „EU–Nigéria közös előrelépés” keretében az emberi jogok továbbra is kiemelt szerepet kaptak. 2011 márciusában elfogadták az emberi jogi bizottságról szóló törvényt, decemberben pedig kinevezték az emberi jogi bizottság új elnökét, aki egy emberi jogi aktivista. 2011 júniusában elfogadásra került az információszabadságról szóló törvény.

Az EU – többek között az emberi jogokkal foglalkozó helyi uniós munkacsoport keretében – továbbra is szoros figyelemmel kísérte az ország emberi jogi helyzetét. A misszióvezetők 2011 júliusában jelentésben értékelték a vallás- és lelkiismereti szabadságot az országban. Ezenkívül több ízben került sor megbeszélésekre a civil társadalom képviselőivel az azonos neműek közötti házasságról szóló törvénnyel kapcsolatban.

Az ország emberi jogi helyzetéről szóló megbeszéléseket tartottak a képviselőház igazságügyi bizottságának elnökével, valamint a szenátus emberi jogi bizottságának elnökével. A helyi emberi jogi párbeszéd eredetileg 2011 decemberére tervezett fordulóját végül 2012 februárjára halasztották.

2011-ben nyolc, a demokrácia és az emberi jogok európai eszközének országalapú támogatási stratégiai programján keresztül finanszírozott projekt került végrehajtásra. Az EIDHR országalapú támogatási programjának új pályázati felhívása 2011 decemberében jelent meg.

Az EU nyilatkozatokban ítélte el az egyes közösségek közötti erőszakot és a terrortámadásokat, például az ENSZ-székház elleni 2011. augusztusi támadást és a karácsony körüli időszakban templomokat ért támadásokat.

5.4.20 Ruanda

A kormánynak nyújtott közvetlen uniós támogatást a civil társadalomnak biztosított támogatás egészítette ki. A civil társadalommal folytatott párbeszéd 2011-ben is folytatódott, és egyre inkább a politikai kormányzás köré összpontosult.

A rendszeres EU–Ruanda találkozók a választási folyamattal (elnökválasztás, helyhatósági és szenátusi választások) és az egyetemes időszakos felülvizsgálattal foglalkoztak. Utóbbi különösen fontos, mivel a politikai döntéshozatal és párbeszéd egyik eszköze.

Befejeződött az előkészítése azoknak a 2 millió EUR összköltségvetésű ajánlattételi felhívásoknak, amelyek a 10. EFA társadalmi részvételt és döntéshozói számonkérhetőséget (*Voice and Accountability*) célzó finanszírozási megállapodásába illeszkednek, és amelyekben a nem állami szereplők vehetnek részt. Ezt a munkát az Unió küldöttsége, a nemzeti programengedélyező és a civil társadalom képviselői szoros együttműködésben végezték.

E felhívás konkrét célja a támogatási és nyomon követési tevékenységek előmozdítása az igazságügyi és az emberi jogokhoz kapcsolódó ágazatokban, mégpedig az igazságügyi ágazattal foglalkozó munkacsoport ajánlásaival és a Ruanda által az egyetemes időszakos felülvizsgálat keretében tett önkéntes vállalásokkal összhangban.

A ruandai civil társadalomnak nyújtott pénzügyi támogatás mértéke általában véve folyamatosan nőtt 2011-ben, ugyanis új szerződések kerültek aláírásra két specifikus program (a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze, valamint a nem állami szereplők és a helyi hatóságok a fejlesztésben tárgyú program) keretében. 2010 második felében és 2011-ben összesen 13 új szerződést írtak alá mintegy 6 millió EUR összértékben. E projektek a következő területekre irányultak: a választások megfigyelése és az állampolgári ismeretek bővítése az átláthatóbb választási folyamat biztosítása érdekében; egy szellemi műhely támogatása abban, hogy tanulmányokat készítsen az etnikai hovatartozásról és a társadalmi kohézióról; a korrupció elleni nemzeti kampány megerősítése; támogatás nyújtása a határ menti régiókban dúló erőszak áldozatainak; az újonnan elfogadott földreformmal kapcsolatos fejlemények nyomon követése és az ezzel kapcsolatos támogatás; valamint a decentralizáció és a helyi kormányzási folyamatok megerősítése.

2011 végén közel 60 olyan projekt volt folyamatban Ruandában, amelyek finanszírozása a civil társadalom támogatását célzó különböző uniós tematikus programokból származott.

5.4.21 Szenegál

Szenegál demokratikus és stabil ország, ahol az emberi jogokkal kapcsolatos helyzet általánosságban pozitív. Ez 2011-ben is bebizonyosodott.

A közelgő elnökválasztásokkal (2012. február 26.) kapcsolatos, június 23-i tüntetéseket követően azonban az ellenzék és a civil társadalom ellen hatósági és rendőrségi túlkapásokra került sor. Ezenkívül az Emberi Jogi Szervezetek Nemzetközi Szövetsége (FIDH) által kiadott, az emberijogvédők védelmét megfigyelő központ 14. éves jelentésének terjesztését a vámhatóság kielégítő magyarázat nélkül leállította.

A Casamance régióban régóta elhúzódó, alacsony intenzitású konfliktus is aggodalomra ad okot. Elszórtan 2011-ben is folytatódtak az összecsapások, és leginkább a banditizmus követelt sok – többek között civil – áldozatot (több mint 60 haláleset történt). A gyanú szerint november végén például kivégeztek egy tíz favágóból álló csoportot. Ennek kimerítő részleteit a hatóságok sohasem közölték. A tárgyalási kísérletek eddig nem tudták tartósan megoldani a konfliktust.

Az EU és Szenegál a Cotonoui Megállapodás 8. cikkének megfelelően strukturális politikai párbeszédet folytat, amelynek alapját kölcsönösen megállapított prioritások, közös programok és mindkét fél által tett kötelezettségvállalások képezik. A párbeszéd keretében a felek évente kétszer üléseznek, és a napirenden folyamatosan szerepelnek az emberi jogok, többek között az említett problémák.

Az EU továbbra is támogatta a nemzetközi közösség által kiadott *démarche*-okat, amelyekkel Szenegált rá kívánják bírni, hogy vagy adják ki Hissène Habrét, Csád emberiség elleni bűntettel vádolt korábbi (jelenleg Szenegálban fogva tartott) elnökét, vagy pedig állítsák bíróság elé. Belgium az EU támogatásával kiadatási kérelmet nyújtott be. Ez az ügy is állandó téma a fent említett 8. cikk szerinti párbeszéd keretében tartott üléseken.

5.4.22 Szomália

2011-ben folytatódtak a konfliktusok Dél- és Közép-Szomáliában. Ezt a polgári lakosság rendkívül megszenvedte, főként az al-Shabaab (szélsőséges iszlamista felkelőcsoport) irányítása alatt álló területeken. Az EU több módon járult hozzá a biztonság kialakításához: egyrészt az Ugandában működő, a szomáliai nemzeti biztonsági erők tagjainak képzésére létrehozott KBVP-misszió (EUTM Somalia) révén, másrészt azzal a jelentős támogatással, amelyet az afrikai békefenntartási mechanizmuson (APF) keresztül nyújt az Afrikai Unió szomáliai missziójának (AMISOM). Az al-Shabaab a szomáliai biztonsági erők és az AMISOM nyomására 2011 augusztusában kivonult a fővárosból, Mogadishuból. A biztonsági erők és az AMISOM ezt követően nagyrészt biztosították a fővárost, megfelelőbb feltételeket teremtve az emberi jogok tiszteletben tartásához és előmozdításához és a 2011. májusi kampalmai megállapodás végrehajtásához. Az EUTM Somalia képzési programjában szerepelnek az emberi jogokkal és a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos modulok is, ami hozzájárul ahhoz, hogy a biztonsági erők jobban tiszteletben tartsák az emberi jogokat.

A demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül az EU számos projektet hajtott végre. Ezek a következőkre vonatkoztak: a független média támogatása, Szomáliföld régió emberi jogi bizottságának támogatása, a törzsi és a vallási vezetők kapacitásainak megerősítése az ország teljes területén a konfliktusmegelőzés érdekében, a hazai választási megfigyelési kapacitások fejlesztése, valamint a civil társadalom és a szomáliai hatóságok közötti párbeszéd lehetővé tétele.

A rendőrök és a bírák Szomália-szerte képzést kaptak a jogállamiságot és a büntetlenség elleni küzdelmet illetően. Az EU támogatásával Szomáliföld régióban kineveztek három női ügyészt (az összesen kilencből) és több rendőrnőt.

A demokratizálási program keretében az EU támogatását fejezte ki a szövetségi alkotmány tervezete iránt, amelynek részeként emberi jogi és a nemek közötti egyenlőséget vizsgáló ellenőrzéseket hajtottak végre. Az EU Szomáliföldön és Puntföldön segédkezett a politikai tér tagításában, valamint a választási bizottságok kinevezésében és kapacitásaik kiépítésében.

5.4.23 Dél-Afrika

2011. szeptember 15-én a dél-afrikai Kruger Nemzeti Parkban megrendezték a negyedik Dél-Afrika–EU csúcstalálkozót, melyen mindkét fél megerősítette a közös értékeken – így az emberi jogokon, a demokrácián és a jogállamiságon – alapuló stratégiai partnerség melletti elkötelezettségét, illetve kifejezte határozott szándékát, hogy az emberi jogok terén együttműködjön a nemzetközi fórumokon.

2011 februárjában az EU és Dél-Afrika a 2009 decembere óta tartott párbeszédnek eredményeire építve megtartotta a negyedik informális emberi jogi párbeszédet. A megbeszélések során a felek foglalkoztak a többoldalú fórumokon folytatott együttműködéssel, továbbá a földrészt érintő és belügyi kérdésekkel. Az EU és Dél-Afrika úgy döntött, hogy 2012-ben formálissá teszi a párbeszédet.

A Dél-Afrika–EU fejlesztési együttműködés keretében továbbra is sor került az emberi jogok támogatására. Ehhez különböző programokat használtak fel, többek között az igazságszolgáltatáshoz való jogot, illetve az alkotmányos jogok előmozdítását célzó programot, a civil társadalmat pedig a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül támogatták.

Az EU 2011-ben továbbra is figyelemmel kísérte a helyzet alakulását, és igyekezett Dél-Afrikát elkötelezni az emberi jogokhoz kapcsolódó kérdésekben, többek között ami a zimbabwei bevándorlók regisztrációs és kitoloncolási eljárásait, az állami információk védelméről szóló törvény elfogadásáról folyó vitát és az LMBT személyek helyzetét illeti.

A multilaterális szinten a 2011-es év mindenekelőtt az emberi jogokról, szexuális irányultságról és nemi identitásról szóló történelmi jelentőségű határozat miatt fontos, amelynek szerzője Dél-Afrika volt, és amelyet az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011. június 17-én fogadott el. Ez a határozat az első, amely felszólítja a világot a nemi alapú megkülönböztetés megszüntetésére, és amely alapján az ENSZ ezentúl prioritásként tekint e kérdésre. A határozatot az EU határozottan támogatta, elfogadását pedig üdvözte.

5.4.24 Szudán

Az EU számára 2011-ben politikailag elsődleges fontosságot élvezett a 2011. januári szudáni népszavazás eredményének hitelessége és későbbi elismerése. A figyelem középpontjában állt a Dél-Szudán 2011. július 9-én kikiáltott függetlenségéhez vezető folyamat és az azt követő időszak is.

Mindkét történelmi esemény békésen ment végbe, ám a helyzet jelentősen romlott a Dél-Szudán függetlenné válását követő hónapokban, ugyanis harcok törtek ki a szudáni fegyveres erők és az SPLA-N között Dél-Kordofán és Kék-Nílus államokban, továbbá folytatódott az Abjei régió körüli vita. Az elhúzódó konfliktus nyomán súlyos humanitárius helyzet alakult ki, és a dárfúri békemegállapodás 2011. júliusi dohai aláírása ellenére az emberi jogok komolyan sérültek a konfliktusos övezetekben, így Dárfúrban is.

A jelentés tárgyát képező időszakban általánosságban nem javult a szudáni emberi jogok helyzete. Az ország számos részében folytatódnak az önkényes letartóztatások, és az emberek még mindig célkeresztbe kerülhetnek etnikai hovatartozásuk miatt. Politikai hovatartozásuk miatt a politikai ellenzéknek, a fiataloknak, az emberi jogi aktivistáknak és az újságíróknak továbbra is számolniuk kellett a nemzeti biztonsági szolgálat általi zaklatással, önkényes letartóztatásokkal és rossz bánásmóddal, és a helyzetet az elszámoltathatóság teljes hiánya jellemezte. Változatlanul erős a cenzúra és a média felett gyakorolt ellenőrzés, mindenekelőtt ami az újságokat illeti.

Az Észak-Szudánban élő dél-szudáni polgárok jövőbeli jogállása szintén aggodalomra ad okot, mivel nincs érvényben erre vonatkozó megállapodás Észak és Dél között. Az alkotmány felülvizsgálatának folyamata is aggodalomra ad okot, mivel Omar al-Bashir elnök bejelentette, hogy a módosított alkotmány a saría jogon alapul majd.

Az UNMIS felhatalmazása Dél-Szudán függetlenné válásával megszűnt, ez pedig vákuumot hozott létre az emberi jogok figyelemmel kísérését illetően. Dárfúrban azonban az UNAMID az emberi jogi részlegén keresztül továbbra is képes ellátni ezt a feladatot. A nemzetközi közösség tagjai közötti, az emberi jogi területet érintő koordináció szintén csorbát szenvedett az UNMIS távozásával. A tervek szerint újjá lehetne éleszteni a „nemzetközi partnerségi fórumot”, azaz az emberi jogokhoz kapcsolódó kérdések koordinációjának fórumát, amelyet korábban az UNMIS és az EU kartúmi küldöttsége vezetett.

A szudáni hatóságokkal folytatandó érdemi emberi jogi párbeszéd létrehozásával kapcsolatban meg kell említeni a nemzeti emberi jogi bizottság felállításának kérdését is. E bizottság tagjainak kiválasztásával és függetlenségével kapcsolatban azonban kételyek merültek fel, és korántsem biztos, hogy a testület képes lesz konstruktívan előmozdítani és védelmezni az emberi jogokat Szudánban.

Az EU kidolgozott egy hároméves emberi jogi stratégiát Szudánra vonatkozóan, amely nyolc kiemelt területre összpontosít. Ezzel kapcsolatban további információk találhatók a stratégiát bemutató, 2011. december 13-án közzétett dokumentumban, amely egyéb mellett a szudáni emberi jogi helyzet részletes elemzését is tartalmazza.

Szudán 2011 májusában részt vett az egyetemes időszakos felülvizsgálati folyamatban.

5.4.25 Dél-Szudán

Dél-Szudán 2011 júliusában lett független állam, miután a Dél-Szudán önrendelkezéséről szóló 2011. januári népszavazáson a szavazók elsöprő többsége a függetlenné válás mellett foglalt állást.

Dél-Szudán állami struktúrái még mindig az évtizedekig elhúzódott háború hatása alatt állnak és fejletlenek, a kialakulóban lévő intézményeket pedig a kapacitások rendkívül szűkös volta jellemzi. A biztonsági erők ugyan gyakran megsértik az emberi jogokat, de nem rendszerszintű jogsértésekről van szó. Az erőszak skálája a jogtalan fogva tartásoktól kezdve a polgári leszerelést célzó kampányok során indokolatlanul alkalmazott erőszakig ívelt.

A dél-szudáni bűnüldözési és igazságügyi rendszer gyenge lábakon áll. Ennek oka egyrészt a szakemberek hiánya, másrészt pedig az, hogy az ország a szokásjogot alkalmazza, ami viszont egyes bűncselekmények esetében büntetlenséget eredményez, illetve az igazságszolgáltatás során súlyos emberi jogi jogsértéseket idéz elő. E jogsértések között említendők az önkényes letartóztatások és fogva tartások, a jogi segítségnyújtás hiánya, a túlságosan hosszú ideig tartó előzetes fogva tartások, valamint a szegényes fogvatartási körülmények.

A jelentés által felölelt időszakban tovább folytatódtak a vidéki közösségek között a jószág és az erőforrások kapcsán kirobbant, etnikai alapú erőszakos konfliktusok, melyek nagyszámú emberéletet követeltek. Ugyanebben az összefüggésben a nők és a gyermekek elrablása ugyancsak gyakori jelenségnek számított. A biztonsági erők – többek között a képzés és a felszerelések hiánya miatt – gyakran nem tudták megvédeni a polgári lakosságot. A Szudáni Népi Felszabadító Hadsereg (SPLA) tagjai erőszakos cselekményeket követtek el a polgári lakossággal szemben, a bírósági eljárás nélküli kivégzéseket, a fizikai bántalmazást és a fosztogatásokat is ideértve.

A Szudáni Népi Felszabadító Hadsereg és a fegyveres ellenzéki csoportok közötti harcokban civilek százai is életüket veszítették, és a harcok következtében emberek ezrei kényszerültek lakóhelyük elhagyására, továbbá otthonok és más polgári tulajdonok rongálódtak meg.

Az Unió támogatja az emberi jogi helyzet javítására irányuló kormányzati erőfeszítéseket, mégpedig a mindenekelőtt az igazságszolgáltatáshoz biztosított technikai segítség formájában, valamint az Emberi Jogok Bizottságán keresztül. Az EU a demokrácia és az emberi jogok európai eszközének keretében a nők jogaival, a fogyatékkal élő személyekkel és a pluralizmus előmozdításával foglalkozó projekteket is támogat.

Az EU továbbá politikai párbeszédet kezdett a kormánnyal emberi jogi kérdésekről. Ezen túlmenően az emberi jogokkal kapcsolatos szerződésekhez és egyezményekhez való csatlakozásra, és az ezek megerősítésére irányuló kormányzati lépéseket is támogatja. Pozitívként értékelendő, hogy Dél-Szudán kormánya kész együttműködni az ENSZ Emberi Jogi Tanácsával az ország emberi jogi helyzetének rendezésében.

5.4.26 Togo

Togo 2011-ben átment az egyetemes időszakos felülvizsgálaton, és nagyszámú ajánlást fogadott el. Ezt a folyamatot az EU is aktívan figyelemmel követte. Az Igazságtételi és Megbékélési Bizottság, amelyet 2009-ben hoztak létre az 1958 és 2005 között elkövetett politikai bűncselekmények kivizsgálására, az EU-tól kapott jelentős pénzügyi támogatással folytatta munkáját. Országszerte több mint 20 000 vallomást vettek fel, és számos meghallgatást rendeztek. Emellett az e téren aktív civil társadalmi szervezeteket tömörítő platform is uniós támogatásban részesült, hogy aktívabb szerepvállalásra sarkallja a civil társadalmat és a polgárokat a nemzeti megbékélési folyamatban.

Az emberi jogvédők a jogszerűtlen fogva tartás és a kínzás feltételezett esetei mellett továbbra is a büntetlenséget és az igazságügyi rendszer függetlenségének hiányát tartják a legfőbb problémának. A nemzeti emberi jogi bizottság feladatul kapta, hogy vizsgálja ki az említett feltételezett eseteket.

E bizottság, az emberi jogi minisztérium, a nemzetgyűlés emberi jogi bizottsága és az audiovizuális médiaért és hírközlésért felelős főhatóság uniós támogatásban részesült, melyből kapacitásaikat voltak hivatottak megerősíteni. Az EU emellett igen nagy összegű pénzügyi támogatást adott az igazságügyi rendszer korszerűsítését – többek között a képzést, a jogalkotási reformokat és az infrastruktúra fejlesztését – célzó nemzeti program számára.

Az népesség leginkább veszélyeztetett kategóriái az őrizetben lévő személyek, a nők és a gyermekek. Az EU támogatta a civil társadalmat az emberi jogok tiszteletben tartásának előmozdításában, kiváltképp e veszélyeztetett csoportokat illetően. Nagyon sikeresnek bizonyult egyebek mellett az az uniós finanszírozású projekt is, amely az őrizetbe vett személyeket segítette jogaik érvényesítésében és abban, hogy könnyebben vissza tudjanak illeszkedni a társadalomba. Ezenkívül öt, elsősorban a helyi fejlesztést és a polgári részvételt célzó projekt kapott támogatást a nem állami szereplők és a helyi hatóságok a fejlesztésben tárgyú tematikus programból.

A választási folyamat támogatását célzó uniós finanszírozású projekt segítségével új tevékenységek kerültek kidolgozásra a következő célokra: az állampolgári ismeretek oktatásának ösztönzése, képzés nyújtása a politikai pártoknak és a civil társadalomnak a demokráciáról és a választásról, a nők részvételének ösztönzése a közszférában és a politikai színtéren, valamint a független nemzeti választási bizottság kapacitásainak megerősítése.

Az EU 2011 februárjában egy 6 millió EUR összegű finanszírozási megállapodást írt alá egy olyan projekt támogatására, amelynek célja egyrészt a civil társadalom kapacitásainak megerősítése, másrészt tevékenységeik támogatása főként a megbékélés és az emberi jogok területén. E tevékenységek kiegészítéseként az EU a politikai párbeszéd fordulóin továbbra is hangot adott azon aggályainak, amelyek az emberi jogokkal kapcsolatban merültek fel.

5.4.27 Uganda

2011 legmeghatározóbb politikai eseményei Ugandában a februári parlamenti és elnökválasztások voltak. A választásokról kiadott nyilatkozatában a főképviselő üdvözölte, hogy azok békésen zajlottak. Az EU választási megfigyelő missziót küldött az országba, a főmegfigyelő pedig májusban benyújtotta jelentését. Ennek alapján az Unió megbeszéléseket folytatott a kormánnyal arról, hogy miként tud Uganda megfelelni a jelentésben megfogalmazott legfontosabb ajánlásoknak, amelyek főként a választási bizottság összetételét, a kampányfinanszírozást és a választók nyilvántartásba vételét érintik. Yoweri Museveni elnök több alkalommal beleegyezett, hogy megvizsgálja a választási bizottság reformjának lehetőségeit, és egyéb reformokat is fontolóra vesz. A kormány írásos anyagokat is kapott a különböző választásbizottság-modellekről.

A választásokat követően az EU további erőfeszítéseket tett arra, hogy a politikai tér a lehető legnyitottabb maradjon. Amikor a „Sétálj munkába” elnevezésű tiltakozássorozat az ugandai biztonsági erők túlzott erőszakot alkalmazva oszlatták fel, az EU helyi nyilatkozatban emlékeztetett a békés tüntetésekhez való jogra, és felszólította az ugandai pártokat, hogy békés eszközökkel kezeljék a politikai konfliktusokat.

Az EU, azt elkerülendő, hogy a jövőbeli jogszabályok tovább nyirbálják a politikai szabadságokat, a politikai párbeszéd során napirendre tűzött több kulcsfontosságú jogalkotási javaslatot. Az Unió emlékeztette a kormányt, hogy amikor olyan módosításokat fontolgat, amelyek korlátoznák az alkotmányban az óvadék ellenében történő szabadlábba helyezés jogát, tartsa szem előtt az ártatlanság vélelmének alapelvét. Az EU – felhívva a figyelmet a szólás és a gyülekezés szabadságára –, bírálta a közrend fenntartásáról szóló törvénytervezetet, mivel annak egyes rendelkezései teljhatalmat adnak a rendőrségnek a nyilvános összejövetelek megtiltására. Ezt a törvénytervezetet sok vita kísérte, és azt vélhetően módosított formában fogják elfogadni 2012-ben.

Az EU felvetette a halálbüntetés eltörlésének kérdését is. A kormány jelenleg nem akarja eltörölni a halálbüntetést, mivel az érvelése szerint az még most is nagy nyilvános támogatást élvez. A gyakorlatban azonban ritkán alkalmazzák, és 2003 óta nem került sor kivégzésre (hadbíróági ítélet keretében).

Az EU emlékeztette a kormányt arra, hogy alkalmazni kell az ENSZ kínzás elleni egyezményét. A parlament jelenleg vizsgál egy képviselő által beterjesztett, a kormány támogatását is élvező törvénytervezet a kínzásról, amelynek elfogadására valószínűleg 2012-ben sor kerül. A kínzás elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvét Uganda még nem erősítette meg.

Az EU továbbra is szorosan figyelemmel követte az LMBT személyek helyzetét Ugandában, mivel hátrányos megkülönböztetésnek, üldöztetésnek és nyilvános fenyegetéseknek vannak kitéve. Az EU a kormány tagjaival, többek között az elnökkel folytatott párbeszédei során minden adandó alkalmat megragadott arra, hogy elmondja az LMBT személyek emberi jogaival kapcsolatos aggályait. Emellett az EU támogatta azokat a helyi emberi jogi szervezeteket is, amelyek védelmet kínálnak az LMBT közösséghez tartozóknak, és igyekeznek megváltoztatni a velük kapcsolatos szemléletet az országban. A homoszexualitás ellen drákói szigorral fellépő törvénytervezetet az előző parlament 2011-ben jegelte (azonban 2012-ben újra előterjesztették azt).

Az emberijogvédők támogatását tekintve az EU vezető szerepet játszott az Ugandában tevékeny többi fejlesztési partnerei között, és ennek köszönhetően 2011 februárjában elfogadásra került az emberijogvédőkkel kapcsolatos helyi végrehajtási stratégia.

Végezetül technikai szinten az EU részt vállal egy több adományozó (hat uniós tagállam, Norvégia és az uniós küldöttség) által közösen kezelt alapon, amelynek az ugandai demokratikus kormányzás javítása a célja, és amely különösen a mélyen gyökerező demokráciára, az igazságszolgáltatáshoz való jogra és a nagyobb fokú elszámoltathatóságra helyezi a hangsúlyt.

5.4.28 Zimbabwe

Az EU 2011-ben úgy döntött, hogy 35 embert töröl abból a jegyzékből, amely a vízumtilalommal és pénzeszközeik befagyasztásával sújtott személyeket tartalmazza, továbbá hogy meghosszabbítja a Zimbabwével szemben alkalmazandó korlátozó intézkedések érvényességét. Ezek az intézkedések három elemet tartalmaznak: bizonyos nevesített személyek és vállalkozások ellen kiszabott vízumtilalmat, és az említettek pénzeszközeinek befagyasztását; fegyverembargót; valamint a Cotonoui Megállapodás 96. cikke keretében hozott egyéb intézkedéseket.

Ezek a korlátozó intézkedések gondosan célzottak, és hatásuk elsősorban a célzott személyeket érinti, a gazdaságot nem. Valójában a nemzeti egységkormány megalakítása óta az EU és tagállamai közel egymilliárd dollár fejlesztési támogatást nyújtottak a zimbabwei nép szükségleteinek fedezésére, többek között egészségügyi és oktatási szolgáltatásokra.

Az említett intézkedések elfogadásakor az EU nyugtázta, hogy jelentős előrelépés történt a gazdasági válság kezelése és az alapvető szociális szolgáltatások nyújtásának javítása terén. Az EU szerint azonban a gazdasági és társadalmi eredményeket nem követte ugyanilyen mértékű politikai előrelépés. Az EU megállapította, hogy további reformokra van szükség a jogállamiság tiszteletben tartása, az emberi jogok és a demokrácia terén, mivel ezek elengedhetetlenek a hiteles választások lebonyolítására alkalmas környezet kialakításához. Ezzel összefüggésben a főképviselő komoly aggályainak adott hangot amiatt, hogy az országban az év elején fellángolt a politikai indíttatású erőszak. Az EU azt is világossá tette, hogy a további reformok fényében kész kiigazítani intézkedéseit.

A nemzeti egységkormány megalakítása új ösztönzést adott az EU és Zimbabwe közötti kapcsolatok megerősítéséhez. Újraindult a politikai párbeszéd, melytől mindkét fél a kapcsolatok fokozatos rendeződését várja. 2009 óta számos magas szintű eseményre került sor: 2009 júniusában az EU–Zimbabwe trojkára Brüsszelben Morgan Tsvangirai miniszterelnök vezetésével, 2009 szeptemberében az uniós trojka hararei látogatására, 2010 júliusában pedig miniszteri szintű ülésre Brüsszelben, ahol az együttműködés újakezdésével foglalkozó zimbabwei miniszteri csoport találkozott Catherine Ashton főképviseelővel és Andris Piebalgs biztossal.

Az EU a nemzeti egységkormány felállítása óta folyamatosan szorosan figyelemmel kíséri a zimbabwei emberi jogi helyzetet. 2011-ben az EU – a tagállamokkal intenzíven egyeztetve – kidolgozott egy emberi jogi stratégiát, amelyben prioritásokat határozott meg arra vonatkozóan, hogy miként tudja támogatni a választások előtti időszakban a civil társadalmi szervezeteket és az intézményeket, illetve hogyan tud velük együttműködni.

Az EU tevékenységek széles körét finanszírozza Zimbabweben azért, hogy olyan nyitott politikai környezet jöjjön létre és maradjon fenn tartósan, melyben tiszteletben tartják az emberi jogokat és a jogállamiságot, illetve annak érdekében, hogy az országban hiteles választásokra kerüljön sor. Az EU véglegesítette a GPA-ban foglalt reformok – különösen az alkotmányos, választási és megbékélési folyamatok, valamint az igazságszolgáltatási reform – további finanszírozására irányuló rövid távú stratégiát. E stratégia 30 millió EUR költségvetéssel rendelkezik, amelyet az Európai Bizottság 2009 óta biztosít egyedül, hogy támogassa a stratégia középpontjában álló civil társadalom tevékenységeit.

5.5 A Közel-Kelet és az Arab-félsziget

Az arab világban kitört zavargások a Perzsa-öböl országaiba is begyűrűztek, noha sokkal enyhébb formában. A Perzsa-öböl államainak kormányai aktívan igyekeztek elfojtani és keretek közé szorítani a forradalmat, és ennek érdekében a politikai aggályokat félretéve nagyvonalú „pénzügyi csomagokat” osztottak ki, és választ adtak a társadalmi igényekre, időnként pedig tovább nyirbálták az amúgy is nagyon korlátozott polgári szabadságjogokat. A zavargások során az EU végig az adott országban kidolgozott reformok és a nemzeti párbeszéd fontosságát hangsúlyozta, ugyanakkor világossá tette, hogy amennyiben és amikor erre felkérést kap, kész támogatni e reformokat.

Az EU és az Öböl-menti Együtműködési Tanács (ÖET) a 2011. április 20-án Abu-Dzabiban megtartott 21. EU–ÖET közös tanácson és miniszteri szintű ülésen véleményt cserélt az emberi jogokkal kapcsolatos kérdésekről is, és megállapodtak arról, hogy feltérképezik, miként lehet erősíteni az e területen folytatott együttműködést.

Az EU változatlanul kiemelt figyelmet szentelt az Egyesült Arab Emírségekben a civil társadalmat érintő fejleményeknek, mindenekelőtt több emberijogvédő bíróság elé állításának. Az EU – amint azt Katar és Kuvait esetében is tette – kidolgozta az Egyesült Arab Emírségekre vonatkozó emberi jogi stratégiát. Ebben az Unió megnevezte az emberi jogokkal kapcsolatos prioritásait, összeszedte az aggodalomra okot adó kérdéseket, és meghatározta az e téren folytatandó együttműködés területeit.

Az EU-t mélyen nyugtalanította, hogy Ománban megszüntették az Al-Zaman újságot, és ezt a kérdést felvetette a hatóságoknak, igyekezve biztosítani, hogy ne korlátozzák tovább a médiaszabadságot.

5.5.1 Szaúd-Arábia

Az EU a Szaúd-Arábiával folytatott kapcsolataiban továbbra is folyamatosan foglalkozott az emberi jogok helyzetével, mindenekelőtt a halálbüntetéssel, a nők helyzetével és a sajtószabadsággal. Az Unió külön nyilatkozatokat adott ki a nők jogaival, például politikai részvételükkel és az egyenrangúként való kezelésükkel kapcsolatban (lásd a női autóvezetők tiltakozó megmozdulását). Az EU 2011 szeptemberében üdvözölte, hogy a szaúdi nők 2012-től részt vehetnek a Súra (konzultatív) Tanácsban, 2015-től pedig szavazhatnak és maguk is elindulhatnak az önkormányzati választásokon.

Ami a halálbüntetést illeti, 2011-ben nőtt a kivégzések száma. Különösen aggasztó volt, hogy e kivégzések nagy részét nem a nemzetközi minimumszabályoknak megfelelően hajtották végre: több esetben halállal büntettek kábítószerekkel kapcsolatos állítólagos bűncselekményeket, és vérpadra küldtek boszorkányság vádjával elítélt nőket. Az EU *démarche*-okat intézett az érintett hatóságokhoz e kérdéssel kapcsolatban, és újra hangot adott azon kérésének, hogy Szaúd-Arábia legalább *de facto* moratóriumot vezessen be.

Az EU emellett más olyan területeket is megnevezett, amelyeken előrelépésekre van szükség. Ezek közül különleges figyelmet kap a véleménynyilvánítás szabadsága. Az EU a szaúd-arábiai hatóságoknál rákérdezett azon személyek ügyére, akikre bírósági eljárás vár amiatt, hogy nézeteiknek hangot adtak az interneten. Aggodalomra okot adó terület még a gyermek jogai, a gyülekezés és az egyesülés szabadsága, valamint a vallás- és lelkiismereti szabadság, továbbá kiemelt fontossággal bír a migráns munkavállalók helyzete az országban.

Az EU rendszeresen egyértelműen Szaúd-Arábia tudomására hozza, hogy nagyon fontos az alapvető szabadságok megfelelő védelmezése, aminek része a vonatkozó nemzetközi egyezmények alkalmazása is. Ezt az Unió nem csak kétoldalú megbeszélések során, hanem az Öböl-menti Együttműködési Tanáccsal tartott ülésein is hangsúlyozza.

5.5.2 *Bahrein*

Az EU attól a perctől kezdve, hogy 2011 februárjában elkezdtek gyülekezni a tüntetők Bahreinben, folyamatosan azt kérte valamennyi bahreini féltől, hogy tartózkodjanak az erőszaktól, és kezdjenek párbeszédet, amelynek során békésen és konstruktívan megvitatják eltérő álláspontjaikat. Az első nyilvános nyilatkozatra február közepén került sor. Miután az Öböl-menti Együttműködési Tanács március 15-én csapatokat vezényelt az országba, és a felkelést erőszakkal leverték, Catherine Ashton főképviselő magas rangú megbízottat küldött Manamába, hogy számos féllel tárgyalóasztalhoz üljön. A főképviselő az EU üzeneteit közvetlenül a bahreini külügyminiszternek, a király személyes megbízottjának és személyesen Hamad királynak is tolmácsolta.

Az egész évre jellemző uniós nyilatkozatfolyam, valamint a bahreini hatóságokkal folytatott diplomáciai egyeztetések ráirányították a világ figyelmét az emberi jogi helyzetre, a visszaéléseket elkövetők felelősségre vonásának szükségességére – érkezzenek bármely társadalmi csoportból –, a bahreini társadalomban a valódi megbékélés ösztönzésére, és arra, hogy ki kell tűzni az ENSZ Emberi Jogok Főbiztosának Hivatala látogatásának időpontját. A főképviselő az uniós külügyminiszterek több ülésén is napirendre tűzte a bahreini helyzetet, aminek eredményeként a Tanács következtetéseiben szólította fel az országot az emberi jogok tiszteletben tartására és védelmezésére. Az uniós állam-, illetve kormányfők a 2011. júniusi találkozójukon hangot adtak annak, hogy aggasztónak találják a bahreini ellenzék ellen folyó bírósági eljárások és az ellenük hozott ítéletek körülményeit, és arra ösztönözték az országot, hogy biztosítsa az emberi jogok és az alapvető szabadságok teljes körű tiszteletben tartását.

A nemzetközi közösség, az EU és sok civil társadalmi szervezet által az országra gyakorolt nyomás hozott némi eredményt: felállt egy független tényfeltáró bizottság az emberi jogok megsértésének kivizsgálására, és felülvizsgálták a nemzetbiztonsági bíróság által folytatott eljárásokat és hozott ítéleteket. Az EU ezt követően pozitívként könyvelte el a független tényfeltáró bizottság jelentését, és újra kijelentette, hogy az Unió kész segíteni Bahreint az ajánlásai végrehajtásában.

5.5.3 *Irán*

Az emberi jogi helyzet romlása az Iráni Iszlám Köztársaságban 2011-ben is mély aggodalommal töltötte el az Európai Uniót. Az EU minden lehetséges fórumon közölte aggályait az iráni hatóságokkal, ám a helyzet sajnálatos módon nem javult. Az Európai Unió számos nyilatkozatot adott ki valamennyi szinten, Brüsszelben, Teheránban és a nemzetközi szervezetekben, amelyekben felszólította Iránt, hogy tegyen eleget nemzetközi kötelezettségeinek.

Az EU mindenekelőtt amiatt fejezte ki sajnálatát, hogy 2011-ben iráni polgárok ezrei, köztük ellenzéki vezetők, emberi jogvédők, ügyvédek, blogírók, újságírók, nőjogi aktivisták és művészek, valamint a kisebbségekhez tartozó személyek (többek között a vallási kisebbségekhez, elsősorban a bahá'i közösséghez tartozók és keresztények) estek áldozatul az állami elnyomásnak. Számtalan embert zaklattak vagy tartóztattak le azért, mert törvényt adta jogaikat gyakorolták vagy mások jogait védelmezték. Az etnikai kisebbségekhez tartozók, többek között az azeriek, beludzsok és arabok rendszeres áldozatai az elnyomásnak, és a halálra ítélték között is felülreprezentáltak. Az aktivistákat súlyos börtönbüntetésekkel sújtják, és a testi fenyegetés is előfordul. A fogvatartottak rendkívül sok esetben számoltak be kínzásról és bántalmazásról. A külső információforrások – például az internet és a nemzetközi rádiók és televíziók – feletti ellenőrzés erősödött. Külföldi médiumoknál dolgozó iráni újságírókat gyakran fenyegették meg vagy zaklatták a biztonsági tisztviselők, és az EU-t változatlanul nyugtalanították azok az erőfeszítések, amelyekkel az iráni hatóságok igyekeztek megakadályozni, hogy a polgárok szabadon kommunikáljanak és juthassanak információhoz Iránon belül.

Az Uniót különösen aggasztotta a halálbüntetés elterjedt alkalmazása. A kivégzések száma 2011-ben meghaladta az előző éveket, és esetenként kiskorúakkal szemben is alkalmazták, akár nyilvánosan is. Az év során végrehajtott kivégzések száma 277 és 436 közé tehető, jöllehet a – főként a meshedi Valikabad börtönben végzett – titkos kivégzésekről érkező hírek számottevően növelhetik a tavaly Iránban kivégzettek számát. Az EU újra és újra felszólította Iránt, hogy tartsa tiszteletben a minimumelőírásokat, a végső cél pedig a halálbüntetés alkalmazására vonatkozó moratórium legyen. Különösen nyugtalanító az a tény, hogy százakat ítélték halálra tisztességes tárgyalás nélkül, vagy olyan bűnökért, amelyek az EU szerint nem sújthatók halállal (pl. hitehagyás, házasságtörés, kábítószerrel összefüggő bűncselekmények).

Az Unió támogatta az ENSZ Közgyűlésének az iráni emberi jogi helyzettel kapcsolatban hozott 2011. évi éves határozatát is, amelynek támogatottsága a Harmadik Bizottságban kapott 86 szavazattal a valaha volt legmagasabb volt. 2004 óta a Közgyűlés minden évben e határozatban ad hangot az egyre romló iráni emberi jogi helyzettel kapcsolatos aggodalmainak.

Az EU 2011 márciusában támogatta az ENSZ Emberi Jogi Tanácsát az iráni emberi jogi helyzettel foglalkozó különleges ENSZ-előadó megbízatásának létrehozásában. A jelenlegi megbízott, dr. Ahmed Shaheed 2011 decemberében lehetőséget kapott, hogy megossza a helyzettel kapcsolatos nézeteit az Európai Unió Tanácsának emberi jogi munkacsoportjával. Ő azonban 2011 végéig nem kapott belépési engedélyt Iránba. Az Unió véleménye szerint ahhoz, hogy megfelelően eleget tehessen megbízatásának, be kell jutnia az országba, akárcsak a számos, más területért felelős megbízottnak, akik a különleges eljárás keretében tett utolsó, 2005-ös látogatás óta nem kaptak engedélyt arra, hogy Irán területére léphessenek.

2011 áprilisában és októberében az EU 61 személyt (köztük három iráni minisztert) sújtott konkrét korlátozó intézkedésekkel azért, mert közvetlenül vagy utasítások végrehajtása által felelősek voltak az emberi jogok súlyos megsértéséért. A szóban forgó személyek pénzeszközeit befagyasztották, és nem léphetnek be az EU területére.

Ugyanakkor az Unió továbbra is nyitott arra, hogy szakértői szintű megbeszéléseket folytasson Iránnal emberi jogi kérdésekről. Az EU az elmúlt év során többször tett ajánlatot ilyen jellegű, konkrét témákhoz kapcsolódó megbeszélések kezdésére, azonban ezekből egy sem nem valósult meg. Így tehát 2011-ben is szünetelt az EU és Irán közötti emberi jogi párbeszéd, amely 2006 decemberében akadt el azt követően, hogy Irán lemondta a párbeszéd ötödik fordulóját.

Az EU továbbra is együttműködött a civil társadalom Iránban tevékenykedő és száműzetésben lévő tagjaival az iráni emberi jogok védelmezésének és előmozdításának támogatása érdekében. Ez mindenekelőtt az erre a célra létrehozott eszközökön, például a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül valósult meg.

5.5.4 Irak

Az emberi jogi helyzet változatlanul instabil Irak-szerte, mivel az ország csak lassan heveri ki a konfliktus lezárását követő nehéz éveket, és továbbra is számos politikai, biztonsági és fejlesztési kihívás előtt áll. Az utolsó általános választások óta a politikai átmenet jobbra stagnál, a sok iraki civilt, köztük a kisebbségekhez tartozókat és a kiszolgáltatott csoportokat érintő erőszak változatlanul elterjedtnek mondható.

2011-ben a halálbüntetés alkalmazása nőtt, ami továbbra is súlyos aggodalomra ad okot. Az EU ismételten felszólította Irakot (*démarche*-ok és nyilatkozatok útján), hogy hagyjon fel a kivégzések végrehajtásával, és kövesse azokat a minimumelőírásokat, amelyeket a halálbüntetés teljes eltörlését megelőzően alkalmazni kell.

Az EU Irakkal folytatott párbeszédében továbbra is hangot adott az emberi jogokkal kapcsolatos aggodalmainak. A bagdadi uniós küldöttség rendszeresen egyeztetett a hatóságokkal, valamint a civil társadalom és a kisebbségek képviselőivel, és az EU diplomáciai képviselőivel közösen folytatta az emberi jogi munkacsoport tevékenységeit. Az Unió ezenkívül továbbra is tevékenyen támogatta az ENSZ-t azon erőfeszítéseiben, melyek annak előmozdítására irányultak, hogy az ashrafi tábor lakóinak helyzetét békés úton lehessen rendezni. A főképviselő a helyzet rendezésére befolyással bíró feleket arra bátorította, hogy konstruktív módon lássanak is hozzá ehhez a feladathoz, és annak során az iraki lakosok biztonságát és védelmét tekintsék első számú prioritásnak.

Az Iraknak nyújtott uniós támogatás középpontjában most is a jó kormányzás, az emberi jogok és a jogállamiság álltak. Az Unió e területek támogatásában különböző projekteken keresztül vett részt. A jó kormányzás és a jogállamiság a 2011 és 2013 közötti időszakra vonatkozó legelső EU–Irak országstratégiai dokumentum prioritásai között is szerepel. Az EU az integrált iraki jogállamiság-misszió (EUJUST LEX) révén, amely 2011-ben jelentősen növelte az országon belüli tevékenységeit, mentori és képzési programokat nyújtott a rendőri, igazságügyi és büntetés-végrehajtási területen (Bagdadban, Bászrában és Erbilben).

Az EU és Irak közötti kapcsolatok új alapokra helyeződnek majd a partnerségi és együttműködési megállapodással, amelynek lényeges elemét képezi egy emberi jogi záradék, továbbá amely keretet nyújt az emberi jogi kérdésekben folytatott együttműködéshez, valamint a különböző kérdések – így a jogállamiság kérdésének – kezeléséhez.

5.5.5 *Jemen*

A jemeni felkelés 2011. január 15-én kezdődött az első Száleh-ellenes tüntetéssel, amelyet az a Tavakkul Karmán vezetett, aki az év során megkapta a Nobel-békedíjat. A felkelés a teljes évre rányomta a bélyegét. Emellett az iszlám fundamentalisták támadásai a biztonsági helyzet romlását is mutatták.

Ez a két eseményhullám elengedhetlenné tette, hogy az EU 2011-ben megerősített szerepet vállaljon az országban. A zavargások során az EU központi szerepet játszott a politikai és a humanitárius területen. Az Unió nem szűnő nyomást gyakorolt valamennyi jemeni félre annak érdekében, hogy elősegítse a hatalomátvétel békés lezajlását, amelynek eredményeként – a jelentési időszakot követően – választásokra került sor. Az EU minden adandó alkalommal elítélte a felkelők elleni erőszakot, és hangot adott a jemeni nép jóléte és biztonsága felett érzett mély aggodalmának.

Az EU nem kevesebb mint 21 hivatalos nyilatkozatot adott ki, ezenkívül az uniós külügyminiszterek hat következtetésben tették világossá, hogy elítélik az erőszakot és az emberi jogok megsértését. Emellett júniusban az európai állam-, illetve kormányfők is felszólították a jemeni feleket, hogy vessenek véget az erőszaknak, tartsák tiszteletben az emberi jogokat és kössenek tartós tűzszünetet. A főképviselő és munkatársai rendszeres kapcsolatban álltak a rezsim legfontosabb képviselőivel és a rendszer ellenzőivel. Az Unió szorosan összehangolta tevékenységeit a Perzsa-öböl államaival, az Egyesült Államokkal és más nemzetközi szereplőkkel.

Amikor a jemeni politikai, társadalmi és gazdasági felfordulás tovább súlyosbította az amúgy is rendkívül rossz helyzetet, a nemzetközi közösség határozottan és egységesen követelte, hogy haladéktalanul kezdődjön meg a rendezett átmenet és az átfogó reformfolyamat. Az EU-nak az Emberi Jogi Tanácsban folytatott tevékenysége eredményeként az ENSZ Biztonsági Tanácsának uniós tagjai segítségével októberben tető alá került egy határozat, amely kikövezte az utat az Öböl-menti Együtműködési Tanács kezdeményezésének és a kapcsolódó végrehajtási mechanizmusának november 23-i aláírása és ezzel a várva várt átmenet felé.

Az EU a zavargásokhoz kapcsolódó fellépéstől függetlenül változatlanul foglalkozott emberi jogi kérdésekkel a jemeni hatóságokkal ápolt kapcsolatainak keretében, mindenekelőtt az emberi jogokhoz kapcsolódó, a fiatalokúra kiszabott halálbüntetésekre, a véleménynyilvánítás szabadságára és a Nemzetközi Büntetőbírósággal való együttműködésre vonatkozó *démarche*-ok révén.

Végezetül az EU tovább növelte a pénzügyi támogatását, és ezzel jelentősen hozzájárult a lakosság humanitárius szükségleteinek kielégítéséhez. A 2011. évre humanitárius célokra elkülönített, eredetileg 4 millió EUR összeget az EU 25 millióra emelte. A teljes uniós humanitárius finanszírozás 2011-ben meghaladta a 60 millió EUR-t. Az Európai Uniónak továbbra is meggyőződése, hogy elengedhetetlenül szükségesek a polgári lakosság humanitárius helyzetét javító további határozott erőfeszítések, hiszen az országban hárommillió ember szorult azonnali segítségre, és a gyermekek krónikus alultápláltsága tekintetében Jemen a második ország a világon.

5.6 Ázsia és Óceánia

5.6.1 Afganisztán

Az afganisztáni emberi jogi helyzet 2011-ben nem javult számottevően. Különös aggodalomra ad okot a nők és a gyermekek jogainak érvényesítése, a halálbüntetés, a kínzás és a bántalmazás, az önkényes őrizetbe vétel, az emberijogvédőkre leselkedő veszélyek, a véleménynyilvánítás szabadsága, az átmeneti igazságszolgáltatás, a büntetlenség és a konfliktus civil áldozatainak száma.

Az igazságügyi rendszer és a kormányzás általánosságban még mindig nagy hiányosságokkal küzd, a parlament pedig az év nagy részében súlyos konfliktusoktól volt hangos. A szűk keresztmetszetek és a reformokra irányuló politikai akarat hiánya a kormányzás számos vonatkozásában mind közvetetten, mind pedig közvetlenül gátolja az előrelépést az emberi jogok terén. Az EU által kiemelt fontosságúnak tartott területek egyikeként a kormányzás részesül az uniós figyelem és finanszírozás oroszlánrészében. Az Európai Unió 2011-ben 20 millió EUR kötelezettségvállalást tett az igazságszolgáltatás területén, 40 millió eurónyit a közigazgatási reform, 140 millió EUR kötelezettségvállalást pedig a rendőrség reformja terén. Ez utóbbinál a hangsúly a polgári rendfenntartáson és a rendőrség professzionálisabbá tételén volt.

Az Európai Unió afganisztáni rendfenntartó missziója (EUPOL AFGHANISTAN) a belügyminisztériummal és az egyéb érintett felekkel szoros együttműködésben dolgozik azon, hogy gyarapítsa az afgán nemzeti rendőrség tudását az alapvető emberi jogi normákról, és javítsa ezek érvényesítését. A közelmúltban a misszió a független rendőri ombudsmani hivatal felállításához nyújtott támogatást.

Az ISAF ideiglenesen felfüggesztette nyolc tartományban a foglyok átadását, mivel az UNAMA jelentéseiben kínzásokról és bántalmazásokról számolt be egyes afgán büntetés-végrehajtási intézmények esetében. Változatlanul súlyos probléma a börtönök túlszűfolttsága is. Az Európai Unió továbbra is támogatja a büntetés-végrehajtási szektort a börtönök alkalmazottainak nyújtott fizetések révén, ugyanakkor szorosan figyelemmel követi a börtönökben azt követően uralkodó helyzetet, hogy a börtönök a nemzetközi legjobb gyakorlatot semmibe véve az igazságügyi minisztériumtól a belügyminisztérium irányítása alá kerültek.

Változatlanul súlyos aggodalomra adtak okot a nők és lányok ellen irányuló erőszakos cselekedetek, egyes hagyományok és az „erkölcsi bűnökért” kiszabott büntetések. 2011-ben a nők elleni erőszak számos esete került a média figyelmének középpontjába. Amint reflektorfénybe kerültek, az afgán hatóságok gyorsan cselekedtek, de nyilvánvalóvá vált, hogy a helyi hatóságok korábbi megkeresése nem járt megfelelő eredménnyel.

A vonatkozó uniós iránymutatásokkal összhangban az uniós küldöttség által az afgán kormánnyal folytatott párbeszéd állandó eleme a nők helyzete és a nemek közötti megkülönböztetés. A küldöttség igyekszik bátorítani a kormányt a nemzeti és nemzetközi emberi jogi kötelezettségeinek megfelelő teljesítésére, és ahhoz támogatást nyújtani. A küldöttség konzultációkon és vitafórumokon rendszeresen egyeztet a civil társadalommal és az emberi jogokkal foglalkozó NGO-kkal. 2011-ben az uniós küldöttség legalább három konzultációt tartott magas rangú uniós tisztviselők és a civil társadalom tagjainak részvételével. Ezek középpontjában olyan kérdések álltak, mint a hátrányos megkülönböztetés, a nemi alapon elkövetett erőszak, beleértve a szexuális erőszakot is, az emberkereskedelem, valamint a korai és a kényszerházasságok.

Az EU Afganisztán egyik legfontosabb támogatója maradt, és a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén, a „fejlesztésben részt vevő nem állami szereplők és helyi hatóságok” programon, valamint a Stabilitási Eszközön keresztül finanszírozott a civil társadalomhoz kapcsolódó kezdeményezéseket és projekteket. Ezek célja az, hogy ösztönözzék és megerősítsék a széles társadalmi alapokon nyugvó és mindenkire kiterjedő civil társadalmat Afganisztánban, amely képes szerepet vállalni a politikai, gazdasági és társadalmi ügyekben, továbbá hogy ösztönözzék a párbeszédet, és előmozdítsák az állami szervek elszámoltathatóságát és átláthatóságát.

2011-ben számos új projekt indult, és két, összesen 3 millió EUR költségvetésű pályázati felhívás jelent meg. A folyamatban lévő projektek konkrét témái között olyanok találhatók, mint az átmeneti igazságszolgáltatás, a kegyetlenségek áldozatainak támogatása, a nőkkel, a békével és a biztonsággal (az ENSZ BT 1325. sz. határozata) kapcsolatos kezdeményezések, az újságíróknak nyújtott emberi jogi képzés, valamint a helyi kormányzati struktúrákban való részvétel megerősítése – főként ami a nőket illeti.

A bonni konferencia hajrájában Németország és más tagállamok támogatásával az ország teljes területén sor került a civil társadalommal folytatott konzultációs folyamatra, amelynek eredményeként a civil társadalom maga választhatta meg, hogy ki képviselje őket a konferencián és az azt megelőző civil társadalmi fórumon.

5.6.2 *Banglades*

Az EU – a fő céljainak, azaz a szegénység enyhítésének és a bangladesi demokratikus rendszer támogatásának fényében – tovább dolgozott Bangladesben az emberi jogok védelmezésén és előmozdításán.

Az Unió több, a demokratikus intézmények és a felügyeleti szervek támogatását célzó fejlesztési programot indított. Az e területeken végzett hosszú távú erőfeszítései alapján az EU különböző tevékenységeket támogatott: az önkormányzatok megerősítését, a bangladesi választási bizottság kapacitásainak építését, valamint a Csittagong-dombságbeli intézmények kiépítését.

A bangladesi hatóságokkal folytatott rendes párbeszéd keretében az Unió felvetett olyan kérdéseket is, mint az intézményi reform, a független felügyeleti szervek szerepe, a börtönkörülmények, a halálbüntetés, a véleménynyilvánítás szabadsága, a Csittagong-dombságról szóló békeszerződés végrehajtása, valamint a nők és a gyermekek jogai. Az Unió üzeneteinek erejét növelte magas rangú uniós vezetők, többek között Andris Piebalgs fejlesztési biztos látogatása Bangladesben.

A Csittagong-dombságról szóló békeszerződés végrehajtásának felgyorsítása érdekében az EU folytatta a párbeszédet a szerződés által érintett valamennyi érdekelttel. Hogy pontosabb képet alkothassanak a helyszíni körülményekről, az EU képviselői ellátogattak a Csittagong-dombságba. Ezeket a helyszíni látogatásokat a releváns szereplőkkel folytatott dakkai egyeztetések egészítették ki.

A Burmából (Mianmarból) érkező rohingja népcsoport humanitárius helyzete változatlanul az uniós diplomáciai és humanitárius tevékenységek tárgya volt. Az EU azt reméli, hogy a Banglades és Burma (Mianmar) közötti együttműködés eredményeként sikerül a helyzetre tartós megoldást találni.

Az Unió novemberben konferenciát rendezett az emberi jogokról és a tisztességes munkáról. Ennek célja az volt, hogy a szociális partnerek és a civil társadalom közösen dolgozzanak ki gyakorlati javaslatokat az ILO tisztességes munkáról szóló programjának hatékony megvalósítására, beleértve az ehhez kapcsolódó kihívásokat is, például a megélhetéshez elegendő jövedelmet, a foglalkoztatási lehetőségek javítását, a foglalkoztatás és a munkabérek tekintetében a nemek között jelentkező egyenlőtlenségeket, a szociális védelmi rendszerek javítását, a gyermekmunka felszámolását, valamint a kiszolgáltatott csoportok és a szakszervezeti jogok védelmezését.

5.6.3 *Burma (Mianmar)*

Az EU üdvözölte, hogy a hatóságok sok politikai foglyot szabadon bocsátottak, valamint hogy a kormány elkötelezte magát a reformok mellett, lazított a média felett gyakorolt cenzúrán és elfogadott egy munkaügyi jogszabályt, amelynek kidolgozásában a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet is szorosan közreműködött.

Az ígéretes fejleményekre válaszul az Unió 2011 áprilisában azzal enyhített a korábban bevezetett korlátozó intézkedéseken, hogy felfüggesztette a kormány civil tagjaira és a külügyminiszterre kirótt vízumtilalmat. Az EU az uniós különmegbízott, Piero Fassino látogatásai és más magas rangú egyeztetések során ösztönözte a további reformokat, mindenekelőtt azokat, amelyek a jogállamiságot, az emberi jogoknak az etnikai konfliktus sújtotta övezetekben való tiszteletben tartását, valamint az összes, még fogságban lévő politikai fogoly azonnali és feltétel nélküli szabadon bocsátását érintik. Az Unió ezzel párhuzamosan felajánlotta segítségét e reformok megvalósításában. A burmai (mianmari) kormány ajánlatát követően ennek keretében előzetes megbeszélésekre került sor az újonnan megalakult nemzeti emberi jogi bizottsággal.

Változatlanul az Unióból érkezett a legtöbb humanitárius és fejlesztési támogatás az országba, amelynek célja, hogy segítsen enyhíteni a mélyen gyökerező, strukturális okokra visszavezethető szegénységet. Az uniós finanszírozású projektek különböző területekkel foglalkoztak: a vízhez és a szennyvízelvezetéshez való hozzáféréssel, az egészségüggyel, az élelmezésbiztonsággal és az otthonukból kiszakított személyek támogatásával. Emellett az EU proaktívan építette a kapcsolatot a civil társadalommal, és kétoldalú párbeszédet próbált kezdeményezni a kormánnyal az Ázsia–Európa találkozó, valamint az EU és az ASEAN közötti találkozók keretében. Ezeken a találkozókon az EU-nak alkalma nyílt hangot adni aggályainak, és arra ösztönözni a kormányt, hogy folytassa a pozitív változás folyamatát.

Multilaterális szinten az EU támogatta az ENSZ Mianmarral foglalkozó különleges előadója felhatalmazásának meghosszabbítását, valamint az országról szóló határozatokat 2011 tavaszán az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában, ősszel pedig az ENSZ-közyűlés Harmadik Bizottságában. Ezek a határozatok elismerték az év során elért eredményeket, de bírálták az emberi jogok megsértését és az etnikai csoportok hátrányos megkülönböztetését, és felszólították a hatóságokat, hogy tegyenek további lépéseket az ország megreformálása felé. Az emberi jogokkal kapcsolatos fenntartásokat az egyetemes időszakos felülvizsgálat során közvetlenül a hatóságok tudomására is hozták.

5.6.4 Kambodzsa

Az EU – az igazságtételt és a nemzeti megbékélést célzó uniós kötelezettségvállalás részeként – pénzügyi támogatást nyújtott a kambodzsai bíróság rendkívüli kamaráinak nemzeti része számára. Az Unió 2011-ben a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül további 1,3 millió EUR-val támogatta a rendkívüli kamarákat.

Az EU emellett 2011-ben is támogatta a civil társadalmi szervezeteket az emberi jogokhoz kapcsolódó projektek végrehajtásában. Többek között a következő területekkel foglalkozó projektek részesültek uniós finanszírozásban: a nők jogai, a gyermekek jogai, a földtulajdonhoz való jog, az őslakos közösségek, az emberi jogok tiszteletben tartása a fogdákbán és a börtönökben, az igazságszolgáltatáshoz való jog, a migráció emberi jogi vetületei, az emberkereskedelem és a véleménynyilvánítás szabadsága.

A nem kormányzati szervezetekről és egyesületekről szóló törvénytervezet előkészítése során az EU azt ajánlotta a kormánynak, hogy a tervezetről konzultáljon az érdekelték széles körével, és olyan törvényt alkosson, amely kedvező feltételeket garantál a civil társadalom számára.

A multilaterális szintén az Unió támogatta az ENSZ Kambodzsával foglalkozó 2011. őszi határozatát, amellyel az ENSZ meghosszabbította a Kambodzsával foglalkozó különleges ENSZ-előadó felhatalmazását, és fokozta az együttműködést az ENSZ Emberi Jogok Főbiztosának Hivatalával. Az Unió üdvözölte azt is, hogy az ország elfogadta az ENSZ időszakos egyetemes felülvizsgálata során megfogalmazott összes ajánlást.

5.6.5 Kína

Az Európai Uniót 2011-ben is nyugtalanította az emberi jogok megsértése Kínában.

A 2011. június 16-i pekingi EU–Kína emberi jogi párbeszéd során a felek részletesen foglalkoztak a kisebbségekhez tartozó személyek jogaival, elsősorban a tibeti, az ujjur és a mongol népcsoport helyzetével, valamint a keresztények és a nem teista meggyőződések, például a Falun Gong gyakorlóinak jogaival. A párbeszéd témája volt a jogállamiság is, és az EU nyomatékosította az erőszakos eltűntetések és jogellenes fogva tartások egyre gyakoribb előfordulása felett érzett aggodalmát, továbbá információkat kért a kínai féltől a fogva tartott személyek megkínzásáról szóló beszámolókkal kapcsolatban. Az Unió hangsúlyozta a független bírói kar fontosságát, és rámutatott, hogy az ügyvédeknek szabadon, zaklatások nélkül kell tudniuk ellátni szakmai feladataikat. Az EU felvetette a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását is, és ismételten felszólította Kínát, hogy ratifikálja a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát, valamint hogy végezze el a „munka általi átnevelés” rendszerének reformját. A párbeszédet nem kísérte helyszíni látogatás, ugyanis nem sikerült egyezsége jutni a látogatás helyszínét illetően. Az EU a párbeszéd alkalmával átnyújtott a kínai hatóságoknak egy jegyzéket, amely az aggodalomra okot adó egyes eseteket tartalmazta. A párbeszéd 2011-es második fordulójára az év második felében került volna sor, ám ezt Kína gyakorlatilag lemondta.

Az uniós és kínai jogi szakértők szeptember 6–7-én Pekingben rendezett szemináriumának témái között volt az emberi jogok és a drogpolitika, valamint az emberi jogok és a technológia közötti kapcsolat.

2011 tavaszán Kínában egymást követték az ügyvédek, írók, újságírók, petíciót benyújtók, művészek és blogírók önkényes letartóztatásának és erőszakos eltűntetésének esetei, ezenkívül újabb korlátozásokat vezettek be a külföldi újságírók munkájára vonatkozóan. E fejlemények feletti nyugtalanságának a főképvisező április 12-i nyilatkozatában adott hangot.

A nyilatkozatban a főképvisező kitért Aj Vejvej letartóztatása miatti aggodalmára, hangsúlyozta, hogy véget kell érniük az önkényes letartóztatásoknak és az eltűnéseknek, valamint felszólította a kínai hatóságokat, hogy adjanak információt valamennyi eltűnt személy hollétéről. A főképvisező arra is felszólította Kínát, hogy garantálja, hogy a szóban forgó személyekkel a nemzetközi emberi jogi előírásoknak megfelelően bánnak, és hogy engedjen szabadon valamennyi olyan személyt, akiket a véleménynyilvánítás szabadságához való joguk gyakorlása miatt vettek őrizetbe. Június 24-én a főképvisező üdvözölte Aj Vejvej szabadon bocsátását.

Kína 2011 során is komolyan korlátozta a véleménynyilvánítás és az egyesülés szabadságát, a kínai bíróságok pedig súlyos büntetéseket szabtak ki ezzel kapcsolatban. A főképviselő elítélte, hogy 2011 decemberében kilenc, illetve tíz év szabadságvesztésre ítélték Csen Vej és Csen Hszi emberi jogi aktivistákat, és bírálta azt is, hogy további három év börtönbüntetést kapott Gao Zsiseng emberi jogi ügyvéd. A főképviselő Gao Zsiseng azonnali szabadon engedését sürgette, és információkat kért az ügyvéd hol- és hogylétéről.

Az Európai Uniót mélyen nyugtalanította a kínai hatóságok Tibetben és Hszincsiangban alkalmazott politikája is. Az Európai Parlamentben október 27-én tartott sürgősségi vitán a főképviselő hangsúlyozta, hogy az EU-t aggasztják a tibetiek vallásgyakorlása elé állított egyre szigorúbb jogi akadályok, a tibeti nyelv oktatásának korlátozása, a tibeti értelmiségiek és kulturális szereplők elleni hivatalos kampány, a hivatalos politika ellen tiltakozni próbáló tibetiekkel szemben hozott szigorú intézkedések, valamint a nomádok tömeges kényszerű áttelepítésének hatása a tibeti kultúrára. Az Unió mély aggodalmának adott hangot a tibeti területeken sorozatosan elkövetett önfeláldozások miatt, és felszólította a kínai hatóságokat, hogy tegyék lehetővé, hogy a tibetiek zavartalanul gyakorolhassák kulturális és vallási jogait, valamint hogy ne alkalmazzanak erőszakot a békés tüntetők ellen. A március 10-én tartott sürgősségi vitán a főképviselő beszélt a hszincsiangi Kasgar város átépítésével kapcsolatos aggályairól is. A város évszázadokon át az ujjur kultúra alapját jelentette, és az Uniót aggasztotta, hogy e város lerombolása az elkövetkező években komoly következményekkel járhat az ujjur kultúra megőrzése szempontjából. Az EU hangsúlyozta, hogy fel fogja szólítani Kínát, hogy az átépítés során egyrészt konzultáljon a helyi lakosokkal, másrészt működjön együtt az UNESCO-val.

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 17. ülészakán az EU nyilatkozatot tett, amelyben kifejezésre jutatta a kínai emberi jogi helyzet romlása felett érzett komoly aggályait.

5.6.6 *Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (KNDK)*

Az EU továbbra is komoly aggályokat táplál az emberi jogoknak a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban (KNDK) történő súlyos megsértése miatt. Véleményének nemzetközi fórumokon többször is hangot adott, és sürgette Phenjant, hogy javítson a helyzeten. 2011 márciusában az EU-nak ismét komoly szerepe volt abban, hogy az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa elfogadott egy határozatot, amellyel további egy évre meghosszabbította a KNDK-beli emberi jogi helyzettel foglalkozó különleges ENSZ-előadó megbízatását. Az ENSZ Közgyűlése 2011. december 19-én 123 igen szavazat mellett elfogadott egy, az EU, Japán és a Koreai Köztársaság kezdeményezésére készült határozatot a KNDK-beli emberi jogi helyzetről. Az uniós tagállamok helyi nagykövetei Phenjanban, a KNDK hatóságainál közvetlenül is felvetették az emberi jogokkal kapcsolatos aggályokat, és ezekről a KNDK tisztviselőivel Brüsszelben és más uniós tagállamokban tartott találkozók során is szó volt.

2011 decemberének első hetében Phenjanban sor került a rendes EU–KNDK politikai párbeszédre, amelyen az EU felszólította a KNDK-t az emberi jogok és az alapvető szabadságok teljes mértékű tiszteletben tartására, valamint a vonatkozó ENSZ-határozatok ajánlásainak megvalósítására. Az EU ösztönözte Phenjant, hogy bizalomépítő lépésként teljes mértékben működjön együtt az ENSZ emberi jogi mechanizmusaival, többek között biztosítson teljes körű, szabad és akadálymentes belépést a KNDK-ba a különleges előadó számára. Az EU arra is ösztönözte Phenjant, hogy kezdjen érdemi párbeszédet az emberi jogokról az EU-val és tagállamaival. Az EU ismételten kifejezte, hogy kész kétoldalú párbeszédet folytatni a KNDK-val az emberi jogokról, annak keretében szakértelmet biztosítani, és megadni a lehetőséget a konstruktív együttműködésre az emberi jogokkal kapcsolatos konkrét területeken. Az EU kifejezte, hogy komoly aggályai vannak amiatt, hogy a KNDK-ban még mindig alkalmazzák a halálbüntetést és a kivégzést. Az EU sürgette Phenjant, hogy haladéktalanul vessen véget a polgári, politikai, gazdasági, szociális és kulturális jogok szisztematikus, széles körű és súlyos megsértésének, hogy védelmezze a lakosait, kezelje a büntetlenség kérdését, biztosítsa, hogy az emberi jogok megsértéséért felelős személyek független bíróság előtt adjanak számot tetteikről, valamint hogy tegye lehetővé a humanitárius szervezetek számára, hogy részrehajlás nélkül juttathassák célba a segélyeket. Az EU sürgette a KNDK-t, hogy találjon megoldást a menekültkérdés kiváltó okaira, és biztosítsa, hogy a KNDK-ba visszaküldött menekültek biztonságban és méltósággal térhessenek haza.

Az EU 2011 második felében 10 millió EUR sürgősségi élelmiszersegélyt adott a KNDK-nak a szükségét szenvedő – főként az északi és keleti tartományokban élő – csoportok megsegítésére. 2011 augusztusában az Unió további 200 000 EUR-t különített el az országban pusztító áradások áldozatai számára.

5.6.7 Fidzsi-szigetek

A Bainimarama tábornok vezette katonai rezsim még jobban bebetonozta hatalmát, így 2011-ben nem javult az emberi jogi helyzet az országban. Különösen a véleménynyilvánítás és a gyülekezés szabadságának korlátozása, az önkényes letartóztatások és a médiát korlátozó cenzúra aggasztó.

A 2006-os államcsíny miatt, valamint mivel a Fidzsi-szigetek ezt követően nem teljesítette a demokratikus elvekkel, az emberi jogokkal és a jogállamisággal kapcsolatban vállalt kötelezettségeit, az EU 2007-ben úgy döntött, hogy (néhány kivétellel) felfüggeszti a Cotonoui Megállapodás és a fejlesztési együttműködési eszköz keretében adandó fejlesztési támogatást. Az eredetileg két évre szóló döntést később többször meghosszabbították, legutóbb 2011. szeptember 26-án újabb 12 hónapra. 2011-ben a kétoldalú megbeszéléseken és a Cotonoui Megállapodás 8. cikke értelmében Suvában tartott rendes politikai párbeszéd ülésein az EU arra sarkallta a rezsimet, hogy kezdjen érdemi párbeszédet, állítsa vissza a demokráciát és helyezze hatályon kívül a szükségállapotot.

A katonai erők februárban legkevesebb tíz politikust, szakszervezeti tagot és másképp gondolkodót tartóztattak le elfogatóparancs nélkül és bántalmaztak súlyosan, ami ellen az EU a 8. cikk szerinti politikai párbeszéd keretében március 15-én, majd – az Egyesült Államok és más partnerek képviselőinek jelenlétében – március 21-én tiltakozását fejezte ki a külügyminiszter felé.

Miután a metodista egyház megtagadta három egyházi vezető elbocsátását, a rezsim betiltotta az egyház éves találkozóját. A rezsim olyan szabályozásokat is elfogadott, amelyek súlyosan korlátozzák az alapvető munkajogokat. Ilyen volt a foglalkoztatási kapcsolatokról szóló (módosító) rendelet és a nemzetgazdasági szempontból fontos iparágakban való foglalkoztatásról szóló rendelet. A hatóságok jogellenes gyülekezés vádjával szakszervezeti vezetőket tartóztattak le a szakszervezeti tagokkal tartott ülések alkalmával, egyikük ellen pedig lázadás miatt is vádat emeltek. A 2010-es médiaipari fejlesztési rendelet végrehajtásával tovább erősödött a cenzúra is.

A 2009-ben bevezetett, az emberi jogokat súlyosan korlátozó szükségállapotot a rezsim 2011-ben havonta meghosszabbította, ám december 31-én Bainimarama tábornok bejelentette, hogy haladéktalanul feloldja azt.

5.6.8 India

Az Európai Unió változatlanul intenzíven figyelte az indiai emberi jogi helyzetet és India erőfeszítéseit az emberi jogi iránymutatások megvalósítására. Az Unió együttműködött a civil társadalommal és a kormányhivatalokkal (különösen az éves emberi jogi párbeszéd során) a feltételezett visszaélésekkel kapcsolatban, valamint támogatást nyújtott az emberi jogokkal foglalkozó nem kormányzati szervezeteknek és az emberi jogokat védelmező személyeknek.

Az alapvető jogok terén az EU szorosan figyelemmel kísérte a halálbüntetéssel kapcsolatos helyzetet, miután az elnök több kegyelmi kérelmet elutasított, és magas szintű diplomáciai lépéseket is tett erre vonatkozóan (Catherine Ashton főképvisező például levelet írt P. Csindambaram belügyminiszternek). A márciusban tartott emberi jogi párbeszéd keretében folytatódtak a megbeszélések a kormánnyal a kínzás elkerüléséről szóló törvény elfogadásáról és a biztonsági jogszabállyal kapcsolatos félelmekről.

Ami az emberijogvédőket illeti, az EU továbbra is együttműködött az indiai hatóságokkal egyes prioritást képező ügyekben (és változatlanul részt vett megfigyelőként az óvadék ellenében szabadlábra helyezett dr. Binayak Sen ügyében tartott meghallgatásokon).

A társadalmi befogadás témájában munkaértekezletet tartottak.

Az uniós misszióvezetőknek a Dzsammu és Kasmír államban tett éves látogatásuk során nyílt lehetőségük értékelni az ottani emberi jogi helyzetet.

Végül, de nem utolsósorban az Unió pénzügyileg támogatott több, különböző emberi jogi problémákkal – többek között a nők és gyermekek kereskedelmével, a kínzás megelőzésével, a marginalizált és társadalmilag kirekesztett csoportokkal, az informális szektorban dolgozó munkavállalók jogaival és a kiszolgáltatott csoportok igazságszolgáltatáshoz való jogával – foglalkozó kezdeményezést.

5.6.9 Indonézia

Az EU és Indonézia által 2009. november 9-én aláírt átfogó partnerségi és együttműködési megállapodás nyomán létrejött a strukturált emberi jogi párbeszéd. A megállapodás aláírásának alkalmával Indonézia és az EU az emberi jogokat és a demokráciát nevezte meg a szorosabb együttműködés egyik prioritásaként a megállapodás ratifikálásáig.

Az emberi jogi párbeszéd második fordulójára 2011 márciusában került sor Brüsszelben. Ez kitűnő alkalmat jelentett fontos kérdések, például a megkülönböztetésmentesség, az őrizetben lévők és a fogvatartottak jogai, a Nemzetközi Büntetőbíróság, a nők jogai, az oktatáshoz való jog, valamint a multilaterális fórumokon való együttműködés megvitatására. Az EU ezenkívül 2011 októberében „Fókuszban az emberi jogok és a hit” címmel szemináriumot szervezett a civil társadalomnak a vallásszabadságról, ahol élénk eszmecserekre került sor a vallásnak az emberi jogok előmozdításában játszott szerepéről, valamint a vallásgyakorlás szabadságának összhangba hozásáról más kulcsfontosságú emberi jogokkal, például a véleménynyilvánítás szabadságával.

Az EU nyilatkozatokban ítélte el az Ahmadi közösség három tagjának meggyilkolását és a 2011. februári és júliusi támadásokért elítélt személyekre kirótt nem megfelelő büntetést.

Az EIDHR-en keresztül 2011-ben tizenkettő emberi jogi projekt kapott támogatást. Ezek olyan témákkal foglalkoztak, mint az emberi jogok érvényre juttatása a politikai döntéshozatalban, a politikai reprezentativitás, a kínzás, az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való jog, valamint a nők és gyermekek jogainak tényleges érvényesítése. Az EU emberi jogokról szóló politikai iránymutatását indonézre fordították és széles körben terjesztik.

Az EU rendszeres missziók révén gondosan figyelemmel kíséri az emberi jogi helyzetet az olyan különösen érzékeny területeken, mint pl. Aceh és Pápua tartomány, ahol konkrét aggályok merültek fel az igazságtételi és megbékélési folyamatokkal kapcsolatban, illetve felvetődtek kérdések az ezen tartományok számára megadott különleges autonómiát illetően.

A jakartai uniós missziók külön emberi jogi munkacsoportot szerveztek az uniós küldöttség és a tagállami nagykövetségek politikai tanácsosaiból.

5.6.10 Japán

2011-ben előrelépés történt az EU és Japán közötti politikai, általános és ágazati együttműködést szabályozó, az alapvető értékek és elvek iránti közös elkötelezettségre épülő megállapodás hatályának meghatározása terén.

Az EU fenntartotta a közte és Japán közötti hosszantartó, az együttműködési ütemtervvel összhangban álló együttműködését. Sor került emberi jogi konzultációkra, mindenekelőtt az ENSZ Közgyűlésének keretén belül folytatott együttműködés elősegítése érdekében. Erre az együttműködésre példa a KNDK-beli emberi jogokról szóló, közösen készített határozat.

Az EU nagy örömmel üdvözölte, hogy 2011 során Japán *de facto* moratóriumot gyakorolt a halálbüntetéssel kapcsolatban, és sürgette ennek fenntartását.

5.6.11 Laosz

Az EU és Laosz az EU–Laosz kormányzási és emberi jogi munkacsoport keretében 2011 februárjában megtartotta a rendes emberi jogi párbeszéd harmadik fordulóját. A párbeszéd során a feleknek alkalmuk nyílt beszélni sok emberi jogi kérdésről, többek között az egyetemes időszakos felülvizsgálat ajánlásainak végrehajtásáról, a véleménynyilvánítás, a gyülekezés és az egyesülés szabadságáról, a vallás- és lelkiismereti szabadságról, a hazatelepített hmongok helyzetéről, az emberkereskedelemtől, a börtönökben és fogdákból uralkodó körülményekről, a kormányzás reformjáról és a földtulajdonhoz való jogról. A párbeszédet megelőzően sor került egy szakértői szemináriumra is Laoszban az egyetemes időszakos felülvizsgálat ajánlásainak végrehajtásáról. Az EU ez alkalommal bemutatta a tagállamai által e téren szerzett tapasztalatokat, a nemzetközi szervezetek és a civil társadalom pedig ötletekkel szolgált arra vonatkozóan, hogy miként lehet előmozdítani a felülvizsgálat eredményeként született ajánlások végrehajtását Laoszban.

2011-ben kilenc emberi jogokhoz kapcsolódó projekt végrehajtására került sor. Ezek közül hat finanszírozása a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül történt, egy projekté a nem állami szereplőkre és a helyi hatóságokra vonatkozó tematikus program, kettőé pedig az EU és az UNDP közötti projektmegállapodás keretében. A projektek középpontjában a gyermekek jogai, a nemi jogok, a fogyatékkal élők, a hátrányos helyzetű kisebbségi csoportok, valamint az új laoszi civil társadalmi szervezetek kapacitásainak kiépítése állt.

Az UNDP-vel közösen finanszírozott projektek emellett támogatták a nemzetgyűlést abban, hogy a nemzeti jogszabályokat hozzáigazítsák a nemzetközi egyezményekhez és előírásokhoz. Egy nemzetközi joggal kapcsolatos projekt több kurzust kínált a kormányhivatalnokoknak és a helyi civil társadalom tagjainak az emberi jogi egyezmények végrehajtásának témájában. A Laosz számára az egyetemes időszakos felülvizsgálat során megfogalmazott ajánlásokat kiadták, és eljuttatták különböző kormányhivataloknak és nemzetközi szervezeteknek.

5.6.12 *Malajzia*

Az EU és Malajzia 2011-ben folytatta a partnerségi és együttműködési megállapodásra irányuló tárgyalásokat, amely megállapodásban emberi jogi rendelkezések is szerepelni fognak.

Emellett az Unió és Malajzia helyi szintű megbeszéléseket is kezdett az emberi jogokról. A 2011 februárjában megtartott első ilyen találkozó középpontjában a nők és gyermekek emberi jogainak érvényesítése állt. Ez volt az első kétoldalú emberi jogi párbeszéd Malajzia történetében.

2011. március 1-jén az uniós küldöttség, Hollandia nagykövetsége és a felsőfokú iszlám tanulmányok intézete (Institute of Advanced Islamic Studies) nyilvános szemináriumot szervezett a közterületen történő vallásgyakorlásról az EU és Malajzia vonatkozásában. Ezen több mint 150-en vettek részt a társadalom minden területéről. Ugyanebben a témában másnap zártkörű szemináriumot tartottak.

Márciusban Malajzia volt a házigazdája a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumának egyetemességéről szervezett ázsiai és csendes-óceáni konzultációnak, amelyet követően a kormány úgy döntött, hogy csatlakozik a Római Statútumhoz.

Az EU több projektet finanszíroz a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül, és ezek az emberi jogok széles skálájával foglalkoznak, többek között a gyermekek és a nők jogaival, a megkülönböztetésmentességgel, a médiaszabadsággal, az őslakosok helyzetével, az emberi jogi oktatással és a fogyatékossággal élő személyekkel. Az projektek megvalósítását feltérképező első ülésen 2011 szeptemberében a kedvezményezett NGO-k megosztották egymással a projektek végrehajtása során felmerült fő nehézségeket, és segítettek meghatározni, hogy az EU következő lépésként milyen tevékenységeket végezzen Malajziában. Az EIDHR finanszírozást adott egy dokumentumfilm elkészítéséhez is, amelynek tárgya a halálbüntetés alkalmazása volt Malajziában.

Az EU folytatta az emberi jogokkal kapcsolatos együttműködést valamennyi érdekelt féllel, akik közül néhányan meghívást kaptak a helyi uniós emberi jogi munkacsoport üléseire. Az EU legfontosabb partnere e téren a Malaysian Bar nevű szervezet és a malajziai emberi jogi bizottság. Ezen együttműködés egyik kézzelfogható eredménye egy nyilvános esemény volt, amelyet a halálbüntetés eltörléséről tartottak 2011 októberében. A körülbelül 350 résztvevőt vonzó nyilvános szeminárium mellett a főügyési hivatal kérésére zártkörű szakértői konzultációra is sor került. A két rendezvény – amelyeken magas rangú európai személyiségek tartottak beszédet – a halálbüntetés malajziai eltörléséért indított hosszú távú kampány első lépéseit jelenti.

5.6.13 Nepál

A 2006-os átfogó békeszerződés keretében vállalt kötelezettségek ellenére az emberi jogok gyakran sérülnek, és ezen belül is a hátrányos megkülönböztetés változatos formái, az általánosan elterjedt büntetlenség, valamint a gyenge lábakon álló jogállamiság jelenti a legfontosabb, régóta megoldatlan emberi jogi nehézségeket Nepálban.

Politikai szinten az EU folyamatos támogatást nyújtott a kormánynak, és állhatatosan emlékeztette a politikai pártokat az emberi jogok megsértéséért felelős személyek számonkérésének szükségességére, és a konfliktus alatt és után elkövetett emberi jogi visszaélések emblematikus eseteinek kivizsgálására, ami azt jelzi, hogy az ilyen tettek továbbra is büntetlenül maradnak. Az Unió levelet küldött a miniszterelnöknek, az alkotmányozó nemzetgyűlés elnökének, valamint a politikai pártok elnökeinek az átmeneti igazságszolgáltatási mechanizmusok és a javasolt tömeges amnesztia feletti aggályairól.

A nepáli emberi jogok 2011. januári egyetemes időszakos felülvizsgálata, majd az azt követő lépésekről tartott 2011. júliusi találkozó során az EU igyekezett arra ösztönözni a kormányt hogy tegyen eleget kötelezettségeinek, valamint közbenjárt több, az átmeneti igazságszolgáltatási mechanizmusok felállítását célzó, jelenleg a Parlament előtt lévő törvénytervezet tökéletesítése és elfogadása érdekében.

Az EU helyi szinten folytatja a nepáli emberi jogi helyzet vizsgálatát és koordinálását, mindenekelőtt az emberi jogok védelmezőinek veszélyeztetett helyzetét illetően. Az emberi jogi aktivisták védelmével foglalkozó, katmandui székhelyű uniós munkacsoport tagjai 2011 májusában ellátogattak Nepál déli régiójába, hogy első kézből tájékozódjanak az emberi jogok védelmezői előtt álló kihívásokról, és jelezzék a munkájuk iránti támogatásukat. Az emberijogvédők védelmezésével és támogatásával foglalkozó uniós munkacsoport elnökeként az uniós küldöttség összehívta a munkacsoportot, hogy áttekintsék az emberijogvédők helyzetét, és megvitassák az helyzet javítására kínálgzó lehetőségeket.

Az EU pénzügyi támogatást nyújt több helyi és nemzetközi nem kormányzati szervezet számára az emberi jogokkal és a demokráciával kapcsolatos kezdeményezések nepáli végrehajtásához. E projektek finanszírozása a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén, a migrációs és menekültügyi eszközön, továbbá a „Befektetés az emberekbe” elnevezésű eszközön (DCI-HUM) keresztül történt. Két új, 2010 óta végrehajtott projekt foglalkozik a nepáli fegyveres konfliktus által érintett gyermekek és családok kérdésével. Az egyik az EIDHR globális ajánlattételi felhívása keretében (EU kötelezettségvállalás: 360 000 EUR) a másik pedig a DCI-HUM globális ajánlattételi felhívása keretében (EU kötelezettségvállalás: 575 000 EUR) valósul meg. Egy másik, a DCI-HUM globális felhívása keretében kiválasztott projekt (EU kötelezettségvállalás: 857 000 EUR) a különböző kultúrák védelmével és ösztönzésével kapcsolatos kérdésekre irányul. Az EIDHR országalapú támogatási programjának (EU kötelezettségvállalás: 900 000 EUR) keretén belül 2011-ben kiválasztott 6 új projekt mellett tíz korábbi projekt is folyamatban van, amelyek legnagyobbbrészt az emberi jogok védelmezésére és ösztönzésére, valamint a demokrácia megszilárdítására irányulnak. Szintén 2011-ben indult el két olyan új projekt, amelyek a migráns női munkavállalók biztonságos migrációját hivatottak elősegíteni.

Továbbra is működnek az oktatással és a békeépítési folyamattal foglalkozó kétoldalú programok, amelyek célja az oktatásban való részvétel lehetőségének előmozdítása és a színvonalas oktatás támogatása. Az élelmezésfinanszírozási eszközön keresztül finanszírozott projektek pedig a közösség alapvető élelmiszerekre irányuló sürgető igényeivel is foglalkoznak.

A 2012-es EIDHR-felhívás prioritásainak felállítása előtt az uniós küldöttség különböző csoportokkal – többek között a nőket, a dalitokat és a gyermekeket képviselőkkel – konzultált.

Az EU nepáli küldöttsége 2011-ben munkaértekezletet szervezett a világ őslakosainak napja alkalmából. A küldöttség ezenkívül számos alkalommal részt vett különböző programokon, ahol kifejezte az emberi jogok védelmezése és előmozdítása melletti elkötelezettségét. Az EU és más, Unión kívüli államok Katmanduban december 10-én, az emberi jogok napján közös sajtóközleményben hívták fel a figyelmet arra, hogy a kormánynak a béke és demokrácia megszilárdítása érdekében további komoly erőfeszítéseket kell tennie az alapvető emberi jogok védelmezésére és előmozdítására, és újabb, határozott lépésekkel kell igyekeznie teljesíteni a nemzetközi jog szerinti kötelességeit.

5.6.14 Pakisztán

Az EU és Pakisztán közötti harmadik generációs együttműködési megállapodásban (2004) már szerepel az azóta minden ilyen megállapodásba kötelezően beillesztendő emberi jogi záradék.

2011-ben az EU egy új stratégiai partnerségről folytatott tárgyalásokat Pakisztánnal, az EU–Pakisztán együttműködési tervről. Ez az ötéves együttműködési terv a stratégiai politikai párbeszéd részeként gyakoribb emberi jogi párbeszédet irányoz elő, és előírja egyes nemzetközi egyezmények ratifikálását és tényleges végrehajtását.

2011 elején két magas rangú politikus ellen hajtottak végre tragikus merényletet Iszlámábádban. Szélsőséges csoportok azért gyilkolták meg Pandzsáb volt kormányzóját, Szalman Taszírt és a volt kisebbségi minisztert, Shahbaz Bhattit, mert mindketten támogatták az istenkáromlást büntető, drákói szigor jellemezte törvények reformját. A törvények megváltoztatásának lehetősége azt követően merült fel, hogy korábban istenkáromlás miatt halálra ítélték egy keresztény nőt. A merénylettekkel elszabadultak az intoleráns indulatok a pakisztáni közösségben, amely nyíltan támogatta Szalman Taszír meggyilkolását, és ünnepelte halálát. A főképvisező mélyen elítélte mindkét esetet, és hangsúlyozta, hogy az EU-t aggasztja az istenkáromlásról szóló törvények körüli vitát övező intolerancia és erőszak. Emellett sürgette a pakisztáni hatóságokat, hogy gondoskodjanak azok biztonságáról, akik felemelték szavukat az ügyben. Az Unió az év során továbbra is nyomon követte Asia Bibi, a 2010-ben istenkáromlásért halálra ítélt keresztény asszony ügyét, akit jelenleg egy pandzsábi börtönben tartanak fogva, és a hatóságoknál többször hangot adott az ügyvel kapcsolatos adott aggályainak.

Pakisztán 2010. június 4-én – a második EU–Pakisztán csúcstalálkozó előtt – ratifikálta a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát és a kínzás elleni egyezményt, ugyanakkor több általános fenntartást is tett ezen emberi jogi eszközökhöz. Az EU ezt követően lépéseket kezdeményezett arra, hogy hangot adjon az egyezményekkel kapcsolatos fenntartások jellege és mértéke feletti aggodalmának, hiszen ezek olyan kiterjedtek voltak, amilyenhez hasonlókat ezen egyezmények csak kevés szerződő fele tett. Ezt az üzenetet megerősítették az Európai Parlament küldöttségeinek az év során tett látogatásai is. Az EU kitartó kampányának eredményeként Pakisztán 2011. szeptember 14-én a 19 fenntartásából 16-ot visszavont.

Az emberi jogi kérdéseket firtató újságírók biztonsága az év során továbbra is rendkívül aggasztó maradt. Különösen aggasztó volt annak a jól ismert pakisztáni újságírónak a meggyilkolása, aki kényes ügyekről tudósított, főként az afganisztáni és pakisztáni tálib mozgalommal kapcsolatban. A széles körű aggályok kezelése érdekében az uniós küldöttség 2011. július 15-én vitafórumot szervezett Iszlámábádban a média biztonságáról és védelméről, amelyen a sajtó nagyszámú képviselője vett részt. Részletes megbeszélésekre került sor a válságövezetektől tudósító újságírók képzésének és védelmének szükségességéről, a felelős újságírás hatáiról, továbbá arról, hogyan lehet oknyomozó újságírást folytatni a fenyegetések ellenére.

Az EU együttműködött Pakisztánnal a bűnüldöző hatóságok kapacitásainak növelését célzó programban. A rendőrség és az ügyészség tagjai számára nyújtott képzések mindegyike tartalmazott az emberi jogok hatékony védelmezésével foglalkozó komponenseket.

Az EU jelenleg dolgozik a demokratikus intézmények támogatását célzó program kidolgozásán, amelynek emberi jogi komponense is van. A program általános célja a demokratikus folyamatok megszilárdítása Pakisztánban, amelyet az ország demokratikus intézményeinek megerősítésével kíván elérni. A konkrét cél pedig hozzájárulni a pakisztáni parlamenti közgyűlések működésének és eredményességének javításához, főként tartományi szinten. Az emberi jogi komponens célja az emberi jogok ösztönzése és védelmezése az országban. Ennek érdekében a kormány és az emberi jogokkal foglalkozó nemzeti intézmények támogatást kapnának az emberi jogi ügyek kezelésére és a nemzetközi emberi jogi kötelezettségeik teljesítésére irányuló kapacitásaik megerősítéséhez.

5.6.15 Fülöp-szigetek

A szigorú emberi jogi rendelkezéseket tartalmazó partnerségi és együttműködési megállapodásra irányuló tárgyalások lezárását követően az EU és Pakisztán megtartotta az első megbeszéléseket az emberi jogi párbeszéd esetleges megkezdéséről. A formális párbeszéd elindításáig az EU továbbra is a rendes politikai párbeszéd keretében – legutóbb a magas rangú tisztviselők 2011 decemberében tartott ülésén –, valamint a civil társadalommal és az érintett alkotmányos szervekkel folytatott kapcsolatain során foglalkozik az emberi jogi kérdésekkel.

Az EU továbbra is támogatta a mindanaói békefolyamatot, hiszen közvetlenül részt vett a nemzetközi megfigyelő csoportban, olyannyira, hogy a csoport humanitárius, rehabilitációs és fejlesztési egységének vezetői feladatait is ellátja. A béketárgyalások 2011-ben erős lendületet kaptak.

Az EU 2011-ben is technikai segítséget nyújtott a bírósági eljárás nélküli kivégzések és az erőszakos eltűntetések kezeléséhez. Az EPJUST program a fülöp-szigeteki társadalomnak (a kormányhivataloknak, az érintett alkotmányos szerveknek és a civil társadalomnak) segített abban, hogy véget vessenek az aktivisták, újságírók, szakszervezeti tagok és a gazdák képviselői bírósági eljárás nélküli kivégzése és erőszakos eltűntetése jellemezte korszaknak, valamint hogy megtalálják és bíróság elé állítsák az elkövetőket. Az EPJUST program 2011 júliusában véget ért. Az EU a támogatást ezt követően az új „Igazságot mindenkinek” (Justice for all) program keretében folytatja, amelynek célja növelni a jogosultak lehetőségeit arra, hogy jóvátételt kapjanak, és egyúttal segíteni az illetékeseket abban, hogy hatékonyabban szolgáltatthassanak igazságot. A program középpontjában elsősorban a bírósági eljárás nélküli kivégzések és az erőszakos eltűntetések állnak. Az EU a demokrácia és az emberi jogok európai eszközének keretében is számos projektet támogatott, amelyek fókuszában többek között a nők jogai, az őslakosok helyzete, a kínzás megelőzése, a gyermekek jogai, az emberijogvédők, a szakszervezetek és a munkavállalók jogai álltak.

Az EU üdvözölte, hogy a Fülöp-szigetek 2011 augusztusában ratifikálta a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumát. A főképvisező nyilatkozatban gratulált az országnak ehhez a döntéshez.

5.6.16 *Srí Lanka*

A Srí Lanka-i emberi jogi helyzet 2011-ben folyamatosan a nemzetközi figyelem keresttüzében állt. Noha sikerült eredményeket elérni például a nyelvi jogok és az emberkereskedelem elleni küzdelem terén, a kormánynak több intézkedést kellett volna végrehajtania, és konkrét lépéseket kellett volna tennie egy sor egyéb súlyos emberi jogi kérdés kezelésére. A legnagyobb nyugtalanság egyebek mellett az eltűnések, a bírósági eljárás nélküli kivégzések, a kínzás elterjedt alkalmazása, a hosszan tartó, jogellenes fogva tartás, a tisztességes és megfelelő eljárások előtt álló jogi akadályok, valamint a büntetlenség riasztóan gyakori előfordulása miatt alakult ki.

Miután 2010-ben visszavonásra kerültek a GSP+ preferenciális vámkedvezmények, az EU és a Srí Lanka-i hatóságok közötti emberi jogi egyeztetések 2011-ben megszakadtak.

Mindamellett, annak ellenére, hogy az Unió és a Srí Lanka-i kormány között nincs hivatalos együttműködés az emberi jogok területén, az EU Srí Lanka-i küldöttsége a tagállamok követségeivel szoros együttműködésben folyamatosan figyelemmel követte az emberi jogok megsértésének eseteit a helyszínen, többek között az ország konfliktus sújtotta északi és keleti részén. Az EU folytatta a veszélynek kitett emberijogvédők és újságírók támogatását is. Az Unió és a tagállamok diplomatái összehangolták tanácsadói és egyéb tevékenységeiket, így például az emberi jogi aggályok felvetését a nemzeti hatóságoknál, a jogellenes tevékenységgel vádolt emberijogvédők bírósági meghallgatásain való részvételt, valamint az eltűnések kivizsgálásának figyelemmel kísérését. E diplomáciai szervek rendszeres tematikus találkozókat és egy éves ülést is tartottak az emberijogvédőkkel és a civil társadalom tagjaival. Ezek célja az volt, hogy rendszeres tájékoztatást kapjanak a helyszíni fejleményekről, és hogy fenntartsák a kapcsolatot a helyi szereplőkkel. Az EU az Unióhoz rendelt Srí Lanka-i nagykövetnek is tett fel az emberi jogok védelmezésével kapcsolatos kérdéseket. Emellett az Unió a multilaterális fórumokon, többek között az Emberi Jogi Tanácsban is hangot adott a Srí Lanka-i emberi jogok megsértésének múltbéli és jelenlegi esetei miatt érzett aggodalmának, és ösztönözte a Srí Lanka-i kormányt, hogy működjön együtt az ENSZ-szel ezekben az ügyekben.

Az EU a nem állami szervek támogatására rendelkezésre álló források felhasználásával, illetve a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül nyújtott támogatást e téren.

5.6.17 Thaiföld

Az EU két szakértőből álló választási szakértői missziót küldött Bangkokba a 2011. júliusi parlamenti választásokra. A szakértők feladata az volt, hogy felmérjék, mennyire felelnek meg a választások a demokratikus választásokra vonatkozó nemzetközi előírásoknak, hogy rendszeresen jelentést tegyenek az uniós intézményeknek, valamint hogy ajánlásokat fogalmazzanak meg a választási folyamat esetleges javítására vonatkozóan. A választási szakértői misszió és a thai hatóságok jó együttműködést folytattak, a végső jelentést pedig a külügyminiszter, a választási bizottság elnöke, valamint az igazságtételi és megbékélési bizottság elnöke is megkapta.

Az EU továbbra is szorosan figyelemmel követte a véleménynyilvánítás szabadságának alakulását Thaiföldön. Az Unió rendszeresen találkozott a civil társadalom képviselőivel és különböző emberijogvédőkkel, akik aggodalmukat fejezték ki a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásával, a kérdés politikai üggyé válásával, a felségsértési ügyek számának jelentős mértékű növekedésével, továbbá egyes közelmúltbeli esetekben a törvények szigorú alkalmazásával és a büntetések hosszával kapcsolatban. Az Unió megfigyelőként részt vett több neves emberijogvédő tárgyalásán, többek között Chiranuch Premchaiporn és Somyot Pruksakasemsuk meghallgatásán. Miután 2011 novemberében 20 év börtönbüntetésre ítélték Ampon Tangkoppakult, az EU helyi misszióvezetői nyilatkozatban sürgették a thai hatóságokat, hogy biztosítsák, hogy a jogállamiságot az országban megkülönböztetésmentesen és arányosan, az alapvető emberi jogok, például a véleménynyilvánítás szabadságának tiszteletben tartásával alkalmazzák.

Az EU több emberi jogi vonatkozású projektet finanszírozott. Ezek a jogállamisággal, az igazságszolgáltatáshoz való joggal, az ország legdélibb részét érintő megbékélési folyamattal, valamint a menekültek jogaival foglalkoztak. Az Unió ezenkívül helyszíni látogatást tett az ország legdélibb és északkeleti részébe, valamint Thaiföld egyéb területeire. Az Unió szorosan figyelemmel követte Thaiföld első egyetemes időszakos felülvizsgálatát is, amelyre 2011 októberében Genfben került sor, és arra bízta a thaiföldi kormányt, hogy a felülvizsgálat során megfogalmazott lehető legtöbb ajánlást fogadja el és hajtsa végre. Ennek keretében az EU üdvözölte, hogy Thaiföld az egyetemes felülvizsgálat során kötelezettséget vállalt arra, hogy állandó meghívást adjon az ENSZ különleges eljárásokkal foglalkozó részlegének, és kifejezte, hogy örömmel venné, ha a véleménynyilvánítás szabadságával foglalkozó különleges ENSZ-előadó hivatalos látogatást tenne Thaiföldön.

5.6.18 Kelet-Timor

Kelet-Timor stabilan halad előre a demokrácia és az emberi jogok megerősítése felé, annak ellenére, hogy ennek a fiatal és még mindig ingatag országnak nagyon jelentős kihívásokkal kell szembenéznie. Az Európai Unió 2011 márciusában elindított egy 39 millió EUR értékű programot annak érdekében, hogy támogassa Kelet-Timort a stabil demokrácia és a fenntartható fejlődés felé vezető úton, mindenekelőtt a demokratikus kormányzást, a vidéki területek fejlesztését és a civil társadalom szerepét illetően. Az utóbbival kapcsolatos cél a hálózatok és az ernyőszervezetek kapacitásainak növelése, az inkluzív párbeszéd, valamint a helyi és központi kormányzati szervek, illetve a nem állami szereplők közötti együttműködés támogatása, továbbá az állampolgári ismeretek oktatását és a fiatalok foglalkoztatását célzó tevékenységek révén a nem állami szereplők részvételének javítása a decentralizált kormányzati szinteken. E segítség jelentősége nagy, hiszen Kelet-Timor nem rendelkezik elegendő kapacitással arra, hogy megfelelően kezelje az emberi jogok megsértésének eseteit. Döntő fontosságú kérdés az emberi jogok megsértése múltbeli előfordulásainak (az 1974–1999 közötti indonéz megszállás alatt és a függetlenségről döntő népszavazást követő erőszakhullám során 1999-ben történt esetek) elszámoltathatósága. Az EU támogatást nyújtott két jelentés elkészítéséhez, amely e két időszakkal foglalkozik. A két jelentéssel a parlament még nem foglalkozott.

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában 2011 októberében került sor Kelet-Timor első egyetemes időszakos felülvizsgálatára, amelyen sok uniós tagállam tevékenyen részt vett. A felülvizsgálat során megfogalmazott főbb ajánlások a nők és gyermekek elleni erőszak kezelésére, a múltbéli jogsértések kezelésére, a konfliktus áldozatainak nyújtott jóvátétel biztosítására, valamint az igazságszolgáltatás intézményeinek megerősítésére irányultak.

5.6.19 Vietnam

Az EU 2011 során is arra ösztönözte Vietnámot a rendes emberi jogi párbeszéd keretei között, illetve nyilvános nyilatkozatokkal, diplomáciai *démarche*-okkal és technikai segítségnyújtással, hogy igyekezzen nyitottabb, a jogállamiság és az emberi jogok tiszteletben tartásának pilléreire nyugvó demokráciává válni.

Az Unió mindenekelőtt arra sarkallta a vietnami kormányt, hogy hárítsa el a véleménynyilvánításnak és a médiának – az ország által is ratifikált Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 19. cikke által garantált – szabadsága előtt tornyosuló akadályokat.

Az EU az igazságszolgáltatási partnerséggel foglalkozó projekt (Justice Partnership Project) keretében technikai segítséget nyújtott az igazságszolgáltatási rendszer korszerűsítéséhez és professzionálisabbá tételéhez.

Az EU folytatta az emberi jogok előmozdítására és védelmére irányuló projektek végrehajtását. Ezek többek között a gyermekek, a munkavállalók és a fogyatékossgal élők jogaival, valamint a megkülönböztetésmentességgel foglalkoznak.

Az EU és Vietnam megállapodott, hogy felülvizsgálják rendes emberi jogi párbeszédük kereteit, és a hanoi uniós missziók vezetői által vezetett helyi párbeszéd helyett a fővárosokban folytatnak intenzívebb párbeszédet emberi jogi szakértők irányításával. (NB.: Az új, intenzívebb emberi jogi párbeszéd első fordulóját 2012. január 12-én rendezték Hanoiban.)

5.7 Az amerikai kontinens

5.7.1 Kanada

Az EU fenntartotta Kanadával a (2004-ben jóváhagyott) EU–Kanada partnerségi menetrend alapján folytatott együttműködését. Amellett, hogy egész évben folyamatosan tartották a kapcsolatot, a két fél 2011. március 17-én Genfben kétoldalú emberi jogi konzultációkat is tartott, amelyek jó alkalmat teremtettek a nemzetközi emberi jogi prioritások áttekintésére.

Az ENSZ Közgyűlésében az EU aktívan támogatta az iráni emberi jogi helyzetről szóló, Kanada által jegyzett határozatot. Emellett az EU azt a Kanada által szorgalmazott kezdeményezést is támogatta az ENSZ-ben, hogy október 11-et nyilvánítsák a leányok nemzetközi napjává.

5.7.2 Amerikai Egyesült Államok

Az EKSZ létrehozásának folyamata miatt 2011-ben nem került sor kétoldalú emberi jogi konzultációkra az Egyesült Államokkal. Rendszeres egyeztetés folyt azonban az Egyesült Államok kormánya és a washingtoni uniós küldöttség, az EKSZ és az USA külügyminisztériuma, valamint az ENSZ New York-i és genfi székhelyére delegált missziók között. Az EU az USA külügyminisztériuma által szervezett több multilaterális találkozón részt vett, valamint felélénkítette az érdekelt felekkel – kiváltképp az NGO-kkal és a szellemi műhelyekkel – folytatott egyeztetéseket olyan témákkal kapcsolatban, mint az emberi jogok az „arab tavasz” országaiban, a vallásszabadság, az LMBT személyek, az internet szabadsága és az emberijogvédők. Mindezzel az Unió ösztönözte az emberi jogi párbeszédet Washingtonban. Ezen túlmenően, az EU és az USA között a multilaterális fórumokon – például az Emberi Jogi Tanácsban és az ENSZ-közgyűlés Harmadik Bizottságában – kialakult dinamikus partnerség az előző évekhez hasonlóan 2011-ben is sok eredmény szempontjából döntő fontosságú volt (lásd fentebb). Ezen együttműködés kiegészítéseként az EU a terrorizmus elleni küzdelemről és a nemzetközi jogról szóló párbeszédet folytatott az USA külügyminisztériumának jogi tanácsadójával, Harold Kohhal.

Az EU számára változatlanul a halálbüntetés jelenti a legaggasztóbb kérdést. 2011-ben az Egyesült Államokban 43 embert végeztek ki, ami alig marad el a 2010. évi 46 kivégzéstől. Azonban a 2011-ben kiszabott halálos ítéletek száma a 2010. évi 104-ről 74-re csökkent, és így ez a szám először esett 100 alá a halálbüntetés 1976-os ismételt bevezetése óta. A 43-ból az EU hat esetben avatkozott be, összhangban az uniós iránymutatásokkal. Az EU több nyilatkozatot tett az uniós küldöttségvezető tolmácsolásában és/vagy a főképviselő és az uniós EBESZ-küldöttség által a hat elítélt – többek között a Georgia állambeli Troy Davis és a floridai Humberto Leal – ügyében.

Ezenkívül több kivégzést késleltetett Ohióban, Kentuckyban, Arizonában és más államokban a kivégzéseknél is alkalmazható kettős felhasználású szerek exportjának uniós tilalma, mivel mind állami, mind szövetségi bíróságokon folytak olyan ügyek, amelyek során illegálisnak mondták ki a külföldi készítmények kivégzési célra történő beszerzését. Több államban át kellett írni a kivégzésekről szóló jogszabályokat, és fel kellett váltani a méreginjekciókban lévő három komponens olyanokra, amelyek az Egyesült Államokban is beszerezhetők. Több halálraítélt fellebbezését jelenleg is bíróság vizsgálja.

A Gallup intézet egy 2011-es felmérése alapján az amerikaiak 61 %-a támogatja a halálbüntetést – ez azt jelenti, hogy a halálbüntetés támogatottsága a Gallup által 1972 óta végzett kutatások történetében 2011-ben volt a legalacsonyabb. Állami szinten némi változás van kibontakozóban, ugyanis az elmúlt években több állam megszüntette a halálbüntetést (így 2011 márciusától nem hajtanak végre kivégzéseket Illinois államban, 2011 novemberében pedig John Kitzhaber oregoni kormányzó leállítatott egy függőben lévő kivégzést, és kijelentette, hogy hivatali ideje alatt nem ír alá halálos ítéletet).

Az EU 2011-ben hat olyan civil társadalmi szervezetet segített a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül nyújtott támogatással, amelyek a halálbüntetés eltörléséért küzdöttek az Egyesült Államokban (többek között az American Bar Associationt). Ezzel párhuzamosan az EU saját erőfeszítéseket is tett a halálbüntetés USA-beli alkalmazásának megszüntetése érdekében. Az Unió washingtoni küldöttsége a halálbüntetés eseteiben történő beavatkozás uniós iránymutatásaiban (2008) szereplő kritériumok alapján adott esetben továbbra is nyilatkozatokat ad ki.

A Nemzetközi Bíróság által az Avena-ügyben hozott ítéletet végrehajtó szöveg elfogadását sürgető nyomatékos uniós kérésre válaszul az USA kormánya újra megerősítette, hogy amint a Kongresszust meg tudja győzni, életbe lépteti a végrehajtáshoz szükséges jogszabályt. Sajnálatos módon eddig nem történt előrelépés a jogalkotási folyamatban.

2011 elején új fordulat állt be a guantánamói fogolytábor bezárásáról szóló vitában, ugyanis Barack Obama elnök 2011 márciusában kormányhatározatot fogadott el, amely egyrészt eljárást vezet be a tartós fogva tartások rendszeres felülvizsgálatára, másrészt viszont visszaállítja a katonai bizottság által folytatott tárgyalásokat. Noha a kormány ismételten megerősítette a fogolytábor bezárása melletti elkötelezettségét, az eddig tett lépések gyakorlatilag elismerték, hogy erre nem fog a közeljövőben sor kerülni. Az EU továbbra is figyelemmel kísérte a fejleményeket, és a tábor bezárására szólított fel.

A folyamatot tovább késleltette, hogy a Kongresszus 2011 decemberében elfogadta a 2012. évi nemzeti védelmi felhatalmazási törvényt. Ez a jogszabály egyrészt olyan korábban is használt szövegezést tartalmaz, amellyel megnehezíti Guantánamo bezárását. Másrészt törvénybe iktatja a katonai erők bevetésének engedélyezéséről szóló 2001-es határozatot, valamint a terrorizmussal gyanúsított külföldiek kötelező katonai őrizetét és (esetleges) határozatlan idejű, tárgyalás nélküli fogva tartását. Ilyen személyek lehetnek azok, akiket harci cselekmények során tartóztatnak le, és az al-Kaida tagjának vélnek, vagy kapcsolatot gyanítanak közte és az al-Kaida között, vagy akik részt vettek az Egyesült Államok vagy szövetségesei elleni támadások megszervezésében vagy végrehajtásában. Az EU e kérdések tekintetében szoros kapcsolatot tartott az USA kormányával.

5.7.3 Argentína

A katonai rezsim 1983-as bukása óta az emberi jogok tiszteletben tartása terén figyelemreméltó eredményeknek lehettünk tanúi. Argentína ratifikálta a legtöbb emberi jogi vonatkozású regionális és ENSZ-egyezményt, valamint a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumát.

Még mindig akad azonban feladat, főként a börtönkörülményeket, a nőket sújtó családon belüli erőszakot és a kisebbségekhez tartozó személyek jogait illetően.

Az emberi jogok előkelő helyet foglalnak el az EU–Argentína kétoldalú menetrend napirendjén. Ezt bizonyítja az emberi jogokról szóló 2008-as EU–Argentína együttes nyilatkozat is. Az EU–Argentína emberi jogi párbeszéd következő fordulójára a tervek szerint 2012 áprilisában kerül sor.

A fő kérdések és az Unió és Argentína közötti emberi jogi együttműködés legfontosabb vitapontjai a társadalmi igazságosság, a kisebbségekhez tartozó személyek jogai, valamint az őslakos népcsoportok emberi jogai voltak. A 2011-ben végzett munka az Argentína számára meghatározott prioritásokkal összhangban főként a következőkre irányult: az egyenlőtlenségek és szegénység által sújtott kiszolgáltatott helyzetű csoportok támogatása, a nők jogai és az emberkereskedelem, a fogva tartás körülményei és az eljárási garanciák, valamint az emberiség elleni bűntettek.

2011-ben az Unió két *démarche*-ban közölte az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában képviselt uniós prioritásokat az illetékes argentin hatóságokkal.

5.7.4 *Bolívia*

2011 úgy vonul be Bolívia történelmébe, mint a TIPNIS éve. Egy természetvédelmi területen és őslakos rezervátumon (TIPNIS – Territorio Indígena Parque Natural Isiboro Sécure) keresztülhúzó út vonal megépítése körüli vita hatalmas ellenállást váltott ki az őslakos népesség körében, ami rávilágított azokra a kihívásokra, amelyek a nemzetgazdasági fejlődésnek és az őslakosok jogainak összeegyeztetését kísérik. Bolíviában 2011-ben igazságügyi választásokra került sor, amelynek keretében megválasztották a legmagasabb igazságügyi szervek, többek között az alkotmánybíróság és a legfelsőbb bíróság bíráit. E választások a kormány szerint úttörő jellegű lépések voltak az igazságszolgáltatás demokratikusabbá tétele, függetlenségének előmozdítása és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés ösztönzése felé. Azonban az érvénytelenül kitöltött, illetve üresen leadott szavazólapok példa nélkül magas száma protestszavazást sejtetett, melynek oka a TIPNIS körüli konfliktus lehetett. Az EU fontos szerepet játszik az emberi jogok védelmezésében és előmozdításában, és ilyen irányú céljai eléréséhez számos eszközt felhasznál, többek között a fejlesztési együttműködést, a Stabilitási Eszközt és a politikai párbeszédet.

5.7.5 *Brazília*

2011-ben folytatódott Brazíliával az emberi jogi párbeszéd és az emberi jogokkal kapcsolatos szoros együttműködés. A közös cselekvési tervnek megfelelően az EU és Brazília kidolgozott egy olyan „intézményi” keretet, amely rendszeres kétoldalú konzultációkat tesz lehetővé az emberi jogokhoz kapcsolódó kérdésekben. 2011 májusában Brazíliavárosban sor került az EU–Brazília emberi jogi párbeszéd második ülésére. A találkozón nyolc brazil szakminisztérium képviselői vettek részt, a napirenden pedig főleg az őslakosok és az emberijogvédők helyzete, valamint a migrációhoz kapcsolódó kérdések szerepeltek. 2011-ben az ágazati párbeszéd finanszírozási eszközén (DCI, országspecifikus előirányzat) keresztül két kis projekt kapott finanszírozást: az egyik az emberijogvédők védelmét célzó nemzeti program számára nyújtott támogatást, a másik pedig az emberkereskedelem, azon belül is a nők és a gyermekek kereskedelme elleni küzdelemhez kapcsolódott. Közzétételre került egy ajánlattételi felhívásra a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén is, összesen 1,8 millió EUR értékben. E felhívás keretében a nőket, a gyermekeket, a kiszolgáltatott helyzetű népcsoportokat és az emberijogvédőket sújtó erőszak elleni küzdelmet célzó civil társadalmi kezdeményezések részesülhetnek támogatásban. Az ötödik EU–Brazília csúcstalálkozóra 2011. október 4-én került sor Brüsszelben. Az EU és Brazília itt vállalta, hogy megerősítik az emberi jogokat érintő együttműködésüket a multilaterális fórumokon, és ennek keretében mindenekelőtt közös kezdeményezéseket dolgoznak ki az Emberi Jogi Tanácsban, valamint háromoldalú együttműködési kezdeményezéseket kezdenek érdeklődő fejlődő országokkal.

5.7.6 Chile

Az átfogó EU–Chile társulási megállapodás egy kiváló kétoldalú kapcsolatot erősít meg. 2011-ben Chile és az EU továbbra is együttműködtek az emberi jogok hazai, a két régió közötti együttműködés részeként, illetve a multilaterális fórumokon történő előmozdításán. Az EU–Chile emberi jogi párbeszéd januárban Santiagóban tartott második ülésének középpontjában az öslakosok, a nők és a migránsok jogai, valamint az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának felülvizsgálatát illető együttműködés álltak. Októberben az uniós és a chilei civil társadalom képviselői két emberi jogi szemináriumon találkoztak Santiagóban: az egyik témája az emberi jogok és a vállalatok társadalmi felelősségvállalása voltak, a másik pedig – annak apropóján, hogy Chile egy emberi jogi titkárságot készült felállítani az igazságügyi minisztériumban – az emberi jogok védelmével foglalkozó intézményi modellekkel foglalkozott. A külső segítségnyújtás keretében az EU változatlanul támogatást nyújt Chilének (az öslakos és törzsi népekről szóló) 169. sz. ILO-egyezmény végrehajtásához és az 1973-1990 közötti katonai diktatúra emlékezetben tartásához.

5.7.7 Kolumbia

A kolumbiai kormány 2011-ben folytatta azon ambiciózus kezdeményezések megvalósítását, amelyeket Juan Manuel Santos elnök jelentett be 2010. augusztusi hivatalba lépésekor. Ezek célja begyógyítani a kolumbiai belső konfliktus által okozott egyes sebeket, és javítani az ország emberi jogi helyzetén. E kezdeményezések magja az a törvény, amely a konfliktus áldozatainak nyújtandó jóvátételről, valamint a jogellenesen kisajátított földekért adandó kárpótlásról rendelkezik. Ennek értelmében négy millió áldozatot kell jóvátételben részesíteni. További fontos intézkedés volt többek között az igazságügyi rendszer reformjának a parlament elé terjesztése. A reform célja többek között a büntetlenség csökkentése, a veszélyeztetett személyek védelmét szolgáló kormányzati rendszer reformja, valamint a hitelét veszített DAS (*Departamento Administrativo de Seguridad*) hírszerző hivatal feloszlata.

A Santos-kormány folytatta a kapcsolatok kiépítését az emberijogvédőkkel, a szakszervezetekkel és általánosságban a civil társadalommal, és tevékenyen folytatta a civil társadalmat és a nemzetközi közösséget is bevonó párbeszéd folyamatot, amelynek csúcspontjaként 2012 decemberében nemzeti emberi jogi konferenciára kerül majd sor, ahol várhatóan elfogadásra kerül egy nemzeti emberi jogi cselekvési terv. A párbeszéd másik fontos eredménye egy országos emberi jogi központ felállítása lesz. A kormány erőfeszítései ellenére emberijogvédők, szakszervezeti tagok, földjeikért küzdő aktivisták, politikai és társadalmi vezetők továbbra is kaptak fenyegetéseket és váltak támadások áldozatává. Ennek oka nem utolsósorban az, hogy a Santos-reformok némelyike heves ellenállásba ütközött az illegális fegyveres csoportok részéről, amelyek az erőszak fokozásával vágnak vissza.

Az EU rendszeresen egyeztetett a különböző szintű kolumbiai hatóságokkal, és így szorosan figyelemmel kísérte az ország emberi jogi helyzetét. A helyi EU–Kolumbia emberi jogi párbeszédnek az illetékes szakhatóságok teljes bevonásával 2011 júniusában megtartott ötödik ülésén a kormány bizonyította, hogy kész tabuk nélkül és tökéletesen átlátható módon megvitatni az emberi jogi kérdéseket. A napirenden olyan témák szerepeltek, mint a büntetlenség elleni küzdelem és az áldozatokkal foglalkozó új törvény. Az EU információkat kért több konkrét esetről is, többek között az emberi jogok védelmezői ellen irányuló támadásokról és fenyegetésekről. A kormánnyal folytatott párbeszéd mellett az EU továbbra is szoros kapcsolatokat tartott fenn a civil társadalommal és az emberijogvédőkkel, és rendszeresen konzultált velük. Eerre példa az Unió által finanszírozott civil társadalmi szeminárium, amely 2011 decemberében került megrendezésre Bogotában. Az Unió emellett olyan külső támogatási programokat hajtott végre, amelyek az emberi jogok támogatására, a büntetlenség elleni küzdelemhez nyújtott kapacitásépítési támogatásra, a belső menekültek megsegítésére, a belső áttelepítés ellen irányuló megelőző intézkedésekre, valamint a konfliktus áldozatainak nyújtandó segítségre összpontosítottak. Az EU egy első kísérleti programot is készített az áldozatokkal foglalkozó törvény támogatására.

5.7.8 *Ecuador*

A 2011-es évet a kormány és a nem állami média erősödő konfrontációja jellemezte. Az általános vélekedés szerint ennek háttérében az „állampolgári forradalmat” ellenző hagyományos gazdasági és politikai elit érdekeinek védelmezése áll. Az újságok és újságírók elleni bírósági ügyek negatív hatást gyakorolhatnak a véleménynyilvánítás szabadságára és az igazságszolgáltatás függetlenségére Ecuadorban.

2011-ben továbbra is működött a Stabilitási Eszközből finanszírozott, az ecuadori–kolumbiai határ menti térségre vonatkozó program.

Ennek fő célkitűzései a következők voltak: a biztonsági válsághelyzet kezelésére alkalmas intézményi és civil társadalmi kapacitások megerősítése; a leginkább kiszolgáltatott helyzetben lévő társadalmi csoportok alapvető emberi jogai védelmének javítása; a lakosság és a hatóságok közötti párbeszédfolyamatok előmozdítása a határ mindkét oldalán, beleértve a társadalmi és gazdasági jellegű békeépítő intézkedéseket és a békés egymás mellett élés ösztönzését.

2011 novemberében ajánlattételi felhívást tettek közzé az EIDHR országalapú támogatási stratégiai programjának keretében. Ennek célja az emberi jogok előmozdításával foglalkozó szereplők közötti koordináció és kapcsolat ösztönzése, valamint az alkotmányos garanciák alkalmazásának előmozdítása mindeneke előtt a tisztességes és hatékony igazságszolgáltatási rendszer kiépítése és a biztonságra, illetve a válságok megelőzésére szolgáló integrált rendszerek kidolgozása révén.

5.7.9 *Salvador*

Az Unió salvadori küldöttsége és három uniós tagállam nagykövetsége júniusban meglátogatott egy kis regionális rádióállomást, amelynek munkatársait több ízben halálosan megfenyegették. A rádiónál dolgozók szerint azért fenyegették meg őket, mert nyilvánosan elleneztek a Cabañas megyei bányászati projekteket, és elítélték az ugyanitt elkövetett választási csalásokat. A tényfeltáró missziót követően az EU képviselői találkoztak az igazságügyi és biztonsági miniszterrel, akit arra kértek, hogy folytassa a vizsgálatot a fenyegetések ügyében, és továbbra is nyújtson védelmet a rádió munkatársainak.

Az EU megállapodást írt alá a salvadori kormánnyal és a helyi választási bizottsággal, amelynek értelmében az ország finanszírozást kap egy olyan reform végrehajtására, amelynek célja, hogy a 2014-es elnökválasztással kezdve csökkentse a távolságot a választók és a választási központok között, és ezáltal ösztönözze a demokratikus részvételt. A projektet a 2009. évi uniós választási megfigyelő misszió ajánlásainak nyomán dolgozták ki.

5.7.10 *Guatemala*

Az EU szorosan figyelemmel követte a guatemalai emberi jogi helyzetet, mindenekelőtt az emberijogvédők elleni támadások számának növekedését és az őslakos közösségek erőszakos elűzését földjeikről. Az uniós küldöttség és a tagállamok nagykövetségei júniusban megrendezték az emberijogvédők éves találkozóját, amelyen újra megerősítették, hogy az EU elkötelezett az emberijogvédők védelme mellett, és ahol a résztvevők megvitatták a vonatkozó uniós iránymutatások végrehajtását. Szeptemberben és novemberben uniós tagállamok is részt vettek az elnökválasztások mindkét fordulójának megfigyelésében.

Az átmeneti igazságszolgáltatás területét illetően az uniós küldöttség nemzetközi megfigyelőként részt vett a katonaság öt, a fegyveres konfliktus során elkövetett népiirtással és emberiség elleni bűntettel vádolt, időközben nyugállományba vonult tagja elleni ügyben folytatott meghallgatásokon. Ez az első ilyen jellegű ügy Latin-Amerikában, és egy olyan uniós finanszírozású projektből nyújtottak hozzá támogatást, amely az áldozatoknak hivatott jogi segítséget nyújtani. Ez az ügy, valamint a Dos Erres-i mészárlás ügye és az abban hozott ítélet (a katonaság három tagjának és a félkatonai erők egy tagjának elítélése) fontos lépés a guatemalai igazságügyi rendszer megerősítésében, és jelentős eredmény a nemzeti megbékélés felé vezető úton.

Az EU támogatott egy, a halálbüntetéssel kapcsolatos projektet, amely fontos támogató szerepet játszott abban, hogy a Legfelsőbb Bíróság 13 halálos ítéletet börtönbüntetéssé enyhítsen. 2011 végén már csupán egyetlen ember várta siralomházban ítélete felülvizsgálatát.

Az EU végezetül 2011-ben is aktívan támogatta a büntetlenség Guatemalában történő felszámolása érdekében létrehozott nemzetközi bizottság (CICIG) megbízatásának meghosszabbítását, és ezzel elismerte a CICIG fontos szerepét a titkos csoportosulások felszámolásában és a jogalkotási reformok ösztönzésében az igazságügy és a biztonság területén.

5.7.11 Honduras

Nemzeti és nemzetközi emberi jogi szervezetek 2011-ben is több ízben jelezték az emberi jogok megsértését, amely esetek áldozatai főként újságírók, LMBT csoportok, nők, emberijogvédők és földművesek voltak.

A kétoldalú kapcsolatok során a legfontosabb téma változatlanul az emberi jogi helyzet volt, és ez állt annak a magas szintű párbeszédnek a középpontjában is, amelyre 2011 júniusában Brüsszelben, a hondurasi kormány tagjainak részvételével került sor. Az EU szorosán figyelemmel követi a hondurasi emberi jogi helyzetet, és az országban jelen lévő misszióvezetőkkel közösen nyilvánosan egy helyi nyilatkozatban határozottan elítélte a hondurasi újságírók és médiumok ellen elkövetett gyilkosságokat, támadásokat és fenyegetéseket, és kifejezte ezzel kapcsolatos aggodalmait, remélve, hogy a büntettek és fenyegetések nem maradnak megtorlatlanok.

2001 során az EU továbbra is támogatta az igazságtételi és megbékélési bizottság munkáját, valamint az ezt végrehajtó mechanizmust (Unidad de seguimiento a las recomendaciones de la Comisión Verdad y Reconciliación – USICVR), továbbá a Stabilitási Eszközből finanszírozott programon keresztül támogatást nyújtott az emberi jogokat védő és előmozdító nemzeti rendszernek. Az EIDHR keretében a hondurasi civil társadalomnak nyújtott folyamatos támogatás mellett az Unió 2011-ben jóváhagyott egy új projektet is, amely az új igazságügyi és emberi jogi minisztériumot támogatja. E projekt célja a kormányzás és az emberi jogi helyzet javítása Hondurasban, mégpedig a jogállamiság megszilárdítása, a kormányzati intézmények megerősítése és a szektor jogi keretének kidolgozása révén. A projekten segíteni fog a hondurasi kormánynak egy nemzeti emberi jogi politikai és cselekvési terv kidolgozásában és végrehajtásában, valamint a nemzetközi szervezetek által megfogalmazott (mindenekelőtt a hondurasi kormány által a 2010-es egyetemes időszakos felülvizsgálat alatt elfogadott) emberi jogi ajánlások megvalósításában.

A földviták továbbra is erőszakba torkollnak, a helyzet leginkább Bajo Aguanban aggasztó.

5.7.12 *Mexikó*

Az EU 2011-ben konstruktív párbeszédet folytatott Mexikóval az emberi jogokról, mind belső, mind pedig multilaterális ügyek vonatkozásában.

Márciusban az EU és Mexikó Brüsszelben megtartotta a kétoldalú emberi jogi kérdésekkel foglalkozó éves magas szintű párbeszédét. Az EU hangot adott aggodalmának a rossz mexikói emberi jogi helyzet miatt, főként ami az egyre növekvő erőszakot, valamint a szervezett bűnözés elleni küzdelmet illeti. Mexikó bemutatta a bűnügyi és a katonai igazságszolgáltatás reformja során elért eredményeket, és beszámolt az emberijogvédők és az újságírók védelmére szolgáló mechanizmus létrehozásának állásáról.

Az emberi jogokról az EU–Mexikó Vegyes Bizottság 11. ülésén is beszéltek. Mexikó beszámolt a közelmúlt érdemi fejleményeiről, például az alkotmányos reformról, amelynek eredményeként a nemzetközi emberi jogi előírások bekerülnek a belső igazságügyi rendbe, valamint a legfelsőbb bíróság azon döntéséről, hogy az emberi jogok megsértését kivonja a katonai joghatóság alól. Mexikó és az EU megállapodott, hogy továbbra is együttműködik az emberi jogokat illetően, ami főként az elfogadott reformok végrehajtásának támogatásában nyilvánul meg.

Az Unió küldöttsége és a tagállamok mexikói nagykövetségei 2011-ben folyamatos erőfeszítéseket tettek az uniós emberi jogi iránymutatások végrehajtására, kiváltképp ami az emberijogvédők védelmét illeti. Két helyi nyilatkozatot adtak ki kritikus jelentőségű ügyekben, és tényfeltáró látogatásokat tettek Baja California, Chihuahua, Coahuila, Guerrero, Nuevo Leon, Oaxaca és Tabasco államokban.

Emellett öt európai parlamenti képviselő (Emberi Jogi Albizottság) látogatott el az országba (Mexikóvárosba és Oaxába), hogy megvizsgálják a mexikói emberi jogi helyzetet. A látogatás során a képviselők találkoztak a mexikói hatóságok, az NGO-k, a nemzeti emberi jogi bizottság és a kongresszus képviselőivel, valamint emberijogvédőkkel. E találkozók legfontosabb kérdései a büntetlenség, az emberijogvédők és az újságírók helyzete, a katonaság bevetése a szervezett bűnözés elleni harcban és az igazságügyi reform voltak.

2011-ben az EU és Mexikó szoros koordináció során alakította ki a multilaterális emberi jogi kérdésekben képviselt nézőpontját. Rendszeresen egyeztettek, főként Genfben, és az Emberi Jogi Tanácsban és az ENSZ Közgyűlésében szinte minden emberi jogi kérdésben hasonló álláspontot képviseltek.

5.7.13 Nicaragua

Az EU 2011-ben Nicaraguával kapcsolatban az emberi jogok és a demokrácia vonatkozásában elsősorban a választásokkal foglalkozott. Az Unió teljes körű választási megfigyelő missziót küldött az országba a november 6-i általános választások figyelemmel kísérésére. A misszió végső jelentésében nyilvánvalóvá tette, hogy a demokratikus normák tovább romlottak, és hogy a választási eljárás közel sem felelt meg a demokratikus választások alapvető elveinek, mindennekelőtt annak az elvárásnak, hogy a választási hatóság pártatlanul és átlátható módon bonyolítsa le a választásokat. A Nicaraguával folytatandó későbbi párbeszéd során az EU kiemelt figyelmet fordít majd a hatóságok számára a teljes választási folyamat javítása érdekében megfogalmazott ajánlásokra.

5.7.14 Paraguay

2011 fontos év volt a paraguayi emberi jogok védelmezése és előmozdítása szempontjából. Az év első felében az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa elvégezte az ország első egyetemes időszakos felülvizsgálatát. A kormány tovább erősítette a nemrégiben létrehozott, a végrehajtó hatalmon belül működő emberi jogi hálózatot, amelynek 22 intézmény és minisztérium a tagja. A végrehajtó hatalom decemberben a nyilvánosság elé terjesztette a nemzeti emberi jogi tervről szóló javaslatot. Az EU figyelemmel kísérte ezt az érdekes fejleményt, és a demokrácia és az emberi jogok európai eszközén keresztül 4 projektet társfinanszírozott több mint 900 000 EUR értékben. E projektek a következő konkrét cselekvési területeket érintették: 1) a kiszolgáltatott és kirekesztett helyzetben lévő gyermekek jogainak védelme, 2) a paraguayi legális munkavállalók igazságszolgáltatáshoz való jogának előmozdítása, 3) az őslakosok munkával kapcsolatos jogainak ösztönzése és védelme a Chaco régióban, 4) a helyi emberi jogi hálózatok támogatása a kormánnyal folytatott párbeszédük javítása érdekében.

Utóbbi keretében a végrehajtó hatalom emberi jogi hálózata munkatársainak kínált emberi jogi képzésben szerepelt egy intézmény-építési komponens is. 2011 végén az EIDHR keretén belül új pályázati felhívás került kiírásra 600 000 EUR költségvetéssel. Az „Atlas of Torture” elnevezésű, szintén az EIDHR keretén belül futó projekt jelentős mértékben hozzájárult a kínzás és a rossz bánásmód felszámolásához. A projekt támogatta a kormányt és a civil társadalmi szervezeteket az ENSZ kínzás elleni küzdelemmel foglalkozó különleges előadója által megfogalmazott ajánlások végrehajtásában, aminek során a figyelem középpontjában a kínzás megelőzésére vonatkozó nemzeti mechanizmus létrehozása állt. Az EU két, egyéb mellett a migránsok jogaival foglalkozó fellépést finanszírozott a MIEUX programból (a rövidítés a program angol nevéből – Migration EU eXpertise – ered), ezek egyike a Mercosurra, a másik pedig Paraguayra összpontosít. Végezetül, az EU által társfinanszírozott „MEVES” projekt létrehozta az első virtuális múzeumot Paraguay történelmének emlékezetben tartására, amelyen közzétették az igazságtételi bizottságnak a Stroessner-diktatúráról szóló jelentését (<http://www.meves.org.py>).

5.7.15 Suriname

A Suriname Köztársaság 2011 májusában esett át az ENSZ egyetemes időszakos felülvizsgálati gyakorlatán. Az interaktív párbeszéd során 91 ajánlást intéztek az országhoz. Suriname ezek egy részét elfogadta, más részüket viszont elhalasztotta, mert azokat előbb nemzeti szinten is meg kell vizsgálni. Az elfogadott ajánlások közé tartozik az is, hogy végre kell hajtani az Emberi Jogi Bizottság által megfogalmazott azon ajánlást, miszerint büntetőeljárást kell indítani az 1982. decemberi, bírósági eljárás nélküli kivégzésekért felelős személyek és az 1986. évi moiwanai mészárlásokat elkövető személyek ellen, és a bűnösöket el kell ítélni.

A 2007-ben az akkori kormány által a 2010 augusztusa óta hatalmon lévő mostani elnök, Desiré Bouterse és 24 másik személy ellen indított bírósági eljárás 2011-ben is a már megszokott lassú ütemben haladt előre. Az eljárás a 30 évvel ezelőtt meggyilkolt ellenzéki politikusok ügyében indult (az ún. 1982. decemberi gyilkosságok ügye).

5.7.16 Peru

Peruban 2011-ben általános választásokat tartottak. Az elnökválasztások második fordulóját megfigyelő uniós választási megfigyelő misszió megállapította, hogy az eljárás átlátható volt, a választások pedig békésen és rendezetten folytak. A misszió hangsúlyozta a választási hivatal pártatlanságát és professzionális működését is. Az EU és Peru a kétoldalú politikai párbeszéd keretében főként az őslakosok társadalmi konfliktusait és a velük folytatott konzultációs folyamatot vitatta meg. A kormánnyal folytatott párbeszéd mellett az EU továbbra is szoros kapcsolatokat tartott fenn a civil társadalommal és az emberi jogvédőkkel. A külső segítségnyújtás keretében az EU támogatást nyújtott a szegénység és a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelemhez, valamint ösztönözte az emberi jogokat, főként pedig a legkiszolgáltatottabb csoportok (a nők, a gyermekek és az őslakosok) jogait. Az igazságtételi és megbékélési bizottság ajánlásainak végrehajtását támogatandó, az EU társfinanszírozója volt a „Place of Memory” elnevezésű projektnek, amely a 80-as/90-es évek politikai jellegű erőszakáról hivatott lerántani a leplet.

5.7.17 Uruguay

Uruguay tökéletesen elkötelezett az emberi jogok védelmezése mellett mind az ország határain belül, mind pedig a nemzetközi szintén. Ezt jól mutatja az a munka, amelyet Uruguay az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának elnökeként 2011 júniusától végez. Továbbra is marad még néhány kihívás az országban: Uruguay súlyos problémával küzd a börtönök terén, ami a túlszűfolttságra (2011 végén mintegy 9570 személyt tartottak fogva) és a nyomorúságos börtönkörülményekre vezethető vissza. A kínzás elleni küzdelemmel foglalkozó különleges ENSZ-előadó 2009-es hivatalos látogatását követően Uruguay nemzetközi segítséget kért a probléma megoldásához. Az EU 2011 októberében az uruguayi hatóságokkal és más adományozókkal közösen hivatalosan elindított egy projektet, amelynek célja az uruguayi büntető igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtási rendszer reformjának a támogatása. A reform következtében várhatóan javul majd a fogvatartottak életminősége, valamint könnyebben tudnak majd visszailleszkedni a társadalomba és a munka világába. Az EU más kérdéseket is közről figyel és támogat az EIDHR keretében működő projekteken keresztül. Ilyen kérdés a családon belüli erőszak, a emberkereskedelem, valamint a polgárok biztonsága és emberi jogai.

5.7.18 Venezuela

Az EU és Venezuela közötti kapcsolatokban számos kiaknázatlan lehetőség rejlik, azonban a kapcsolatfelvétel nehézkes, és a hatóságokkal folytatott egyeztetésekre a kívánatosnál ritkábban kerül sor. 2011-ben a Tanács munkacsoportja elfogadta az EKSZ kezdeményezését, amelynek a kapcsolatok elmélyítése volt a célja. Ennek keretében a venezuelai hatóságokkal fenntartott kapcsolataiban az EU rendszeresen igyekszik emberi jogi kérdésekről is tárgyalni.

Az EU az EIDHR-en keresztül egyebek mellett olyan projekteket is finanszíroz, amelyek célja az emberi jogok vizsgálatának és az emberi jogokról szóló beszámolóknak, a sajtószabadságnak, továbbá a gyermekek és a HIV-fertőzöttek/AIDS-betegek jogainak előmozdítása. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságán keresztül az EU azokat az erőfeszítéseket is támogatja, amelyek a menekültügyi státusz megállapítására vonatkozó eljárás javítását célozzák. Ez a projekt pozitív eredményeket hozott. Az Uniót aggasztja az a nemrég elfogadott jogszabály, amely potenciálisan korlátozhatja az egyesülési szabadságot, valamint a venezuelai civil társadalmi szervezeteket támogató nemzetközi együttműködési alapokat.

5.7.19 Kuba

2010 júliusában a katolikus egyház és Spanyolország közvetítésével megkezdődött, majd 2011 márciusában befejeződött a politikai foglyok szabadon bocsátása. 126 politikai fogoly kapta vissza szabadságát, köztük azok is, akiket még 2003-ban a meggyőződésük miatt börtönöztek be. Sajnálatos módon sokakat közülük arra kényszerítették, hogy akaratuk ellenére hagyják el az országot, és külföldön telepedjenek le. Ugyan a politikai foglyok szabadon bocsátása általánosságban pozitív fejleményként értékelhető, az Uniót továbbra is aggodalommal tölti el, hogy az országban időről-időre megugrik az ideiglenes letartóztatások száma, és hogy tovább folytatódik az emberi jogvédők zaklatása, valamint általánosabban az is aggasztja, hogy a kubai vezetés korlátozza a véleménynyilvánítás, az egyesülés és a gyülekezés szabadságát. Az EU ezen aggályait már több alkalommal is megosztotta a kubai hatóságokkal.

Másrészről viszont Kuba pozitív eredményeket mutatott fel az alapvető gazdasági, szociális és kulturális jogok terén, többek között ami az oktatás és az egészségügyi ellátás biztosítását, valamint a faji, nemi és szexuális alapon történő megkülönböztetés elleni küzdelmet illeti. Kuba az ENSZ kilenc fő emberi jogi egyezménye közül ötöt már megerősített. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát, valamint a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Egyezségokmányát ugyan aláírta, de még nem erősítette meg.

2011. február 23-án Brüsszelben sor került az EU–Kuba politikai párbeszéd újabb fordulójára, amelynek keretében behatóan megvitatták a kubai emberi jogi helyzetet. Ahogy az előző években és más országok esetében is, az emberi jogi kérdések a Kubával folytatott politikai párbeszédnek is a középpontjában álltak. A Külügyek Tanácsa 2010. október 25-én kérte a Kubával fennálló kapcsolatok továbbfejlesztésére nyíló lehetőségek mérlegelését. Ez a folyamat 2011-ben is folytatódott. A kubai emberi jogi helyzet jövőbeli alakulása e szempontból is kiemelt jelentőségű marad.

5.7.20 Dominikai Köztársaság

2011 előrelépéseket hozott az emberi jogok terén, azonban egyes problémák továbbra sem oldódtak meg. A 2010-es alkotmányból számos demokratikus előny adódik (ezek némelyike még végrehajtásra vár, például az ombudsman hivatala vagy a népi jogalkotási kezdeményezés), azonban tartalmaz néhány erősen vitatható elemet is, mégpedig a migrációval és a nemzetiségi jogokkal kapcsolatban. Emellett az alkotmány a körülményektől függetlenül tiltja az abortuszt – egy olyan országban, ahol magas a fiatal korban történő teherbe esés, az erőszakos közösülés és a nemi alapú erőszak előfordulási aránya.

A Dominikai Köztársaság a legtöbb nemzetközi emberi jogi egyezményt aláírta, a törvényei pedig általában (néhány kivételtől eltekintve) progresszívnek mondhatók. A valóságban azonban még mindig több súlyos megoldatlan probléma áll fenn a nemi alapú erőszakkal, a reprodukív jogokkal, a politikai indíttatású erőszakkal (bíróági eljárás nélküli kivégzések), valamint a haiti migránsokkal és leszármazottaikkal szembeni hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatban. Noha a civil társadalomban lényeges minőségi eltérések figyelhetők meg, érdemes megemlíteni a civil szervezetek által folytatott – és az uniós együttműködés által támogatott – figyelemfelkeltési akciókat. E tekintetben a 2011-ben elfogadott uniós emberi jogi stratégia mutat irányt az Uniós fellépései számára.

5.7.21 Haiti

Az EU továbbra is támogatta a haiti emberi jogok megerősítését. Ennek érdekében az EIDHR országalapú támogatási programjának keretében három új projektet finanszírozott, amelyek a nők és a gyermekek jogainak védelmét célozzák. Az EU 2011-ben is támogatta a választási eljárást: a Stabilitási Eszközből finanszírozta az Amerikai Államok Szervezetének (OAS) választási megfigyelő misszióját, és hat uniós választási szakértőt delegált a misszióba. Az EU segített az érintett uniós tagállamoknak Haiti első egyetemes időszakos felülvizsgálatának előkészítésében, amelyet az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011 októberében végzett el Genfben. Ezenkívül elkészült az EU haiti emberi jogi stratégiájának tervezete, és az illetékes tanácsi munkacsoportok elvégezték annak elfogadás előtti vizsgálatát. A haiti demokrácia megerősítése érdekében az EU a Stabilitási Eszközből finanszírozott egy, a Club de Madrid által lebonyolított magas szintű tanácsadási projektet. Ennek célja együttműködőbb légkört kialakítani a haiti demokratikus intézmények között, és meghatározni a törvényhozás közös céljait.

5.7.22 Jamaica

Az EU továbbra is rendszeresen egyeztetett a kormánnyal az emberi jogokkal kapcsolatos kérdésekről, aminek részeként speciális kapcsolatfelvételekre is sor került a 2011-es egyetemes időszakos ENSZ-felülvizsgálatot követő lépésekkel kapcsolatban. Az EU képviselői emberijogvédőkkel is találkoztak, többek között olyan nem kormányzati szervezetekkel, amelyek általános emberi jogi kérdések és az igazságszolgáltatáshoz való jog mellett szállnak síkra, illetve az LMBT közösséghez tartozó kisebbségeket támogatják.

A 2011-ben elfogadott, Jamaicára vonatkozó emberi jogi országstratégiai dokumentumban az EU olyan fő cselekvési területeket fogalmazott meg, amelyek összhangban állnak az egyetemes időszakos felülvizsgálat során megállapított és az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának jelentésében szereplő prioritásokkal. Ezek között vannak az állítólagos bírósági eljárás nélküli kivégzések, a halálbüntetés alkalmazása, az állam képviselői által elkövetett visszaélések, az LMBT közösséghez tartozó kisebbségekkel való bánásmód, a börtönkörülmények, valamint a nők és gyermekek helyzete a jamaicai társadalomban és a velük való bánásmód.

Az uniós költségvetésből támogatott programok a biztonsági szolgálatok felügyeletét ellátó hivatalokat, az emberi jogokkal kapcsolatos képzéseket, valamint a legfontosabb emberi jogi kérdéseket érintő jogszabályokat célozzák. Az EIDHR-en keresztül finanszírozott program az NGO-kat is támogatja, mégpedig abban, hogy felhívják a figyelmet az emberi jogi kérdésekre, és segítséget nyújtsanak az emberi jogi visszaélések elszenvedőinek.

6 AZ EURÓPAI PARLAMENT EMBERI JOGI TEVÉKENYSÉGE

Az emberi jogok és a demokratikus alapelvek világszerte történő előmozdítása változatlanul fontos része az Európai Parlament munkájának. Ez az elsődleges fontosságú feladat igen sokrétű. A Parlament 2011 során az emberi jogok megsértését plenáris üléseken is tárgyalta, és számos állásfoglalást adott ki a témában, továbbá a bizottságok is rendszeresen foglalkoztak jelentéseikben az emberi jogokkal. A parlamentközi küldöttségek új iránymutatásokat fogadtak el arra vonatkozóan, hogy a különböző partnerekkel tartott találkozók során az emberi jogokkal kapcsolatos kérdésekkel is foglalkozniuk kell. Az Európai Parlament akkori elnöke, Jerzy Buzek az emberi jogi kérdésekre munkájának szerves részeként tekintett. Az emberi jogokkal foglalkozó alelnök tisztségét 2011-ben továbbra is Edward McMillan-Scott töltötte be. Az év során Jerzy Buzek több mint 150 emberi jogi vonatkozású nyilatkozatot tett, illetve beszédet mondott. Ahogy a 2011. november 23-án a Szaharov-díjasok hálózatának konferenciáján elmondott nyitóbeszédében fogalmazott: „Mi az Európai Parlamentben úgy gondoljuk, hogy az alapvető szabadságok közé nem csak az élethez és a testi sérthetlenséghez való jog tartozik, hanem a véleménynyilvánítás szabadsága, a sajtószabadság, a vallásszabadság és a gondolatszabadság is. E szabadságok hiányában csak elnyomás létezhet, és a kevesek uralma.”

Az Európai Parlament igyekszik munkájában **érvényre juttatni az emberi jogokat** – összhangban a szerződésekkel, amelyek az egyetemes emberi jogokat és a demokráciát nevezik meg az Európai Unió alapját képező értékeként, valamint az Unió külső tevékenységeit vezérlő alapelvekként és célokként. Az emberi jogi kérdésekkel a Külügyi Bizottság (AFET) akkor foglalkozik, amikor emberi jogokhoz kapcsolódó parlamenti jelentésekről vagy emberi jogi rendelkezéseket tartalmazó nemzetközi megállapodások különböző típusairól tárgyal. A kereskedelmi megállapodások és az azokban szereplő emberi jogi kérdések a Nemzetközi Kereskedelmi Bizottság (INTA) hatáskörébe tartoznak.

A Fejlesztési Bizottság (DEVE) és a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság (FEMM) is rendszeresen foglalkozik saját területén az EU külső tevékenységeinek emberi jogi vetületeivel. Az AFET és a DEVE bizottságok elnökei közösen vezetik a Választási Koordinációs Csoportot, amely a Parlament választási megfigyelő tevékenységeit koordinálja.

Az Európai Unión belüli alapvető jogok terén az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság (LIBE) a legfontosabb szereplő, amely fontos feladatokat lát el az EU belső szakpolitikáinak Unión kívüli vetületeivel kapcsolatban, például a migrációs és a menekültügyi politikát illetően is. Az alkotmányos és jogi kérdésekkel az Alkotmányügyi Bizottság (AFCO) és a Jogi Bizottság (JURI) foglalkozik. Ezek vitatják meg például az EU csatlakozását az emberi jogok európai egyezményéhez, ami az Unió külkapcsolataira is hatással lesz.

2011-ben az Európai Parlament képviselői a plenáris üléseken, a bizottságokban, a küldöttségekben és a munkacsoportokban górcső alá vették a Bizottság, a Tanács és az EKSZ emberi jogokkal kapcsolatos tevékenységeit. Az EU **közös kül- és biztonságpolitikai főképviselője** beszélt plenáris üléseken a KKBP területébe tartozó kérdésekről, így többek között az emberi jogok és a demokrácia ösztönzéséről is. Az EKSZ és a Bizottság képviselői rendszeresen részt vettek az Emberi Jogi Albizottság (DROI) ülésein. A **Tanács emberi jogi munkacsoportjának** (COHOM) új állandó elnöke, Engelbert Theuermann részt vett a DROI ülésein, és ugyanígy a DROI elnöke is meghívást kapott a COHOM üléseire.

A Parlament szorosán figyelemmel követte a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR) keretében világszerte végzett tevékenységeket. Az EIDHR az egyik legfontosabb uniós eszköz az EU értékeinek közvetítésére. 2011-ben, az EIDHR 2011. évi éves cselekvési programjának parlamenti vizsgálatakor az EP több ízben jelezte, hogy nagyobb szerepet szeretne kapni az EIDHR prioritásainak meghatározásában. Az albizottság elnöke által vezetett **EIDHR-munkacsoport** 2011-ben is folytatta munkáját, és találkozott a Bizottság szolgálataival az éves cselekvési terveket, valamint az eszköz végrehajtását megvitatók.

Az Európai Parlamentben a világ emberi jogi kérdéseivel a Külügyi Bizottság **Emberi Jogi Albizottsága** (DROI) foglalkozik, amelynek elnöki székében Barbara Lochbihler váltotta Heidi Hautalát 2011 szeptemberében. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően az albizottság megszilárdította az Európai Külügyi Szolgálattal, a többi uniós intézménnyel és az emberi jogokkal foglalkozó NGO-kkal ápolt szoros munkakapcsolatát.

Az Emberi Jogi Albizottság zárt ajtók mögött előzetes tájékoztatást és utólagos beszámolókat kap az EKSZ-től a harmadik országokkal folytatott emberi jogi párbeszédokről és konzultációkról, így azokat szorosán figyelemmel tudja kísérni.

Az **ENSZ emberi jogi tevékenységei részletes nyomon követésének** részeként a DROI és az AFET ülésein részt vettek az ENSZ különleges előadói és tanácsadói, például az iráni helyzettel foglalkozó különleges előadó és az ENSZ főtitkárának a népirtás megelőzésével foglalkozó különleges tanácsadója. Az emberi jogok és a demokrácia támogatása az AFET és a DROI által közösen vezetett, az ENSZ-közgyűlésbe delegált küldöttség napirendjén is szerepelt.

Az Emberi Jogi Albizottság maga is szervezett több küldöttségi látogatást, vagy részt vett ilyenben. A DROI éves programja részeként ismét küldöttséget delegált az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának tavaszi ülészakára. E látogatást megelőzően a Parlament állásfoglalást fogadott el az Emberi Jogi Tanácsról és a 2011-ben elvégzett felülvizsgálati folyamatról.

Az **Európa Tanács** sok emberi jogi vonatkozású kérdésben fontos partnere volt a Parlamentnek. Együttműködésre került sor a bizottságokkal és a Parlamenti Közgyűlés tagjaival. Az Emberi Jogi Albizottság vitát tartott Thomas Hammarberggel is, az Európa Tanács emberi jogi biztosával. Az Európai Parlament egyik legfontosabb emberi jogi célja 2011-ben az Uniónak az emberi jogok európai egyezményéhez való csatlakozása volt, ami az EP és az Európa Tanács közös érdeke. Az albizottság véleménycserét tartott Dick Marty-val, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése jogi és emberi jogi bizottságának előadójával is.

Az EBESZ főtitkárával, Lamberto Zannierrel folytatott (az AFET és a DROI által szervezett) novemberi véleménycsere jó alkalomnak bizonyult arra, hogy hangsúlyozzák az **EBESZ** emberi dimenziójának az emberi jogok melletti elkötelezettségének fontosságát.

Az Európai Parlament egy sor, **2011-ben** saját kezdeményezésre **elfogadott jelentésben** térképezte fel az emberi jogok és a demokrácia védelmezésére és előmozdítására nyíló különböző lehetőségeket. Egy saját kezdeményezésű jelentés alapján a Parlament 2011. július 7-én állásfoglalást fogadott el a **demokratizálódást támogató uniós külpolitikákról**. E jelentésben a Parlament megfogalmazta, hogy szerinte az EU csak akkor lesz képes megszilárdítani a nemzetközi szinten „puha hatalomként” (soft power) játszott szerepét, ha az emberi jogok védelme valódi prioritást képez a harmadik országokkal kapcsolatban folytatott politikájában, és lehetőségeket kínál egy következetesebb, célzott stratégiákon alapuló megközelítés meghonosítására az EU külpolitikáiban a demokráciára támogatására. A Parlament emellett üdvözölte a Bizottság és a főképviselő azon döntését, hogy támogatják az **Európai Demokrácia Alapítvány** (EDA) létrehozását. Ez az alapítvány rugalmas eszköz lesz a demokratikus változások elősegítésére a nem demokratikus, illetve átalakulóban lévő országokban.

Az Európai Parlament a Nemzetközi Büntetőbíróság erős és állhatatos támogatója. 2011 novemberében a Parlament állásfoglalást fogadott el a **Nemzetközi Büntetőbíróságnak nyújtott uniós támogatásról**. Az EP ebben hangsúlyozta, hogy politikai és diplomáciai tevékenységekkel növelni kell a Bíróságnak nyújtott támogatást. Üdvözölte a felülvizsgált uniós cselekvési tervet, és arra sarkallta a Tanács elnökségét, a Bizottságot, az EKSZ-t és a tagállamokat, hogy kezeljék kiemelt feladatként a cselekvési terv végrehajtását.

2011-ben történelmi jelentőségű események mentek végbe **Észak-Afrikában, a Közel-Keleten és a Perzsa-öböl államaiban**. Az Európai Parlament figyelemmel követte az arab tavasz eseményeit, leginkább az emberi jogokat és a demokráciát állítva érdeklődésének középpontjába. A Parlament az eseményekre válaszul többek között meghallgatásokat tartott, küldöttségi látogatásokat szervezett, valamint választási megfigyelő missziót küldött Tunéziába. Egy ehhez szorosan kapcsolódó folyamat részeként az Európai Parlament behatóan foglalkozott az európai szomszédságpolitika felülvizsgálatával. Áprilisban az EP két külön állásfoglalást fogadott el a felülvizsgálathoz való hozzájárulása részeként: egyet a szomszédságpolitika déli, egyet pedig a keleti dimenziójáról.

Az **európai szomszédságpolitika felülvizsgálatáról** szóló, 2011. december 14-én elfogadott állásfoglalásában az Európai Parlament határozottan támogatta a Bizottság és a főképviselő által bemutatott új megközelítést, amely a „többért többet” elven alapul, valamint pontosan meghatározott kritériumokra és minden egyes partnerország esetében mérhető és rendszeresen ellenőrzött referenciaértékekre épül.

A **nemzetközi megállapodásokról szóló tárgyalások figyelemmel követésének** keretében a Parlament ajánlásokat fogadott el az EU és Líbia közötti keretmegállapodásra, valamint a Moldovai Köztársasággal, Ukrajnával és Grúziával kötendő társulási megállapodásokra irányuló tárgyalásokhoz.

Az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el **a szexuális irányultsággal és a nemi identitással** kapcsolatos kérdésekről, melyben ismételten aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy az Európai Unióban és harmadik országokban egyaránt gyakori az emberi jogoknak a szexuális irányultságon és nemi identitáson alapuló megsértése és az ilyen jellegű megkülönböztetés.

A Parlament a 2010-es parlamenti jelentés nyomán továbbra is kitüntetett figyelmet szentelt az **emberijogvédőknek**. Az Emberi Jogi Albizottság Haitham Al Maleh, a neves szíriai emberi jogi ügyvéd kiszabadítására tett erőfeszítés részeként nyilatkozatokat és leveleket készített. Az ügyvédet végül szabadon engedték. Az Európai Parlament változatlanul kereste a kapcsolatot a burmai demokrácia Szaharov-díjas éllovasával, Ang Szán Szu Csível, és 2011-ben két videoüzenetet kapott tőle. Az EP ráirányította a figyelmet Szergej Magnyickij (Oroszország), Alesz Beljackij (Fehéroroszország) és David Kato (Uganda) ügyére. Ezen esetek határozottan mutatják azokat a veszélyeket, amelyeknek a bátor emberijogvédők továbbra is ki vannak téve.

Az Európai Parlament 2011-ben, Richard Howitt előadó vezetésével megkezdte a munkát azzal a **parlamenti éves jelentéssel** kapcsolatban, amely **az emberi jogok helyzetét vizsgálja a világban, és az EU emberi jogi politikáját elemzi**, és ennek keretében górcső alá veszi a különböző uniós szereplőknek és szakpolitikáknak az emberi jogok terén játszott szerepét.

A **gondolatszabadságért járó** 2011. évi **Szaharov-díjat** az „arab tavasz” mozgalom nyerte el, illetve az abban részt vevő öt aktivista, az arab világban végbement történelmi jelentőségű változásokban vállalt szerepükért: Aszma Mahfuz (Egyiptom), Ahmed al-Zubair Ahmed al-Szanuszi (Líbia), Razan Zaituneh (Szíria), Ali Farzat (Szíria) és posztumusz elismerésként Mohamed Buazizi (Tunézia).

A gondolat szabadságának elismerését jelentő Szaharov-díjat az Európai Parlament 1988 óta minden évben olyan kiemelkedő személyeknek ítéli oda, akik harcba szálltak a véleménynyilvánítás szabadságáért, a demokráciáért, a jogállamiságért és a toleranciáért.

2011-ben tovább fejlődött a **Szaharov-díjasok hálózata**, amely lehetővé teszi a díjazottaknak, hogy megosszák egymással az emberi jogvédőként szerzett tapasztalataikat és a legjobb gyakorlati módszereket. A korábbi díjazottak legtöbbször részt vett a Szaharov-díjasok hálózatának magas szintű konferenciáján 2011 novemberében, amelynek házigazdája a Parlament elnöke volt. Az emberi jogi konferencia és a nőknek az átalakulásban betöltött szerepéről szóló nyilvános Szaharov-vita azokat az embereket igyekezett megszólítani, akik részt vesznek az emberi jogokért folytatott küzdelemben a világban. Az eseményen a következő Szaharov-díjasok voltak jelen: Hauwa Ibrahim, Vej Csing-seng, Szalih Mahmúd Oszman, Alekszandar Milinkevics, a „Riporterek határok nélkül”, Zsanna Litvina (a Fehérorosz Újságírók Szövetsége), Taszlima Naszrin, Szalima Ghezali, Leyla Zana, a „Nők fehérben” (Damas de blanco) és az Oslobodjenje. Ang Szán Szu Csi videóüzenetben szólt a konferencia résztvevőikhez. A korábbi Szaharov-díjasok nagyon pozitívnak értékelték a díjat és azt, hogy ezáltal a világszintűen folytatott küzdelmük láthatóbbá és hitelesebbé vált.

Az Európai Parlament továbbvitte azt a gyakorlatot is, hogy minden hónapban vitát folytat az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság megsértésének sürgős ügyeiről. 2011-ben a Parlament összesen 53 állásfoglalást fogadott el az emberi jogokról (lásd az 1. mellékletet).

2011-ben a Küldöttségi Elnökök Értekezlete új iránymutatásokat fogadott el az Európai Parlament küldöttségei számára arról, miként lehet valamennyi parlamenti küldöttség és többoldalú közgyűlés által lebonyolított látogatás és találkozó részévé tenni az emberi jogi kérdéseket. Az európai parlamenti képviselők harmadik országokban tett látogatásai során történő emberi jogi és demokratikus fellépésekre vonatkozó speciális iránymutatások valamennyi európai parlamenti küldöttséget arra ösztönöznék, hogy a hatóságokkal folytatott egyeztetések során foglalkozzanak az emberi jogokhoz kapcsolódó kérdésekkel, valamint hogy találkozzanak az emberijogvédőkkel.

Az **Emberi Jogi Albizottság 2011-ben részt vett** több európai parlamenti **küldöttségben** is, például az AFET-tel közösen szervezett, Tunéziába látogató *ad hoc* küldöttségben és a Parlament állandó maghrebi küldöttségében. A DROI kivételesen intenzív és kiemelten fontos látogatásra küldött küldöttséget Hondurasba és Mexikóba. Az albizottság elnöke részt vett az EU–Türkmenisztán partnerségi és együttműködési megállapodásra irányuló tárgyalásokkal összefüggésben Közép-Ázsiába látogató AFET-küldöttségben is.

Az Emberi Jogi Albizottság a következő témákban tartott **meghallgatásokat** 2011-ben (ezek közül némelyikre más bizottságokkal vagy küldöttségekkel együttműködésben került sor):

- jog az ivóvízhez és a köztisztasághoz
- kasztok szerinti megkülönböztetés Dél-Ázsiában
- a demokrácia támogatása
- kisebbségek és képviselettel nem rendelkező népcsoportok
- sajtószabadság a fegyveres konfliktusok során, beleértve az újságírók védelmét is
- a kínzások áldozatainak támogatásáért létrehozott nemzetközi nap
- a Nemzetközi Büntetőbíróságnak nyújtott uniós támogatás: a kihívásokkal való szembenézésről és a nehézségek leküzdéséről
- az emberi jogok Délkelet-Ázsiában, különös figyelemmel Indonéziára

- az Irakban élő türkmének emberi jogi helyzete
- az emberi jogok Kínában, mindenekelőtt az emberijogvédők helyzete
- a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális személyek emberi jogai a világban
- az emberi jogi helyzet Oroszországban és az Észak-Kaukázusban
- az emberi jogok Törökországban, tekintettel az elért eredményekről szóló közelgő bizottsági jelentésre
- az LMBT személyek és a romák jogai a Nyugat-Balkánon
- az emberi jogok Kínában és az Európai Unió szerepe
- az emberijogvédőkről szóló jelentést követő lépések.

Emellett több eszmecsere nyújtott lehetőséget a képviselők számára arra, hogy az EKSZ-szel, külső szakértőkkel, nagykövetekkel, valamint a nemzetközi szervezetek és az országos, regionális és nemzetközi nem kormányzati szervezetek képviselőivel megvitassák az egyes országokban uralkodó helyzetet vagy a különböző horizontális prioritásokat.

Az albizottság által az emberi jogokkal kapcsolatban végzett munka kiegészítéseképp a Parlament Külkapcsolatok Tematikus Főosztálya további támogatást nyújt: vagy tájékoztató feljegyzések és egyéb háttéranyagok elkészítésével, vagy pedig külső tanulmányok megrendelésével. 2011-ben az alábbi, az emberi jogi külpolitika szempontjából releváns tanulmányokat mutatták be az Emberi Jogi Albizottságban:

- Az Európai Unió és az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának felülvizsgálata
- Az EU emberi jogi politikája Oroszországgal szemben
- Munkaműhely a kínzásról és a titkos fogva tartásokról: az ENSZ perspektívája és az EU szerepe
- A migrációs politikák hatása az emberi jogokra Európa szomszédságában
- Emberi jogok a keleti partnerség országaiban
- Emberi jogi referenciaértékek az EU külpolitikái számára
- Az ombudsmanok együttműködése a keleti partnerség országaiban

A Parlament állandó küldöttségei folyamatos kapcsolatot tartanak fenn országokkal vagy regionális szervezetekkel. A küldöttségi látogatások fontos lehetőséget nyújtanak arra, hogy a résztvevők közvetlenül beszélhessenek harmadik országok parlamenti képviselőivel, kormánytisztviselőivel és a civil társadalom képviselőivel. A küldöttségek brüsszeli és strasbourgi találkozóin rendszeresen részt vesznek az érintett országok nagykövetei, az EKSZ, az NGO-k és az egyéb partnerek képviselői. Ezen üléseken rendszeresen napirendre kerülnek emberi jogi kérdések is (például Irán vagy Kína esetében). A Küldöttségi Elnökök gyakran küldenek leveleket (általában az érintett ország nagykövetének) és tesznek nyilatkozatot az emberi jogok megsértésének konkrét eseteivel kapcsolatban.

Az Európai Parlament a parlamentközi együttműködésen és a közös parlamenti közgyűléseken keresztül a világ parlamentjeivel is együttműködik. A közgyűléseken az európai parlamenti és harmadik országbeli képviselők vitatják meg a közös kihívásokat, így az emberi jogokhoz és a demokráciához kapcsolódó kérdéseket. Ezek közül régóta működik az Unió a Mediterrán Térségért Parlamenti Közgyűlése, az Euro–Latin-amerikai Parlamenti Közgyűlés és az AKCS-EU Közös Parlamenti Közgyűlés. 2011-ben létrejött az Euronest Parlamenti Közgyűlés, és annak részeként a politikai ügyekkel, emberi jogokkal és demokráciával foglalkozó speciális bizottság, valamint a társadalmi ügyekkel, kultúrával, oktatással és civil társadalommal foglalkozó bizottság. A közgyűlés képezi az EU keleti partnerségi kezdeményezésének parlamenti dimenzióját.

Az Unió a Mediterrán Térségért Parlamenti Közgyűlésében európai parlamenti képviselők, valamint az uniós tagállamoknak és az euromediterrán partnerség országainak (ide tartozik többek között Algéria, a megszállt palesztin területek, Egyiptom, Jordánia, Izrael, Libanon, Marokkó, Szíria, Tunézia és Törökország) parlamenti képviselői vesznek részt. Az Unió a Mediterrán Térségért Parlamenti Közgyűlésének 7. ülészakára március 3–4-én került sor Rómában abból a célból, hogy a résztvevők megvitassák a mediterrán térség déli országaiban végbemenő politikai eseményeket. Az emberi jogi kérdésekért a Közgyűlés politikai ügyekkel, emberi jogokkal és biztonsággal foglalkozó bizottsága felelős.

Az Euro–Latin-amerikai Parlamenti Közgyűlés ötödik rendes plenáris ülészakát 2011. május 18–19-én tartották az uruguayi Montevideóban. A Közgyűlésen belül a politikai ügyekkel, biztonsággal és emberi jogokkal foglalkozó bizottság tárgyalja az emberi jogi kérdéseket.

Az AKCS-EU Közös Parlamenti Közgyűlésben az Európai Parlament képviselői, valamint azon afrikai, karibi és csendes-óceáni államok választott képviselői vesznek részt, amelyek aláírták a Cotonoui Megállapodást (AKCS-országok). A közös parlamenti közgyűlés munkájának jelentős része az emberi jogoknak, a demokráciának, valamint az emberiség közös értékeinek előmozdítására irányul. Ez a munka többször vezetett oda, hogy a felek közös vállalásokat tettek az ENSZ-konferenciák keretében. Az emberi jogokkal kapcsolatban a közgyűlés a 21., budapesti ülészakán (2011. május 16–18.) állásfoglalást fogadott el a demokrácia jövője előtt álló kihívásokról és az alkotmányos rend tiszteletben tartásáról az AKCS-országokban és az uniós tagállamokban.

Az Euronest Parlamenti Közgyűlés alakuló ülésére 2011. május 3-án került sor Brüsszelben. Az ülést Jerzy Buzek, az Európai Parlament akkori elnöke nyitotta meg, aki beszédében elmondta, hogy a keleti partnerországokban végbemenő reformfolyamatokat meg kell erősíteni. Az első rendes ülészakot szeptember 14–15-én tartották Strasbourgban. Ezt megelőzően a közgyűlés négy bizottsága, köztük a politikai ügyekkel, emberi jogokkal és demokráciával foglalkozó bizottság közös ülést tartott.

Mindezek mellett sok, fontos emberi jogi dimenzióval bíró parlamentközi ülésre is sor került 2011-ben. Az Emberi Jogi Albizottság a Fejlesztési Bizottsággal karöltve 2011. október 11-én parlamentközi bizottsági ülést szervezett a nemzeti parlamentek részvételével „Az emberi jogokhoz kötődő feltételek a fejlesztési politikában” címmel. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta ez volt az első olyan teljes körű parlamentközi ülés, amelyet az emberi jogok és a fejlesztés kapcsolatának szenteltek. Az európai parlamenti képviselők és tagállami partnereik főként arról beszéltek, hogy az emberi jogokhoz kötődő feltételek akadályt gördítenek-e a szegénység csökkentése elé, továbbá hogy ezek a feltételek mennyire lehetnek hatékonyak olyan esetekben, ha több adományozó működik együtt.

Az Európai Parlamentnek a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok fejlesztése és megerősítése melletti elkötelezettségét a választási megfigyelések is példázzák. Az EP képviselői vagy európai uniós vagy pedig nemzetközi választási megfigyelő missziókban vesznek részt. Utóbbi esetben az európai parlamenti küldöttség e missziók keretei között együttműködik az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatalával (ODIHR), valamint az EBESZ, az Európa Tanács és a NATO Parlamenti Közgyűlésével.

Az Európai Parlament Választási Koordinációs Csoportja felel az EP választási megfigyelő tevékenységeinek általános megszervezéséért. A koordinációs csoport 2011-ben első alkalommal gyakorolta azt a konzultációs szerepét, amelyet az uniós választási megfigyelő missziók meghatározását és tervezését illetően Catherine Ashton főképviseelő és alelnök mellett hivatott betölteni. A csoport fontos szerepet játszott európai parlamenti képviselőknek az EU választási megfigyelő misszióiban uniós főmegfigyelőként történő kinevezésében is.

Az EP 2011-ben az alábbi választási megfigyelő missziókban vett részt:

Koszovó	parlamenti választások (a választások megismétlése három településen)	2011.1.9.
Szudán	népszavazás Dél-Szudánról	2011.1.9–17.
Csád	parlamenti választások	2011.2.13.
Uganda	általános választások	2011.2.18.
Nigéria	elnökválasztás	2011.4.16.
Peru	elnökválasztás	2011.6.5.
Zambia	általános választások	2011.9.20.
Tunézia	alkotmányozó nemzetgyűlés megválasztása	2011.10.23.
Kirgizisztán	elnökválasztás	2011.10.30.
Nicaragua	általános választások	2011.11.6.
Kongói Demokratikus Köztársaság	elnökválasztás	2011.11.28.

A 2011. májusi albániai helyhatósági választások jelentőségére tekintettel az Európai Parlament továbbá úgy döntött, hogy kivételesen *ad hoc* küldöttséget küld az országba a választások idejére a választási eljárás figyelemmel követésére.

A parlamentek a működő demokráciák elengedhetetlen elemei, az emberi jogokat pedig a demokráciákban tartják tiszteletben és mozdítják elő aktívan a leginkább. Az Európai Parlamenten belül a **parlamenti demokrácia előmozdítására létrehozott hivatal (OPPD)** célja, hogy segítséget nyújtson a parlamentiség fejlesztésében az új és kialakulóban lévő demokráciák számára. OPPD-támogatásban a harmadik országok parlamenti intézményei, azok képviselői és tisztviselői részesülnek. Az OPPD intézményi kapacitásépítést, testre szabott támogatási programokat, a társintézmények által nyújtott támogatást és a tapasztalatok megosztását kínálja, valamint segít a választási megfigyelő missziók tapasztalatai alapján meghozandó intézkedésekben, mindezt azzal a céllal, hogy nagyobb mértékben támogassa a teljes választási ciklus demokratizálódását.

2011 során az OPPD szervezésében egyiptomi politikai aktivisták népes, a politikai pártok, csoportok és elnökjelöltek széles spektrumát képviselő csoportja látogatott el az Európai Parlamentbe. Az OPPD demokráciával kapcsolatos ösztöndíjprogramjában többek között a MERCOSUR és a PARLACEN parlamenti közgyűlései, valamint Örményország, Ghána, Mauritánia, Togo és Chile (képviselőház) parlamentjei vesznek részt. Az OPPD támogatta a demokráciák közösségének parlamenti fórumát is azáltal, hogy aktív tanácsadói szerepet játszott, és ülést szervezett Brüsszelben, valamint részt vett a fórum tbiliszi, vilniusi és washingtoni ülésén. 2011-ben az OPPD a National Democratic Institute for International Affairs (NDI) szervezettel karöltve megszervezte a transzatlanti párbeszéd magas szintű találkozóját, amely a demokrácia támogatásában játszott együttműködés megerősítésével foglalkozott.

Az **uniós emberi jogi szakpolitikák munkacsoportja** – melyben az Európai Parlament különböző szolgálatainak munkatársai vesznek részt – az európai parlamenti bizottságok és szervezeti egységek emberi jogi munkája közötti jobb szinergiák és nagyobb összhang megteremtése érdekében rendszeres időközönként ülésezett az év során.

Mivel az Európai Parlamentnek az emberi jogokkal és a demokrácia előmozdításával kapcsolatos tevékenységét nem csak kívánatos, de szükségszerű is tovább erősíteni, ezért az Európai Parlament Unió Külső Politikák Főigazgatóságán belül létrejött egy új, a demokráciák támogatásával foglalkozó igazgatóság, amely 2012-ben kezdi meg munkáját.

7 LIST OF ABBREVIATIONS

AA	Association Agreement
AFCO	Constitutional Affairs Committee
AFET	Committee on Foreign Affairs
AMISOM	African Union Mission in Somalia
APRM	African Peer Review Mechanism
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
ASEM	Asia-Europe Meeting
ATP	Anti-Terrorism Proclamation
AU	African Union
BICI	Independent Commission of Inquiry
BiH	Bosnia and Herzegovina
CAT	Convention against Torture
CBSS	Country-Based Support Schemes under the EIDHR
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
CEDEAO	
CEDEF	convention internationale sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes
CENIT	national Electoral Commission

CEPOL	
CFSP	Common Foreign Security Policy
CHT	Chittagong Hill Tracts
CICIG	International Commission Against Impunity in Guatemala
CoE	Council of Europe
COHOM	Council Human Rights Working Group
COREPER	
CPT	Committee for the Prevention of Torture
CRPD	UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities
CSDP	Common Security and Defence Policy
CSO	Civil Society Organisation
CSR	Corporate Social Responsibility
CSW	Commission on the Status of Women
CVJR	Truth, Justice and Reconciliation Commission
DAS	Departamento Administrativo de Seguridad
DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Area
DCI	Development Cooperation Instrument
DCI	Dialogues Facility Fund
DDPA	Durban Declaration and Programme of Action
DEVE	Committee on Development
DPRK	Democratic People's Republic of Korea
DRC	Democratic Republic of Congo
DROI	Human Rights Subcommittee of the European Parliament
EA	Electoral assistance
EaP	Eastern Partnership
EASO	European Asylum Support Office
EC	European Commission

ECCC	Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
ECCC	Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia
ECG	Election Coordination Group
ECG	Election Coordination Group
ECHR	European Convention on Human Rights
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance
EDF	European Development Fund
EED	European Endowment for Democracy
EEM	Election expert missions
EIB	European Investment Bank
EIDHR	European Initiative for Democracy and Human Rights
EMB	electoral management bodies
EMRIP	Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples
ENI	European Neighbourhood Instrument
ENP	European Neighbourhood Policy
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument
EOM	Election observation missions
EP	European Parliament
EPJUST	EU-Philippines Justice Support Programme
EU MS	EU Member States
EUD	EU Delegation
EUJUST LEX	Integrated Rule of Law Mission for Iraq
EUMM	EU Monitoring Mission
EUPM	EU Police Mission
EUPOL	European Union Police Mission in Afghanistan

EUPOL COPPS	European Union Police Mission for the Palestinian Territories
EURA	EU Readmission Agreement
EUREMA	EU Relocation from Malta
EURODAC	system for comparing fingerprints of asylum seekers and some categories of illegal immigrants
EUROJUST	European Union's Judicial Cooperation Unit
EUROPOL	law enforcement agency of the European Union
EUSR	EU Special Representative
EUTM	European Union military mission to contribute to the training of security forces
FAC	Foreign Affairs Council
FED	Fonds européen de développement
FEMM	Women's Rights and Gender Equality Committee
FfGE	Financing for Gender Equality
FICs	Forum Island Countries
FIDH	Fédération internationale des ligues des droits de l'Homme
FoE	freedom of expression
FoRB	freedom of thought, conscience and religion or belief
FRONTEX	EU Agency promoting, coordinating and developing European border management
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia
GAMM	Global Approach to Migration and Mobility
GCC	Gulf Cooperation Council
GCTF	Global Counter-Terrorism Forum

GNU	Government of National Unity
GoE	Government of Ethiopia
GRULAC	UN Group of Latin America and Caribbean Countries
GSP	EU's Generalised System of Preferences
HIV	Human immunodeficiency virus
HOMs	EU Heads of Missions
HR	High Representative
HR VP	High Representative Vice-President
HRC	UN Human Rights Council
HRDO	Human Rights Defender's Office
HRDs	Human Rights Defenders
ICC	International Criminal Court
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination
ICHR	Independent Commission for Human Rights
ICT	information and communication technology
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IDPs	Internally Displaced Persons
IHL	international humanitarian law
ILO	International Labour Organisation

IMT	International Monitoring Team
INEC	Independent National Electoral Committee
INGO	International nongovernmental organisation
INTA	Committee on International Trade
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
ISAF	International Security Assistance Force
ITC-ILO	International Training Centre of the ILO
JA	Council Joint Actions
JURI	Legal Affairs Committee
JWF	Angola-EU Joint Way Forward
LAS	League of Arab States
LGBT	Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender
LGBTI	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex
LIBE	Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs
MDG	Millennium Development Goals
MENA	Middle East and North Africa
MEP	Member of the European Parliament
MERCOSUR	Common Market of the South
MFF	Multiannual Financial Framework
NDC	National Dialogue Committee
NDI	National Democratic Institute for International Affair

NGO	Nongovernmental organisation
NSA	Non-State Actors
NSF	Somali National Security Forces
NSS	National Security Service
NTC	National Transitional Council
OAS	Organisation of American States
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OFA	Ohrid Framework Agreement
OHCHR	United Nations High Commissioner for Human Rights
OIC	Organisation of Islamic Cooperation
OMCT	Organisation Mondiale Contre la Torture
OPCAT	Optional Protocol to the Convention against Torture
OPPD	Office for the Promotion of Parliamentary Democracy
oPt	Occupied Palestinian Territory
OSCE	Organisation for Security and Cooperation in Europe
OSCE	Organisation for Security and Cooperation in Europe
OSCE PA	Parliamentary Assemblies of the Organisation for Security and Co-operation in Europe

PA	Palestinian Authority
PACE	Parliamentary Assembly of the Council of Europe
PARLACEN	Parlamento Centroamericano
PCA	Partnership and Cooperation Agreement
PCA	Partnership and Cooperation Agreement
PCNA	Post-Crisis Needs Assessment
PDO	Public Defenders Office
PMSC	private military and security companies
PSWG	Peace Support Working Group
RCCR	Royal Committee on Constitutional Review
RTG	Royal Thai Government
SAA	Stabilisation and Association Agreement
SADC	Southern African Development Community
SAF	Sudan Armed Forces
SAP	Stabilisation and Association Process
SPLA	Sudan People's Liberation Army
SPRING	Support to Partnership, Reform and Inclusive Growth Programme
SPT	UN Subcommittee on Prevention of Torture
SRT	Special Rapporteur on Torture
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange Instrument
TDCA	Trade Cooperation and Development Agreements
TIPNIS	Territorio Indigena Parque Natural Isiboro Sécure
US	United States of America
UAE	United Arab Emirates
UfM	Union for the Mediterranean
UN	United Nations
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan

UNAMID	United Nations-African Union Mission in Darfur
UNCAT	United Nations Convention against Torture
UNDP	United Nations Development Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNGA	United Nations General Assembly
UNGP	United Nations Guiding Principle
UNHCR	UN Refugee Agency
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNMIS	United Nations Missions in Sudan
UNSCR	United Nations Security Council Resolution
UPR	Universal Periodic Review
USA	United States of America
USICVR	Unidad de seguimiento a las recomendaciones de la Comisión Verdad y Reconciliación
WCAR	World Conference against Racism, Racial Discrimination, Xenophobia and Related Intolerance

ANNEX 1 - PLEDGES MADE TO THE 31ST INTERNATIONAL CONFERENCE OF THE RED CROSS AND RED CRESCENT, GENEVA, 28 NOVEMBER TO 1 DECEMBER 2011.

For the years 2012-2015, we, the European Union and its Member States (Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom), hereby pledge:

1. Missing persons

The EU and its Member States are concerned by the enforced disappearance of persons during armed conflicts and by the profound humanitarian consequences borne by families of missing persons in these circumstances.

The EU Member States therefore pledge:

- to consider ratifying the 2006 Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance ;
- to consider adopting other measures aiming at avoiding enforced disappearances, such as those included in the model law suggested by the ICRC;
- to support mechanisms to investigate effectively and resolve the cases of missing persons in several regions of the world;
- to encourage processes acknowledging the rights and needs of families of missing persons and aiming at adjusting national legislation and programmes to meet these needs.

2. International Criminal Court

The EU and its Member States consider that those who have committed serious crimes of concern to the international community, including war crimes, crimes against humanity or the crime of genocide should be brought to justice.

In line with their efforts to fight impunity, the EU and its Member States pledge:

- to continue to promote the universality and preserve the integrity of the Rome Statute;
- to include the fight against impunity for the most serious crimes of international concern as one of the shared values of the EU and its partners through the insertion of provisions concerning the ICC and international justice into EU agreements with third parties;
- to continue their support to the Court, civil society and to third States interested in receiving assistance in order to become party to the Rome Statute or to implement it;

3. International Humanitarian Law Instruments

The EU and its Member States are convinced that national implementation and enforcement of international humanitarian law and other relevant legal instruments which have an impact on international humanitarian law are of great importance and fall under States' responsibilities.

In line with the EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law, the EU Member States pledge:

- to work towards further participation in the principal international humanitarian law instruments and other relevant legal instruments which have an impact on international humanitarian law by considering ratification of the following instruments to which they are not yet all party, namely:

Additional Protocol III to the Geneva Conventions;

The Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and its First and Second Protocols;

The Optional Protocol to the UN Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict;

The Ottawa Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines;

Protocol II, as amended on 3 May 1996, and Protocol V to the 1980 Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects;

The Convention on the prohibition of military use of environmental modification techniques.

In order to improve implementation of international humanitarian law at the national level the EU and its Member States pledge:

- to support States in their efforts to adopt relevant national legislation pertinent to their international humanitarian law obligations;

to support the existing international humanitarian law mechanisms and to envisage, if deemed relevant, making use of the services of the International Humanitarian Fact-Finding Commission constituted under Article 90 of Additional Protocol I.

4. Promotion and dissemination of international humanitarian law

The EU and its Member States underline that proper training in, and dissemination of, international humanitarian law is required to ensure better compliance with international humanitarian law in time of armed conflict.

In line with the EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law and the 2007 European Consensus on Humanitarian Aid, the EU and its Member States pledge:

- to pursue their efforts in promoting dissemination and training in international humanitarian law in third countries, including in peacetime, in particular to national authorities, armed non-state actors and humanitarian actors.

The EU Member States pledge:

- to continue their efforts in promoting dissemination and training in international humanitarian law inside the EU, in particular to military and civilian personnel, involved in crisis management operations.

5. Fundamental Procedural and other Guarantees

The EU and its Member States reaffirm their determination to respect fundamental procedural guarantees for all persons detained in relation to an armed conflict as enshrined in the applicable rules of international humanitarian law and/or international human rights law.

The EU and its Member States therefore pledge to promote respect of fundamental procedural guarantees through a wide range of measures including:

- Training for staff participating in EU military and civilian crisis management operations in fundamental procedural guarantees.

- Endeavouring to ensure implementation of those standards by third parties involved in EU operations.
- Supporting dissemination and training sessions on implementation of fundamental procedural guarantees.
- Recalling the importance of respecting fundamental procedural guarantees in dialogue with other States.

6. Anti-Personnel Landmines, Cluster Munitions, Improvised Explosive Devices and

Explosive Remnants of War

The EU and its Member States are concerned by the threats posed by anti-personnel landmines, cluster munitions, improvised explosive devices and explosive remnants of war.

The EU Member States therefore pledge:

- to advocate as appropriate in support of international instruments seeking to address humanitarian hazards of explosive remnants of war, cluster munitions, improvised explosive devices and anti personnel landmines;
- to encourage as appropriate States Parties to the Anti-Personnel Mine Ban Convention and the Convention on Cluster Munitions to make timely reports in accordance with the relevant provisions of these treaties.

JOINT PLEDGE BY EU MEMBER STATES AND NATIONAL RED CROSS SOCIETIES

1 Strengthening international humanitarian law through the adoption of an effective Arms

TRADE TREATY

The European Union Member States and their National Red Cross Societies, noting the utility of the 2008 EU Common Position defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment and related EU instruments, are concerned that the widespread availability of weapons facilitates violations of international humanitarian law, and hampers the provision of assistance to victims of armed conflict, and are convinced of the relevance of promoting and further strengthening the regulatory framework governing transfers of conventional arms.

In line with the updated EU Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law and the relevant Council Conclusions, the European Union Member States, with support from their respective National Red Cross Societies, therefore pledge:

- to engage in an exchange of information, to the extent considered appropriate and pertinent by the European Union Member States, on the negotiation in 2012 of a strong and robust Arms Trade Treaty with the highest possible legally binding standards which would prevent conventional weapons from being used to violate international humanitarian law.

2. MELLÉKLET – AZ EMBERI JOGOKKAL FOGLALKOZÓ 2011. ÉVI ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke – viták és határozatok sürgős esetekben

Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése – állásfoglalások egyes nyilatkozatokkal kapcsolatban

Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 48. cikke – saját kezdeményezésű eljárások

1. **Az Európai Parlament 2011. január 20-i állásfoglalása Pakisztánról, különös tekintettel Szalmán Tászír kormányzó meggyilkolására**
2011/2522(RSP)

Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke

2. **Az Európai Parlament 2011. január 20-i állásfoglalása Iránról – Naszrin Szotudeh ügyéről**

2011/2524(RSP)

Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke

3. **Az Európai Parlament 2011. január 19-i állásfoglalása a földrengés után egy évvel Haitin tapasztalható helyzetről: humanitárius segítségnyújtás és újjáépítés**

2010/3018(RSP)

Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése

4. **Az Európai Parlament 2011. január 20-i állásfoglalása a keresztények helyzetéről a vallásszabadság összefüggésében**

2011/2521(RSP)

Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése

- 5. Az Európai Parlament 2011. január 20-i állásfoglalása Braziliáról: Cesare Battisti kiadatása**
- 2011/2523(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 6. Az Európai Parlament 2011. január 20-i állásfoglalása a fehéroroszországi helyzetről**
- 2011/2514(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 7. Az Európai Parlament 2011. február 17-i állásfoglalása Jemenről: a fiatalok elkövetők üldözése, nevezetesen Mohammed Taher Tabet Szamum esete**
- 2011/2572(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 8. Az Európai Parlament 2011. február 17-i állásfoglalása a Thaiföld és Kambodzsa közötti határ menti összecsapásokról**
- 2011/2571(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 9. Az Európai Parlament 2011. február 17-i állásfoglalása Ugandáról: David Kato meggyilkolásáról**
- 2011/2573(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 10. Az Európai Parlament 2011. február 17-i állásfoglalása a jogállamiságról Oroszországban**
- 2011/2515(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése

- 11. Az Európai Parlament 2011. február 17-i állásfoglalása az egyiptomi helyzetről**
2011/2555(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 12. Az Európai Parlament 2011. március 10-i állásfoglalása az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa tizenhatodik ülészakára vonatkozó prioritásokról és a 2011-es felülvizsgálatról**
2011/2570(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 13. Az Európai Parlament 2011. március 10-i állásfoglalása Pakisztánról, különös tekintettel Shahbaz Bhatti meggyilkolására**
2011/2612(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 14. Az Európai Parlament 2011. márciusi 10-i állásfoglalása a déli szomszédságról és különösen Líbiáról**
2011/2616(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 15. Az Európai Parlament 2011. március 10-i állásfoglalása a kashgari helyzetről és az ottani kulturális örökségről (Xinjiang-Ujgur autonóm tartomány, Kína)**
2011/2614(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 16. Az Európai Parlament 2011. március 10-i állásfoglalása az EU Iránnal kapcsolatos megközelítéséről**
2010/2050(INI)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 48. cikke

- 17. Az Európai Parlament 2011. március 10-i állásfoglalása Fehéroroszországról (különösen Alesz Mihalevics és Natalia Ragyina esetéről)**
- 2011/2613(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 18. Az Európai Parlament 2011. április 7-i állásfoglalása Zimbabwe-ről**
- 2011/2658(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 19. Az Európai Parlament 2011. április 7-i állásfoglalása a nepáli száműzetésben levő tibeti kormánynak a választásokból történő kizárásáról**
- 2011/2657(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 20. Az Európai Parlament 2011. április 7-i állásfoglalása a Szíriában, Bahreinben és Jemenben kialakult helyzetről**
- 2011/2645(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 21. Az Európai Parlament 2011. április 7-i állásfoglalása az elefántcsontparti helyzetről**
- 2011/2656(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 22. Az Európai Parlament 2011. április 7-i állásfoglalása Aj Vejvej (Ai Weiwei) ügyéről**
- 2011/2664(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 23. Az Európai Parlament 2011. május 12-i állásfoglalása a Srí Lanka-i helyzetről**
- 2011/2684(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke

- 24. Az Európai Parlament 2011. május 12-i állásfoglalása Fehéroroszországról**
- 2011/2686(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 25. Az Európai Parlament 2011. május 12-i állásfoglalása Azerbajdzsánról**
- 2011/2685(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 26. Az Európai Parlament 2011. június 9-i állásfoglalása Ukrajnáról: Julija Timosenko és más volt kormánytagok ügye**
- 2011/2714(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 27. Az Európai Parlament 2011. június 9-i állásfoglalása a 2011. évi választásokat követően Szudánban és Dél-Szudánban kialakult helyzetről**
- 2011/2717(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 28. Az Európai Parlament 2011. június 9-i állásfoglalása az EU–Oroszország csúcstalálkozóról**
- 2011/2716(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 29. Az Európai Parlament 2011. június 9-i állásfoglalása a madagaszkári helyzetről**
- 2011/2712(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 30. Az Európai Parlament 2011. június 9-i állásfoglalása Guantánamóról: egy küszöbön álló, halálbüntetésre vonatkozó döntésről**
- 2011/2713(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke

- 31. Az Európai Parlament 2011. július 7-i állásfoglalása a szíriai, jemeni és bahreini helyzetről az arab világban és Észak-Afrikában kialakult helyzet tükrében**
- 2011/2756(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 32. Az Európai Parlament 2011. július 7-i állásfoglalása az Orosz Állami Duma 2011. decemberi választására való felkészüléséről**
- 2011/2752(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 33. Az Európai Parlament 2011. július 7-i állásfoglalása Indonéziáról és a kisebbségek elleni támadásokról**
- 2011/2748(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 34. Az Európai Parlament 2011. július 7-i állásfoglalása Indiáról, különösen Davinder Pal Singh halálos ítéletéről**
- 2011/2749(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 35. Az Európai Parlament 2011. július 7-i állásfoglalása a Kongói Demokratikus Köztársaságról és a Dél-Kivu tartományban elkövetett tömeges nemi erőszakról**
- 2011/2747(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 36. Az Európai Parlament 2011. szeptember 15-i állásfoglalása Szudánról: a Dél-Kordofánban kialakult helyzet, és a Kék-Nílus államban kitört harcok**
- 2011/2806(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke

- 37. Az Európai Parlament 2011. szeptember 15-i állásfoglalása a szíriai helyzetről**
- 2011/2812(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 38. Az Európai Parlament 2011. szeptember 15-i állásfoglalása a líbiai helyzetről**
- 2011/2811(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 39. Az Európai Parlament 2011. szeptember 15-i állásfoglalása Eritreáról Dawit Isaak ügye kapcsán**
- 2011/2807(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 40. Az Európai Parlament 2011. szeptember 15-i állásfoglalása a kelet-afrikai éhínségről**
- 2011/2814(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 41. Az Európai Parlament 2011. szeptember 15-i állásfoglalása Fehéroroszországról: Alesz Bjaljacki emberi jogvédő letartóztatásáról**
- 2011/2805(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 42. Az Európai Parlament 2011. szeptember 29-i állásfoglalása a palesztin helyzetről**
- 2011/2828(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 43. Az Európai Parlament 2011. szeptember 28-i állásfoglalása az emberi jogok, a szexuális irányultság és a nemi identitás vonatkozásában az ENSZ-ben végzett munkáról**
- 2011/2821(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése

- 44. Az Európai Parlament 2011. október 27-i állásfoglalása Tibetről, különös tekintettel szerzetesnők és szerzetesek önmaguk felgyújtása következtében történt halálára**
- 2011/2874(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 45. Az Európai Parlament 2011. október 27-i állásfoglalása az egyiptomi és szíriai helyzetről, különös tekintettel a keresztény közösségekre**
- 2011/2881(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
- 46. Az Európai Parlament 2011. október 27-i állásfoglalása Bahreinről**
- 2011/2875(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 47. Az Európai Parlament 2011. november 17-i állásfoglalása Egyiptomról, különösen Aláa Abdelfattáh blogger ügyéről**
- 2011/2909(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 48. Az Európai Parlament 2011. november 15-i állásfoglalása az emberi jogok megsértésének legutóbbi eseteiről Iránban**
- 2011/2908(RSP)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke
- 49. Az Európai Parlament 2011. november 17-i állásfoglalása a Nemzetközi Büntetőbíróságnak nyújtott uniós támogatásról: a kihívásokkal való szembenézésről és a nehézségek leküzdéséről**
- 2011/2109(INI)
Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 48. cikke

50. Az Európai Parlament 2011. december 15-i állásfoglalása Tunéziáról: Zakaríá Búgirra ügye

2011/2947(RSP)

Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke

51. Az Európai Parlament 2011. december 15-i állásfoglalása a nők helyzetéről Afganisztánban és Pakisztánban

2011/2946(RSP)

Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke

52. Az Európai Parlament 2011. december 15-i állásfoglalása Azerbajdzsánról, különösen Ráfig Tagi ügyéről

2011/2945(RSP)

Az Európai Parlament eljárási szabályzatának 122. cikke

53. Az Európai Parlament 2011. december 15-i állásfoglalása a szíriai helyzetről

2011/2880(RSP)

Az Európai Parlament eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdése
